

LOVEC

7/8

Glasilo Lovske zveze Slovenije • Julij – Avgust, Mali, Veliki srpanj 1994

KLUB DIANA

KOLEDAR 95

Na vas se obračamo kot na prijatelja narave in stalnega naročnika velikega stenskega koledarja DIANA. V koledarju DIANA 95 bo na predlistu in dvanajstih straneh 13 velikih barvnih posnetkov divjadi in drugih živali, poleg tega pa bodo na vsakem listu še trije manjši posnetki žuželk, rastlinskih listov, pajčevin in trohnečega lesa.

To ne bo zgolj preprost koledar. Sestavljen bo tako, da bodo na vsakem listu trije meseci, poudarek pa bo na glavnem. Bistvo koledarja bo v slikovnem delu in z njim povezanim vsebinskem delu, ki na izjemen način predstavlja delček žive narave in naših prizadevanj za njeno ohranitev. Koledar bo nekoliko večji kot letošnji ter vezan s kovinsko spiralo.

Cena koledarja je tolarska protivrednost **8,5 DEM fco. tiskarna**, kolikor bo koledar stal ob izidu (sredi oktobra). Prometni davek je všteti že v ceno. Kot doslej bomo dotisk naročnikov na koledarje zaračunali posebej, pač glede na količino in zahtevane barve. Za naročila nad 1.000 izvodov bo dotisk brezplačen.

Posamezni koledarji bodo vloženi v PVC ovojo, po želji in z doplačilom **0,60 DEM** pa v papirnato vrečko. Po dogovoru z naročnikom prevzamemo tudi razpošiljanje naročnikom.

Zadostuje, da izpolnite obrazec naročilnice in ga podpisane in žigosanega pošljete na naš naslov. Za naročila, prejeta do 15. oktobra, jamčimo dobavo do 20. novembra.

Za morebitna dodatna pojasnila se obrnite na naš naslov: **KLUB DIANA, Župančičeva 9, Ljubljana**. Poslujemo vsak delavnik od 7. do 15. ure, telefon: (061) 214-924, fax: (061) 217-994.

V prepričanju, da ostajate naš zvesti naročnik, vas pristrčno pozdravljamo!

KLUB DIANA

Interclass d.o.o.

Ob Dolenjski železnici 78
61000 Ljubljana
tel.: (061) 12-74-687
te.: fax: (061) 12-74-689

Delovni čas:
od 8. do 12. ure in
od 14. do 18. ure.
Sobota:
od 8. do 12. ure.

• PRODAJA NOVIH IN RABLJENIH VOZIL

• POSREDNIŠKA PRODAJA • STALNO NA ZALOGI
LADA SAMARA IN LADA KARAVAN • SODNE
CE-NITVE VOZIL • POSREDOVANJE IN SVETOVANJE
PRI POŠKODBAH NA VOZILU

UGODNI POSOJILNI POGOJI – MOŽNOST PRO-
DAJE NA LEASING.

JOŽE ŠINIGOJ

Bilje 135/a, 65292 Renče
tel./fax (065) 53-284

Trgovina Lovec

Prešernova 17
Nova Gorica
tel.: (065) 21-915

Šmartinska 152
Ljubljana
tel.: (061) 1851-799

Nudimo vam vse za LOV, RIBOLOV in LOKOSTRELSTVO

Cenjeni lovci, ribiči in lokostrelci! V naši trgovini LOVEC lahko nabavite opremo domačih in tujih proizvajalcev po zelo ugodnih cenah.

Nekaj iz našega programa:

- **LOVSKO OROŽJE:** karabinke, kombinirke, šibrenice, MK puške, pištole, revolverji in plinske pištole, na zalogi tudi češko orožje;
- **LOVSKO STRELIVO:** krogelno in šibreno vseh kalibrov, trap naboji, smodnik;
- **LOKOSTRELSTVO:** vsi proizvodi znanih ameriških proizvajalcev PSE, HOYT, PEARSON, BARNET EASTON;
- **LOVSKA in RIBIŠKA konfekcija:** lovske obleke, hlače, pumparice, anoraki, ribiški in lovski telovniki, kape, klobuki, srajce, kravate itd.;
- **OPREMA:** nahrbtniki s stolčkom, toki, etuiji za naboje itd. Glinasti golobi, pokali, medalje, kozarci z ribiškimi in lovskimi motivi...
- **VSI OPTIČNI PRIPOMOČKI IN MONTAŽNI DELI.**

Novo!

Odpri smo lovsko trgovino v Ljubljani: Blagovni trgovinski center – Javna skladišča, Hala A, glavni vhod, Šmartinska 152.

Delavni čas: **Nova Gorica:** vsak dan od 8.30 do 18. ure
sobota od 8. do 12. ure

Ljubljana: vsak dan od 9. do 19. ure
sobota od 9. do 13. ure

Pričakujemo vaš obisk!

LOVEC

glasilo
Lovske zveze Slovenije
– revija za lovstvo –
letnik LXXVII., št. 7–8
julij – mali srpan 1994
avgust – veliki srpan 1994

Izdajatelj Lovska zveza Slovenije
Tisk Tiskarna Ljudske pravice p.o.
v Ljubljani

Poština je plačana pri pošti
61102 Ljubljana

UREDNIŠKI ODBOR:
Glavni urednik Borut Ingolič
Odgovorni urednik
Boris Leskovic

Tomaž Burazer, Boris Kryštufek,
Borut Mencinger, Franc
Rebeušek, Marjan Toš, Črtomir
Vilhar

Lektorica in korektorica
Marjetka Šivic
Tehnični urednik Milan Samar
Tajnica uredništva Eva Strajnar

Lovec izhaja praviloma vsak
mesec.

Ta številka je izšla
v 24.600 izvodih.

Po mnenju Ministrstva za
informiranje št. 23/247-92 sodi
LOVEC med proizvode
informativnega značaja iz 13.
točke tarifne številke 3, za katere
se plačuje 5% prometni davek.

Naročnino na glasilo je potrebno
plačati vnaprej na žiro račun
Lovske zveze Slovenije.

Za druge naročnike (nelovce)
je letna naročnina 3.570 SIT,
za tujino 68 DEM.

Izvod te revije stane 530 SIT.

**Gradivo (tipkopis!) za objavo
pošljite**

Uredništvu glasila Lovec,
Župančičeva 9 – p.p. 505
61001 Ljubljana

Tel./fax: (061) 214-948

**Nenaročenih rokopisov in slik
ne vračamo!**

Cene malih oglasov:

do 15 besed 600 SIT, od 15 do
25 besed 720 SIT, od 25 do 30
besed 920 SIT.

Za vsako nadaljnjo besedo
35 SIT.

**Za člane lovskih organizacij
v R Sloveniji velja polovična
cena.**

Male oglase je treba plačati
vnaprej na žiro račun

Lovske zveze Slovenije,
Župančičeva 9,
Ljubljana 50101-678-47158.

Devizni račun
50100-620-010-27620-3090/2

Foto: J. Mihaljevič

IZ VSEBINE

Uredništvo:	
Aktualna vprašanja priprave zakono-	268
daje o divjadi in lovstvu	
D. Dougan:	
Lovske družine v postopkih lastninje-	271
nja	
B. Leskovic:	
Končan odlov medvedov za teleme-	272
trično spremljanje	

Iz dnevnega tiska	273
--------------------------	-----

Mnenja in kritike	274
--------------------------	-----

F. Cvenkel:	
Kar najbolj očrtni slovensko lovstvo!	274
M. Skudnik:	
Prek nerealnosti do spoznanj	275
A. Pucer:	
Proti pustošenju narave	276
V. Varičak:	
41. Generalna skupščina CIC	277
V. Luskovec:	
Status planinskega orla v Sloveniji	279
P. Kaczensky in M. Jonozovič:	
Prve novice o projektu »Medved	280
– Ljubljanski Vrh«	
A. Anž:	
Razmišljanje o odstrelu gamsov	283
J. Perko:	
Meningitis – bolezen prihajajočega	287
poletja	
M. Zidar:	
Slovenske avtohtone pasme gonicev	288
I. Geister:	
Poključna barja	291
J. Perko:	
S pomočjo pike zadetek »v polno«	294
Z. Timarac:	
Kako se hranijo sesalci	296

Po lovskem svetu	300
-------------------------	-----

Iz Sveta Evrope:	300
M. Kalinšek, Z. Timarac:	
Zanimivosti po svetu	301
T. Vončina:	
Nihče ne mara krokodila	303
V. Podlogar:	
Kosmate, pa zlate ...	305
L. Števanec:	
Puckov jelen	306
L. Števanec:	
Neprijetna srečanja	308

Iz zaprašenih letnikov	309
-------------------------------	-----

Lovska organizacija	312
----------------------------	-----

F. Ekar:	
Lovstvo na 33. Mednarodnem sejmu	312
kmetijstva in gozdarstva	
M. Toš:	
Pesniški lovskogojitveni bazen	313
M. Toš:	
LD Sv. Ana v Slovenskih goricah	313
praznuje	

F. Klajne:	
Predstavitev našega lovnege tu-	313
rizma v Stuttgartu	
M. Toš:	
Zgleden primer za vsakdanjo rabo	314
F. Pirečnik:	
Včasih je lušno b'lo, zdaj pa ni več	314
tako ...	
K. Seidl:	
Srečanje lovskih tehnikov in lovskih	315
čuvajev LZ Posavje-	
Krško	
Z. Andrijašič:	
Lovskočuvajski tečaj v Kozini	315
M. Toš:	
V jeseni dopolnjen Lovčev priručnik	315
L. Pohar:	
Strelci zopet na Toškem Čelu	316
LZS:	
Lovska zveza Slovenije jih je odliko-	316
vala	

Jubilanti	317
------------------	-----

Lovski oprtnik	319
-----------------------	-----

M. Cerar:	
Nekaj o kococongemu čuku	319
F. Poredoš:	
Na obisku Jelenovega grebena na	320
Kozjanskem	
K. Valtel:	
Obiskal nas je rjavi medved	320
Luperkus:	
Kako je pes Dorijan postal »lovec«	321
s puško	
B. Leskovic:	
Miro Rak: Nanook in druge dogodiv-	321
ščine	
A. Frković:	
Stekel ris napadel dekleti	321
A. Frković:	
Rekorden odstrel risov na Hrvaškem	322
A. Frković:	
Se o šakalu v Gorskem Kotarju	323
D. Kovač:	
Zanimivi rogji	323
E. Rečnik:	
Nem. kdl. ptičar nas je pripeljal do	323
cilja	
A. Dvoršak:	
Pogovor o številčnosti srnjadi	324

V spomin	325
-----------------	-----

Lovska kinologija	326
--------------------------	-----

R. Roter:	
Telesno ocenjevanje psov vseh lov-	326
skih pasem v Mariboru	
V. Foršček:	
PZP ptičarjev (na Brezovici in Ljub-	327
ljanskem Polju)	
L. Brence:	
Lokalna tekma po krvnem sledu	328
v Starem Logu	
KZS:	
Predvidena legla lovskih psov	328

SLIKA NA NASLOVNICI:

Jazbec (Meles meles) Foto Spring
– Maribor

V JULIJU IN AVGUSTU zakon
dovoljuje lov na vso nezašči-
teno divjad (lisica, pižmovka,
siva vrana, sraka, šoja) ter na
tu navedeno in prikazano div-
jad. Vendar le, če je odstrel
načrtovan in lovsko organiza-
cija (LD, ZLD, LZS, LGO)
s svojim sklepom lovne dobe
na kako divjad ni skrajšala ozi-
roma lova ni prepovedala vse
leto. Upoštevati moramo tudi
sprotne odločbe, ki jih izda mi-
nistrstvo za kmetijstvo in goz-
darstvo oz. vladne uredbe.

navadni jelen – samec
od 1. 8.

muflon oven
od 1. 8.

divji prašič
(odstrel vodeče svinje
prepovedan!)

gams kozel
od 1. 8.

gamsja koza in mladiči
od 1. 8.

srnjak

jazbec
od 1. 8.

mlakarica, črna liska
od 15. 8.

Aktualna vprašanja priprave zakonodaje o divjadi in lovstvu

Tak naslov je nosila 2., osrednja točka dnevnega reda 5. seje Upravnega odbora Lovske zveze Slovenije, ki je bila 7. maja 1994 v Ljubljani.

V uvodu je predsednik LZS **Franc Avberšek** povzeto povedal, da je Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo imenovalo posebno delovno skupino za pripravo nove lovske zakonodaje. V tem času pa je zadevo prehitel poslanec I. Oman, ki je neposredno vložil samostojen osnutek predloga omenjenega zakona. Omanov osnutek je vlada republike Slovenije ocenila negativno. Lovska zveza Slovenije, je povedal F. Avberšek članom UO, se bo z vsemi močmi trudila za poenotenje temeljnih izhodišč nove zakonodaje o divjadi in lovu. Komisija Ministrstva že s svojo sestavo zagotavlja, da bo delo dobro opravila tudi z vidika različnih pogledov in interesov. Lahko verjamemo, da bo njen predlog zagotavljal osnovna strokovna načela varovanja življenjskih habitatov živalskih vrst pa tudi interese lovske organizacije, lastnikov zemljišč in drugih uporabnikov prostora. Pri tem je poudaril

Foto: J. Mihalič

ne vključuje le lova, ampak vse aktivnosti varstva in gojitve. Lovcem mora biti dana možnost za aktivno sodelovanje oziroma sooblikovanje ukrepov v okolju.

- Koncesija bi morala biti podeljena za nedoločen čas, kar tudi pomeni, da se ne strinjamo z ustanavljanjem LD brez lovišča, saj to ne bi bilo v interesu divjadi in v smislu dobrega gospodarjenja.

- Velikost lovske družine z lovišči, manjšimi od 2.000 ha, v cilju dobrega gospodarjenja z divjadjo tudi ni sprejemljivo.

- Ne strinjamo se z ustanavljanjem zasebnih lovišč, kar pa ne pomeni, da odklanjamo iskanje rešitev, kako lastnikom večjih strnjanih gozdnih površin zagotoviti določene pravice pri upravljanju v lovišču.

- Posebno skrb je treba nameniti obravnavi škod od divjadi ter natančno določiti pravice in dolžnosti partnerjev.

- Ne strinjamo se s postavljanjem najrazličnejših obor, predvsem ne za neavtohtono divjad.

- Posebno pozornost je treba nameniti ohranitvi sedanjega izobraževalnega sistema v slovenski lovske organizaciji.

V razpravo na ta izhodišča se je vključil državni sekretar ministrstva **mag. Franc Ferlin** z Ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo, ki je povedal, da je vlada Omanov predlog že zavrnila predvsem iz strokovnih razlogov, saj je v predlogu pretirano izpostavljena zgolj škodna problematika od divjadi, varstvo živalskih vrst in habitatov pa popolnoma potisnjeno ob rob. Izpostavljen interes lastnikov zemljišč naj bi bil vsekakor upoštevan, vendar ob obveznem spoštovanju ustavnih določil (da je divjad državna lastnina) in ekoloških strokovnih izhodišč, ki morajo prednjačiti v vsaki sodobni zakonodaji.

Tudi glavni republiški lovski inšpektor inž. **A. Simonič** je skritiziral Omanov osnutek predloga in poudaril, da nobena sodobna zakonodaja ne sme slediti zgolj ozkim interesom. Ogorčen je bil ob dejstvu, da je v osnutku njegovega

bistvene usmeritve LZS, ki bodo vodilo pri pogajanjih oziroma pripravi osnutka zakona. Te usmeritve so bile oblikovane tudi na IO LZS (povzema-mo):

- Lovstvo je dejavnost, ki se načrtno ukvarja z varstvom, gojitvijo in lovom divjadi pa tudi ohranjanjem življenjskih možnosti divjadi v okolju. Delo mora biti strokovno, pri čemer je treba upoštevati znanstvena dognanja. Pri delu pa je treba razvijati in gojiti lovsko kulturo, ohranjati lovsko tradicijo, lovske običaje, utrjevati lovsko etiko. Posebno skrb je treba nameniti tudi lovski kinologiji.

- Ni potrebe pa tudi nobenih tehtnih razlogov ne, da bi spreminjali sedanje meje lovske družin. Zavzemamo se torej za sedanj način organiziranega dela v lovske organizaciji.

- Divjad je državna lastnina, zato naj koncesijo za lov podeljuje država. Koncesija pa naj

JULIJ				
	SV	SZ	LV	LZ
1. Pe	05.14	20.57	00.55	14.02
2. So	05.15	20.56	—	15.02
3. Ne	05.16	20.56	01.23	16.02
4. Po	05.16	20.56	01.56	17.00
5. To	05.17	20.56	02.33	17.56
6. Sr	05.18	20.55	03.15	18.48
7. Če	05.18	20.55	04.04	19.36
8. Pe	05.19	20.54	05.00	20.19
9. So	05.20	20.54	06.01	20.57
10. Ne	05.21	20.53	07.06	21.30
11. Po	05.21	20.53	08.14	22.01
12. To	05.22	20.52	09.23	22.29
13. Sr	05.23	20.51	10.34	22.57
14. Če	05.24	20.51	11.45	23.26
15. Pe	05.25	20.50	12.57	23.57
16. So	05.26	20.49	14.11	00.32
17. Ne	05.27	20.48	15.23	—
18. Po	05.28	20.48	16.34	01.02
19. To	05.29	20.47	17.40	02.00
20. Sr	05.30	20.46	18.38	02.57
21. Če	05.31	20.45	19.27	04.00
22. Pe	05.32	20.44	20.09	05.08
23. So	05.33	20.43	20.44	06.19
24. Ne	05.34	20.42	21.14	07.28
25. Po	05.35	20.41	21.42	08.37
26. To	05.36	20.40	22.07	09.42
27. Sr	05.38	20.39	22.32	10.46
28. Če	05.39	20.37	22.58	11.48
29. Pe	05.40	20.36	23.25	12.49
30. So	05.41	20.35	23.56	13.49
31. Ne	05.42	20.34	00.31	14.48

AVGUST				
	SV	SZ	LV	LZ
1. Po	05.43	20.32	—	15.45
2. To	05.45	20.31	01.10	16.39
3. Sr	05.46	20.30	01.57	17.28
4. Če	05.47	20.28	02.49	18.14
5. Pe	05.48	20.27	03.48	18.54
6. So	05.50	20.25	04.52	19.30
7. Ne	05.51	20.24	06.00	20.02
8. Po	05.52	20.22	07.10	20.33
9. To	05.53	20.21	08.22	21.01
10. Sr	05.55	20.19	09.34	21.30
11. Če	05.56	20.18	10.47	22.01
12. Pe	05.57	20.16	12.01	22.35
13. So	05.58	20.15	13.14	23.13
14. Ne	06.00	20.13	14.25	23.58
15. Po	06.01	20.11	15.31	00.51
16. To	06.02	20.10	16.31	—
17. Sr	06.03	20.08	17.22	01.50
18. Če	06.05	20.06	18.06	02.55
19. Pe	06.06	20.05	18.43	04.03
20. So	06.07	20.03	19.14	05.11
21. Ne	06.08	20.01	19.43	06.20
22. Po	06.10	19.59	20.09	07.26
23. To	06.11	19.58	20.35	08.31
24. Sr	06.12	19.56	21.00	09.34
25. Če	06.13	19.54	21.27	10.36
26. Pe	06.15	19.52	21.57	11.36
27. So	06.16	19.50	22.30	12.36
28. Ne	06.17	19.48	23.07	13.33
29. Po	06.18	19.47	23.50	14.28
30. To	06.20	19.45	00.39	15.19
31. Sr	06.21	19.43	—	16.06

predloga odločanje o zelo pomembnih ekosistemskih in s tem strokovnih vprašanjih prepuščeno kar občinam (po novem pa naj bi jih bilo 360).

V nadaljevanju je predsednik LZS F. Avberšek nadaljeval z mnenjem, da med ključne naloge sodi načrtovanje v smislu upravnega delovanja in sodelovanja z javno gozdarsko službo. Čim bolj enotne meje gozdno-gospodarskih in lovsko-gojitvenih območij bi gotovo zagotovile učinkovitejšo obvladljivost navedenih vprašanj, vendar pa mora prednost veljati ekološki zaokroženosti lovskogojitvenih območij. Pridobljene izkušnje potrjujejo pomen takih oblik gospodarjenja z divjadjo, katerim so podrejene tudi meje in interesi posameznih lovišč.

Izvršni odbor LZS se ne strinja z morebitnim oddajanjem koncesij po načelu licitiranja. Zato naj ne bi bil možen obstoj lovskih družin brez lovišča. Koncesija naj bo trajna; lovskogojitvena območja ali država neposredno pa naj uveljavijo ukrepe za preprečevanje samovolje in nestrokovnosti. Podpredsednik LZS F. Golija je menil, da je Omanov osnutek zakona, ki je že v proceduri, nesprejemljiv. Ocenil pa je, da je predlagatelj le pripravljen sodelovati v smislu konstruktivne sinteze interesov in nekonfliktnega zaostrovanja.

B. Fink (ZLD Novo mesto) je ocenil, da bi se v delovni skupini in v parlamentu lažje odločali na podlagi objektivne ocene sedanjega stanja. To, da se lovski organizaciji pripisuje odgovornost za vse slabosti pri uresničevanju zakona, objektivno zmanjšuje možnosti za uveljavitev njenih interesov. Ohraniti je treba vse pozitivne izkušnje, pridobljene z dolgoletnim delovanjem lovske organizacije, ki ni edina odgovorna za neuspeh dogovarjanja in sporazumevanja. Evropsko gledano so naši uspehi cenjeni, čeprav vse, kar je v Evropi uveljavljeno, vedno ni tudi najboljše. Poudaril je, da si večina držav prizadeva za večji delež državnega lastništva gozdov, da pa tudi sicer ni absolutne lastnine nad gozdovi oziroma gozdnimi habitati. Posamezne slabosti je treba odpraviti in ne posploševati. Z vidika varstva lastniškega interesa pa mora biti jasno urejeno področje poravnave odškodnin. Fink je menil, da v lovstvu ni bilo prilaščanja družbene lastnine. Z vidika racionalnosti naj bi država na civilno družbo, v tem primeru lovsko organizacijo, prenesla funkcije, ki jih sama ne zmore financirati. Lovska organizacija

sicer mora priznati nekatere slabosti, vendar pa se obenem zaveda tudi svojih strokovnih sposobnosti in lastnega značja.

J. Vončina (ZLD Idrija) se je strinjal z večino kritičnih ugotovitev v razpravi. Menil je, da sta predvsem dve ključni vprašanji: status divjadi ob ugotovljenih številnih in različnih interesih in nivo uprave, pri čemer je treba zagotoviti permanentnost uprave na državnem nivoju, kar bi bilo tudi najbolj smotno.

D. Jug (ZLD Gorica) se je zavzel za strpen, kulturni dialog brez euforije. V lovski organizaciji moramo oceniti dosežke in cilje, ki naj jih opredeli zakon. Pri tem moramo spoštovati funkcijo države ob našem cilju za delovanje civilne družbe, in to predvsem na podlagi strokovnih in nadstrankarskih izhodišč. Država naj svojo funkcijo zadrži na »nujnem deležu«.

Analiza lastnih razmer bo ne-

dvomno pokazala naše in v Evropi cenjene uspehe pri ohranitvi in ponovni naselitvi izumrlih vrst divjadi. Naslednji, prav tako pomemben podatek, je ovrednotenje prostovoljnega dela, ki bi, v primerjavi z gospodarsko vrednostjo lova (oz. trofeji), pokazala svojo pravo vrednost. Sicer pa naj bo vsa razprava argumentirana.

Jug se ni strinjal z nekaterimi ugotovitvami v gradivu *Strategija upravljanja s prostoživečimi vrstami divjih živali in njihovim življenjskim okoljem v Sloveniji s posebnim ozirom na vrste, ki štejejo za divjad*, ki ga je pripravil A. Simonič. Tudi F. Golija se ni strinjal z vsem napisanim.

F. Avberšek je menil, da mora osrednja skrb veljati divjadi in okolju, temu pa je treba podrediti vse druge interese.

J. Strle (ZLD Notranjske) se je strinjal predvsem s potrebo po oceni stanja na področju divjadi in lovstva, vključno s predlogi potrebnih sprememb zakon-

skih določil. Izrazil je bojazen o prevladi političnih in nestrokovnih rešitev v prihodnjih razpravah in odločitvah, na kar kažejo tudi nekatere razprave o škodah na občinski ravni. Zaskrbljujoče je tudi, da za lastne, človeške napake, krivimo le divjad, je še dodal. Razen že poudarjene potrebe po oceni stanja so potrebni tudi poenoteni pogledi, ki naj bi se potrdili s čim bolj usklajenim predlogom zakona.

Strinjal se je s predlogom za izdelavo ocene stanja, kar bi uporabili kot gradivo ob nastajanju nove zakonodaje, ki mora upoštevati obstoječo lovsko organizacijo.

Predsednik LZS je menil, da novi zakon ne ukinja lovske organizacije, njenih strokovnih in izobraževalnih programov ter čuvajskih nalog. Osnovne dileme pa so lastnina, meje in nadgradnja.

A. Simonič je dejal, da v gradivih, ki jih je pripravil, ne gre iskati zgolj kritičnih ugotovitev,

Foto: J. Papež-Diana

Na 5. seji upravnega odbora LZS (7. 5. 1994) so poleg aktualnih vprašanj zakonodaje o divjadi in lovstvu obravnavali in sklepali o predlogu zaključnega računa LZS za leto 1993, ki ga je potrdila in potrdila odpis spornih terjatev iz leta 1992. Na seji so zadožili IO LZS, naj pripravi predlog preobrazbe GL LZS v cilju njihovega pozitivnega poslovanja in podprli akcijo razprodaje zaloge knjig Zlatorogove in Stokovne knjižnice.

Predsednik komisije LZS za izobraževanje in stike z javnostjo B. Fink je predstavil predloge dopolnitev Pravilnika o izobraževanju in predstavil tudi druga aktualna vprašanja, povezana z izobraževanjem, ki pa so izvedljivi in sprejemljivi le na osnovi sprejetega programa in finančnega načrta za leto 1994.

Upravni odbor je sprejel še sklep o programu Zlatorogove knjižnice za obdobje 1995-97 in za člana upravnega odbora FACE imenoval Franca Golijo, za namestnika Staneta Kranjca (ZLD Maribor) in za člana delovne skupine »pravne zadeve« Miloša Medveda (ZLD Posavje).

pač pa mora pozornost veljati ugotovljenim pobudam za zakupniški sistem. Res je, da je lovsko organizacija o številnih vprašanjih, tudi o gojitvenih smernicah, odločala sama, vendar v prihodnje ne bo šlo mimo soodločanja. Opozoril je tudi, da lovsko organizacija v glavnem ne odgovarja na razne kritične prispevke v tisku, kar je velika napaka.

F. Ferlin je poudaril, da sicer ne pozna dovolj delovanja LZS, vendar ni obremenjen niti z gozdarstvom niti z dejavnostjo lovstva. V pripravi dokumenta t.i. »gozdarske strategije« je spoznal pripravljenost lovstva za konstruktiven dialog. Nekatera v razpravi izražena

stališča, je poudaril, izhajajo že iz preživelega statusa lovske organizacije, ki bo morala spremeniti miselnost, še zlasti z vidika usklajevanja interesov v naravnem prostoru. Predlagana ocena je potrebna predvsem z vidika neposredne uporabnosti pozitivnih izkušenj. Spremenjenost razmer se kaže tudi v tem, da nevladna organizacija ne more opravljati upravnih funkcij. Slednje je treba uresničevati racionalno, v pomenu prenosa strokovnih nalog na lovsko in druge organizacije.

V nekem pomenu gre po njegovem za zmanjševanje oziroma prerazporeditev moči lovske organizacije ali, drugače rečeno, za bistveno spreminjenje filozofijo in čvrsto strokovno nadgradnjo. Tega ne smemo poenostavljeno razlagati kot njeno razvrednotenje, pač pa kot razmejitev vloge med državo in lovsko organizacijo.

J. Videtič (ZLD Bela Krajina) je razpravo pričakoval kot smernice za prihodnje delo. Menil je, da si mora lovska organizacija v zakonu pridobiti ustrezen status, če za to že ni prepozno. Meni, da smo bili očitno le povabljeni k sodelovanju prek že uveljavljene javne gozdarske službe.

V tem pomenu lovsko organizacija ohranja le društveni značaj, ne pa tudi odločanje o strokovnih vprašanjih, čeprav moramo biti statusno opredeljeni glede na vsebino sodelovanja.

F. Avberšek je razpravo F. Ferlina ocenil kot ugotovitev o zmanjševanju vpliva lovske organizacije na eni ter o povečanju vpliva na drugih področjih. Predvsem so pomembne drugačne razmere na področju načrtovanja drugih interesov.

D. Jug je opozoril na ustavno razglasitev divjadi kot lastnino države, ki je zanjo tudi odgovorna. Da se neracionalnost ne bi uveljavila tudi na tem področju, velja opozoriti na potreben minimum države in funkcijo civilne družbe, kar znižuje prag za doseganje ciljev. Očitno pa bo močno poudarjena lastninska pravica.

V. Pirher (ZLD Prekmurje) je kot predsednik komisije za lovsko kinologijo povedal, da je bila v dosedanjih osnutkih zakona lovsko kinologija povsem neustrezno opredeljena, z neupoštevanjem vloge in potrebe ustrezno šolanju in preizkušnih lovskih psov, kar mora nov zakon nujno odpraviti.

B. Fink je opozoril na krepitev institucij civilne družbe v razvitem svetu in upoštevanje njegovega mnenja, kar neposredno prispeva k racionalnosti. Lov-

ska organizacija je npr. svoje smernice sprejela predvsem iz strokovnih razlogov in potreb.

J. Strle je ocenil, da je lovsko organizacija sposobna dojeti spremenjeno filozofijo, sicer bo zakon nasproten njenim interesom. Veljavni zakon je nedvomno anahronizem. Potrebna je objektivna analiza, vključno z oceno razmer med divjadjo in sedanjega načina načrtovanja. Uredba o zavarovanju ogroženih živalskih vrst je sporna, ker ne opredeljuje niti nosilne niti nadzorne funkcije.

J. Črnač (ZLD Kočevje) je opozoril že na pred leti izdelano *Analizo uresničevanja zakona*, ki bi jo lahko uporabili in aktualizirali. V svojem bistvu ima gojitev divjadi funkcijo varstva okolja. Po njegovem LGO niso delovala tudi zato, ker je bila lovcem poverjena zgolj skrb za divjad, z okoljem pa v resnici upravljajo drugi. V prihodnje mora biti opredeljena tudi odgovornost kmetijstva in

gozdarstva z vidika habitatov divjadi. Celovitost varstva okolja je tudi eden od evropskih standardov.

T. Marinčič (ZLD Notranjskega LGO) je menil, da je bistvo treba iskati v prihodnjih usmeritvah. Del v predloženem gradivu je kritika lovske organizacije, predvsem nedelujočim LGO. Vendar pa je bila krivec tudi država, ki ni vplivala in ni ukrepala zoper kršitelje. Sicer pa je nedorečenost ugotovljena tudi na področju načrtovanja.

Ob zagotovitvi, da bo del sredstev od koncesij pripadal lokalnim skupnostim, lahko pričakujemo njihovo podporo. Dejal je tudi, da sicer država lahko deluje brez lovske zakonodaje, kar pa za lovsko organizacijo gotovo ne velja.

F. Ferlin je poudaril eno od osnovnih izhodišč države, da za področje obnovljivih naravnih virov vzpostavlja racionalno organizacijo. To je tudi

funkcija Zavoda za gozdove pri celovitem obravnavanju ekosistema. Njegova ambicija je usmerjanje razvoja in usklajevanje vseh nalog, vključno z operativnimi nalogami varstva narave in načrtovanja ter usmerjanje razvoja v populacijah divjadi.

Predsednik je na koncu razprave ugotovil, da je LZS aktivno in neposredno vključena v procese nastajanja zakonodaje. Med pogledi lovstva in gozdarstva ni bistvenih razlik, zato je to možnost treba izrabi- ti čimbolj smotno.

Sklepne ugotovitve

1. Upravni odbor se v celoti strinja in sprejema odločitve, ki jih je glede osnutka zakonodaje o lovstvu in divjadi sprejel izvršni odbor na 8. seji 7. aprila 1994.

2. Pripraviti je treba analizo stanja in razmer, kar bo tudi v funkciji utemeljevanja predlaganih rešitev. V gradivo je treba uvrstiti tudi karto z mejami lovskogojitvenih in gozdarskih območij ter lovišč oziroma zvez.

3. Pripravljen bo tudi predlog razporejanja sredstev koncesij, za primerjavo pa tudi sistem vrednotenja opravljenega dela lovcev.

4. Potrebni so strpni in tolerantni načini urejanja odnosov na področju škod od divjadi oziroma njihovega poravnavanja.

5. Izboljšati in razširiti je treba vse oblike dela z javnostjo.

Povzeto po zapisniku seje
UO LZS (7. 5. 1994)

Uredništvo

Foto: I. Napotnik

Steklina na območju Slovenije

Od 1. do 31. maja 1994 je bilo z območja 43 občin v naši državi laboratorijsko preiskanih na steklinno 181 živali, in sicer: 77 lisic, 17 psov, 34 mačk, 17 kun, 9 jazbecov, 18 srnjadi, 1 zajec, 1 skobec, 1 podgana, 1 jež, 1 kokoš, 1 gams, 3 goveda in 1 jež.

Odsek za virologijo Veterinarske fakultete v Ljubljani je ugotovil steklinno pri 51 živali z območja 17 občin, in sicer:

Ajdovščina (1 in 1 mačka), Brežice (5), Cerknica (1 in 3 kune), Idrija (2), Ilirska Bistrica (5), Jesenice (3 in 1 jazbec), Kamnik (1), Kočevje (3), Koper (1), Kranj (4), Lenart (1), Ljubljana Šiška (1), Ljubljana Vič-Rudnik (7), Sežana (3), Škofja Loka (3 in 2 kuni), Tolmin (1) in Vrhnika (1).

Ljubljana, 2. 6. 1994

dr. Armin TOMAŠIČ, dr. vet. med.
REPUBLIŠKI VETERINARSKI
INŠPEKTOR

Lovske družine v postopkih lastninjenja

Komisija IO LZS za organizacijsko-pravno področje je avtorja tega sestavka zadolžila, da pripravi utemeljitev njenega pravnega mnenja, da lovske družine niso zavezanci v postopkih za denacionalizacijo in zavezanci za prenos kmetijskih zemljišč in gozdov v sklad po zakonu o denacionalizaciji (Ur. l. RS št. 27/91 in 31/93) oziroma po zakonu o skladu kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije (Ur. l. RS št. 10/93). Lovske družine po stališču navedene komisije niso zavezanci, kadar so pridobili nepremičnine, vpisane v zemljiški knjigi kot družbena lastnina, z odplačnim poslom – torej s plačilom.

V uvodu je treba poudariti, da je sestavek napisan v *pravniškem jeziku* in je namenjen tistim, ki bodo lovske družine zastopali v upravnih in drugih postopkih.

Ugotavljamo, da je bila lovska družina že prej, pa tudi po uveljavitvi Zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč (Ur. l. SRS št. 25/76 in 29/86 – v nadaljevanju ZVGLD) v letu 1976 – društvo in torej civilna pravna oseba, ki je lahko nosilec lastninskih upravičenj. To poudarjamo in bomo v nadaljevanju obširneje obrazložili zaradi pravnega mnenja Ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo, podanega v marcu 1994 v neki denacionalizacijski zadevi. Imenovano ministrstvo meni, da lovska družina ni civilna pravna oseba in že zato zavezanec v postopku denacionalizacije. Ne glede na stalno prakso zemljiško-knjižnih sodišč, ki so lovske družine vpisovale v zemljiške knjige kot nosilce lastninske pravice in da so vse lovske družine vpisane v register društev pri občinskem upravnem organu, pa je potrebno opozoriti še na sledeče:

1. Še veljavni zakon o društvih iz leta 1974 ni urejal statusa društev, ki so poleg uresničevanja osebnih in strokovnih interesov delovala tudi v splošno – javno korist. Položaj takih društev so urejali posebni zakoni kot na primer:

- Že navedeni ZVGLD za va-

rovanje divjadi kot družbene oz. sedaj državne lastnine, je na ta način, da je v 53. členu opredelil organiziranost lovske družine kot društvo in ji v istem členu dodelil status družbene organizacije.

- Bivši zakon o varstvu pred požari (Ur. l. št. 2/76 in 15/74) je v 49. členu gasilsko društvo opredelil kot društvo, glede pridobivanja sredstev za svojo dejavnost pa je dal tem društvom status družbene organizacije. Od 15. 12. 1993 dalje

čem križu (Ur. l. RS št. 7/93) je v prehodni in končni določbi 34. člena določil, da vse premoženje RK postane njena last – torej preide v obseg, ki je bila doslej družbena last – v last društev RK.

- Zakon o sladkovodnem ribištvu (Ur. l. SRS št. 25/76 in 42/86) v členih 36 in 39 na enak način opredeljuje ribiško društvo kot društvo in ji daje status družbene organizacije zaradi varovanja sladkovodnih rib kot

Foto: M. Hain

velja novi zakon o gasilstvu (Ur. l. št. 71/93), ki je v 48. členu določil, da z dnem uveljavitve tega zakona pridobijo gasilska društva in njihove zveze lastninsko pravico na premičnem in nepremičnem premoženju, ki je namenjeno gasilstvu.

- Bivši zakon o položaju in pooblastilih Rdečega križa v Sloveniji (Ur. l. št. 8/78) in biv. zakon o položaju in pooblastilih RK Jugoslavije (Ur. l. SFRJ št. 13/76) sta v členih 4 oz. 2 določala, da se organizacije RK organizirajo kot društva, imajo pa položaj družbene organizacije. Novi zakon o Rde-

druženega oziroma sedaj državnega premoženja.

2. Tako urejanje položaja društev z javnimi funkcijami oz. – kot bi lahko moderno rekli – s funkcijami civilne družbe, je takratna družbena ureditev naslanjala na 75. člen Ustave SRS iz leta 1974, ki je določal, da lahko z zakonom določene družbene organizacije pridobijo določene pravice na družbenih sredstvih, če zakon tako določi – med take zakone je šteti tudi zgoraj navedene, ki so tem društvom dali status družbene organizacije. V funkciji navedene ustavne norme je določilo 6. člena zakona

o prometu z nepremičninami (Ur. l. SRS št. 19/76 in 42/86), po katerem lahko društva pridobijo odplačno, z dovoljenjem IS Skupščine SRS pa tudi brez plačila v uporabo ali v last družbena sredstva. Nadalje je zakon o vknjižbi nepremičnin v družbeni lasti (Ur. l. SRS št. 43/73) dovoljeval, da se kot imetniki pravice uporabe na nepremičnini, ki je družbena lastnina, vknjižijo v zemljiško knjigo poleg DPS, KS... tudi društva.

Iz vsega citiranega torej jasno izhaja, da označba – družbena organizacija ne spreminja dejstva, da so lovska, ribiška in gasilska ter društva Rdečega križa – društva, s tem pa bila ves čas socialistične ureditve **civilno-pravne osebe**. Tega glede na citirano zakonodajo tudi ne spremeni dejstvo, da so le-ta za nekatere nepremičnine vpisane v zemljiške knjige kot uporabniki nepremičnine v družbeni lasti.

3. V primeru, da bi bile lovske družine za kupljene nepremičnine zavezanci v denacionalizacijskih postopkih oziroma, da bi jih morale vložiti v Sklad kmetijskih zemljišč, bi bili priča ponovnemu nacionaliziranju premoženja civilnih pravnih oseb. Zato morajo lovske družine v postopkih uveljaviti in dokazati, da je bila nepremičnina, ki je v zemljiški knjigi vpisana kot družbena lastnina, kupljena z društvenimi sredstvi. Bolj odprto je vprašanje neodplačno pridobljenih zemljišč, ki so v zemljiški knjigi vpisane kot družbena lastnina. Žal je novi lovski zakon šele v pripravi, saj bi lahko uredil lastninsko vprašanje na način, kot je to v že navedenem zakonu o gasilstvu in zakonu o Rdečem križu. LZS si prizadeva, da bi dolgoletni napor lovske organizacije pri vzgoji in izobraževanju tisočev lovcev v varuhe narave in divjadi ne bili zaman. Zaman pa bi bili, če bi novi lovski zakon temeljil le na »ekonomiki« – torej urejal le vprašanje lova, zakupnin in odškodnin. Tak zakon bi odrinil lovsko organizacijo od varstva več kot sto živalskih vrst, ki imajo sedaj status divjadi, čeprav niso predmet lova – ob tem pa lovske organizacije ne bi nadomestila nobena podobna, enako številna in strokovna organizacija. Zato upamo, da bo država tudi v novem zakonu zaupala lovski organizaciji naloge zaščite številnih ne-lovnih vrst živali. V takem primeru pa pričakujemo v novem zakonu tudi enake rešitve premoženjskih vprašanj, kot so jih bila deležna gasilska društva.

mag. Dušan Dougan

Končan odlov medvedov za telemetrično spremljanje

Z radijskimi oddajniki je opremljenih 6 medvedov

Zaradi želje po sprotnem seznanjanju slovenske javnosti o poteku partnerske raziskovalne naloge o ekologiji in varstvu rjavega medveda v Sloveniji je Lovska zveza Slovenije 20. 5. letos sklicala že drugo tiskovno konferenco, ki je bila ponovno v prostorih restavracije Na Klancu v Medvodah.

Že v majskem Lovcu smo poročali o prvi tiskovni konferenci (23. 3.), na kateri so vodja slovenskega dela raziskovalne naloge prof. dr. Miha Adamič in predstavniki LZS predstavili osnovne namene in predviden potek te mednarodne naloge. Na tej tiskovni konferenci pa so novinarje še izčrpnije seznanili tudi z doslej zbranimi izkušnjami, povedali, da so z odlovom medvedov končali, ter nakazali nadaljnji potek tega projekta. Da bi lahko kar najbolj natančno odgovorili na novinarska vprašanja, so se tiskovne konference poleg predstavnika Inštituta za gozdarstvo Slovenije prof. dr. Mihe Adamiča in absolventa gozdarstva Marka Jonožoviča, ki sta predstavljala del slovenske raziskovalne ekipe, udeležili tudi njihovi avstrijski kolegi: prof. dr. H. Gossow z dunajske univerze, biologi Petra Kaczensky, Thomas Huber in Feliks Knauer. Konference so se udeležili tudi inž. A. Simonič (glavni republiški lovski in ribiški inšpektor), prof. dr. Andrej Bidovec z Inštituta za patologijo divjadi Veterinarske fakultete v Ljubljani in dipl. biol. Janez Čop. V imenu LZS sta vse prisotne pozdravila inž. Blaž Krže in mag. Franc Avberšek. Že v uvodu sta se zahvalila za pomoč in sodelovanje pri tej nalogi tudi g. Ivanu Cajnerju, poveljniku vojaške enote na ljubljanskem vrhu, in predstavnikom LD Hotedršica, LD Planina, LD Rakek, LD Borovnica in LD Logatec, ki so prevzeli in opravili del operativnih nalog pri odlovu medvedov.

Prof. dr. Gossow je navzočim povedal, da je ta raziskovalna naloga združen slovensko-avstrijski-nemški partnerski projekt, ki povezuje ne le dunajsko univerzo, Gozdarski inštitut Slovenije, Organizacijo za

ekologijo iz Münchna in Lovsko zvezo Slovenije, ampak je to tudi prva mednarodna tovrstna naloga po osamosvojitvi Slovenije. Še posebno ga veseli, ker smo podobno partnerstvo vzpostavili tudi pri telemetričnih spremljavah risov. Za te raziskovalne naloge sta del sredstev prispevali tudi Ministrstvu za znanost Avstrije in Slovenije, kar ima še poseben pomen in veljavo. Menil je, da je treba še posebej poudariti,

da so s sredstvi, ki jih prek LZS prispevajo vsi slovenski lovci, ti jasno pokazali, kako dobro se zavedajo pomena te velike zveri in njene ohranitve. Nazorno, ob diapozitivih in povzetem prevodu inž. Franca Golije je biologinja Petra Kaczensky zbranim predstavila ekološko problematiko medveda, tehniko odlova in cilje, ki jih želijo doseči z raziskovalno nalogo. V sliki in besedi je tudi pokazala, da odlov nikakor ni

mučenje živali, saj so uveljavljeni vsi možni preventivni ukrepi, ki zagotavljajo uspavanje ujetega medveda v najkrajšem možnem času. Seznanjena je bila namreč, da so nekateri naši novinarji pisali tudi kritično o takem načinu odlova, označevanja in spremljanja medvedov.

Sledila so standardna novinarska vprašanja o številčnosti medvedov, o številu in lokacijah označenih medvedov, o konfliktnih primerih medved-paša ovac in goveda, medved-človek in seveda s tem povezanimi škodami, ki jih na svojih selitvenih poteh (zelo omejenih zaradi goste mreže prometnih povezav) v Evropo napravijo ali doživljajo medvedi (o vsej tej problematiki smo v Lovcu že obširno pisali, zato tega ne bomo ponavljali). Na vprašanja so jim odgovarjali vsi naštetih strokovnjaki. Predsednik LZS Franc Avberšek je novinarje tudi prosil, naj o vseh konfliktnih primerih skušajo pisati tako, da ne bodo po nepotrebnem vznemirjali širše javnosti, saj se sicer opazno oblikujeta dva tabora: zaščitnikov in nasprotnikov medveda.

Preden se je predsednik LZS vsem prisotnim in gostiteljema konference (zakoncema Mahne) zahvalil za obisk in postrežbo, pa je dipl. biolog Janez Čop novinarje na kratko seznanil še s sorodno raziskovalno nalogo, ki poteka z označenimi risi na Kočevskem in ki jo opravljajo isti raziskovalci. V dveh mesecih je mednarodni skupini uspelo odloviti in z radijskimi oddajniki opremiti štiri rise, ki so jih ponovno izpustili v svoj življenjski prostor. To nalogo vodi dipl. biol. Thomas Huber iz Avstrije, o čemer smo in bomo še poročali v Lovcu. Zapis lahko sklenemo z ugotovitvijo, da je Slovenija kot samostojna država stopila tudi v obdobje intenzivnejših sodobnih raziskav o divjih živalih s pomočjo telemetrične metode. Prvič smo se jih sicer lotili, kot je spomnil direktor GL Jelen-Snežnik inž. Marko Berce, že leta 1984 na jelenjadi na Notranjskem.

Boris Leskovic

Srnjak jo je napadel

Sara Volčič je v Dnevniku 23. 4. 1994 poročala o hudo ranjeni deklici, ki jo je na poti do šolskega avtobusa nabodel srnjak. Na vpitje hudo ranjene hčerke je pritekel njen oče, ki jo je takoj odpeljal v ptujsko bolnišnico. Srnjak živi pri Martinu Koretu iz Kočic. Našel ga je pred približno letom dni, ga nekaj časa hranil, potem pa ga izpustil. Zdaj živi v gozdu v bližini domačije.

Medvedi prilezli na plan...

Časopisi še naprej namenjajo precej pozornosti medvedom z ovraticami, poročajo pa tudi o tem, da se je večina medvedov že poslovila od zimskega spanja in da se morda v zavetju skalnih votlin skriva le še malo medvedk z mladiči (**Tomaž Bukovec**, Dnevnik 25. 4. 1994).

O medvedih piše tudi **Andrej Dvoršak** v Slovenskih novicah (12. maja 1994) pod pomenljivim naslovom Medvedi v zanki. O medvedih je bilo namreč že toliko napisanega, da je bralcem res težko postreči z novimi podatki. Bralca pritegne srhljiv uvod z vprašanjem: »Ali slovenski lovci res lovijo kosmatinca v sicer prepovedane zanke, ker se jim ne ljubi čepeti na preži in jih loviti, kakor se jih pač lovi?« Toda takoj sledi pomirljiv odgovor: »V zanke jih res lovijo, vendar ne zato, da bi jih mučili, ampak zato, da jim nataknejo ovratnice z radijskimi oddajniki, s katerimi posebna skupina v okviru projekta Rjavi medved sledi njihovemu gibanju.«

Andrej Dvoršak podrobno seznani bralca, da medvedov ne omamljajo, temveč uporabljajo sistem zank z oddajniki. Sekretar LZS inž. **Blaž Krže** je dejal, da se zaveda, da za medveda vse to ni prijetno, a druge poti ni, če želimo zvedeti kaj več o medvedu. »Le z večjim znanjem bo mogoče ohraniti habitat in uravnati populacijo ter primerno ukrepati ob njegovih selitvenih poteh v Italijo in Avstrijo.«

O tristo medvedih v Sloveniji na poljuden način piše tudi **Pica Vagaja** v reviji PIL (7. maja 1994). Pri pisanju si je pomagala tako, da je uporabila arhiv nemške biologinje **Petre Kaczensky** in **Mare Rudolfa**. Med drugim je zapisala, da je obstoj

medvedov znamenje še dobro ohranjene narave. Na Kočevskem, piše **Tomaž Bukovec**, so bukovci in hrastovi gozdovi, opuščeni sadovnjaki, veliko je travnikov, tako da imajo medvedi dovolj hrane, ugodne podnebne razmere, medtem ko naravnih sovražnikov nimajo.

Lov na kralja resja

Tomaž Bukovec je ploden pisec o divjih živalih in lovcih, saj v Nedelju 8. maja 1994 piše tudi, kaj vse je doživel, ko je šel s fotolovci na ruševca na Poreznu. Žal mu boginja ni bila naklonjena. Ruševca je sicer videl, bil je visoko vzravn, negiben, kot kip, ni pa pel in plesal, kot je pričakoval. Imel pa je srečo, da je slišal peti velikega petelina.

Lovci so sodelavca Nedeljca poučili, da je prepoved lova samo začetek varovanja in boja za ohranitev nekaterih vrst divjih živali. **Mag. dr. Ivan Ambrožič** je med drugim izjavil, da veliki petelin živi od 700 metrov višine do gozdne meje, nad njo pa je ruševca, ki se skriva po mnogih grebenih naših Alp. Petelin je po njegovem bolj ogrožen kot ruševca. Oba sta zaščitena, vendar ima ruševca visoko v gorah več miru, »gozdni« petelin pa se pred ljudmi že nima več kam umakniti.

Nekateri lovci, kot npr. **Jakob Močnik**, pa se tudi jezijo, češ »sedaj ne bo nihče streljal, tistih petelinov in ruševcev, potem pa bo preveč starcev, ki bodo, namesto da bi se ženili, mladce preganjali in petelinov bo vse manj«.

Morda velja ob tem omeniti, da se je **dr. Ivan Lovrenčič**, stember slovenskega lovstva, že leta 1920 v Lovcu zavzemal za zaščito divjega petelina. Tako je pisal:

»Zašel sem s pota... Nisem vam hotel pisati o petelinu. Ko vidim tam viseti to nedolžno žrtev svoje lovske strasti, se mi skoro zbudi kes v duši... Bi glasovali, da se lovopusti sploh ukinejo? Vem, da je v današnjih časih, ko vse goljufa in slepari, če drugega ne, pa državo, to daritveno jagnje splošne sebičnosti, vsak boj zoper demoralizacijo brezupen. Obupanost in popustljivost nista na mestu... Čuvajmo divjačino predvsem s tem, da brzdamo samega sebe, svojo lastno lovsko strast...«

Foto: C. Pogacar

Foto klub Diana-Cerkno

Tomaž Bukovec v istem članku piše tudi o dejavnosti Foto kluba Diana v Cerknem. Lovci, ki so zamenjali puško za fotoaparati, menijo, da je do dobre fotografije mnogokrat težje priti kot do dobrega trofejnega strela. Iz članka tudi zvedimo, da eden v tujini in pri nas doma najbolj znanih slovenskih fotolovcev **Franč Jenstrele** iz Davče stalno živi in objavlja v Nemčiji.

Lovski zakoni in kmetje

Jože Bergles s Planine pri Ljubnem ob Savinji se v Kmečkem glasu 11. 5. 1994 sprašuje, kako je mogoče, da po eni strani skušamo oživljati rejo ovc, po drugi strani pa ščitimo roparske živali. Jezi se, ker še niso poravnali škode za ovce, ki jih je poklal medved. Iz tega izvede sklep, da lovski zakoni niso naklonjeni kmetom.

Kmet se tudi pritožuje, da jim v zadnjih letih delajo veliko škodo na travnikih in pašnikih divji prašiči. Zemljo popolnoma razrijejo, tako da je za več let uničen pridelek krme in tudi drugih poljščin.

»Breginjski klavec«

O »breginjskem klavcu« so pisali v Republiki 12. 5. 1994 in Delu 19. 5. in 21. 5. 1994. Pisči pišejo, da je kosmatinec mesaril v planini Starijski vrh nad Starim selom in na Kalu na

pobočju Tolminskega Migovca. V. C. celo dopušča možnost, da je morda zgodba tudi izmišljena, in sicer zato, da bi opozorili, da drobnici na tem koncu Slovenije pretežno nevarnost. Naslednja, teden dni starejša vest pa že navaja podatke, da je Anton R. iz Tolmina na planini Kal videl medveda.

Viktor Luskovec naravnost pove, kdo je plačnik medvedove »požrtije«. Tako postreže s podatkom, da je v dveh postavkah letošnjega proračuna predvidenih 300.000 DEM za plačilo tovrstne škode.

Zadnja vest o medvedu je prišla 24. maja iz Solkana, objavila pa jo je **Jani Alič** v Dnevniku: prva ga je ob 5.55 opazila **Jožica Štekar**, ki se je iz Goriških Brd peljala v Novo Gorico. Na »osimski cesti« je plezal čez ograjo in nato izginil v smeri proti Pevmi v Italiji. Kosmatinec že ve, kje si ga tako zelo želijo imeti!

Streljal na kuno, zadel pa tudi deklico

Viktor Luskovec piše v Delu (21. maja 1994) o Marjanu B., lovcu LD Kozje. Ker je kokoši občasno obiskovala kuna, je Marjan vzel »pravico« v svoje roke. Streljal je na kuno, mimogrede pa zadel še 19-letno Martino, ki se je takrat mudila v gospodarskem poslopu. Na šentjurski policijski postaji so povedali, da bodo zoper Marjana podali dve kazenski ovadbi: prvo zaradi povzročitve hude telesne poškodbe, drugo pa zaradi nezakonitega lova, kajti na kuno je streljal v času, ko je žival zaščitena.

Kar najbolj očrtni slovensko lovstvo!

Kmalu bo minilo leto dni, odkar je bil 6. 9. 1993 v dnevniku Delo objavljen članek »Mačehovski odnos do živali«, ki je – po sodbi številnih lovcev in več nelovcev – tako zelo očrnil naše lovstvo in slovenske lovce sploh, kakor še noben drug doslej.

Na tako neosnovano in žaljivo pisanje sem se odzval, napisal ugovor in ga poslal uredništvu Dela, a belega dne ni zagledal niti v rubriki Pisma bralcev niti v sobotni prilogi PP-29.

Ves objavljeni prispevek je poln očitkov lovstvu in me še zdaj zlasti bolijo v njem stavki: »Če bi razvitost Slovenije ocenjevali po odnosu lovcev do divjih živali, bi ugotovili, da je naša dežela ena najbolj zaostalih v Evropi... Lovstvo je bolj ali manj problematično tudi drugod po svetu, le da nikakor ne v tolikšnem obsegu, kot prav v Sloveniji... 22.858 glav (lovsko) družčino očitno sploh ne moti in brezvestno nadaljuje s svojim krvavim opraviлом...«

Namenoma ne navajam imena pisca »Mačehovskega odnosa...«, ker mi ne gre za spopad z osebo, ampak z vsebino njenega pisanja. Moje in že zdavnaj nasploh uveljavljeno načelo, zdaj sicer pogosto po-teptano, je, da je na kakršnokoli pisanje treba odgovoriti v časopisu, v katerem je izšlo. To sem tudi hotel, a je po volji drugih izpodletelo.

Pa je v tem mojem, Delu poslanem ugovoru, poleg drugih navedb za široko javnost, tudi več takšnega, kar naj bi vedeli zlasti lovci, oz. česar naj bi se starejši lovci spomnili, mlajši pa se seznanili. Zato bi bilo prav, da vsaj Lovec objavi ta moj, v tem smislu skrčeni ugovor, s katerim hočem predvsem povedati, da smo za varstvo divjega živalstva vseh vrst lovci prispevali marsikaj.

Najprej se velja poglobiti v prvi zložen stavek, ki sem ga navedel iz »Mačehovskega odnosa...«, pa se nam kar zavrti v glavi: Ker je torej odnos slovenskih lovcev do divjih živali tako zelo slab, da slabši ne more biti, je Slovenija med najbolj zaostalimi deželami Evrope! Pisec je z besedami okrog števila 22.858 zmetel vse slovenske lovce v en koš, očrnil vse od prvega do zadnjega, ker smo bili lani in tem številu

zajeti vsi slovenski lovci. Žalil je mene, tebe, na stotine in tisoče lovcev, ki tega ne zasluži-mo. Vse nas je predstavil širši javnosti kot tolovajsko tolpo, ki strelja divje živali vseprek, kar pride pred cev. Ne zanika-mo, da so tudi med lovci nečastne izjeme, ker nikjer ni pravila brez izjeme. Proti takšnim pa tudi ukrepamo. Nič tudi ne bi imeli proti, če bi se pisec »Mačehovskega...« takšnih lotil. Po večini pa so naši lovci, že od vsega začetka slovenske lovske organizacije, priznanja vredni varuhi divjadi in divjega živalstva sploh.

Medved bi že zdavnaj izginil iz kočevskih in notranjskih gozdov, kakor je drugod po zahodni Evropi, ki jo pisec »Mačehovskega...« daje za zgled v varstvu divjih živali, če mu naši lovci desetletja in desetletja ne bi pomagali s prehrano, s pridelki z lovskih njiv in z zalaganjem krmišč z mrhovino. Preden so se Zeleni pri nas začeli zanimati za varstvo divjega živalstva, so slovenski lovci na lastno pobudo – še pred sprejetjem še sedaj veljavnega (v glavnem) zakona o lovu iz leta 1976 – z internim aktom povsem zaščitili najbolj ogrožene vidro, prepelico in kotorno. Pred 10-imi leti pa na enak način, s sklepom občnega zbora LZS, tudi divjega petelina.

Marsikaj iz zgodovine pa dokazuje, da se slovenska lovska organizacija ni zanimala le za varstvo velike in večje divjadi, ampak divjega živalstva sploh. Javnost in mlajši lovci najbrž ne vedo, da »naši gozdovi še pojo« tudi po zaslugi zelene bratovščine, čeprav temu pisec »Mačehovskega...« zafkr-ljivo oporeka, češ da se »o svojih zaslugah mlati po prsih«.

Prav lovci so leta 1920 predložili deželni vladi Slovenije spomenico o varstvu narave. Uradno jo je sicer pripravil Odsek za varstvo prirode in prirodnih spomenikov pri Muzejskem društvu v Ljubljani. A predsednik tega odseka in podpisnik spomenice je bil znani slovenski naravoslovec, lovski strokovnjak, pisec šolskih knjig in urednik glasila Lov-vec dr. Stanko Bevk. Med člani Odseka so bili tudi pionirji slovenskega lovstva: dr. Ivan Lovrenčič, Mate Hafner, dr. Jan-ko Ponebšek in Josip Gorup. Spomenica je natisnjena v Glasniku Muzejskega društva za Slovenijo leta 1920, letnik I., od 69. do 75. strani. V njej med

drugim dodatno predlagajo popolno zaščito ptic 22 vrst, ki jih ni zavaroval zakon o varstvu koristnih ptic iz leta 1910, kate-rega pobudniki so bili tudi lovci. V spomenici se nadalje zavzemajo za ustanovitev t.i. varstvenih parkov: na veleposestvu barona Borna pri Sv. Ani nad Tržičem, v Savinjskih Alpah, v pragozdu pri Oplotnici (Pohorje), v delih kočevskih gozdov, vrh Snežnika.

Leta 1954 je Referat za varstvo narave pri Zavodu za spomeniško varstvo predlagal ustanovitev prostovoljne služ-be za varstvo narave v Slove-niji, z nazivom Gorska straža (GS). Za uspešnejše delova-

uspela doseči obvezen pred-met – varstvo narave«. Po sklepu občnega zbora LZS iz leta 1959, ki velja še danes, je vsak lovski čuvaj obvezno tudi član GS. Kmalu zatem je varstvo narave postalo obvezen predmet tudi pri izpitu, ki ga mora opraviti vsak lovec.

Na živilskem trgu v Piranu so se jeseni 1957 pojavile v pro-daji mrtve ptice pevke. Niso jih postrelili lovci, ampak polovili nelovci! Ker se dalj časa nihče ni zganil, je zadevo vzela v ro-ke Lovska zveza Slovenije. Sklicala je sestanek, 12. 2. 1958 v Ljubljani, in nanj pova-bila organizacije in ustanove,

nje te nove dejavnosti je bila ustanovljena Koordinacijska komisija GS, ki naj uravnava delovanje najprizadenejših članov organizacije, ki se že po svoji temeljni vlogi zavze-majo za varstvo narave. V to komisijo se je zelo rada vključi-la tudi Lovska zveza Slovenije. Prvotna naloga GS je bila va-rovanje gorskega rastlinstva, a se je kmalu razširila tudi na varstvo divjadi in drugega divjega živalstva v gorah, po hri-bih in nižinah. V Priročniku GS, ki ga je leta 1961 izdala Zveza tabornikov Slovenije, je na 65. strani natisnjeno, da »je doslej na tem področju največ naredi-la Lovska zveza Slovenije, saj je pri izpitu za lovskega čuvaja

ki so bile oz. bi morale biti zain-teresirane za varstvo ptic, pe-reče še zlasti za predele Slo-venije, ki so bili 20 let pod Itali-jo in, med drugim, podedovali tudi ta kvarni italijanski vpliv. Sestanka so se po svojih za-stopnikih udeležili Društvo za varstvo ptic, Zavod za spome-niško varstvo, Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo, Or-nitološki zavod, Strelska zveza Slovenije, Drž. sekretariat za notranje zadeve in seveda lovci. Štirje pa se povabilu niso odzvali. Namen sestanka je bil dosežen. Prodaje ptic v Piranu je bilo konec. Puška flobert, ki jo je tedaj lahko še vsakdo po-sedeval in nosil brez orožnega lista, je prišla na orožni list.

Pod večji nadzor so prišle tudi zračne puške.

Že naslednji mesec, marca 1958, je Lovska zveza Slovenije sklicala drugi tak sestanek, z večjo udeležbo kot na prvem. Treba je bilo namreč izvesti enega izmed sklepov februarkega sestanka: ustanoviti Osrednji odbor za zaščito ptic Slovenije. Namen tega odbora je bil: razvijati in krepiti zaščito koristnih ptic pevk, plezalcev in vpijativ. V ožji odbor so bili izvoljeni zastopniki gozdarjev, kmetovalcev, prosvetnih delavcev in lovcev.

Le nekaj okoliščin republiške lovske zveze v letu 1958 okrajnim lovskim zvezam in že so s terena prihajala razveseljiva poročila. Na več kot 100 občin zborih lovskih druženj ter skoraj vseh takih zborih okrajnih lovske zveze so sprejemali različne sklepe o varstvu in zaščiti ptic. Naj navedem le dvoje sklepov Okr. lovske zveze v Novi Gorici: 1. Vsak član lovske družine je zadolžen, da v letu 1958 izdela (strokovno pravilno) vsaj eno ptičjo valilnico in jo namesti v sadovnjaku, na polju ali v gozdu. – 2. Strokovno usposobljeni lovci izvedejo po vseh šolah okraja predavanja o varstvu divjadi, ne-lovnih ptic in narave sploh.

Društvu za varstvo ptic – v odboru je bil tudi zastopnik lovcev – je Lovska zveza Slovenije že pred omenjenima sestankoma (febr.–marec 1958) dal par let na voljo brezplačno svoje prostore za seje, širše sestanke in sploh za njegovo dejavnost, ki je bila še zlasti uspešna v času predsednikovanja prof. Franceta Šušteršiča. Njegova zasluga je bila, da je skrb za ptice uveljavil tudi pri republiškem Svetu za prosveto in kulturo: npr. okvirni učni načrt prirodoslovja za 4.r. osn. šole je predpisal obravnavo koristnosti ptičjih valilnic. Nadalje je Svet v svojem uradnem biltenu »Objave« (leta 1956) vsem šolskim vodstvom priporočil, da je mladino treba pritegniti k nameščanju ptičjih valilnic in h krmljenju ptic pozimi. Svet je šolam tudi razposlal načrte za izdelovanje valilnic, ki sta jih preskrbela omenjeno društvo in Lovska zveza Slovenije. Še do danes priporočilo iz »Objav« ni bilo preključeno, pač pa je šlo v pozabo! Mar bi bilo napačno, če bi ga sedanjí naslednik takratnega sveta ponovil!

Vsa v tem mojem pisanju omenjena prizadevanja, še posebej Lovske zveze Slovenije oz. slovenskega lovstva, se koristno odražajo še danes. Velika večina lovcev ima pravilen odnos ne le do divjadi, ampak do vsega divjega živalstva, še zla-

sti ptic. Tudi vodstvo naše revije oz. glasila Lovce hvale vredno namenja varstvu narave in njenega živalstva vedno več pozornosti. Morda ne bi bilo treba veliko preudarjati, če naj bi si Lovce nadel podnaslov »revija za lovstvo, lovsko kologijo in varstvo narave«. To bi bilo tudi v skladu z zahtevo časa! Tak podnaslov že dolgo nosi npr. avstrijski lovski list »Der Anblick«.

Po vsem navedenem, napisal pa bi lahko še veliko več, menda lahko sklenem z ugotovitvijo, da si slovensko lovstvo ne zasluži klobut, ki mu jih je priznal avtor članka »Mačehovski odnos do živali«.

France Cvenkel

Kmečki glas, št. 9 iz rubrike Aktualno (str. 6) z naslovom Kdaj spet lastna lovišča, ki ga je objavil gospod J. P. iz Podpece 10, Črna na Koroškem, sem se odločil, da s svojim prispevkom prikažem tudi drugo – resnično stran medalje. Razčistiti želim tudi nekatere zelo tendenciozne trditve, ki se zadnje čase pogosto pojavljajo v sredstvih javnega obveščanja.

Rad bi povedal svoje poglede na to in ono z enim samim ciljem: da bi s pomočjo nove lovske zakonodaje ohranili naravno okolje in v njem živeči živalski in rastlinski svet.

Ker sem človek, ki nima rad zdrah in bolečih dvogovorov, se bom pri ugotovitvah oziro-

izključitvi še vmes član sosednje LD). Še vedno bi bil lahko naš član, če bi upošteval red, notranje akte naše LD, lovsko zakonodajo, predvsem pa pravičen lovsko-etičen odnos do divjadi. Zaradi izredno hudega, grdega prekrška je bil celo sodno obravnavan, obsojen in izključen iz naše lovske družine.

V njegovem članku je mnogo protislovnih trditev in preveč mešanih pojmov, da bi ga lahko obravnaval po nekem vsebinskem smislu. Zato bom izluščil le nekaj njegovih nesmiselnih zahtev in trditev.

Zahteva, da bi že sedaj, če v resnici želimo ustvariti pravno državo in če smo pred zakonom vsi državljani Slovenije

Foto: M. Samar

Prek nerealnosti do spoznanj

Dolgo sem odlagal, da bi se ponovno oglašil v našem glasilu in mogoče tudi še v katerem drugem. Še po koroškem lovskem prazniku, kakor koroški lovci podoživljamo vsakoletno spomladansko prireditev Mežiško lovskogojitvenega bazena, mi pero nikakor ni hotelo drseti po papirju, čeprav sem dobil izziv za pisanje od samega lovskega inšpektorja gospoda Simoniča. Verjetno je bilo temu krivo tudi to, ker na tistem zborovanju nisem izvedel prav nič tistega, kar sem pričakoval, čeprav je bila zasedba udeleženi na precej visokem lovsko-strokovnem nivoju.

Šele ko sem od lovskega prijatelja, gorskega kmeta, dobil, z dokaj pikro, vendar vzpodbudno pripombo izrezan članek iz marčevskega glasila

ma razlaganju navedenega članka omejil tako, da bom lahko vsaj vsem lovcom – kmetovalcem razložil oziroma analiziral zmotne, tudi nekoliko žaljive trditve omenjenega pisca, s katerim se ni mogoče strinjati.

Najprej želim poudariti, da je v naši lovski družini Peca kar 24 lovcev kmečkega stanu in se z vsemi zelo dobro razumemo. Približno tako stanje je v sosednjih lovskih družinah, verjetno pa celo v slovenskem lovstvu. Večina lovcev je že zdavnaj spoznala, da razdrobljena, majhna lovišča ne bi bila koristna oziroma primerna za pravilno gojitev divjadi. Veliko prednost vidijo tudi v tem, da lahko spoznavajo širše okolje, lovijo in postorijo opravila v loviščih, ki obsegajo 4000 ha površine.

Pisec članka v Kmečkem glasilu je bil že kar dvakrat član naše lovske družine (po prvi

enakopravni, na osnovi zdajšnje zakonodaje lahko dobili nekdanji lastniki vrnjena lovišča. Poudarja pomembnost zakona iz časa Avstro-Ogrske s 115 ha svoje zemlje za pravico do lastnega lovišča. Med drugim tudi trdi, da je zakon o lovu pristojen za način, organizacijo in pogoje lova, ne pa za lastništvo lovišč. Ugotavlja, da si Lovska zveza Slovenije in lovske družine prilaščajo pravice, ki jih kot organizacije ne morejo imeti. Sodelujejo lahko le s strokovnimi predlogi, odločati pa ne morejo!

Očita nam, lovcom, da se po časopisih in drugih pravnih medijih širokoustimo s svojo strokovnostjo in humanostjo, resnica pa je drugačna. Pravi, da je lasten lov enako potreben kot gozd za obstoj kmetije. Vse drugače urejeno je zanj nedemokratsko in kršenje človekovih pravic. Proti koncu članka pa postane že nestrpen

in očita, na kaj še sploh čakamo in zavlačujemo, saj si sicer na različne načine prizadevamo pridružiti se Evropi, lovsko zakonodajo pa imamo še vedno staro, jugoslovansko, komunistično. Vse navedeno sem citiral dobesedno iz njegovega članka.

Ker njega in njegovo kmetovanje osebno dobro poznam, se čudim, da ni ob pisanju članka pomislil vsaj na to, kaj vse bi lahko upravičeno očitali tudi mi njemu!

Sam upoštevam medsebojno strpnost, različnost pogledov in prepričanj, zato se temu raje izognem.

Prepričan sem, da so tudi v našem pravnem sistemu potrebne spremembe na številnih lastninskih področjih. V nobenem primeru pa ne smemo zanikati pridobitev pravne civilizacije in sodobnejših zahtev človeštva. Že iz tega vidika ni sprejemljivo, da bi lovstvo reorganizirali po zasebniskem načelu, saj posamezen lastnik ne bi zmozel strokovno zahtevnih nalog v splošnem interesu.

Lastninska pravica na zemljišču se v nobenem primeru ne more in ne sme istovetiti z lastninsko pravico nad divjadjo. Glede ustavnih in nekaterih zakonskih opredelitev je divjad »last države« – torej splošno dobro!

Najnovejše pojmovanje lastnine je leta 1990 v Pekingu obravnavala svetovna pravniška konferenca. Ta je potrdila stališče, da lastnina ne more biti več sveta in nedotakljiva, saj so potrebne številne omejitve in prepovedi ravnanj zaradi ekološkega ravnovesja in preprečevanja nadaljnjega slabšanja narave. Tako opredeljuje divjad sedaj že ves pravno urejeni svet, za kar obstaja vrsta tehničnih, predvsem pa strokovnih razlogov.

Že naš, še sedaj veljaven lovski zakon iz leta 1976 poudarja lovstvo kot »nepridobitniško« panogo, ki omogoča vsem državljanom enake pravice in dolžnosti. Celo predstavitve nekaterih mednarodnih dokumentov in svetovnih stališč pravnikov poudarjajo oziroma dokazujejo, da se lovstvu, organiziranemu kot je naše, ne more očitati zasebnost ali privilegiranost. Prav lovstvo je namreč ena redkih organizacij, ki se odgovorno in resno ukvarja tudi z varstvom naravnega okolja in ohranitvijo ekološkega sistema.

Večina naprednih evropskih držav že desetletje opozarja z raznimi deklaracijami in konvencijami (Helsinški sporazum iz leta 1975, Bernska, Bonska konvencija, Deklaracija zdru-

ženih narodov o človekovem okolju itd.), da je obstoj divjadi zaradi ekološkega ravnovesja splošen interes, ki se mu morajo vsi podrediti. Nihče v prostoru ne more ravnati le po lastnem gospodarskem interesu.

V našem koroškem gojitvenem območju (pokrajini) smo to spoznali že pred leti. Zato je bila ustanovljena komisija Gozd-divjad, ki razmeroma dobro deluje. Sestavljena je kot nekakšen »sosvet« iz strokovnjakov – uporabnikov prostora, ki upoštevajo ugotovljena dejstva in se trudijo strokovno popravljati napake, ki jih v že močno načeti naravi povzroča človeštvo. Menim, da je prav, če ob tej priložnosti opozorim, da še tako dobri zakoni (Zakon o gozdovih, Lovski zakon...) sami od sebe ne bodo rešili perečih problemov!

Potrebno bo mnogo odrekanja, izredna volja, poštvalnost, strpnost, pošteti, dobri medsebojni odnosi vseh uporabnikov prostora in še marsikaj. Poudariti moram, da se je večina lovcev morala že sedaj tako vesti, saj je od nas to zahteval dinamičen čas sprememb in novih pričakovanj. Vsako leto lovci opravimo na tisoče ur prostovoljnega dela v lovskih družinah. Pridobljena sredstva iz lovišča vračamo na razne načine nazaj v lovišča, da bi ohranili uravnovešeno naravno okolje in prosto živeče živali v njem.

Ne upam trditi, da je že vse tako dobro, da ne bi bilo lahko še bolje. Upam pa, da bo naš, že težko pričakovan novi Lovski zakon prinesel veliko takega, kar bo nas, lovce, tudi v prihodnje zavezovalo k še boljšemu delu, vzpodbujalo za pridobivanje strokovnosti, za osvajanje novih spoznanj in vsaj nekaj priznanja za naše delo. Znano mi je, da je Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo RS imenovalo strokovno komisijo za pripravo osnutka Zakona o divjadi in lovstvu. Ta komisija ima trenutno pripravljene tri različne osnutke zakonov, in sicer:

a) Osnutek Ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo iz leta 1991, ki ga je z utemeljitvijo pripravil gospod Simonič.

b) Osnutek LZS z utemeljitvijo, ki ga je pripravila delovna skupina LZS leta 1993.

c) Osnutek poslanca državnega zbora gospoda Ivana Oma-
na iz leta 1994.

Delo komisije ne bo lahko, saj bo iz navedenih treh predlogov treba urediti čim boljši predlog zakona, ki bo dobra in prava osnova nadaljnjim predpisom. Veljati pa bi moral za daljše obdobje.

Prepričan sem, da predloženi predlogi vsebujejo veliko primerjalnih in sprejemljivih stališč. Neenotnost bo treba obravnavati in usklajevati s polno mero poštenja, predvsem na znanstvenih osnovah ter strokovnih dokazilih.

Lastnikom zemljišč – kmetovalcem mora zakon zagotoviti pravično povračilo škode od divjadi, predvideni koncesionar pa jim bo moral odstopiti oziroma plačati neki ustrezen delež od vplačane zakupnine. Ob koncu naj poudarim, da bi moral zakonodajalec (DZ), ki bo imel pri sprejemanju novega Lovskega zakona »zadnjo besedo«, upoštevati tudi pričakovanje pravične rešitve približno 23000 slovenskih lovcev. Nikakor pa ne sme dopustiti, da bi novi Zakon o divjadi in lovu s čimerkoli povzročil še nadaljnje slabšanje naravnega okolja, rušenje ekološkega ravnovesja in propadanje prostoživečih živali in rastlin.

Mirko Skudnik
(LD Peca)

Proti pustošenju narave

Živimo v času, ko so grobi posegi v naravo pogostejši in marsikdaj ogrožajo obstoj tako živalskih kot rastlinskih vrst. Tako nespametno človekovo ravnanje pa se slej ko prej maščuje širši družbeni skupnosti. Na koncu so posledice boleče za vsa živa bitja.

Eden takih posegov je tudi mulčenje trave in grmovja na bregovih vodotoka na ankaranski Bonifiki, ki ga je aprila in maja letos opravilo podjetje za upravljanje voda **Hidro iz Koprca**. Tako je to podjetje ponovno grobo poseglo v živalski svet na območju vodotokov. Prizadeta bregova sta dobesedno oguljena prav zdaj, ko je bil tod v polnem razmahu razmnoževalni proces vseh obvodnih živali, ki ponavadi gnezdiijo v visokih travah v kritju trstja in grmičevja v bregovih vodotokov. S posegom so po-

polnoma uničili naravni življenjski prostor vsem živalskim vrstam, ki živijo tod. Kar pa je še najhuje, je, da so uničili vsa gnezda in mladiče. Pod čeljustmi mulčerja je gotovo končala tudi kakšna odrasla žival, saj je znano, da valeče race, fazanke in druge ptice vztrajajo na svojih jajcih do skrajnosti. To, kar so storili, je zločin proti naravi! Ironija pri vsem tem pa je, da to početje financira država, ki hkrati financira tudi lastne ustanove in inšpekcijske službe, ki naj bi taka dejanja preprečevale. Država pa je lastnica tudi prosto živečih živali v naravi in je za storjeno škodo nad njimi določila tudi občutno visoke odškodnine. Na videz naj bi država delala škodo sama sebi; zato bi morala kdo utegniti reči: Kaj me to briga, saj ni moje. Vendar pa temu ni tako. Povzročena škoda je dejansko storjena nam vsem – torej človeštvu. Zato je treba taka dejanja na vsak način enkrat za vselej odpraviti. Za to si prizadevajo lovci slovenske Istre vse od takrat, ko so začeli z grobimi posegi v bregove vodotokov. Na žalost pa naša prizadevanja niso obrodila zaželenih sadov, ker smo bili vedno osamljeni. V preteklih desetletjih smo se pred petimi ali šestimi leti le uspeli sestati v okviru Obalno kraške zveze lovskih družin s predstavniki Hidra in se dogovoriti, da bodo poslej čistili bregove vodotokov samo od 15. julija do 15. februarja. Bregova vodotokov pa naj bi čistili izmenično; vsakič samo en breg. V letih, ki so mu sledila, dogovora niso vselej upoštevali. Letos pa so na navedenem območju povzročili pravo katastrofo. Pogled na oba gola bregova stisne pri srcu vsakega človeka, ki spoštuje naravo. Za ljubitelje narave pomeni opisano dejanje grobo žalitev. Ravnanje Hidra je v tem primeru nehumano in zasluži neizprosno upor vseh, ki si prizadevamo za ohranitev narave in živalstva v njej. V naših prizadevanjih lovci ne smemo več ostati osamljeni. Prepričan sem, da bomo pri tem našli podporo tako pri političnih strankah, predvsem pa pri družini za zaščito in živali nasploh, kakor tudi v sredstvih javnega obveščanja in drugih, ki si prizadevajo, za ohranitev narave. Od Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine iz Pirana ter pristojnih inšpekcijskih služb pa pričakujemo konkretno pomoč z zakonskimi ukrepi. Za vsako podporo bomo lovci zelo hvaležni.

Angel Pucer
(LD Koper)

41. Generalna skupščina CIC

Od 15. do 19. marca 1994 je bila v Cape Townu, Južnoafriška republika, 41. generalna skupščina Mednarodnega sveta za lovstvo in ohranitev divjadi (CIC). Prvič v zgodovini te mednarodne lovske organizacije, ki združuje vse lovsko pomembne države sveta, je bila generalna skupščina v eni od držav, ki ležijo pod največjim vzporednikom (ekvatorjem), torej na južni polobli našega planeta. V Cape Townu se je zbralo 300 članov te mednarodne lovske organizacije, ki so zastopali 28 držav. Med številnimi gosti, ki so spremljali delo generalne skupščine CIC, je bil tudi dr. Yves Lecocq, generalni sekretar FACE.

Cape Town, najbolj južno mesto v tej afriški državi, je središče pokrajine Cape in leži ob Rtu dobre nade, na najbolj južnem delu afriške celine. Dva in

polmilijsko mesto je konglomerat pred stoletji priseljenih Nizozemcev, Angležev, Ircev, Nemcev, Indijcev, Malezijcev ter domačega temnopoltega prebivalstva. To je dandanes sodobno mesto, kjer se prepletata sodobna evropska civilizacija in dokaj arhaična afriška kultura. Lepa pokrajina Cape s številnimi velikimi posestvi in z obsežnimi vinogradi je hkrati

zelo bogata s številno in raznovrstno afriško divjadjo ter dobro razvitim in odlično organiziranim tujskim lovskim turizmom.

Tod je bilo še pred nekaj leti rasno razlikovanje temelj družbene ureditve. Zdaj barva kože ne pomeni več družbenega položaja; le premoženje in denar sta tisto, kar v tej državi daje posamezniku veljavo in družbeni ugled. Zato lahko vidiš bogatega temnopoltega Južnoafričana kot gosta v najdražjih restavracijah in hotelih pa tudi belopoltega mladeniča, ki v hotelu prenaša kovčke ali streže gostom, kar je bilo še pred nekaj leti nemogoče.

Komaj dober mesec pred volitvami sem bil v tej afriški državi, ko naj bi prvič v zgodovini Južnoafriške republike kot polnopravni volilci sodelovali in soodločali o usodi države tudi temnopolti prebivalci. Za razliko od severa države, kjer se vsak dan dogajajo nemiri, nasilje, atentati, pogosto je streljanje, je pokrajina Cape del države, kjer ni bilo opaziti nemirov ali izgredov, vendar pa so bili izredno poostreni varnostni ukrepi. Številni oboroženi temnopolti in belopolti policaji v uniformah in civilnih oblekah ter prazne ulice v večernih urah so kazali, da se tudi v tej pokrajini nekaj dogaja. Tako vzdušje je nekoliko kazilo tisti običajno mirni in slovesni potek skupščine CIC, kot smo ga bili vajeni doslej v drugih državah.

Generalna skupščina CIC je potekala v največjem, 32-nadstropnem hotelu Cape San. V imenu predsednika Južnoafriške republike Fredericka de Klercka je generalno skupščino slovesno odprl administrator pokrajine Cape J. Meiring. O dejavnosti CIC v času od skupščine v Krakovu lani pa do tokratne skupščine so obširno poročali predsednik CIC Nicolas Franco, generalni administrator Jean Servat in generalni sekretar Werner Trense. Predsednik CIC je poročal predvsem o navezovanju stikov in sodelovanju s številnimi mednarodnimi strokovnimi organizacijami ter vladami, generalni administrator je navzoče seznanil z organizacijskimi problemi ter finančnim stanjem CIC, generalni sekretar pa se

je v svojem poročilu omejil predvsem na strokovno delo komisij in delovnih skupin.

Nato je Generalna skupščina sprejela nove člane. Iz Slovenije so bili sprejeti v CIC na predlog Komisije UO LZS za mednarodne odnose kot **doписni člani**: Aleksander Beer, Andrej Bidovec, Janez Črnač, Marjan Kotar, Slavko Kováč, Stane Kranjc, Miloš Medved, Edvard Osrajnik, Anton Repovš, Ciril Štrumbelj, Boro Terčelj in Emilijan Trafela. Generalna skupščina je imenovala tudi **eksperte CIC**, in sicer: Andreja Ariha, Marka Berceta, Branka Galjota, Vlada Jenka, Borisa Leskovica, Antona Simončiča in Marjana Toša. Ob tem je generalni administrator Jean Servat čestital Sloveniji, da se je kot prva izmed novih demokratičnih držav Evrope odločila predlagati več novih članov in tako oblikovala slovensko delegacijo v CIC.

Generalna skupščina je delo nadaljevala v komisijah in delovnih skupinah. V našem poročilu se bomo omejili zgolj na tiste, ki zadevajo območje Evrope in divjad ter problematiko, ki je zanimiva za slovensko lovsko organizacijo in poročanje v glasilu Lovec.

Komisije so po obravnavanju problematike iz svojega področja delovanja sprejele številna **priporočila, pobude in predloge**, ki jih je generalna skupščina CIC na sklepni seji tudi v celoti potrdila. To so:

Komisija za veliko divjad

Dejstvo je, da vse oblike pravičljivega izkoriščanja zemljišč v srednjeevropski kulturni krajini kljub vsemu škodujejo naravi. Dejstvo je tudi, da te škode prizadevajo tudi povzročitelje. S tem sta povezana izguba življenjskega prostora prstoživečih divjih živali in problematika območij, kamor se divjad lahko umakne (cone miru). Nekatere živalske vrste izginjajo, druge pa povzročajo poškodbe na rastlinstvu.

Žalostno je, da je v zadnjih desetletjih vedno večje človekovo izkoriščanje krajine močno prizadelo naravno rastlinstvo in živalstvo (gradbena zemljišča, prometne poti, žičnice in vlečnice), povečalo gospodarsko izkoriščanje gozdov, intenzivnejša je rekreacija v naravi (izletniki, planinci, alpski in turni smučarji, gobarji in nabiralci drugih gozdnih sadežev) in tudi pojav novih športnih zvrsti (zmajarstvo in padalstvo, gorsko kolesarstvo, spusti po divjih vodah, plezanje po zaledenelih slapovih).

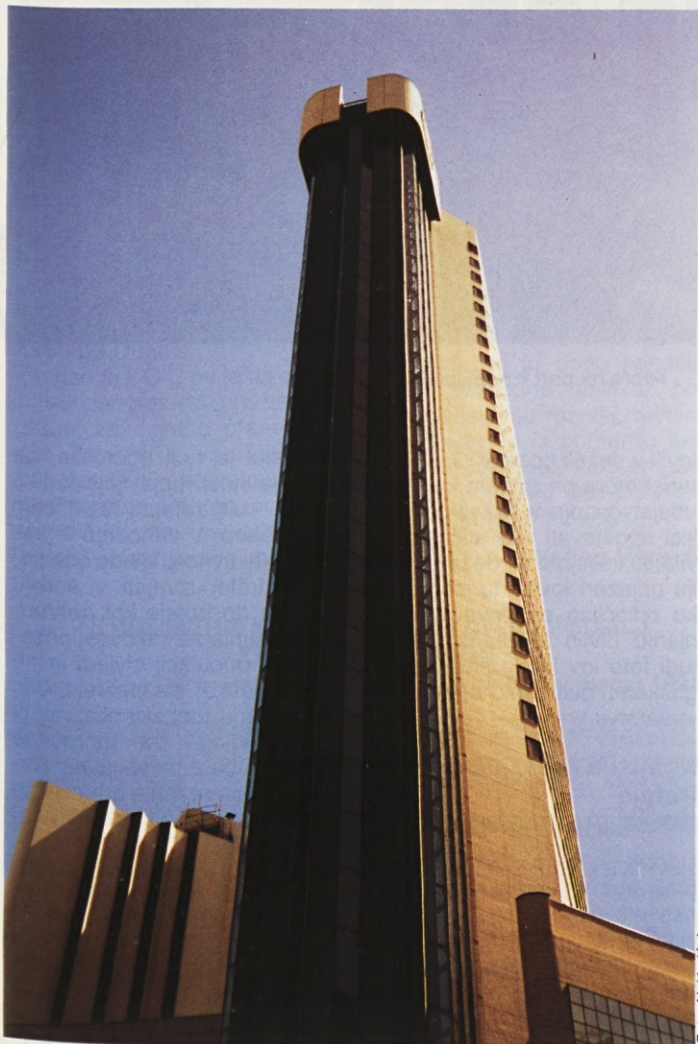

Foto: V. Varčak

Hotel Cape San, kjer je zasedala 41. generalna skupščina CIC.

Zaradi ohranitve krajine so zato nujno potrebni ukrepi za ohranitev živalskih in rastlinskih vrst ter upoštevanje specifičnih življenjskih potreb posameznih vrst. Zato morajo vsi, ki naravo izkoriščajo, pokazati ustrezno pripravljenost za spremembo mišljenja in pri-spevati k:

- uvedbi prostorskega in časovnega reda in usmerjanja pri rekreativnih aktivnostih;
- ekološko naravnemu kmetijstvu, gozdarstvu in vodnemu gospodarstvu;
- lovu po ekoloških načelih
- prilagajanju prometa in industrije.

Pri tem se od vsakega terja tudi etična odgovornost. Le če bi z medsebojnim upoštevanjem vseh uporabnikov narave le-te uspelo prepričati, bi ponovno dobili ustrezen življenjski prostor za vse; za sedaj in v prihodnosti.

Komisija za malo divjad

Glede na dejstvo, da številne vrste ptic in sesalcev lahko zaradi njihove »pretirane zaščite« in številčnosti povzročijo občutno škodo v kmetijstvu, je treba njihovo številčnost prilagajati možnostim v okolju in jih uravnavati po bioloških načelih. Človek je odgovoren za gospodarno uporabo in preudarno uravnavanje številčnosti divjih živali ter dolžan zagotavljati biološko pestrost vrst.

Komisija ponavlja in potrjuje svojo pripravljenost podpirati lov po vsem svetu po lovsko pravih metodah in priporoča mednarodnim, nacionalnim in regionalnim inštitucijam, oblastem in drugim, ki odločajo, da pospešujejo lov kot učinkovit dejavnik strategije za ohranitev avtohtonih živalskih vrst ter da obravnavajo varstvo divjega živalstva strokovno in ne zgolj čustveno.

Komisija za ptice selivke

Seznanjeni z ugodno ali celo naraščajočo številčnostjo večine lovnih ptic selivk, posebno gosi, rac in ključačev v zahodni predartiki in glede na sedanjo lovsko zakonodajo, ki je usklajena s smernicami Evropske skupnosti o pticah (štev. 79-409), CIC priporoča nacionalnim vladam:

- da opravijo statistično oceno številčnosti pernatih selivske divjadi,
- da v zakonodaji, ki ureja lovstvo na osnovi znanstvenih spoznanj, priznajo načelo trajne koristnosti ptic selivk,
- in da se vzdržijo od prepovedi lova iz pretirano čustvenih naravovarstvenih razlogov.

Foto: V. Varčak

Značilna pokrajina Cape: hribovita in s številnimi vinogradi

Foto: V. Varčak

Zebre na poti k napajališču

Komisija za okolje

Zaskrbljeni zaradi informacij, ki smo jih dobili iz različnih dežel, v katerih javnost lov kritično ocenjuje ali celo zavrača in je nevarnost, da bi ga s političnimi odločitvami omejili, in prepričani o dejstvu, da je dobro vodeno lovstvo lahko pomemben dejavnik racionalnega varovanja divjega živalstva in nenadomestljiv dejavnik poznavanja narave, CIC poziva vsa mednarodna združenja in prizadete ustanove vseh dežel, da se sestanajo, da bi opredelili nujna zakonska izhodišča za ohranitev lovskih dejavnosti po načelih in ciljih ustanovne listine CIC.

CIC poziva vse lovske turiste, da se seznanijo z ekologijo tistih vrst divjadi, ki jo ali jo bodo

lovili v deželi gostiteljici. Lovski turist mora pri svojem lovskem udejstvovanju v deželi gostiteljici upoštevati vsa etična pravila, ki veljajo v tej deželi. Okolju prijazen lovski turizem lahko odločilno prispeva k ohranjanju divjih živali, kot lahko tudi foto lov lahko služi pedagoškemu delu, delu z javnostjo in varstvu vrst.

Komisija za razstave in trofeje

Ugotavlja, da so njene naloge predvsem v dajanju pobud in nasvetov organizatorjem lovske razstav, da bi te ustrezale sodobnim načelom predstavitve lovskega in njegovi celovitosti. Na takih razstavah morajo biti trofeje na drugem mestu, kot rezultat naravnih danosti in

okolja, v katerem divjad živi, kot tudi sodobnih gojitvenih posegov.

Sodobna lovska razstava mora biti zasnovana tako, da bo sprejemljiva tudi za nelovce, zanimiva in poučna ter da bo sočasno služila pospeševanju odnosov med lovstvom in javnostjo. Zato komisija pozdravlja namero Madžarske, da v letu 1996 v Budimpešti organizira svetovno lovsko razstavo pod naslovom *Narava in lov 96* in ki bo temeljila prav na tem novem konceptu. Zato komisija tudi v celoti podpira odločitev, da CIC prevzame pokroviteljstvo nad to razstavo in pri njeni izvedbi nudi svojo pomoč in sodelovanje.

Komisija je tudi ugotovila, da se v javnosti pojavljajo kritike na t.i. kult trofej, včasih celo upravičeno. V prihodnje je treba vse aktivnosti glede ocenjevanja trofej izvajati v smislu odnosa do trofeje kot *posrednega* merila za kakovost posameznih populacij divjadi in nikakor ne kot sla po rekordih. Komisija je tudi sklenila, naj bi vse predloge za morebitne spremembe zdaj veljavnih formul za ocenjevanje preložili na čas po razstavi, ki bo leta 1996 v Budimpešti.

Komisija je sprejela tudi nova merila za podeljevanje medalj za lobanje zveri ter imenovala komisijo, ki bo na svetovni lovske razstavi v Budimpešti (1996) mednarodno verificirala ocene trofej, ki bodo tam razstavljene.

Na sklepni seji generalne skupščine CIC so bile podeljene tudi vsakoletne nagrade za leto 1994: **strokovno nagrado CIC (Prix Technique)** je prejel Ron Thomson iz Južnoafriške republike; **literarno nagrado CIC (Prix Litteraire)** je prejel Hans-Henrich Hatlapa iz Nemčije; **kulturno nagrado CIC (Prix Culturel)** so prejeli Thomas in Gabriele Gergely ter Hermann Prossinagg, vsi iz Avstrije; **umetniško nagrado CIC (Prix Artistique)** je prejel Kurt Arentz iz Nemčije.

Nagrada »Edmond-Blanc« je prejelo lovišče Labod iz Madžarske. Visoka šola za kmetijstvo in gozdarstvo iz Brna na Češkem pa je prejela **bronasto plaketo CIC** kot priznanje za vzorno vodeno in sodobno opremljeno katedro za ekologijo divjadi in lovstvo.

Delovna skupina za lovsko kinologijo

Priporoča lovcem, da nudijo vsem vodnikom psov, ki jih uporabljajo za lov, temeljito in v prakso usmerjeno šolanje, ki naj se konča z ustreznim prekusom psa v delu.

Šolanja naj ne bi prepuščali komercialnim vzrediteljem in rejcem psov, ki psa ne morejo ustrezno izšolati za lovsko prakso.

Navzoči na skupščini so bili tudi seznanjeni z razdelitvijo evropskih držav članic CIC po zemljepisnih območjih ter zadolžitvah podpredsednikov CIC za posamezna območja. Za nas je vsekakor pomembno, da smo uvrščeni v 3. območje, to je centralno Evropo, kamor sodijo še Avstrija, Lichenstein, Madžarska, Nemčija in Švica. Za te države je kot koordinator zadolžen podpredsednik CIC dr. W. von Tcharner iz Švice.

Dogovorjeno je bilo tudi, da bosta generalni skupščini CIC leta 1995 v Monacu in leta 1996 na Dunaju.

Predsednik CIC pa je na sklepni seji generalne skupščine poskrbel za prijetno presenečenje. Zaprošil je vse štiri podpredsednike, generalnega administratorja in generalnega sekretarja, naj se odstranijo s podija, kjer je bila miza de-

lovnega predsedstva generalne skupščine. Nato je povabil štiri tako imenovane mlade člane CIC (to so člani v starosti od 16 do 18 let), da se mu pridružijo in pomagajo končati sklepno sejo generalne skupščine. Pri tem je poudaril, da je prihodnost CIC odvisna predvsem od tistih mladih članov, ki bodo morali postopoma prevzeti vodstvene položaje in breme strokovnega dela v tej mednarodni organizaciji, ko bodo po naravnih zakonih prisiljeni zapustiti te položaje ljudje, ki že dolga leta vodijo CIC. Delegacijo CIC, v kateri so bili predsednik, generalni administrator in generalni sekretar, je v Pretoriji sprejel predsednik Južnoafriške republike Frederick de Klerck.

Ko sem se poln vtisov o tej lepi deželi z letalom vračal iz Cape Towna, sem razmišljal o usodi te države in o prijetnih ljudeh, ki sem jih spoznal v kratkem času. Razmišljal sem tudi o obdobju, v katerem je ta država, in o tem, ali bodo tamkajšnji prebivalci ne glede na barvo polti našli skupno mirno pot sožitja, strpnosti in dialoga ali pa bo nemara pomenila svoboda, ki jo bodo prinesle prve svobodne volitve, pot v nadaljevanju razprtij, nemira in nasilja. To bi pomenilo tudi konec blaginje, v katerem živi danes dokajšnji del prebivalstva te afriške države.

Veljko Varičak

NOVA MERILA ZA PODELJEVANJE MEDALJ ZA LOBANJE ZVERI

(sprejeta na Generalni skupščini CIC – Cape Town; marec 1994)

VRSTA	MERILA ZA PODELJEVANJE MEDALJ		
	BRONASTA	SREBRNA	ZLATA
RJAVI MEDVED	53,00–54,99	55,00–56,99	57,00+
RIS	25,00–25,99	26,00–26,99	27,00+
VOLK*	40,00–40,99	41,00–41,99	42,00+
LISICA	24,00–24,49	24,50–24,99	25,00+
JAZBEC	22,00–22,49	22,50–22,99	23,00+
DIVJA MAČKA*	17,00–17,99	18,00–18,99	19,00+

* Čeprav sta volk in divja mačka zveri, ki sta v Sloveniji zaščiteni, objavljamo merila, kajti v nekaterih drugih evropskih deželah ti dve vrsti še lovijo.

Status planinskega orla v Sloveniji

»Zanimivo črtico o tem veličastnem kralju planinskih višin je napisal v lanskem letniku Lovca dr. Janko Ponebšek, ki je povsem upravičeno priporočal planinskega orla vsem v najskrbnejše varstvo. Zakaj ta ptica je pri nas le še redko pojav in povsod drugod jo že varujejo kot spomenik. Pri nas zanimanje za naravo vsled nezadostnega poznavanja še ni tolikšno. Temu moramo pripisovati tudi, da je padla krasna samica planinskega orla v Kamniških Alpah kot žrtev svinčenko. Lovca S. iz Kokre se je 19. septembra odpravil na Kočno nad divje koze. Ustrelil je divjo kozo, pustil jo je pa nekaj časa ležati. V tem se je iz bližnjega pečevja pripeljal krasen planinski orel in se spustil nanjo. Ta trenutek je lovca tako prevzela strast, da je nameril in sprožil. Pogodil je orla s prvim strelom,« je leta 1920 v Lovca zapisal dr. Gvidon Sajovic. V starejših letnikih Lovca pač zasledimo številne opise srečanj in doživetij s planinskim orlom, čeprav so takrat ujede mnogokrat predstavljali kot škodljivce. Dandanes, ko je v Sloveniji bistveno več lovcev kot kdajkoli prej, praktično ne zasledimo zapisa o planinskem orlu, čeprav med lovci gotovo še vedno vlada zanimanje za to redko vrsto.

Še vedno je aktualno vprašanje – na katerega so v preteklih letih vseskozi iskali odgovor tudi lovci – koliko parov planinskih orlov sploh gnezdi v Sloveniji. Dodati velja, da so v večini drugih držav to vprašanje že pred leti razčistili z ustreznimi raziskavami, celo v Srbiji, Makedoniji in na Kosovu. Slovenija – kjer so planinskega orla mimogrede označili za ogroženo vrsto, ki ji preti izumrtje – pa je še vedno država, kjer na to vprašanje navadno odgovorjamo le z uganjmi oz. ocenami. To je bil tudi eden razlogov, da smo se pred nekaj leti tudi pri nas lotili projekta »Status planinskega orla v Sloveniji«, ki jo vodi podpisani. S to nalogo bomo poleg splošnega spoznavanja biologije planinskega orla poskušali evidentirati sleherni par planinskih orlov. Obenem zbiramo vse podatke, ki so v kakršni koli povezavi s planinskimi orli. In ker se lovci tudi dandanes srečujejo in opazujejo orle (navsezadnje številni lovci že sedaj s svojimi podatki sodelujejo pri nalogi), prosim vse, ki imajo takšne podatke, naj jih posredujejo na navedeni naslov. Naloga bo predvidoma končana že letos, zato vas prosimo, da podatke pošljete čimprej.

Foto: B. Grubač

Krajše navodilo za opis opazovanja planinskega orla

- OBOČJE OPAZOVANJA**
Napišete natančno lokacijo opazovanja ter navedite bližnji večji kraj.
- OPIS**
Natančno opišete dogodek: od kod je orel priletel in kam je odletel, koliko orlov je bilo, katere starosti so bili ipd.
- DATUM IN URA** (opazovanje na minuto natančno zapišemo od/do) **OPAZOVANJA, VREMENSKE RAZMERE**
- GNEZDO**
Za najdeno gnezdo napišete natančno lokacijo: ali je gnezdo v ostenju ali na drevesu, nadmorsko višino gnezda, katerega leta je orel nazadnje gnezdil ipd.
- DRUGO**
Dobrodošli so tudi vsi starejši podatki o planinskem orlu, npr. o prejšnjem statusu, najdenih, ujetih, ubitih in nagačenih orlih, razne zgodbe, verovanja itn.

Podatke pošljite na naslov: **Viktor Luskovec, Rožna 7, 64208 Šenčur**

Prve novice o projektu »Medved – Ljubljanski Vrh«

Foto: E. Dragasco-Kodla

Zakaj sploh proučujemo rjavega medveda v Sloveniji?

Ali so raziskave o rjavih medvedih resnično potrebne? Ali ne vemo že vsega o njih? V resnici, če bi združili vse tisto, kar je bilo o medvedih napisanega doslej, bi zbrana literatura verjetno napolnila precej veliko knjižno polico. Pa vendarle, če kritično presodimo stvari in se lotimo natančnejše analize obravnavane teme, kaj kmalu pridemo do točke, ko se nam porodijo še številna nova vprašanja, na katera še ni pravih odgovorov. Večina nam dostopnih informacij je povezanih z občasnimi srečanji z medvedom, bolj ali manj rednimi opazovanji na krmiščih (ob herkulesih) in mrhoviščih ter s podatki iz lovske statistike. Vse te informacije so izredno pomembne, vendar so za proučevanje vsakodnevnega, dokaj skrivnostnega in prikritega življenja te naše naj-

večje zveri potrebne natančnejše metode, imenovane *radiotelemetrija*. Z njo je mogoče zasledovati in proučevati obnašanje natančno določenega medveda dan za dnevom (seveda z določene razdalje in brez prevelikega vznemirjanja) ter tako trajno dokumentirati podatke, kot so: koliko daleč potujejo, kje spi, kdaj se hranijo in nenazadnje tudi kako se odzivajo na človekovo vznemirjanje.

Območje okoli Ljubljanskega Vrha nad Vrhniko smo izbrali za proučevanje zaradi pomembnosti območja kot selitvenega (migracijskega) koridorja na poti k Alpam, zaradi problematike, povezane z avtocesto Ljubljana–Razdrto, ki dejansko preseka pomembne selitvene poti (v letu 1992 se je pripetilo pet prometnih nesreč z medvedi na odseku med Vrhniko in Logatcem) ter zaradi njegove pomembnosti v rekreativnem pomenu za ljudi z Vrhnike in njene okolice. Glavni namen raziskave je to-

rej proučiti glavne vplive človekovega izkoriščanja tega območja, njihov odsev na obnašanje in gibanje medvedov ter priprava predlogov strategije, da bi čim bolj zmanjšali število konfliktov ter ugotovili možnost skupnega življenja medvedov in človeka.

Kdo sodeluje pri tem projektu oz. kaj počne avto z nemško registracijo v naših gozdovih?

Raziskave na velikih, dolgoživejših sesalcih, kot so npr. medvedi, so drage in uporabne podatke je mogoče dobiti le z več odlovljenimi živalmi, ki so opremljene z radiooddajniki in jih je moč spremljati dalj časa. Projekt, ki sta ga v osnovi začela Gozdarski inštitut Slovenije in Univerza z Dunaja je bil zato letos razširjen in v njem enakopravno sodelujejo štirje partnerji iz treh različnih držav:

Inštitut za ekologijo in upravljanje z živalmi z Dunaja (IWJ), Avstrija (prof. Gossow), Gozdarski inštitut Slovenije iz Ljubljane (GIS), Slovenija (prof. Adamič), Lovska zveza Slovenije (SLD), Slovenija (B. Krže), in Organizacija za ekologijo živali iz Münchna (WGM), Nemčija (prof. Schröder). Ekipo, ki opravlja odlov in spremljavo medvedov na terenu pa sestavljajo diplomirana biologinja Petra Kaczensky (IWJ), absolvent gozdarstva in član LD Boštanj Marko Jonozovič (GIS/SLD), diplomirani inženir gozdarstva Felix Knauer (WGM) in diplomirani biolog Thomas Huber (IWJ).

Kako opremiti medveda z radiooddajnikom?

Medveda je treba, še preden ga opremimo z radiooddajnikom, ujeti. Najboljši čas za odlov je zgodnja pomlad, ko medvedi prihajajo iz svojih

zimskih zavetišč oz. brlogov in se podajo iskat hrano na bližnja mrhovišča in krmišča. V času priprav smo vse možne lokacije za odlov opremili z belimi peščenimi prevlekami za kontrolo sledov ter jih ustrezno pripravili. Ko pa smo opazili prve sveže sledove na mrhoviščih, smo tja postavili »aldricheve« pasti, ki so bile prav za odlov medvedov izdelane v Kanadi, in so nekakšna kombinacija stopalke in jeklenih zank. Treba je poudariti, da so pasti po naših izkušnjah skoraj nenevarne za medveda, zaradi še večje varnosti oz. čim manjšega in čim krajšega trpljenja živali (kljub vsej »mehkobi odlova« pa je vseeno to le določen »stres« za žival) pa so bile vse pasti povezane še v električni krog s posebnim radiooddajnikom. Ko se je medved ujel v zanko, je prekinil električni kabel, in zato se je spremenil signal na oddajniku iz normalnega – počasnega, v alarmnega – hitrega. Naša ekipa, ki je v času odlova (marec, april) stanovala v lovski hiši na Pokojišču (GL LZS Ljubljanski Vrh) je bila približno pol ure potem, ko je prešla alarmni signal, na kraju dogodka. Po ogledu medveda in določitvi njegove približne teže smo določili odmerek uspavala (ZOLETIL) ter ga z »uspavalno« puško izstrelili v medvedovo mišičje. Nato smo spečega kosmatinca opremili s posebno ovratnico

Osrednje gojitveno območje rjavega medveda v Sloveniji (rdeče) in območje odlova (znotraj kvadrata)

gata in v Kališ (LD Planina), kjer je tudi preživela zimo. Letos pa smo začeli z odlovom že v začetku marca in smo do konca aprila odlovili 6 medvedov; od tega smo jih 5 opremili z radiooddajniki (PETKA, CLIO, JANEZ M., MIŠKO in ANČKA). Vštevši JANO imamo torej sedaj 6 opremljenih medvedov z oddajniki, od katerih 2 živita na zahodnem delu avtoceste, štirje pa na vzhodnem. Vseh 6 medvedov se giblje na območju skoraj 800 km² (20x40 km): od Nanosa na jugozahodu, Vrhnike na severu pa do hriba Mačkovec (LD Mokrc) na jugovzhodu.

Kako naprej?

Čas odlova je končan in naše nadaljnje delo do konca leta naj bi obsegalo spremljavo gibanja in obnašanja teh šestih medvedov. Spremljavo medvedov opravljamo takole: vsak medved ima torej ovratnico, oddajnik s svojo lastno frekvenco. Za določitev njegove dnevne »pozicije« je včasih potrebna celodnevna vožnja z avtom, opremljenim z radar-skop anteno in sprejemnikom. Ko pridemo v »bližino« signala (včasih na nekaj km) si pomagamo še s »H« anteno, s katero natančno določimo smer signala, nato pa uporabimo še kompas in karto (1:25000) za določitev naše stojne točke in vris smeri signala. Nato s spreminjanjem naše pozicije vršimo še preostali dve ali več linij ter tako zaokrožimo oziroma izrišemo lik, kar pomeni možno območje, kjer je medved. Tako zbiramo podatke za vsakega medveda z radiooddajnikom dva- do trikrat na teden. Kot zanimivost z dosedanjih spremljanj naj omenimo večkratna srečanja naše ekipe z medve-

Preglednica

PODATKI ODLOVA MEDVEDOV V LETIH 1993 IN 1994:

Datum odlova	Ime	Spol	Teža (kg)	Starost ob odlovu	Kraj odlova	Št. ušesne znamkice	Označen z radiooddaj.
26. 4. 93	Yogi	moški	36	1*	Ljublj. Vrh	bela, 132	ne
28. 4. 93	Krabat	moški	42	1*	Ljublj. Vrh	bela, 134	ne
4. 5. 93	Jana	ženski	40	2*	Ljublj. Vrh	bela, 135	da
24. 3. 94	Petka (Metka)	ženski	85	8-10	Ljublj. Vrh	rumena, 22, 23	da
25. 3. 94	Clio	moški	35	1*	Ljublj. Vrh	rumena, 24, 25	da
28. 3. 94	Janez M. (Janko)	moški	118	4-5	Hotedršica	rumena, 26, 27	da
31. 3. 94	Luka	moški	35	1	Rakek	-	ne
7. 4. 94	Miško	moški	155	6-10	Ljublj. Vrh	rumena, 29, 30	da
23. 4. 94	Ančka	ženski	73	8-10	Ljublj. Vrh	rumena, 35, 36	da

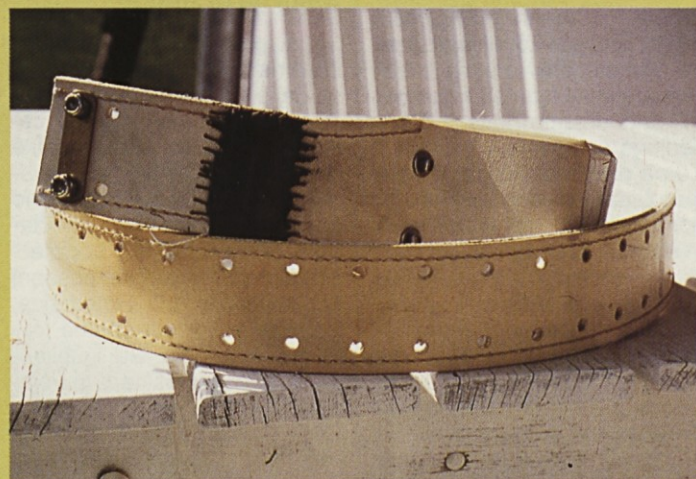
z radiooddajnikom in ga po svojstvenem protokolu tudi natančno izmerili in stehali. Ovratnica z oddajnikom za odrasle medvede tehta približno 800 g ter tako zanje ne predstavlja kakšnega posebno motečega dejavnika. Poleg tega je izdelana tako, da po 2 do 3 letih samodejno odpade in je medved torej ne nosi vse živ-

ljenje. Mlajši medvedi pa so opremljeni z manjšimi in lažjimi ovratnicami, ki tudi prej odpadejo.

Prvi rezultati odlova!

Spomladi leta 1993 smo z odlovom začeli dokaj pozno, zato smo se usmerili le na odlov

v GL Ljubljanski Vrh. Rezultati pa za začetek sploh niso bili slabi (ravno nasprotno); odlovili smo tri medvede, od katerih smo medvedko JANO opremili z radiooddajnikom. Po odlovu se je JANA krajši čas zadrževala v okolici Borovnice, nato pa je prečkala avtocesto ter se zadrževala v njeni bližini in se nazadnje napotila v smeri Lo-

Ovratnica z radiooddajnikom je za odrasle medvede težka le 800 g, na sliki pa se lepo vidi tudi prekinitev in povezava z žico, zaradi česar bo ovratnica po 2-3 letih samodejno odpadla.

»Medvedja ekipa« (Petra Kaczensky, Marko Jonožovič in Felix Knauer) opravlja meritve in namešča ovratnico z radiooddajnikom prvemu odlovljenemu medvedu v novi sezoni, medvedki PETKI, ulovljeni 24. 3. 1994 na mrhovišču v GL Ljubljanski Vrh.

Foto: M. Jonožovič

Speči JANEZ M., odlovljen 28. 3. 1994 v lovišču LD Hotedršica, s povezo prek oči, prepuščen nežni obdelavi ženskih rok.

lu medvedov, opremljenih z radiooddajnikom in ušesnimi znamkicami. Vemo, da tako ovratnica kot tudi znamkica ni sta najbolj vidni, še posebno ne v temi, ter da se medvedi veliko gibljejo, potujejo po loviščih različnih lovišč, pa vendar... Sicer pa bodo posamezne LD sproti obveščane o gibanju medvedov od oktobra naprej. Če pa bi že odstrelili takšnega medveda, prosimo, da vse podatke nemudoma sporočite na navedeni številki. Vedite, da nimate prav nobenih razlogov za prikrivanje odstrela, saj odstrel tudi teh medvedov ni v nasprotju z nobenim lovskim zakonom. Že sedaj se zavedamo, da se verjetno temu ne bomo mogli popolnoma izogniti. Radi bi le ohranili čim več teh medvedov živih za nadaljnjo raziskavo.

**Petra Kaczensky in
Marko Jonožovič**

Foto: M. Jonožovič

Na gostijo se vstopa skozi »vrata«, tam pa...

dom CLIOM in pa domnevo, da sta ANČKA in MIŠKO vsaj 14 dni prebila skupaj in po vsej verjetnosti opravila svoje biološko poslanstvo ter se zato spomladni nadejamo novega medvedjega naraščaja.

To pa ni edina naloga, ki smo si jo zadali po odlovu. Poskusili bomo ugotoviti tudi *tip habitata* in dotedanjo *aktivnost medvedov* v tem habitatu potem, ko bodo le-tega zapustili. Zbrali bomo tudi vse *medvedje iztrebke* in jih predali v nadaljnjo *analizo*, kot dodatek k našemu delu pa bomo poskusili *položiti pesek ali mivko na nadhode in podhode* obstoječe avtoceste med Vrhniko in Uncem ter z ugotavljanjem sledi spoznati *migracije preostalih medvedov in drugih divjih živali*.

Sami ne bi zmogli!

Delo na terenu nam je pokazalo, da je sodelovanje z »domačini« zelo pomembno za celotno raziskavo. Za podatke o »lokalnih medvedjih navedah« in za drugo nesebično pomoč se zahvaljujemo članom LD Planina, LD Logatec, LD Borovnica ter še posebej LD Rakek in LD Hotedršica. Zahvala velja tudi obema lovskima čuvajema GL Ljubljanski Vrh ter starešinam in vojakom radarskega centra na Ljubljanskem Vrh, ki so poleg rednih dolžnosti bedeli tudi nad signali z območij postavljenih pasti (ponoči cela dva meseca, ko je trajal odlov). Brez njihove pomoči in sodelo-

vanja prav gotovo ne bi bilo mogoče doseči takšnih uspehov, kot smo jih. Hvala vsem še enkrat!!!

Ob tej priložnosti bi radi **zaprosili lovce še za nadaljnje sodelovanje** pri našem projektu. Vljudno prosimo, da vse dogodke in opažanja glede »naših« medvedov sporočite na LZS Blažu Kržetu (tel.: (061) 1252-252) ali prof. dr. Mihi Adamiču na GIS (tel.: (061) 123-1343). Vse posredovane informacije nam bodo v veliko pomoč. Poleg tega bi prosili, da se poskusite izogniti odstrel-

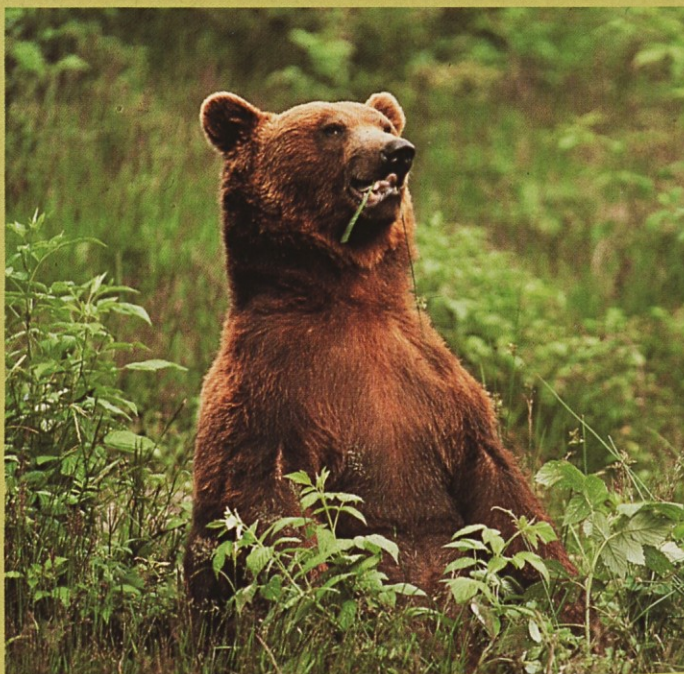

Foto: J. P. Ferraro-Kodla

Razmišljanje o odstrelu gamsov

Srečujemo se z vprašanjem števila, spolne in starostne sestave odstrela gamsov, da bi z odstrelom trajno vzdrževali uravnoteženo stanje med osebki v populaciji in v življenjskem prostoru gamsov ter da bi hkrati dosegli tudi pričakovani gospodarski donos iz lovišča oz. uživali druge dobrine, povezane z lovom. Glede primerne števila in strukture odstrela gamsov so v praksi dokaj različni pogledi, mnenja in usmeritve, predvsem tudi zato, ker oteženo natančno poznavanje dejanskega stanja gamsov v lovišču dopušča pestro (strokovno) presojanje in ugibanje, kako naši ukrepi, zlasti pa odstrel, vplivajo na stanje v tropih. Precej zanesljivo oceno dejanskega stanja dobimo z evidentiranjem podatkov, zbranih na rednih obhodih lovišča. Najbolj dragoceni in uporabni pa so podatki, če je gamse na neki način mogoče na nekem območju v celoti prešteti ter ugotoviti njihov spol in starost.

Ko so leta 1973 v lovišču LD Kranjska Gora na Tromeji izbruhnile gamsje garje, je bila možnost zelo točne ugotovitve stanja, ker je bilo zaradi množičnega pogina in odstrela gamsov to lovišče v nekaj naslednjih letih praktično izpraznjeno. Z vestnim evidentiranjem so člani LD Kranjska Gora zbrali o izločenih gamsih iz njihovega lovišča dragocene podatke, ki sem jih uporabil pri podrobnih analizah o dejanskem številu in strukturi gamskih tropov leta 1973 v tem predelu. Pri tem sem k podatkom o številu, spolu in starosti odstreljenih in najdenih poginulih gamsih v letu 1973 dodal tudi podatke o izločenih gamsih iz tega lovišča v naslednjih letih (do leta 1978), in sicer tako, da sem ugotovljeno starost v letu odstrela (pogina) preračunal v starost v letu 1973 (na primer: leta 1976 odstreljenega 8-letnega gamsa sem zabeležil kot 5-letnega, 3-letnega kot kozliča, 2-letnih in mlajših pa nisem upošteval, ker ti leta 1973 še niso bili rojeni). Po tej metodi zbrani in urejeni podatki dokazujejo, da je bilo na območju LD Kranjska Gora leta 1973 najmanj 466 gamsov. Seveda so v to število všteti tudi gamsi, ki so s sezon-

Foto: I. Modic-Kodla

skimi selitvami (migracijami) prihajali tudi z robnega območja iz drugih lovišč, zlasti pozimi s senčne (avstrijske) strani Karavank in nekaj celo iz Julijcev. Toda dejstvo je, da so Kranjskogorci v svojem lovišču v času od 12. 1. 1973 do 29. 3. 1978, ko je lovišče ostalo praktično prazno, pobrali skupaj 643 gamsov – odstreljenih garjavih in zdravih ter zaradi garij poginulih (1), (razlika med 643 in 466 je število gamsov, ki 1973 še niso bili rojeni). V najostrejših zimskih razmerah od 1. 12. do 1. 4. je bilo od gornjega števila v teh 5 letih pobranih 267 gamsov (41%), 376 pa od pomladi do jeseni, ko se tropi ponavadi razkropijo za pašo in po sencah na celotno območje. Res je tudi, da je nekaj sicer pomladi v kopnem najdenih gamsov poginilo verjetno že pozimi. Prav tako lahko domnevamo, da niso bili evidentirani vsi poginuli garjavi gamsi, saj je iz podatkov na primer razvidno, da je približno 140 rodni koz imelo le 64 kozličev, torej niti vsaka druga ne, kar je malo verjetno. Bolj verjetno je, da je bilo kozličev več, kot je prikazano, da pa leta 1973 zaradi garij poginuli kozlički niso bili vsi evidentirani, kar je glede na težke terenske

razmere razumljivo. Iz podobnih razlogov lahko trdimo tudi za osebkne drugih starosti, da niso bili najdeni vsi. Kakorkoli že, nesporno je bil v LD Kranjska Gora leta 1973 ugotovljen stalež 466 gamsov, ki se delno nanaša tudi na robno območje sosednjih lovišč v obsegu, ki ga prostorsko terja naravni bioritem sezonskih selitev gamsov. Kranjskogorci so v 16-letnem obdobju, pred izbruhom garij, za potrebe načrtovanja odstrela izkazovali spomladanski stalež povprečno 150 gamsov (2), bonitiran stalež za to lovišče pa je 135 gamsov (3).

Za ugotovljeno skupnost 466 gamsov lahko trdimo, da je leta 1973 živela v medsebojni socialni odvisnosti in povezanosti do take stopnje, da jo je za oris notranjih strukturalnih zakonitosti populacije možno

uporabiti sicer kot številčno skromen, a zaradi istovetnosti podatkov dragocen vzorec. Spolno razmerje ugotovljenega staleža znaša 1:1,2 oziroma 210 kozlov in 256 koz. Po starosti so bili gamsi razporejeni takole: v I. starostnem razredu (gamsi obeh spolov do vključno dopolnjenega 3. leta starosti) je bilo 48% gamsov (55% pri kozlih, 42% pri kozah), v II. starostnem razredu (kozli do vključno dopolnjenega 7. leta starosti, koze do vključno dopolnjenega 10. leta starosti) je bilo 34% gamsov (pri kozlih 25%, pri kozah 41%), v III. starostnem razredu pa 18% gamsov (pri kozlih 20%, pri kozah 17%). Celotna struktura ugotovljenega staleža leta 1973 v Kranjski Gori je prikazana v tabeli in na grafikonu. Nekoliko poenostavljeno nam torej prikazana dejanska struk-

Tabela:

STRUKTURA STALEŽA (LD KRANJSKA GORA 1973)						
	kozli		koze		skupaj	
star. raz.	število	(%)	število	(%)	število	(%)
I	116	(55%)	107	(42%)	223	(48%)
II	53	(25%)	105	(41%)	158	(34%)
III	41	(20%)	44	(17%)	85	(18%)
Skupaj	210	(100%)	256	(100%)	466	(100%)

tura staleža gamsov lahko rabi kot splošni model sestave gamske populacije. Z dodatnimi številčnimi podatki je predloženo strukturo mogoče dopolniti in tako se slika zbistri. V osnovnih obrisih pa se bistveno ne bo spremenila in bo kazala značilno trikotno oziroma – prostorsko gledano – piramidasto obliko.

Ta model sem uporabil za izhodišče pri razmišljanju, kako je z naravnimi danostmi usklajen naš dejanski odstrel oziroma, koliko gamsov naj bi odstrelili in kakšna naj bi bila struktura odstrela, da bi ob upoštevanju dejanskega stanja dosegli v uvodu nakazane cilje gospodarjenja s to vrsto divjadi.

strela samo 15% (16% kozlov, 13% koz), v srednjem (razširjenem) razredu pa 63%.

Po drugi strani pa je odstrel kozličev in enoletnikov obeh spolov skupaj znašal le borne 3% od skupnega odstrela. Takšna je dejanska podoba takratnega stanja, politike in gojitvenih usmeritev, podobne težnje pri odstrelu gamsov pa so prisotne ponekod tudi dandanes. Na območju ZLD Gorenjske izkazujemo pri odstrelu gamsov leta 1991 delež v I. star. razredu 49%, v II. star. razredu 38% in v III. star. razredu 13%. V I. star. razredu velik delež, podobno kot pretekla leta, predstavljajo gamsi v 4. letu starosti, tako da razširjeni srednji razred zopet pri-

STRUKTURA STALEŽA

(Lovska družina Kranjska Gora, 1973)

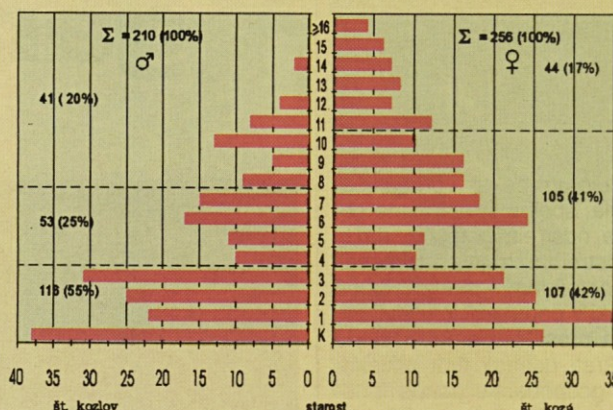

Foto: Frederic-Kodja

Starostna struktura odstrela gamsov

Na območju ZLD Gorenjske je bila starostna struktura odstrela gamsov v 16-letnem obdobju pred izbruhom garij (1973) taka: iz I. starostnega razreda 30%, iz II. starostnega razreda 48% in iz III. starostnega razreda 22% gamsov. Podrobna analiza I. starostnega razreda po letih pa kaže, da kar 49% odstrela v tem razredu predstavljajo gamsi obeh spolov v 4. letu starosti, pretežno »A« kakovosti (64%), kar kaže, da so bili verjetno odstreljeni v prepričanju, da so starejši gamsi. Če torej v I. star. razredu pomaknemo zgornjo mejo za eno leto navzdol, potem odstrel v I. star. razredu znaša od skupnega od-

strela skoraj 60%. Podobna struktura odstrela gamsov na Gorenjskem se je ponovila tudi v letu 1992.

Gamse obeh spolov v 4. letu starosti bi morali v praksi dejansko pričeti razvrščati v II. starostni razred, za kar je podan osnovni pogoj, to je, da sta tako kozel kot koza v 4. letu že spolno zreli in vključeni v razplod (4). Na tak način bi imeli preglednejšo sliko o dejanskem odstrelu mladih gamsov. Avstrijci so tako razvrstitev za kozle že vpeljali.

O primernosti opravljenega odstrela lahko, kot sem omenil v uvodu, stvarno presojamo, če strukturo opravljenega odstrela primerjamo s strukturo dejanskega staleža (oziroma z modelom populacije, sestavljenem na podlagi konkretnih

kranjskogorskih podatkov). Odstrel v višini 20% (gorenjske smernice) pri staležu 466 gamsov (glej grafikon) pomeni 93 živali oziroma ob spolnem razmerju odstrela 1:1 je to 46 kozlov in 47 koz. Na srednji razred odpade 48% odstrela (16-letno povprečje na Gorenjskem), kar v našem modelnem primeru pomeni 22 kozlov. Glede na stalež kozlov v srednjem razredu (53 živali – glej grafikon) pomeni ta količina odstrel 42% staleža srednje-starih kozlov. Pri kozah ta slika odstrela v srednjem razredu ni tako katastrofalna, ker je koz več in ker so razvrščene v bolj širok srednji starostni razred kot kozli. Skupaj v populaciji pa taka struktura odstrela (38% staleža srednje starih gamsov obeh spolov) pomeni ob večletnem ponavljanju uni-

čujoče izčrpavanje in rušenje jedra populacije in razploda ter praznjenje kategorije, iz katere se polni tretji starostni razred gamsov, ki v tropih poleg svoje nenadomestljive socialne funkcije hkrati predstavljajo trofejni žetveni razred v populaciji. Izpad osebkov v III. star. razredu danes je prav gotovo povezan s prevelikim deležem odstrela gamsov v srednjem razredu. Pri tem k izboljšanju stanja nič ne prispeva, če na primer v samem načrtu odstrela sicer predvidimo delež starih v višini 28%, odstrel starih potem opravimo po najboljših močeh v deležu 11%, razliko pa poiščemo v srednjem razredu (ZLD Gorenjske 1992). Iz podobnih razlogov nastajajo težave tudi v meddržavnem dogovornem območju gojitve gamsov na obeh straneh Karavank, kjer smo za leto 1992 skupaj z Avstrijci (lovska okrožja Beljak, Celovec in Velikovec) in obmejnimi Zvezami lovskih družin na naši strani (Gorenjska, Savinjsko-Kozjanska in Maribor) ter Kozorogom načrtovali delež kozlov v III. starostnem razredu v višini 28%, dosegli pa dejansko 15%. Razliko smo v glavnem poiskali v srednjem razredu, kar je pri skupnem letnem odstrelu 1000 gamsov na tem razmeroma obsežnem dogovornem območju prav gotovo odgovorna strokovna odločitev.

Na Gorenjskem je v preteklem obdobju znašal delež starih gamsov v odstrelu povprečno 22%, kar pri skupnem odstrelu kozlov (glej grafikon), znaša 10 živali, to pa pri staležu 41 kozlov (glej grafikon) pomeni odvzem iz lovišča 24% staleža starih kozlov (oziroma 23% staleža koz). To je brez dvoma v celoti sprejemljivo oziroma bi bil v ohranjenih starostnih strukturah staleža odstrel sta-

rih gamsov lahko celo večji, torej več kot 22% od skupnega odstrela.

V I. starostnem razredu primerjava odstrela glede na stalež kaže, da je vpliv odstrela mladih gamsov na stalež mladih bistveno manjši, kot je to razmerje v srednjem razredu. Namreč: 30-odstotni delež mladih v skupnem odstrelu (16-letno povprečje na Gorenjskem) pomeni pri odstrelu 46 kozlov 14 živali, kar v primerjavi s staležem 116 mladih kozlov (glej grafikon) pomeni odvzem iz lovišča v višini 12% staleža mladih kozlov (oziroma 13% staleža mladih koz). V tabeli 2 je nakazana usmeritev odstrela gamsov po starostnih razredih, da bi se postopoma približali uravnoteženemu stanju. Pri tem naj odstrel v I. starostnem razredu sestavljajo: 1/3 kozlički, 2/3 odstrela v tem razredu pa eno- in dveletniki. Na tak način je zagotovljen tolikšen prirast (vrst) števila gamsov v stalež, da je v celoti nadomeščeno število letnega odstrela gamsov skupaj (v našem primeru 93 živali).

Višina odstrela gamsov

Prirastek, zimske izgube gamsov ter dejanski stalež v primerjavi z zmogljivostjo lovišča oziroma bonitiranim staležem so dejavniki, ki jih moramo upoštevati pri določanju višine odstrela gamsov.

Pri ugotavljanju prirastka oцена sloni na predpostavki, da 80% rodnihih koz (upoštevajoč koze od dopolnjenega 3. leta starosti naprej) poleže kozliča (4). Na Kranjskogorskem primeru staleža (glej grafikon) to pomeni, da 140 rodnihih koz poleže 112 kozličev, to pa pomeni prirastek v višini 28% na spomladanski stalež (ki brez kozličev znaša 402 živali). Ta podatek kaže, da je, upoštevajoč izgube, v uravnoteženih razmerah številčnosti odstrel v višini 20% na dejanski spomladanski stalež očitno zgornja meja odvzema, ki ga prenese reprodukcijska sposobnost gamsov.

Med vsemi vrstami divjadi so gamsi najbolj izpostavljeni zimskim izgubam, zato jih moramo pri določanju višine odstrela upoštevati v polni meri. So pa bistvene razlike med zimskimi razmerami v gozdnatih predelih ob gornji gozdni meji in surovini razmerami skalnatnega visokogorja, kar je treba upoštevati. Predvsem pa moramo pri načrtovanju odstrela upoštevati zimske izgube, ki so dejansko bile in to pretečeno zimo, ne pa računati na izgube, ki bodo (če bodo)

USMERITEV ODSTRELA GAMSOV OBEH SPOLOV PO STAROSTNIH RAZREDIH

	1 A (B) (v %)	2 A (B) (v %)	3 A (B) (v %)	4 A (B) (v %)	5 A (B) (v %)
I	30 (12)	55 (23)	65 (27)	60 (25)	50 (27)
II	48 (38)	34 (27)	20 (16)	15 (12)	25 (11)
III	22 (24)	11 (12)	15 (16)	25 (27)	25 (27)
	100	100	100	100	100

- A – delež posameznega star. razreda v skupnem odstrelu
 (B) – delež odvzema od staleža v posameznem star. razredu
 1 – povprečje odstrela na Gorenjskem pred izbruhom garij
 2 – odstrel na območju ZLD Gorenjske 1992
 3 – začetna faza usklajevanja odstrela
 4 – odstrel v uravnoteženem razmerju star. razredov
 5 – enako kot 4, le da je sred. star. razred razširjen za 1 leto navzdol

prihodnjo zimo. Zimske izgube moramo torej dejansko ugotoviti, sicer si iz tega naslova neupravičeno in v škodo prizadevamo za zmanjševanje odstrela, zlasti v predelih z ugodnejšimi naravnimi zimskimi razmerami in v letih z milimi (kopnimi) zimami. Najtežje je ugotavljanje dejanskega staleža, ki, primerjan z bonitiranim staležem, odločilno vpliva na višino odstrela. Na območju ZLD Gorenjske imamo v družinskih loviščih bonitiranih skupaj 34.800 ha površin, primeranih za gojitev gamsov. Bonitiran stalež na tej površini je

vemo, ker o tem ni drugih podatkov kot ocena. Edino za LD Kranjska Gora je znano, da je bilo leta 1973 v lovišču in na robnih območjih sosednjih lovišč skupaj 466 gamsov, da bonitiran stalež znaša 135 gamsov, lovska družina pa je izkazovala spomladanski dejanski stalež 150 gamsov. Res se prešteto število 466 gamsov nanaša tudi na območje sosednjih lovišč, prostorsko v obsegu sezone selitve gamsov, toda v zimskem času je bila vsa ta družina gamsov v pretežnem številu na sončni strani Karavank v kranjskogor-

o staležu na voljo konkretni podatki iz lovišča, očitno pa je, da je bil stalež podcenjen tudi v drugih predelih Gorenjske. Tako je bil odstotek odstrela verjetno dejansko še bistveno manjši od izkazanih 9%. Zaradi nizkega deleža odstrela v I. starostnem razredu torej z odstrelom še posebej na mlade gamse praktično sploh nismo vplivali. »Tudi to je model gojitve, je pa veliko vprašanje, če se obnese...«, je pred 20 leti o tem rekel prof. Valentinčič. Na Gorenjskem se očitno ni izkazal. Brez dvoma moramo namreč pojav garij v tako katastrofalnem obsegu povezovati z visokim staležem gamsov takrat pri nas, pri čemer niti ni pomembno, ali so garje prišle z zahoda ali s severa. Za tolikšen razmah boleznih so bile odločilne razmere v naših loviščih. Pri določanju višine odstrela moramo v polni meri upoštevati boleče izkušnje iz preteklosti. Na območju ZLD Gorenjske so v družinskih loviščih že vidni, vsaj glede višine odstrela, določeni premiki pri gospodarjenju v pozitivno smer. Od nekdanje količine odstrela 152 gamsov na leto v času visokih staležev (pred

1356 gamsov ali 39 gamsov na 1000 ha (3). Za potrebe načrtovanja odstrela so te lovske družine v obdobju pred pojavom garij izkazovale ocenjen dejanski stalež 1664 gamsov ali povprečno 48 gamsov na 1000 ha (2). Odstrel je povprečno znašal 152 gamsov na leto oziroma 9% na spomladanski stalež. Kakšen je bil dejanski stalež v resnici, ne

skem lovišču. Za preživetje gamsov so odločilne ravno zimske razmere in splošno znano je, da pri vrednotenju lovišč z bonitiranim številom gamsov izražamo predvsem zmogljivost lovišča glede zimske prehrane in drugih bivalnih razmer za gamse v kraju prezimovanja. Kot primer podcenjenega staleža navajam LD Kranjsko Goro zato, ker so

izbruhom garij) se je odstrel v preredčenih tropih v letu 1992 povzpela na 362 živali.

Spolno razmerje odstrela gamsov

Na Gorenjskem je bilo pred izbruhom garij spolno razmerje odstrela v povprečju 1:052.

Taka je bila tudi usmeritev z utemeljitvijo, da se kozlički sicer rodijo v spolnem razmerju 1:1, da pa narava v življenjski dobi pobere več koz kot kozlov. Novejše raziskave trdijo ravno obratno, namreč, da so napor koz v času brejosti, dojenja in vodenja manjši od naporov kozlov v času prska zaradi izgube telesne teže tik pred zimo. Tako je spolno razmerje pri gamsih pomaknjeno v korist koz zaradi naravnih razmer ter znaša 1:1,2 (do 2) (4). Ta trditev se lepo ujema s konkretnimi podatki iz Kranjske Gore leta 1973, ko je bilo na tem območju 210 kozlov in 256 koz (1:1,2). Spolno razmerje se je tu očitno oblikovalo po naravnih zakonitostih, brez našega posredovanja. Opravljen odstrel gamsov v tem lovišču pred izbruhom garij namreč zaradi nizkega odstotka ni imel nobenega vpliva na višino ter starostno in spolno strukturo staleža. V uravnoteženih razmerah naj bo spolno razmerje odstrela torej 1:1, s posebnim poudarkom na čuvanju rodnihih koz. Na tak način je zagotovljeno razmnoževanje gamsov v takem obsegu, da je omogočen odstrel v višini 20% na spomladanski stalež. Spolno razmerje odstrela na območju ZLD Gorenjske v letu 1992 je bilo 1:08, na meddržavnem Karavanškem dogovornem območju gojitve gamsov pa 1:09.

Sklep

Razmišljanje o višini in strukturi odstrela gamsov v primerjavi s strukturo dejanskega staleža, ki sem ga analiziral na osnovi konkretnih podatkov iz lovišča, lahko strnemo v nekaj ugotovitev.

Pri določanju višine odstrela moramo izhajati iz dejanskega staleža in prirastka, upoštevajoč zimske izgube gamsov. Dejanski stalež moramo presojati s primerjavo glede na bonitiran stalež, da ugotovimo, za koliko gamsov je v lovišču življenjskega prostora, predvsem glede zimske prehrane v kraju prezimovanja. Letni prirastek omogoča odstrel največ do višine 20% na spomladanski stalež, upoštevajoč tiste zimske izgube, ki so dejansko vladale pozimi.

Starostna struktura odstrela je zelo pomembna za doseganje in ohranjanje uravnoteženih razmer v tropih. Visok delež odstrela v srednjem razredu ob večletnem ponavljanju izčrpa in ruši jedro populacije ter sposobnost razmnoževanja ter številčno prazni kategorijo, iz katere bi se moral v večji meri kot sedaj polniti tretji sta-

rostni razred gamsov, ki v tropih poleg svoje nenadomestljive socialne funkcije pomenijo tudi trofejni žetveni razred v populaciji. Zato zmanjšan delež odstrela starih gamsov, ki v uravnoteženi starostni strukturi staleža lahko tvori najmanj 25% skupnega odstrela (sedaj je zastopan z 11 do 15%, ker je premalo starih gamsov), ne smemo nadomestiti s povečanjem odstrela v srednjem starostnem razredu. Za srednji razred gamsov moramo skrbeti, da bo v staležu zastopan v potrebnem deležu, odstrel pa osredotočiti na I. starostni razred, ki z deležem 30% od skupnega odstrela (dolgoletno povprečje na Gorenjskem) posega le z 12% na stalež mladih gamsov. To pomeni, da na gamse I. starostnega razreda z odstrelom skoraj ne vplivamo in tako ne izrabljamo možnosti

za najbolj preprost način doseganja in ohranjanja primerne višine in naravne starostne strukture staleža.

Zaradi premajhnega deleža odstrela mladih gamsov je namreč tudi odstrel gamsov v celoti premajhen (na Gorenjskem je v preteklem obdobju znašal le 9%, in to v razmerah podcenjene višine staleža gamsov). To pa v določenih okoliščinah privede do kritičnih razmer z resnimi posledicami, o čemer imamo boleče izkušnje iz preteklosti. Odstrel gamsov v I. starostnem razredu, zlasti slabotnih kozličev in enoletnikov, je zato treba zagotoviti v načrtovani količini. Gamse obeh spolov v 4. letu starosti, ki so v preteklem obdobju na Gorenjskem tvorili kar 50% odstrela gamsov I. starostnega razreda, moramo začeti razvrščati v II. starostni razred. Kozel in koza sta namreč v tej starosti že spolno zreli in vključena v razplod, poleg tega pa bomo na tak način imeli boljši pregled in možnost usmerjanja odstrela mladih gamsov.

Spolno razmerje staleža se v naravi nagiba v smer 1:1,2 (do 2), kar kaže, da življenjske razmere dajejo kozam celo nekaj več možnosti preživetja kot kozlom. To pomeni, da naj bo v uravnoteženih razmerah staleža spolno razmerje odstrela 1:1.

Andrej Arih,
dipl. inž. gozd.

VIRI:

1. LD Kranjska Gora – evidenca odstrela in pogina gamsov (1973–1978)
2. Statistični podatki ZLD Gorenjske, Kranj
3. Bonitiranje lovišč v okraju Kranj – LZ Kranj 1962
4. Knaus – Schröder: Gams – LZS 1978

Foto: F. Jensterle-Diana

Foto: I. Modic-Kodla

Meningitis — bolezen prihajajočega poletja

Meningitis je skrajšano, domače ime za zlovesčo bolezen *meningoencefalitis*, ki je znan tudi kot vnetje možganskih open. Je ena od zelo nevarnih od več kot 150-ih znanih vrst zoonoz (t.j. bolezni, ki se prenašajo z živali na človeka in med katere spadata tudi steklina in klopna borelijoza). Za razliko od klopne borelijoze proti meningitisu (in steklini) obstajata zanesljivi cepivi. Za nas, lovce, je pravi naslov za te zadeve **ZAVID ZA ZDRAVSTVENO VARSTVO, EPIDEMIOLOŠKI ODDELEK** v Ljubljani, na Zaloški 29. Tam bodo proti steklini, v primeru potrebe, prijazne zdravnice cepile kateri koli delovni dan v letu od 7. do 14. ure. Proti meningitisu pričnejo cepiti navadno v začetku februarja, za kar pa se je treba naročiti vsaj 3 mesece prej. Še številka njihovega telefona: **(061) 140 13 66**.

V nadaljevanju se (tudi tisti, ki smo že bili cepljeni ali preživeli meningitis) seznanimo, kaj glede tega ugotavlja dr. R. v. Meurers v reviji *Wild und Hund* 12/92.

Navadni klop *Ixodes ricinus* je pri nas najpogostejša vrsta klopa. Levo sames, desno samica.

Po navedbah avtorja virus *meningoencefalitis* živi samo južno od 8 stopinj Celzija letne izoterme in pod 550 metri nadmorske višine. Za okužena območja v Nemčiji veljajo predvsem švabske in bavarske pokrajine.

Od drugih držav je okuženost zelo razširjena v Avstriji, deželah bivše Jugoslavije, Madžarske, Češke, Slovaške in Poljske. Odstotni delež klopi, okuženih z meningitisom, se močno spreminja od območja do območja. Okužen je lahko vsak deseti klop, pa tudi le vsak tisoči!

Virus meningitisa najde dobre življenjske razmere v vlažnih rečnih lokah z grmovnimi in mešanimi gozdovi. Bolezen ima dve »konici« ali vrha, ki sta pogojena z aktivnostjo klopi, in sicer v maju/juniju in sep-

tembru/oktobru. Tople zime in vlažna poletja povzročajo nadpovprečno razmnožitev klopi.

Na srečo 90 % obolenj preide povsem neopazno, brez posledic; odrazijo se kot nekakšna oblika gripe. Le manj kot 10 % okužb pa se pokaže v obliki vnetja možganskih open in centralnega živčnega sistema. Od tega pri 7 % obolenj ugotovimo posledice, ki se kažejo v obliki ohromelosti, naglušnosti, psihičnih učinkov in glavobolov. Manj kot en odstotek težkih oblik obolenj pa povzroči celo smrt.

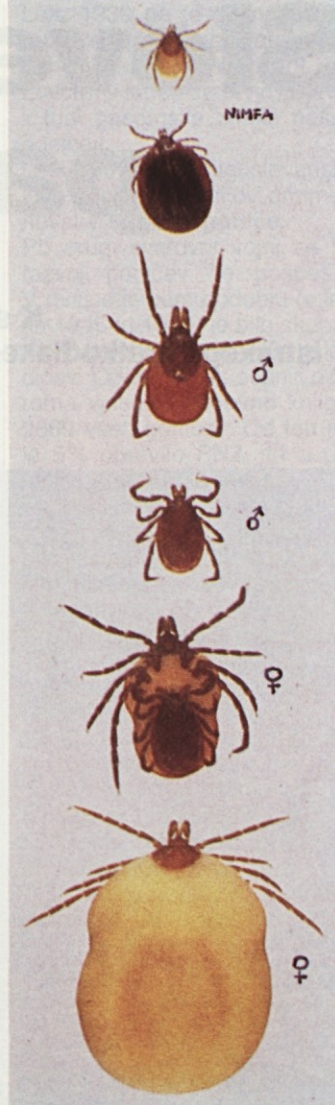
Pri zelo raznoliki bolezenski sliki določamo diagnozo ob najmanj 4-kratnem zvečanju G-vrednosti imunoglobulina v krvi. Zdravljenje s pasivnim cepljenjem je mogoče le do 4. dne po klopovem ugrizu. So-

časno naj ne bi dajali aktivnega cepiva, ker blokira zaščitni učinek.

Preventivno cepljenje je priporočljivo le za ljudi, ki živijo na okuženih območjih in se veliko zadržujejo v naravi. Vedeti je namreč treba, da povzroči cepljenje pri normalnem prebivalstvu, kar je ugotovljeno statistično, posledice na vsakih 32.000 cepljenj. Ob tem pa velja upoštevati podatek, da dobi na okuženih območjih (podatki za Nemčijo!) trajne poškodbe zaradi meningitisa vsak 78.000. prebivalec. To v tem primeru pomeni, da je več ljudi izpostavljenih tveganju pri cepljenju kot pri klopovem ugrizu! Cepijo s tremi injekcijami; drugi cepijo dva tedna do tri mesece po prvem. To zagotavlja 95 % zaščito. Po tretjem cepljenju, devet mesecev kasneje, je imunost praktično 100 % in traja približno tri leta. Osvežilno cepljenje je torej potrebno le vsako tretje leto.

* Tako je na okuženih območjih v Nemčiji. Pri nas pa so razmere verjetno precej hujše, saj samo v logaški občini, ki šteje nekaj več kot 10.000 prebivalcev, in ki jo najbolje poznam, brez kakih posebnih poizvedb vem za vsaj 9 primerov klopnega meningitisa s hudimi posledicami v zadnjih 10 letih! — Op. prev.

Povzel: Jože Perko

Klop (*Ixodes ricinus*) od zgoraj navzdol: nimfa prazna in napita, sames popolno napit in prazen, samica prazna in popolno napita

Klopna borelijoza tudi pri psih!

Pes, naš drag(ocen)i lovski sopotnik, je tudi izpostavljen boleznim, ki jih prenašajo klopi, in to v veliko večji meri kot mi! Zato je več kot le smiselno, da ga v toplem obdobju leta zaščitimo z insekticidno ovratnico.

V Berlinu so pri pregledu krvi 189 psov z značilnimi težavami pri približno 10 % s testiranjem krvi ugotovili okužbo z borelijozo.

V ameriških območjih, kjer je razširjena **lymska bolezen (borelijoza)**, je z njo okuženih 30 do 70 % psov. Od tam izvira tudi 271 opisov slike te bolezni pri psih.

Prevladujejo neznatni znaki, kot npr. pri 44 % zvišana telesna temperatura na več kot 39,5 °C, slabosti in oslabelost pri 29 in pomanjkanje teka pri 53 odstotkih.

Tako kot pri človeku se bolezen v glavnem odraža na sklepih. Ohromelost se prične na hitro, z oteklino, lokalnim zvišanjem temperature in občutkom bolečine ob pritisku. Največkrat oboli več sklepov. Bolezen pogosto poteka v ponavljajočih se valovih, kar se v povprečju ponavlja 11 mesecev.

V navedenih območjih lastniki psov glede lymške borelijoze niso ogroženi z boleznijo nič bolj kot drugi tamkajšnji prebivalci in jih v primeru okužbe oz. oboledosti zdravijo z *doxycyclinom*.

Za borelijo lahko zbolijo tudi druge živali, kot so govedo, ovce in konji.

Po W. u. H. 12/92
J. Perko

Slovenske avtohtone pasme goničev

K slovenskim avtohtonim pasmam goničev prištevamo: istrskega kratkodlakega in resastega goniča, posavskega in planinskega goniča; skupaj torej štiri pasme.

Goniči naj bi po osnovni biološki delitvi izvornih oblik pripadali skupini *Canis familiaris intermedius* (pepelnati pes). Ta naj bi bil po nekaterih teorijah križanec med bronastim in mostičarskim psom, vendar temu oporekata tako dr. Keller kot tudi Tschudy, ki menita, da pradavnina goničev ni v zahodni Evropi (od tod naj bi se širil proti severu in jugu), temveč v Egiptu ali kvečjemu na evropskem jugu. Svojo domnevo Tschudy utemeljuje s tem, da so slike goničev pri Egipčanih nastale že 3000 let pr. n. š., zato obratna širitev ni bila mogoča. Poleg tega naj bi se gonič iz Egipta širil v Evropo šele po Ramsesu III. (1180 do 1150 pr. n. š.).

Goniče prištevamo k najstarejšim pasmam lovskih psov, lov z njimi pa velja za najstarejšo

obliko lova. Lov z goniči je najzanimivejši, hkrati pa so goniči tudi ena najlepših pasemskih skupin. Skozi stoletja so glede na potrebe lova iz njih postopoma vzredili tudi pse drugih lovskih pasemskih skupin; npr. ptičarje, krvosledce ipd. Avstroogrski stotnik (in brakolog) F. B. Laska je v svoji knjigi *Die Weidewerk in Bosnien und Herzegovina* (Celovec, 1905) menil, da je Balkan (Bosna) pradomovina skoraj vseh evropskih goničev. Od tam naj bi se razširili v okoliške kraje (npr. tudi v Istro) oziroma po vsej Evropi. Zato je vse evropske goniče opredelil s skupnim nazivom kontinentalni ali srednjeevropski gonič, za razliko od npr. dr. F. Jungklausa (monografija: *Die Braken*, Leipzig 1936), ki jih je razdelil v sredozemski, zahodni,

vzhodni in prehodni tip goničev. Zdaj delimo evropske goniče v zahodne in centralno-vzhodne. Mednje spada t.i. prehodna oblika goničev (prehod iz goniča v hrta). V to skupino štejemo tudi naše t.i. sredozemske goniče. Te pa glede na obliko (videz) delimo zopet v dva tipa (podskupini): kontinentalni in hrtoliki tip sredozemskega goniča.

Po Laskejevem mnenju naj bi goniči z območja zdajšnje Bosne, katerim pripadajo tudi predniki naših goničev, prišli tja iz Grčije, iz Bosne pa naj bi se razširili po vsem Balkanu, zlasti ob jadranski obali in se nato razširili v Italijo, Švico, Nemčijo in Francijo, od tam pa celo v Anglijo. Za njihovo širjenje naj bi bili zaslužni Kelti, ki so okoli 380 leta pr. n. š. iz južne Francije prodrli tudi v naše

kraje, vključno z današnjim ozemljem Bosne in Hercegovine, dokler jih niso Rimljani leta 167 pr. n. š. nagnali v tedanjo Galijo. Logično bi bilo, da bi Kelti vzeli s seboj tudi nekaj lovskih psov z Balkana. Selitev goničev z Balkana naprej v Evropo pa naj bi pospešili tudi križarji (vitezi) ob vračanju s križarskih vojn, kot je npr. posebna vrsta petelina z območja Banja Luke, katerega potomci so v Nemčiji znani pod imenom vestfalski petelin. V Italijo pa naj bi prodirali naši goniči iz Grčije tudi po morju. To je torej temelj, na katerem sloni razlaga, zakaj je tolikšna podobnost med francoskimi, nemškimi in švicarskimi goniči in goniči z območja Bosne. Poleg navedenih in dandanes znanih vrst goničev z območja Istre pa so nekdanj na tem ob-

močju poznali še **kraškega goniča** (rdečerjave ali pšenično rumene barve z belo liso okoli vratu in po gobcu, prsih in nogah; po vsej verjetnosti je bil prednik današnjega posavca; (višina 48–58 cm) in **ilirskega resavca** (bele, rdečerjave, pšenično rumene, sajaste ali prsteno sive barve, pri tistih z belo osnovno barvo se le-ta pojavlja podobno kot pri kraškem goniču; višina 46 do 56 cm).

Že v prejšnjem stoletju so bili na ozemlju takratne Slovenije številni resni vzreditelji istrijancev in deloma tudi posavskih goničev. Po prvi svetovni vojni je bilo registriranih **14 vzrediteljev (psarn)**. Drugod (zunaj teritorija Slovenije) pa ni bilo nobenega!

Po mnenju Jožeta Kristena naj bi pred prvo svetovno vojno nekateri naši lovci hodili po goniče v Istro, posebno v okolico Pazina in Buzeta. Ker so bili takratni goniči večinoma nešolani in preostri (posebno na srnjad), je pri nekaterih lovcih nastal odpor proti goničem nasploh, pa tudi brakade niso bile več priljubljene. Predvsem zaradi povečane številčnosti srnjadi ostri visokonogi goniči niso bili več primerni, zato jih je vedno bolj izpodrival nizkonogi brak-jazbečar. O tem nam leta 1939 v Lovcu zelo zgovorno piše industrijalec Fric Burger iz Hrastnika, sicer vnet ljubitelj istrijancev. Razlog pa je bil tudi v tem, da so nemalo krat lovili z različnimi križanci in če so ti le glasno gonili, so jih že pomenovali za »goniče«. Vendar pa brak-jazbečar kljub svoji takratni popularnosti ni mogel povsem izriniti istrijanca iz naših lovišč. To je zelo posrečeno ponazoril baron Henrik Lazzarini: »Če hočeš gojiti, vodi brak-jazbečarja, če pa hočeš loviti, vzemi si istrijana!« Dr. I. Lovrenčič pa je lovce pozival, naj ne pozabijo, da je »istrijan naša domača pasma, brak-jazbečar pa tuja«. Poleg tega je bil že tedaj prepričan, da se istrijana zlahka popolnoma odvadi goniti srnjad, ne le mlade ga psa, temveč tudi tistega, ki je srne gonil že nekaj let. To je še toliko bolj mogoče, ker je nemalo istrijancev, ki imajo rajši zajca kot srno.

Sprva so naši in tuji lovci, tako kot Laska, imenovali z »istrijan« vse resaste goniče ne glede na barvo, čeprav je bilo v Istri že tedaj tudi precej kratkodlakih goničev.

Leta 1924 so slovenski kinologi po vzgledu ljubiteljev psov ptičarjev v Ljubljani ustanovili slovenski in takrat hkrati tudi jugoslovanski **Klub ljubiteljev brakov** (JKLB). V odbor so bili izvoljeni takrat najbolj znani

Kratkodlaki istrski gonič

Resasti istrski gonič

vzreditelji in ljubitelji goničev: Lazzarini, Zupan, Žmitek, Plemelj, Herfort, Roblek in drugi. Na sejah (23. 6. in 6. 7. 1924) je dr. Ivan Lovrenčič predstavil 2 kratkodlaka in 2 resasta istrijana, 2 keltska in 1 posavskega goniča in opozoril na vrline ter hibe, ki so značilne za te pasme. Takrat so določili tudi osnovni standard predvsem v razlikovanju teh pasem po barvi. V naslednjem letu je klub organiziral ocenjevanja zunanosti v Ljubljani, Kranju, Trbovljah in Trebnjem. V začasno rodovno knjigo so vpisali vse tiste goniče, ki so v splošnem ustrezali tudi zdajšnjim pasemskim znakom (standardu). Leta 1926 je klub organiziral dve ocenjevanji (Ribnica, Cerknica). V Cerknici so od 21 privedenih goničev 17-tim priznali vpis v rodovno knjigo, v Ribnici pa 27-tim od 32 ocenjenih psov. Naslednja ocenjevanja je klub organiziral šele leta 1936 (Mokronog, Gornji Grad, Sevnica, Šoštanj, Mozirje). Tako je bilo leta 1938 vpisanih 274 goničev, za vrzajo so jih uporabljali 89. Pri

tem so seveda močno prevladovali istrijanci in tako je tudi še danes.

Leta 1924 je bila v Grosupljem prva tekma goničev, katere se je udeležilo 6 goničev; vse je vodil dr. Ivan Lovrenčič.

Leto 1939 je bilo zelo pomembno za Klub ljubiteljev brakov. To leto je bilo v dejavnosti kluba nekakšna prelomnica, saj so takrat sprejeli Pravilnik za telesno ocenjevanje brakov in Pravilnik za preizkušnje lovskih sposobnosti brakov ter uvedli vzrejni register (VRB). V JRB je bilo takrat vpisanih že 320 goničev (v VRB 126). Po novem pravilniku so organizirali tekmi leta 1939 in 1940; obe na Slivnici pri Cerknici. Uspešni psi s teh tekem so bili prvi vpisani goniči v JŠG (jugoslovanska knjiga šolanih goničev). Na tekmi leta 1940 so ocenjevali takrat novi in mladi sodniki, ki so bili v kasnejši zgodovini med najzaslužnejšimi strokovnjaki za goniče: Jože Kristen, dr. Janko Lavrič, dr. Lado Lovrenčič in Adolf Ivanc.

Leta 1939 pa je pri nas izšla brošura *Braki Jugoslavije* (izdal jo je JKLB v okviru 9. št. Lovca), v kateri so prvič objavili tudi pasemske znake naših goničev.

Leta 1950 se je Jugoslovanski klub ljubiteljev brakov preimenoval v **Klub za goniče**.

Po drugi svetovni vojni se je razvoj goničev še pospešil. V dvajsetletnem obdobju (v letih 1945 in 1965) je bilo skupaj 1197 legel oziroma 4921 mladicev. Od teh so jih ocenili oziroma vpisali v rodovno knjigo 2669 vseh goničev. Od teh jih je 5% opravilo PNZ, 11% pa se jih je udeležilo tekem.

Na prvi državni razstavi, ki je bila 7. 9. 1947 v Ljubljani, je bilo razstavljenih 32 kratkodlakih istrijanov, 28 resavcev, 8 posavcev, 2 balkanca in 2 planinska goniča od skupaj 221 psov. Naslednje leto (6. mednarodna razstava na Vilharjevi cesti v Ljubljani, 11. do 12. 9. 1948) pa je bilo že 85 kratkodlakih, 73 resavcev, 28 posavcev, 50 balkancev in 8 planinskih goničev od skupaj 596 psov. Zanimivo je, da so na tej razstavi posavca imenovali »kraški gonič«, planinskega goniča pa »koroški žigec«. Nato se je število razstavljenih naših goničev izrazito zmanjšalo. Na zadnji, 31. mednarodni razstavi v Ljubljani (24. 4. 1993), je bilo 9-krat manj kratkodlakih istrijanov, 32-krat manj resavcev, 14-krat manj posavcev, bilo pa ni nobenega planinskega in balkanskega goniča.

Naravne zasnove smo začeli preizkušati šele leta 1950. Leta 1949 in 1950 je klub organiziral mednarodni tekmi goničev. Leta 1949 je zmagala kratkodlaka istrijanka **Hitra, JRGki 263** (JŠG 32), katere lastnik in vodnik je bil Adolf Ivanc iz Sodražice, leta 1950 pa resavka **Živa Podgorska, JRGki 293** (JŠG 63); lastnik in vodnik je bil Jože Kristen iz Cerknice. Psica je kasneje dosegla še tri nazive CACIB. Tudi na kasnejših lokalnih tekmah so uspehi govorili v prid šolanemu goniču. K temu so s finančno pomočjo in organizacijo pripomogle predvsem področne lovske zveze, sprva predvsem iz Kočevja in Kranja, kasneje pa še iz Ljubljane, Celja in Kopra. Povečala se je tudi udeležba na tekmah (1961 – 12, 1963 – 18, 1964 – 27 goničev).

Leta 1949 je ponovno izšel Pravilnik o delu goničev, leta 1950 pa še Pravilnik za ocenjevanje zunanosti goničev. Tega leta je izšla tudi prva slovenska rodovna knjiga goničev, leta 1954 pa njen drugi del.

Poleg navedenih in znanih vrst goničev pa so nekaj poznali še kraškega goniča, ilirskega resavca in keltskega goniča.

ISTRSKI GONIČ (FCI 151 b, 152 b)

Zgodovina in poreklo

Poreklo

Slovenija, ki je bila do leta 1918 sestavni del Avstro-Ogrske države in je takrat obsegala tudi zdajšnji del slovenske in hrvaške Istre, je domovina istrskega kratkodlakega in resastega goniča.

Dr. Ivan Lovrenčič je leta 1949 zapisal: »Istra v prejšnjih stoletjih ni imela samo resastih psov, marveč tudi kratkodlake, in sicer največ bele barve z oranžno rumenimi lisami.

V Istri pa so tudi braki, ki jih dandanes imenujemo posavski braki, t.j. braki pšenično rumene ali rdeče barve z belim ovrtnikom. Toda prevladovali so prav psi bele barve z oranžnorumenimi uhlji in zvezdo na čelu. Le-ti so bili najbolj razširjeni in so veljali ne le za najboljše zajčarje, ampak tudi za pasemsko najčistejše. Za to vrsto psov je bilo treba na vsak način najti ime in jih opredeliti kot posebno pasmo.«

Tudi med resavci je prevladovala bela barva z oranžnorumenimi lisami po trupu. Največkrat sta bila uhlja oranžnorumena ali vsaj oranžnorumen pikasta in na čelu se je blestela zvezda enake barve. Če bi primerjali obe obliki glede na preostalo zunanost, kot je oblika glave, trupa, repa itn., bi ugotovili, da obe predstavljata pravzaprav eno samo pasmo, ki se razlikuje edinole po odlikanosti. To je privedlo KLB do tega, da se je pojem istrski brak omejil izključno na pse bele barve z oranžnorumenimi lisami in jih razdelil v dve skupini: v gladke in resaste. Če je ta opredelitev glede na poreklo obeh vrst upravičena, je seveda drugo vprašanje. Toda opredelitev je bila nujno potrebna, da je KLB lahko zastavil nadaljnji razvoj naših brakov.«

Glede umestnosti ali neumestnosti imena »istrski« dr. Lovrenčič navaja naslednje argumente. »Ako imajo Kelti svojega seguzijca, imenovane ga po rodu Seguzijcev, imajo Iliri svojega istrijana po rodu Istrijanov. Res nam tega ne opisuje kak Ksenofon ali Arrian, toda pripoveduje nam to – zdravi razum. Ako bi šli do dna, bi prišli do zak-

ljučka, da stari seguzijec ni nič drugega kakor naš – istrijan, ki so si ga pridobili že stari Iliri in ga zapustili Keltom.«

Avstrijci so v tistem času nekoliko zanemarili to pasmo, čeprav so jo iz prakse prav dobro poznali tako kot izvrstne delovne pse, na dunajski razstavi pa so občudovali tudi njihovo zunanost. Ustvariti so hoteli en sam tip goniča, avstrijskega goniča. Pod tem imenom so obravnavali tudi dotedanjega alpskega, koroškega oziroma brandlbraka. Laska je npr. zanikal obstoj t.i. avstrijskega, nemškega, madžarskega in poljskega goniča. Menil je namreč, da so vsi, po deželah poimenovani goniči enakega tipa, zato si je prizadeval za poimenovanje: kontinentalni ali srednjeevropski gonič.

Istrski gonič je Avstrijcem koristil tudi za vkrižanje pri nastanku štajerskega goniča, t.i. peintingerja (hanoveranec + resasti istrijan). Tako trdi znani nemški kinolog Bazille v dru-

gizdaji knjige **Die Kennzeichen unserer Rassenhunde** (1938), torej enako kot pred njim (1933) H. Zimmermann. Znani nemški kinolog Rihard Strebel pa je našega istrijanca zamenjeval za švicarskega, zato je oporekal Laski, da bi bil izvor vseh resastih goničev na Balkanu.

Hrvaški kinolog Ratimir Orban pa trdi celo, naj bi bil naš istrski gonič praded francoskih (predvsem porcelanastemu) in tudi angleških goničev. Francoski kralj Ludvik XII naj bi belega hubertoidnega psa križal z neznanim belim goničem iz Italije. Ker pa Italija nikoli ni imela svojih avtohtonih goničev, je možnost, da je izviral iz Istre. Sicer pa naj bi že v 9. stoletju duhovniki reda benediktincev, ki so takrat v Istri ustanovili nekaj samostanov (opatij), istrijane pošiljali svojim vrstnikom po samostanih Francije, Švice in Anglije. To naj bi bila tudi razlaga podobnosti goničev vseh teh držav. Poleg tega je angleški vojvoda

Somerset nekaj časa živel v Trogirju, zato naj bi bila velika možnost, da je kakšnega goniča s tega območja podaril v Anglijo. Tako R. Orban. On v svojem sestavku o goničih omenja tudi nekakšen mali tip istrijanca (nizkonogi z jabolčasto obliko glave), kakršnega poznajo tudi v drugih državah, npr. v Angliji (beagle).

Prednike naših resastih istrijanov naj bi bili uporabili za oplemenitenje italijanskih goničev (spinone italiano), saj so si bili v tistih časih veliko bolj podobni, kot so si danes.

Hrvaški kinološki strokovnjak inž. Boris Špoljarič opisuje istrijanca skupaj s posavskim goničem kot hrvaški pasmi. Hkrati pa navaja prve vpisane pse, ki so vsi iz Slovenije (Metlika, Vrhnika, Trbovlje) in izvirajo iz slovenskih psarn. To je značilen dokaz, da si hrvaški kinologi (zopet po vzgledu politike, kar je žal v zgodovini skoraj vedno prisotno) brez sramu lastijo pasme, katerim izvor v Sloveniji sicer sami priznajo, vendar računajo na nevednost mnogih, posebno mednarodnih kinologov, da je bila Istra pred desetletji slovenska (kar je še vedno njen manjši del). Dandanes jo večina istoveti s Hrvaško, pač glede na politični zemljevid. Pri tem izkoriščajo tudi dejstvo, da so se po drugi svetovni vojni, kot kinologija nasploh, tudi goniči razširili in številčno sorazmerno povečali v krajih, kjer jih prej ni bilo (če pa so že bili, so jih nenačrtno vzrejali – bili so ne-registrirani) ali pa so bili maloštevilni, čeprav vse to s samim poreklom pasme nima nič skupnega. Pri tem pa je pomemben podatek, da je bil na naslovni strani knjige F. B. Laskes *Oesterreichisches kynologisches Jahrbuch* 1897 upodobljen resasti istrijanec Lasso, last industrijalca de Chesne iz Trsta, ki je imel parno žago v Loškem potoku.

Prvi v rodovno (takrat jugoslovansko) knjigo vpisani kratkodlaki istrski gonič je bil VIT, JRB 18, vzreditelja Darka Makarja iz Metlike in last Matevža Hoeglerja iz Struge. Prvi v rodovno knjigo vpisani resasti istrski gonič je bil BURIN, JRB 3, vzreditelja dr. Ivana Lovrenčiča, ki je bil tudi lastnik.

Zgodovina

Največ zaslug za razvoj te pasme in za njeno mednarodno priznanje ima vsekakor **dr. Ivan Lovrenčič**. 10. 10. 1944 je o njej napisal posebno in 37 strani obsegajočo študijo. Poleg tega je tudi tvorec sodobnega istrskega resastega goni-

Na razstavi psov pri nas je od vseh goničev razstavljenih največ istrskih kratkodlakih goničev.

Značilna glava resastega istrijanca

Foto: B. Leskovic

Foto: B. Leskovic

ča, saj je vanj **vkrižal francoskega vendejskega baseta** (*Basset Griffon Vendéen*), ki ima poleg drugih barvnih variacij tudi belo barvo z oranžnimi polji in tako obliko uhljev kot baset. Od njega je žal podedoval mehkejšo toda tudi bujnejšo dlako, močnejšo konstitucijo, še vedno pa sem ter tja opazimo francosko stojo in daljši trup (B. Špoljarič omenja »verdenskega baseta«?). Pri tem je čudno, da se je dr. Lovrenčič odločil za pasmo Basset Griffon Vendéen, ki je nizkonoga, lahko tudi bela, ima

ne le oranžne, temveč tudi večbarvne lise, velikost in oblika uhljev pa sta taki kot pri basetih. Francoski gonič Briquet Griffon Vendéen pa je po obliki uhljev, barvi in višini bližji istrijancu. Videti je, da je prevladala želja, da bi istrijanec podedoval lep glas tega francoskega baseta pri gonji (ki sicer goni v tropu za razliko od istrijancev), kar se mu je tudi posrečilo.

Sicer pa je bil prvič v strokovni literaturi istrski gonič opisan že leta 1894 v knjigi *Die Hunderrassen*, katere avtor je bil H.V.

Bylandt. V tej knjigi je bila objavljena tudi slika štirih istrijancev. V knjigi *Oesterreichisches kynologisches Jahrbuch*, 1897, je avstroogrski stotnik F.B. Laska čudovito opisal istrskega goniča, češ da slovi po neizmerni vztrajnosti in veliki lovski strasti, da je zelo vodljiv in vdan ter da je bolj priljubljen kot avstrijski brak. H. Zimmermann je leta 1933 v knjigi *Das Lexikon der Hundefreunde* opisal istrskega goniča in ga poimenoval Krainer Braken. Hkrati tudi ni pozabil pohvaliti dr. Lovrenčiča kot zaščitnika te

pasme. Sam istrijanec pa je bil zelo slabo opisan. Še najbolje ga je opisala grofica Hagen v svoji knjigi *Die Hunderassen* (6. izdaja, 1946). Pasemski znaki istrskega goniča so bili prvič objavljeni v brošuri JKLB, ki je izšla leta 1939, v njej pa so bili še članki naših znanih kinologov, ljubiteljev goničev, kot so dr. Ivan Lovrenčič (o lovu na splošno), dr. Janko Lavrič (Naš program – izučen brak) in Jože Kristen (Učenje braka).

Miroslav Zidar
(Se nadaljuje)

Pokljuška barja

Čeprav je menda na Pokljuki kar trinajst bolj ali manj zamočvirjenih predelov, bo nedeljski obiskovalec pokljuških gozdov opazil predvsem tri: z brvjo premoščeno barje pri Goreljeku, znanem vikendaškem naselju, z ruševjem pretežno zaraščeno in z obdajajočih kolofovov razgledno Blejsko barje, nedaleč od Mrzlega Studenca v smeri proti Bohinju, ter seveda največje, povsem ne-

prehodno, tako rekoč edino pravo, nedotaknjeno in zato dobro ohranjeno visoko barje, ki se gomilasto napenja vzdolž omenjene makadamske ceste, odkoder si ga je mogoče tudi prav lepo ogledati. Vsak korak v ta, formalno sicer nezavarovana območja, je nekulturno dejanje, tako zaradi nedopustnega teptanja kot porcelan krhke arhitekture šotnega mahu kot zaradi nesprejemli-

vega vnašanja dušika v obliki prašnih delcev v ekosistem, ki živi le od izpodnebne vode. Tako je še veliko bolj nujno kot zakonsko zavarovati čimprej asfaltirati cesto, s katere avtomobili zdaj dvigajo prah. Šele ko dojamemo občutljivost naravnega ravnovesja v teh častitljivo starih in neprecenljivo ohranjenih močvirjih, bomo znali presoditi, kaj je ljubezen do narave in kaj vandalizem.

Po umiku ledenikov – nekako pred dvanajst tisoč leti – so za njimi ostale z morenami zajezeno globeli, v katerih je zastajala voda. Sčasoma so se taka ledeniška jezera zamočvirila, postajala so vse plitvejša. Ko pa so se v njih naselili šotni mahovi, so močvirja pričela rasti, njihovo površje se je jelo dvigovati na nagomilanih, v brezračnih plasteh nestrohnjenih rastlinskih ostankih

Visoko barje Šijec na Pokljuki

Foto: I. Gelster

Za visoka barja je značilen kačji pastir *Aeshna juncea*.

– šoti, ki je ponekod na Šijcu globoka skoraj sedem metrov. Z analizo cvetnega peloda iz najgloblje jezerske plasti je bila z radiokarbonsko metodo ugotovljena natančna starost organskih usedlin, in sicer nekaj desetletij več ali manj kot 6890 let. Kako staro pa je visoko barje, za zdaj ni bilo natančno ugotovljeno, kar pa je zaradi neprestanega sesedanja šote, erozijskega spreminjanja reliefa in burne dinamike, ki se odraža zlasti v neprestanem napredovanju in vračanju razvoja šotnih mahov, tudi izredno težko ugotoviti.

Prav na barju Šijec je mogoče občudovati vso raznolikost in prepletenost visokobarjanskih oblik in procesov. Kako živahno se menjavajo mahovate vzpetine in z vodo napolnjene globeli, barjanska okenca, kako nemirno valovi šasje v pasovih nizkega barja in kako žubori erozijski potok, ki prenaša deževnico z višje ležečih predelov v nižje. Najbolj suh je najvišji vzhodni predel, najbolj razgiban in pogreznjen je južni del, medtem ko ima severno obrobje več značilnosti nizkega barja, ki je po vsej verjetnosti nastalo zaradi kasnejšega pogrezanja šote in vdora rudninskih snovi z gozdnatih tal v okolici.

Močvirje lahko primerjamo s pragozdom. Zaradi »pozitivne bilance presnove« veljata oba za »najbolj produktivna ekosistema«. Vendar imajo visoka barja še neko sposobnost, ki je ne premore noben drug ekosistem, to je sposobnost popolnega kopičenja energije. Zgolj z deževnico hraneča se visoka barja lahko

Foto: I. Gelster

Samo na visokih barjih živi kačji pastir *Leucorhinia dubia*.

ustvarijo do 8 ton rastlinskega gradiva na hektar v enem letu. Barja torej niso le največja akumulacija vode, temveč tudi največja akumulacija sončne energije. V poganski predzgodovini so bila močvirja sveti kraji in prav bi bilo, da bi to znova postali, preden se iz zimskega spanja prebudijo energetiki.

Presežek organske snovi, ki jo zelene rastline ustvarjajo s pomočjo fotosinteze, nad njeno porabo, se lahko odlaga v obliki šote le na mestih, ki so stalno potopljena. Pri tem pa rast rastlin ne sme biti ovirana ne glede, ali imajo rastline še zvezo s podtalnico, kot je to pri nizkem barju, ali pa je nimajo

več, kot je to pri visokem barju. Seveda nastajajo tudi tu, recimo polovične izgube ustvarjene snovi, saj rastlinski deli, ki so nad vodo, strohnijo, ohranijo se le deli, ki so pod vodo. V brezračnih plasteh namreč tudi anaerobnim bakterijam ni do življenja. V vodi, bogati z rudninami, rastline sicer razpadejo do nerazpoznavnosti, vendar se njihovi deli subfotofilno ohranijo v zelo zgoščeni šoti. V zakisani vodi, kakršna je v barjanskih okencih, pa se rastline ohranijo skoraj popolnoma nerazkrojene. Rast sfagnumskega mahu na deževničnih barjih je odvisna od količine in razporedbe padavin, tako snega kot dežja, zadrževanja megle, čemur bi zlasti v novjšem času lahko dodali tudi čistost padavin. Deževnica namreč skoraj nikdar ni povsem čista, nanjo se lepijo rudninske snovi iz ozračja v obliki neznatnih prašnih del-

vodnega obtoka. Šotno barje vsebuje 95 odstotkov vode, preostanek so trdne rastlinske snovi. Vodo sprejme sorazmerno hitro in jo le počasi vrača v obtok. Tako v dokajšnji meri vpliva tudi na podnebje okolice. Kako daleč sega blagodejni vpliv akumulirane vode, pa je odvisno od velikosti in obsega dihalnega barja. Zaradi velike količine vode, ki se dolgo časa segreva, se pomlad na visokem barju prebujata zelo kasno. Zato glede deževničnih barij tako radi govorimo o ledenodobnih florističnih in favnističnih elementih. Nemalo primerjav rastlin in živali opozarja na življenjske razmere, ki so podobne subarktični tundri. Prav tako je »indijansko poletje« na deževničnem barju reden pojav. Velika količina čez poletje dodobra segrete vode oddaja nakopičeno toploto še daleč v jesen.

Sicer pa je tudi mikroklima visokega barja zelo skrajnostna, kar še posebno velja za višje ležeča deževnična barja. Kjer še v izpranih poletnih jutrih opazimo kožico ledu, se opoldne temperatura zlahka povzpne na več kot 40 stopinj Celzija. To še posebno velja za mahovate vzpetine, ki so vedno nekolikantno osušene. Narobe pa bi si predstavljali, ko bi menili, da potemtakem niso vlažne; so, pa še kako, kar preveč prijetno vlažne so!

V sorazmerno nesprejemljivih vremenskih razmerah, gledano na daljši čas, se visoko barje nikdar ne osuši in tudi poplave ne bo doživelo. Za to poskrbijo šotni, sfagnumski mahovi, ki ne samo, da »posrkajo« vso deževno vodo, temveč tudi stanjšajo »srk«, kolikor je le mogoče, kadar pritisne suša.

Tvorci produkcije, pri kateri ne gre v nič nobeno rastlinsko tkivo, in graditelji bivanjske stavbe, pri kateri se z njeno rastjo dvigajo tudi za življenje neizogibne vodne razmere, ne da bi se pri tem spremenil njihov ustroj, so šotni mahovi. Šotni mah, predvsem iz rodu *Sphagnum*, črpa vodo po fizikalni zakonitosti, kapilarnem sistemu in ne tako kot druge rastline, ki jo črpajo na osnovi osmoze. Kako hitro iz okolice posrkajo vodo, je odvisno od vrste mahu oziroma ekoloških razmer na rastišču. Mah, ki raste v vodi, črpa vodo počasneje – 2,5 cm v eni uri – kot mah, ki raste na vzpetini, ki gleda iz vode in potrebuje za to le minuto. Deset centimetrov visoka rastlina se torej napolni z vodo v manj kot petih minutah!

cev. Ti v vodi povečujejo električno upornost, ki je v premem sorazmerju s kislostjo vode. Šotni mah zraste od 5 do 20 mm na leto, seveda pa rast šote za tem zelo zaostaja, saj se pod lastno težo nenehno seseda. Tako smemo računati s prirastkom – v prenesenem pomenu besede – za 0,5 do 1,5 mm na leto. Velja pa pravilo, da je šota v hitreje rastočih barjih bolj rahla, v počasno dvigajočih se pa bolj čvrsta. Konzistentnost pa je razumljivo odvisna tudi od vrste rastlin, kar vpliva tudi na njeno barvo.

Rastoči šotni mahovi in njihovi fosilizirani ostanki vežejo nase ogromne količine vode iz

To ji omogoča sestava njenega organizma. Če rastlino pogledamo pod mikroskopom, vidimo, da je stebelce obloženo s podolgovatimi, vrčkom podobnimi celicami, lističi pa so sploh sestavljeni iz samih okroglih komoric z odprtino, skozi katero vdira voda. Te brezbarvne vodne celice se dobro ločijo od modrozelenih celic, ki sodelujejo pri postopku fotosinteze in ki nimajo nikakršne vodnopriskrbovalne naloge. Vendar pa postopek fotosinteze, s katerim se rast-

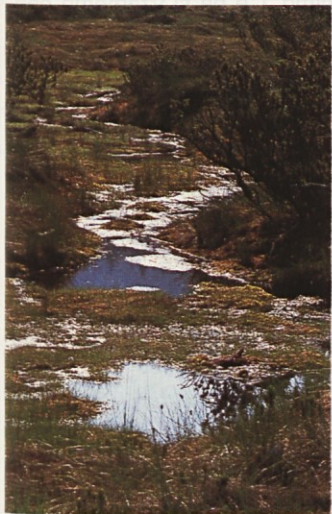

Foto: I. Geister

Udori povzročajo pretakanje deževnice, za kar poskrbijo kratki potočki.

lina oskrbuje s sladkorjem, energijsko surovino za svojo rast, ne more potekati brez rudnin. Te jemlje iz vode tako, da vodo razdira. Za en kalcijev ion mora iz svoje celice dati dva vodikova iona, ki se vrnejo v vodo na mesto prebeglega rudninskega iona. Tako postaja po zaslugi šotnega mahu barjanska voda vse bolj kisla. Ker je zveza s podtalnico po približno pol metra na debelo naloženi šoti prekinjena, je lahko voda, ki vzdržuje pri življenju šotni mah, le izpodnebna. Ker izmenjava ionov poteka prav tako kot črpanje vode povsem fizikalno, kopiči rudninske ione tudi odmrli mah in šota še kar naprej kisa vodo, kar je res neverjetno. Če se sklonimo, bomo tam, kjer smo sprva videli mah in samo mah, opazili kot vitice drobne prepletajoče niti s prav municioznimi, kot nakit zadržanimi lističi. To je mahovnica, naj si bo gola ali dlakava, vsakršna nas preseneti s svojo nevsiljivostjo. In kako smo šele prese-nečeni, ko med mahom na češnje drobno opazimo debele jabolčaste rdeče jagode, ki so takšne, da preženejo vsakršen dolgčas že samo, če jih pogledaš. Če pa pomisliš, da so povrh vsega še lanske in

da snega ni več, si jih še toliko bolj vesel. V ekološkem pogledu pa bijejo prav neverjeten, viteški boj s šotnim mahom. Kjer v brezračnem mahu na jesen odmrje, spomladi požene znova in tako raste z mahom in šoto, ne da bi se jima pustila prerasti. Tako lahko po ozimnih koreninah presodimo, za koliko milimetrov se je barje v minulemu letu dvignilo nad svojo preteklostjo. V nadstropjih raste tudi rosika (*Drosera*), mesojeda rastlina, ki na pomlad, potem ko si je pred zimo povzdignila položaj za toliko, za kolikor je čez poletje zaostala za mahom, razprostire in poleže svoje dlana-ste lističe, na katerih migota tudi do 150 tipalk. Na vsaki se leskeče kapljica lepljive snovi, ki v soncu slepi žuželke z roso ali nektarjem, da sedejo tja blizu in postanejo žrtev prevare. Žuželka se iz lepljivega objema namreč ne more več izmotati, po njej pa segajo tudi že druge migotajoče tipalke, zapira pa se tudi že prijazna dlan, ki zdaj postane preprost želodec, ki v nekaj urah prebavi in posrka žuželčine sokove. Ko se listna pest spet odpre, se na dlani pokaže skrotovično hitinasto trupelce nekdanj z dušikom bogate živalce. Zakaj pri vsem tem ni pomembno nič drugega kot dušik, ki je na visokem barju najbolj pogrešana hrana. Dušik prihaja namreč na barje samo na tri načine: z dežjem ali s snegom v obliki aerosolov, z vetrom v obliki cvetnega prahu in kot rosikina hrana v obliki klateških žužek iz bližnje in daljne okolice. Zanimivo

Foto: I. Geister

Barjanska lepota rožmarinka (*Andromeda polifolia*)

pa bi bilo vedeti, koliki delež predstavljajo pri plenu domače, avtohtone barjanske žuželke in koliko migranti.

Tretji, zelo očarljivi rastlini visokega barja je botroval sam Carl Linneus, oče prenekaterih imena v znanstvenem poimenovanju (nomenklaturi), ki je zanj izbral bajeslovno ime antične krasotice *Andromede*. Po listih, ki spominjajo na rožmarin, ji rečemo po domače kar rožmarinka, kar je tudi zelo lepo, pa četudi so nas na to nemara napeljali Nemci s svojo Rosmarinheide. Kakor je mikavna, je tudi strupena, primerjati jo je mogoče s preobjedo. Najpogostejša je na erodiranih stenah barjanskih okenc, od koder steguje svoja vitka živorodna med mah. Rožnat cvet je po obliki podoben poka-

Foto: I. Geister

V vlagi šotnega mahu se dobro počuti živorodna kuščarica (*Lacerta vivipara*).

ličnemu, ki ni iz velike družine vresnic, kamor spadajo tudi borovnica, brusnica in kopinšnica. V Sloveniji raste kopinšnica le na visokih barjih, med ruševjem, naseljuje tedaj bolj suhe predele; njeno modro zelenilo jim daje svojski pečat. Kdor je zaljubljen v barje, je zaljubljen tudi v te štiri rastline! Kopinšnica in mahovnica gostita gosenice več zanimivih visokobarjanskih metuljev. Vendar sta le dva od njiju monofagna, kar pomeni, da se njuni gosenici hranita zgolj z določeno vrsto rastlin. Tako je s kopinšnico povezan barjanski citronček, ki na spodnjo stran njenih listov odlaga jajčeca, gosenica jih obžira in se kot buba opasa za poganjek. Metulj pa obira druga pota; po gozdnih jasah in košeninah srka nektar iz tamkajšnjih cvetnic. Mahovnični pisanček pa je trdneje povezan z visokim barjem, ves je doma na mahovnici. Nikjer drugje kot na visokem barju ne bomo našli hrošča z znanstvenim imenom *Agonum ericeti*, kobilice *Me-costethus grossus* in še nekaterih žužek, med katerimi so nedvomno najbolj vpadljivi kačji pastirji (*Odonata*).

Foto: I. Geister

Na jesen zažare med šotnim mahom jagode mahovnice (*Oxicoccus* sp.).

V barjanskih okencih ribe ne zmanjšujejo števila ličink kačjih pastirjev, saj ribe v tako kisli vodi ne morejo živeti. A kaj ko tudi živalic, s katerimi se hranijo ličinke kačjih pastirjev, ni na pretek. Prav redke so, ki zdržijo tako skrajnostne ekološke razmere, kot jih najdemo v barjanskih okencih, napolnjenih z deževnico in vodikom nasičeno vodo, ki je zaradi huminske kisline obarvana rjavo. Na vodni gladini bomo našli poskakujočega vodnega skakača, celo več jih je na vsakem okencu. Na dnu bomo opazili premikajoče se »trske«, ličinke

Foto: I. Geister

Razgiban relief visokega barja: vodna okenca in blazinaste vzpetinice šotnega mahu

mladoletnic vrste *Phryganea grandis*, ki si členkasti tulec zlepijo iz presenetljivo standardiziranih koščkov vodnih rastlin. Voda, ki se na površju segreje do 40 stopinj Celzija, je že nekaj centimetrov pod gladino občutno hladnejša, njena temperatura pa poleti pri dnu ni več kot 10 stopinj Celzija. Zaradi pomanjkanja hrane in

nizke temperature vode traja življenjski cikel kačjega pastirja – čigar ličinka se mora medtem več kot desetkrat preobraziti – več let. Zadnja preobrazba poteka že na kopnem; ličinki je na voljo nekaj ur, v katerih se preobrazi v odraslo žuželko ali pa propade. Vse je odvisno od vremena; če je sončno in toplo, se občutljiva

presna krila hitro posuše in so brž nared za prvi polet v varno zavetje, kjer žival spolno dozori. V primeru slabega vremena ali bolje rečeno poslabšanja, pa predstava ne odpade, temveč žuželka propade. Ne zmore, da bi kot zmajar pospravila krila v nahrbtnik in se vrnila v dolino oziroma v vodo. Odločitev, da za-

pusti vodo, je pri ličinki kačjega pastirja sicer programirana, vzemimo na določeno temperaturo vode in visok zračni tlak, toda lokalne nevihte najbrž ni mogoče predvideti, zato je vnebohod enkratno, neponovljivo in usodno dejanje.

Na naših visokih barjih živijo vsaj tri vrste kačjih pastirjev: *Aeshna juncea* s črno modrim zadkom, *Leucorrhinia dubia* z rdečimi lisami na črnem telesu in *Somatochlora arctica* z odebelenim črnim zadkom in smaragdno zelenimi očmi. Kaj več sprva tako ali tako ne vidimo. Če pa si vzamemo čas, spoznamo, kako dragocen je trenutek. Samo pomislimo: barje je staro 10.000 let, kačji pastirji milijone let, skupaj pa smo stari le nekaj nepozabnih trenutkov.

Človek se ne vključuje v ekologijo visokega barja le z vnašanjem dušika v obliki prašnih delcev z obleke in obutve, je tudi steber čustvene osmoze, črpanja vtisov, ki jih odnaša iz ekosistema v obliki spominov in smeti. Diapozitivi z visokega barja sodelujejo pri nastajanju »šote« v drugih ekoloških sistemih, na primer urbanem okolju. Spomin pa je s človeško zavestjo hraneča se rosika. Zato prosim, da mi prastara božanstva oprostijo, da sem pisal o tem svetem kraju.

Iztok Geister

S pomočjo pike zadetek »v polno«

Čas lovov na pritisk prinaša razburljiva lovska doživetja. V nobenem letnem času se ne zbere na istem mestu toliko lovcev, ne upleni toliko divjadi in si ne pove toliko (lovskih) pripetljajev. V mnogih LD te lovne dneve dolgo in skrbno pripravljajo, da se zagotovi uspešen lov in da imajo tudi gosti kaj od tega. V loviščih s profesionalnim lovskim osebjem so to še posebej »živčni« dnevi, saj se po lovskem uspehu oziroma plenu meri tudi sposobnost službenega osebja. To je ob vse večjih škodah od divjadi zelo pogosto tudi neizbežna nuja. Malokdo pomisli, da bi se za take love morali vsaj približno tako kot organizatorji lova pripraviti tudi lovci oziroma strelci na stojiščih, saj se lov na pri-

tisk v marsičem razlikujejo od drugih vrst lova. Bistvena razlika je predvsem v tem, da pri pritiskih lovec redko strelja na mirujočo in nevznemirjeno divjad. Prej se zgodi obratno, ko divjad s svojo nenadno pojavo preseneti lovca. Zato so zgrešeni strelji pri lovih na pritisk relativno pogosti in normalni. Če je kaka divjad nato obstreljena, se običajno reče, »da se to pač lahko zgodi«. Vendar pa to nikakor ni ustrezna tolažba za tiste lovce, ki imajo v sebi kolikor toliko lovske zavesti in etike.

Na pritiskih je tako že znano, da obstajajo »hitri prsti«, za katere se ve, da oddajo največ strellov, ki pa so obenem tudi najpogostejši vzrok obstreljene, namesto uplenjene divjadi. Ker se to znova in znova po-

Različni vizirji imajo skoraj enake optične dimenzije in jih kupimo že s potisnimi montažami, ki pa niso pomembne za puške z gladko cevjo.

Tasco Pro Point PDP-2 in model PDP-3 (z montažnimi obroči), gledano od zgoraj.

navlja, je stvar lovcev samih, da take »vročekrvneže« odstranijo, vendar se to nikoli povsem ne posreči. Če je tak strelec na sosednjem stojišču, to tudi ni povsem nenevarno, saj povzroča slab občutek pri njegovih »sosedih«. Takim lovcem je zelo težko

spremeniti značaj, mogoče pa jih je pravilno usmeriti. To je mogoče s prepričevanjem in podukom o lovsko pravičnem strel(jani)ju, kar pa je obenem povezano tudi s pravo opremo. O tem je bilo že veliko rečenega in napisanega. Kljub vsemu pa se ni mogoče znebiti občutka, da o tem vsega le še nismo rekli.

Praviloma se po pogonih ugotavlja, koliko divjadi je pobegnilo, ne da bi jo imeli možnost upleniti zaradi ozkega zornega polja strelnega daljnogleda ali zaradi nezanesljivega strela prek kobilice in muhe.

To so vsem znane in večno neizpete pesmi, ki označujejo pogon kot obliko lova. Tu nista prava rešitev niti gola muha in kobilica niti variabilni strelni daljnogled.

V takem primeru pa obstaja možnost kompromisa med muho in kobilico ter daljnogledom!

Samo t. i. vizirji s svetlobno točko (pri nas bolj znani pod imenom kolimatorji oziroma po angleško »single-point« merilne naprave – op. prev.!) na bežečo divjad so lahko kompromis med tema dvema možnostima. Po eni strani dajejo dobro preglednost, po drugi pa zanesljivo točko zadetka. Znanj so že vrsto let, vendar se (tudi v Nemčiji) nekako sramežljivo uveljavljajo, delno zaradi prirojene konservativnosti lovcev, delno pa, ker so njihove prednosti zelo malo znane. Kot izgovor zato ne bi smelo obveljati, da firme, kot so znani proizvajalci merilnih naprav (Zeiss, Swarovski, Schmit & Bender, Hertel & Reuss ali Kahles) teh pripomočkov nimajo v programu.

PDP-3, montiran z zasučno montažo. 11 možnosti uravnavanja jakosti svetlobne točke omogoča dobro prilagoditev svetlobnim razmeram.

Vizirji s svetlečo točko so merilne naprave brez povečave, ki v svoji notranjosti z baterijo ustvarijo osvetljeno (praviloma rdečo) točko, ki kaže točko zadetka.

Pri merjenju morata biti obe očesi stalno odprti, tako da strelec z enim in drugim vidi isto sliko. Slika očesa, ki vidi cilj skozi vizir, in slika očesa, ki vidi cilj prosto, se v možganih združita v enotno sliko. Iz tega je razvidna tudi drobna »slabost« naprave: strelec ne sme škiliti!

To pa je nekaj povsem drugega kot pri strelnih daljnogledih. Pri »pogledu postrani« skozi optiko kolimatorja svetleča točka sicer ni v sredini, vendar to nič ne de, ker krogla zadene natanko tja, kamor smo pomerili. Prednosti take merilne naprave so dejansko »svetle«. V primerjavi s strelom prek muhe in kobilice, kjer je treba muho spraviti v zarezo kobilice, ni ničesar, kar bi zakrivalo pogled na izbrani cilj. Strelec ima povsem prost pregled. Strel je preprostejši in zaradi tega lahko boljši, natančnejši in hitrejši.

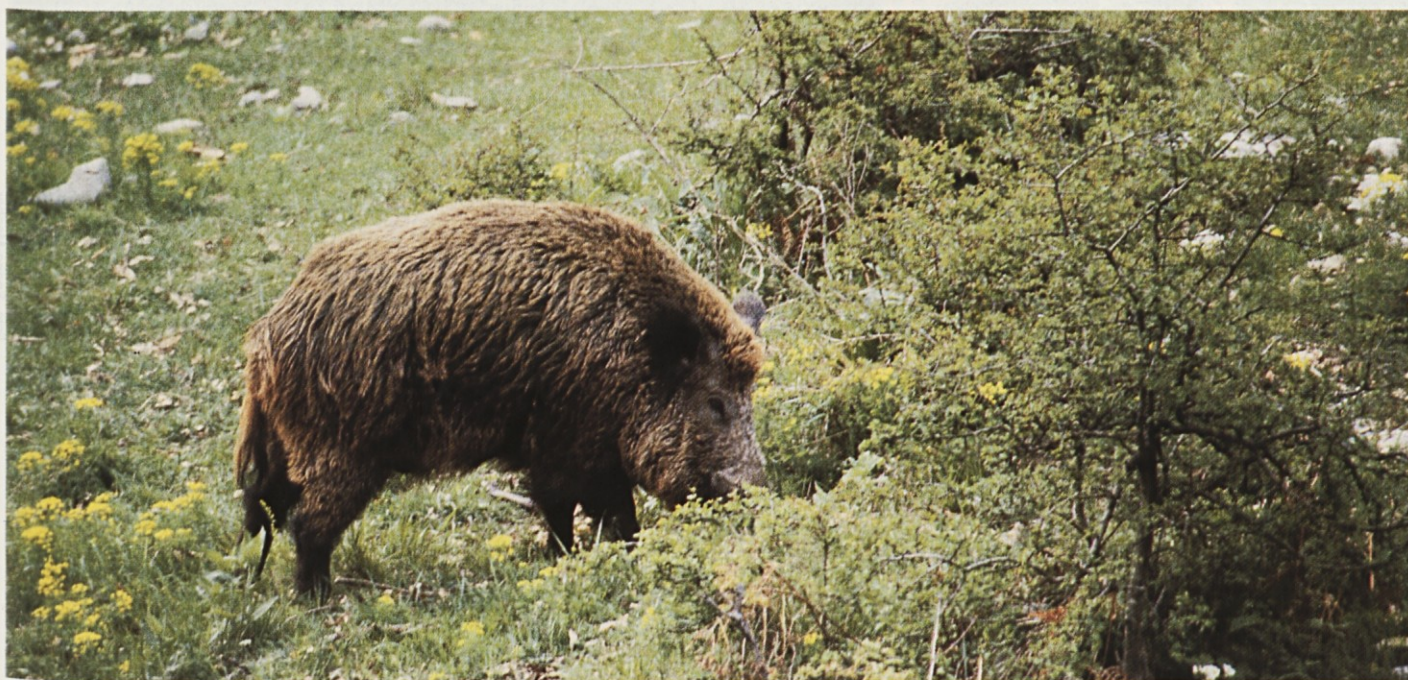
V primerjavi s strelnim daljnogledom je prednost vizirjev s svetlečo točko v neposrednem merjenju na bežečo divjad ob možnosti popolnega pregleda celotnega zornega polja.

Kako prost je pogled skozi vizirje s svetlečo točko v resnici, si je zelo lahko predstavljati. S palcem in kazalcem napravimo krog, ki ga držimo 10 cm pred očesom, kot je navada pri streljanju. Pri obeh odprtih očesih ni pomembno, da sta palec in kazalec bistveno debelejša, kot je debelina cevi merilne naprave. V sredini kroga si je treba zamisliti samo še svetlečo točko in že nam je jasno, s kolikšnim pregledom lahko streljamo skozi vizir s svetlečo točko.

Edina ovira je pri lovcih, ki so imeli doslej navado streljati z enim zaprtim očesom! Če je to samo stara navada, jo je mogoče relativno hitro odpraviti s strelskimi vajami in z nekaj serijami strelav na tarčo »bežečega merjasca«. Če to ne prinese rezultatov, je treba presoditi, koliko strelcu lahko koristi vizir s svetlečo točko.

Kar zadeva omenjene vizirje, ni problemov, če je (ali pa ni) oko, »ki ima glavno besedo«, na strani merjenja, ker obe očesi ostaneta odprti. V nasprotnem primeru pa »eno-očesno« merjenje zelo malo koristi, ker je vidno polje premajhno in se zaradi tega izgubijo praktično vse prednosti »single-point« sistema pri streljanju na bežečo divjad.

Po reviji Jäger 1/92 pripravil:
Jože Perko

Kako se hranijo sesalci

Sesalci (dlakasta divjad) se hranijo z najrazličnejšo hrano, ki pogojuje tudi njihovo razširjenost, način življenja in ekologijo. Glede na specializiranost njihove prehrane sesalce delimo na *fitofagne* (tiste, ki se hranijo z rastlinsko hrano), *zoofagne*, ki se hranijo z živalsko hrano in *omnivore* ali vsejede. Hrano, ki jo neka vrsta živali uživa, delimo na *osnovno*, *drugostopenjsko* in *priložnostno*. Divja mačka se npr. v glavnem hrani z malimi glodavci, pozimi pa pomanjkanje nadomesti s ptiči; občasno in priložnostno lovi tudi večje žuželke.

Takšna razdelitev omogoči, da se seznanimo tudi s količino in

dveh ni in jo uživa bolj iz nuje. Preferenčna ali najbolj priljubljena hrana se pri večini sesalcev sezonsko menja (spreminja) in je biološko najbogatejša sestavina, ki vsebuje snovi, ki jih organizem nujno potrebuje v nekem letnem obdobju (za menjavo dlake, rast rogovja, brest, dojenje, pripravo na zimo itn). Hrana, ki jo žival uživa zaradi nuje, da preživi, je lahko že lasten iztrebek ali iztrebki drugih vrst, ki ga uživajo lisica, divji prašiči, rove in druge živali. Prav posebno obliko hranjenja pomeni uživanje cekotrofnega izločka kot izvora sestavin, ki jih organizem nujno potrebuje za normalen

ugodnih razmerah obdrži življenjsko sposobnost organizma, vendar ni vedno tudi polnovredna, zato je lahko le kot sekundarna ali le kot »primerna« v času sezonskega pomanjkanja polnovredne primarne oz. osnovne hrane. Balastna hrana v času lakote lahko le napolni želodec, vendar lakote ne more potešiti. Kljub visoki snežni odeji divji prašič npr. lahko uživa tudi gnile razpadajoče panjeve, mesojedi odvrgeno kožo ali tekstil ipd. Sestava hrane vseh sesalcev je vedno sezonsko spremenljiva tako glede količine kakor tudi dostopnosti, ki je zopet marsikdaj odvisna od sta-

iztrebka iz črevesja novorojene živali.

Majhne živali potrebujejo več hrane

Prehod z mlečne hrane na prehrano odraslih je v naravi vedno postopen in povezan s postopnimi spremembami celotnega prebavila in z zamenjavo mlečnega zobovja s stalnim. Spolni dimorfizem se pri večini mnogih vrst mesojedov, še posebno pri mali in veliki podlasici, kaže tudi v jemanju hrane (plenjenju), saj manjše samice ne morejo obvladati tolikšnega plena kot znatno večji samci. Nasprotno temu pa lahko manjša samica lovi majhne glodavce, često tudi v njihovih podzemnih rovih, medtem ko samci to lahko počno le na površju.

Razlike v sestavi hrane, ki so pogojene z razlikami in dovoljni

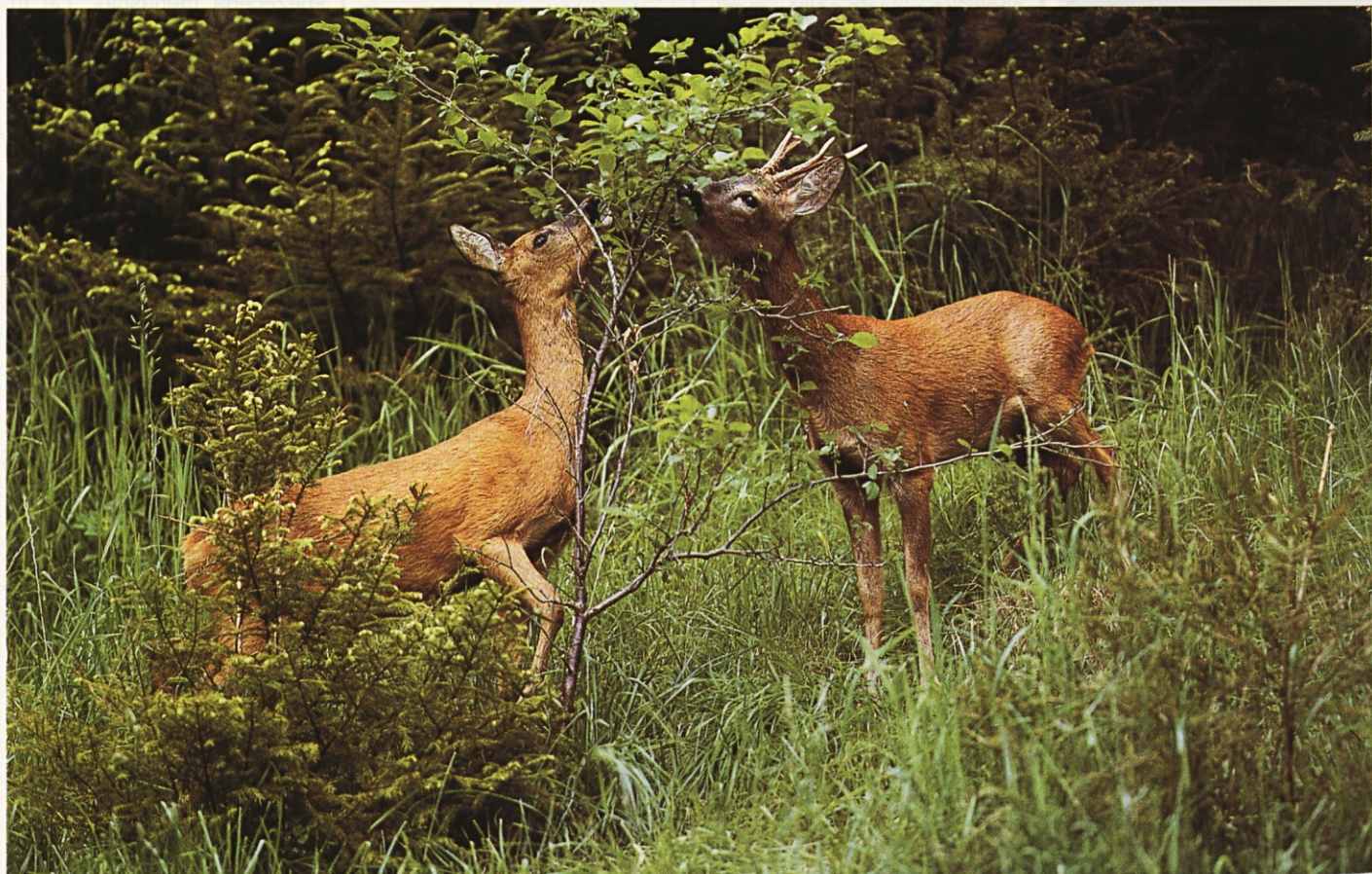

Foto Spring-Maribor

dostopnostjo določene hrane na določenem prehranjevalnem območju nekega sesalca, nič pa ne zveemo o biološki vrednosti posameznih sestavin hrane. Zato med temi sestavinami lahko opredelimo najbolj priljubljeno hrano (preferenčno), splošno oz. *poprečno priljubljeno* in tisto, ki jo žival uživa, če poprejšnjih

potek prebave npr. pri poljskem zajcu ali divjem kuncu. Glede na biološko vrednost hrane jo lahko razdelimo na *produktivno*, *vzdrževalno* in *balastno*. Produktivna v popolnosti zadovoljuje potrebe organizma, t.j. zadošča za normalno rast, kondicijo in razmnoževanje. Vzdrževalna hrana lahko v ne-

rosti, spola, individualnih navad itn. V zgodnji razvojni dobi je za mlad organizem edini vir hrane materino mleko. Prvi produkt mlečnih žlez je poseben izloček, ki mu pravimo *mlezivo* in se po sestavi razlikuje od mleka. Biološko je vrednejše, lažje prebavljivo, ima bakteriocidne lastnosti in pomaga pri izločanju prvega

količini, so značilne za vrste mesojedih živali. V letih, ko se preveč razmnožijo, so mali glodavci zastopani v hrani večine vrst mesojedih živali v znatno večjem odstotku kot v letih pomanjkanja oz. populacijskega minimuma. Podobno temu je leto dobrega obroda plodonosnih vrst dreves. Tako le-ta pogojujejo ne

le izboren sestav hrane, ampak tudi populacijsko dinamiko vrst, ki se hranijo z njihovim semenjem ali plodovi (glodavci, divji prašiči). Tako npr. bogat obrod hrasta in bukve poveča prirastek divjih prašičev, polhov itn.

Potrebna količina hrane, ki jo neka vrsta potrebuje v 24 urah, je odvisna od velikosti telesa, od hitrosti presnove pa tudi od lastnosti in hranilnosti hrane. Med velikostjo živali in dnevno potrebo hrane ni vedno pravilnega razmerja. Majhne vrste imajo veliko telesno površino in zato večjo izgubo telesne toplote (energije), ki jo lahko nadomestijo le z energijo, pridobljeno iz hrane. Majhna rovkva, ki tehta vsega skupaj 3 do 5g, potrebuje 200 do 250% hrane v primerjavi s svojo lastno težo, mala podlasica pa 30 do 50%. Z velikostjo se to razmerje spreminja tako, da kuna zlatica in lisica potrebujeta le 10 do 15% hrane glede na svojo telesno težo.

Rastlinojede vrste (fitofagne) imajo precej večjo dnevno potrebo po hrani kot mesojede (zoofagne), saj njihova hrana ni tako bogata z beljakovinami. Dnevna potreba hrane poljskega zajca npr. ustreza 20% njegove teže, srnjaka 15 do 25%, jelena 7 do 12%. Povprečna potreba hrane se za večino vrst spreminja glede na količino dostopne hrane in glede na različno ponudbo hrane v posameznih delih leta, življenjski dobi in glede na fizično stanje (brejost, dojenje, prsk, ruk). Znano je, da se nekatere živali, ki spijo pravo zimsko spanje (hibernacijo), pred spanjem postijo, da si izpraznijo prabavilo. Pri nižjih temperaturah je potreba po hrani večja, saj živali porabljajo več energije za uravnavanje normalne telesne temperature (termoregulacijo). Za zagotovitev normalnega življenja so v hrani potrebne tudi mineralne snovi, ki jih mesojedi in vsejedi dobijo neposredno iz mesne hrane (so v mesu, krvi in v kosteh) v znatno večjih količinah kakor v rastlinski hrani. Za rastlinojede vrste je značilno, da te snovi dobijo dopolnilno s soljo (solnice), ki tudi povečuje odpornost rastlinojedov proti zajedavcem.

Sezonske spremembe glede potrebe po mineralnih snoveh

Dokaj veliko količino mineralnih snovi vsebujejo glive (gobe), zato jih večina gozdnih rastlinojedcev redno uživa. Iz enakih razlogov tudi mali glo-

Foto: F. Jensterle-Diana

davci tako zelo radi ogledajo odpadle veje rogovja srnjakov ali jelenov pa tudi kosti poginulih živali. Potreba po mineralnih snoveh se sezonsko spreminja. Divji parkljarji npr. najpogostejše obiskujejo solnice spomladi, pri prehodu na zeleno pašo, in ob menjavi dlake. Povečana potreba po hrani je pri samicah povezana z brejostjo in dojenjem, pri samcu pa posebno ko jim raste rogovje. Na rast rogovja lahko v znatni meri negativno vpliva slab mineralni sestav zemljišča, kjer se žival pase in živi. Dobro vemo, kako na razvoj vpliva pomanjkanje kalcija. Opazili so, da obogatitev tal z mineralnimi snovmi – po požaru na velikih površinah – lahko zadovoljivo deluje na plodnost nekaterih vrst živali.

Za življenje sesalcev pa je nujno potrebna tudi voda. Ne le, da omogoča vse osnovne

življenjske funkcije, ampak rabi tudi za dopolnjevanje organizma z mineralnimi snovmi in za vzdrževanje stalne telesne temperature. Sesalci mnogo težje prenašajo pomanjkanje vode kot pomanjkanje hrane. Vodo pijejo neposredno ali pa jo dobijo posredno s hrano (včasih jedo sneg). Sneg ne vsebuje mineralnih snovi, zato na severu včasih veliki rastlinojedi trpijo pomanjkanje mineralnih snovi. Rastlinojede vrste dobivajo velike količine dnevno potrebne vode skupaj s sočno zeleno hrano. Zaradi prevelike količine (od dežja ali rose) lahko nastanejo celo prebavne motnje, kar pri divjih parkljarjih opazimo z instinktivnim uživanjem gline za zgostitev vsebine črevesja.

Zaradi rednih sezonskih sprememb v količini in dostopnosti hrane, npr. semena gozdnega

drevja, je v razvoju mnogih vrst nastala sposobnost ustvarjanja in shranjevanja zaloga hrane. Takšno prilagoditev največkrat opazimo pri glodavcih, vendar je znana tudi pri zvereh (mesojedih). Od naših vrst živali imajo takšno sposobnost najbolj razvito neka vrsta miši, veverica in poljski hrček.

Poleg plodov in semenja si nekatere vrste lahko pripravijo tudi zaloge drugačne hrane. Dobro poznamo pižmovko, ki spravlja pod vodo zaloge vodnega rastlinja. Od mesojedih živali si takšne zaloge plena občasno pripravijo kuna zlatica, dihur, velika in mala podlasica. To si zagotovijo tako, da ulovijo več plena, kot ga lahko zaužijejo naenkrat. Zne se zaloge pri podlasicah, pri katerih so v brlogih odkrili zaloge 20 do 40 malih glodavcev.

Z. T.

Foto: J. Papež-Diana

Jazbec – naša največja kuna

Foto Spring – Maribor

SVET EVROPE

RESOLUCIJA FACE

Generalna skupščina Združenja zveze za varstvo lova Evropske skupnosti (FACE) je soglasno sprejela resolucijo, ki je naslovljena na Evropsko skupnost in vlade držav, ki so podpisale konvencijo o varstvu Alp (*Alpska konvencija*). Članice FACE v sedmih alpskih državah v njej opozarjajo na nujnost čimprejšnjega sprejetja strategije za ohranitev divjega živalstva in rastlinstva v alpskih območjih.

NACIONALNE AKTIVNOSTI

FRANCIJA

Organizacija *Europe Conservation* začena zdaj tudi v Franciji kampanjo *Sem volkov prijatelj*, s katero namerava financirati mlade raziskovalce ter proučevanje volkovega vedenja (etologije). Za to se je odločila, ker se je v nacionalnem parku Mercantour pojavil par volkov.

V okviru kampanje *Tisoč izzivov za moj planet*, ki jo vodi ministrstvo za okolje, bodo skupine dijakov in študentov (do 21 let) z učitelji, v sodelovanju z raziskovalnimi inštituti, združenji in področnimi organizacijami opravili tisoč konkretnih naravovarstvenih nalog. Deželna organizacija Le Clos Fleuri si je za temo svojega projekta izbrala *Bistvo volka*. S tem projektom želi rehabilitirati volka v okolju in v mišljenju ljudi.

MALTA

1. januarja letos je pričelo veljati novo zakonsko določilo o varstvu ptic, ki pomeni pravi mejnik v malteški zakonodaji in ga je kljub hudemu nasprotovanju številnih lovcev in nastavljalcev pasti uveljavil parlamentarni sekretar za okolje dr. Stanley Zammit. Novo določilo

povečuje število zaščitene vrste, podaljšuje lovopust (tako za lov s strelnim orožjem kot za nastavljanje pasti), ki zdaj traja od 1. februarja do 31. avgusta, ter uvaža več zaščitene območij, kjer so prepovedane vse oblike lova na ptice. Za odstrel grlic (*Streptopelia turtur*) in prepelic (*Coturnix coturnix*) spomladi (od 10. aprila do 22. maja) je potrebno posebno dovoljenje. Kljub nekaterim pomanjkljivostim bo to zakonsko določilo pomenilo velik korak naprej pri varstvu ptic na Malti in na veliki selitveni osi, če ga bodo lovci in nastavljalci pasti spoštovali, oblasti pa ustrezno uporabljale (sankcionirale).

PeTA

PeTA (Organizacija za etično ravnanje z živalmi), ki je ena najbolj ekstremnih skupin za varstvo živali v ZDA, postaja pomembna tudi v Evropi opozarja FACE, saj se je odločila, da bo odprla svoje podružnice tudi v Nemčiji (Hamburg), na

Nizozemskem (Amsterdam) in v Veliki Britaniji (London).

Kako močna je ta organizacija, pove že podatek, da znaša njen letni proračun 10,5 milijona dolarjev. Njen sedež je na 4980 Wyconda Road, Rockville, MD 20852, njen poštni naslov pa P. O. Box 42516 Washington D. C. 20015. Vodijo jo Ingrid Newkirk (direktorica), Alex Pacheco (predsednik ameriške organizacije) in Kim Stallwood (vodja uprave).

PeTA nasprotuje **vsakršnemu** izkoriščanju živali in si zato npr. prizadeva tudi za povsem vegetarijansko prehrano. Deluje tako, da v tisku objavlja obrekljive članke, da v množičnih medijih širi svojim ciljem prilagojene intervjuje in da poskuša uveljaviti svojo ideologijo celo po šolah. Njen slogan je: »Podgana je prašič, je pes, je otrok.« Napada tudi medicinske raziskovalne ustanove in laboratorijske poskuse, in sicer ne glede, kako potrebni ali humani so. Loteva se tudi mesne industrije in restavracij, organizira »spontane« demon-

stracije pred trgovinami s krznom in se loteva lovcev in gostincev. Zaradi tesnega sodelovanja z ALF (*Animal Liberation Front* oz. Fronta za osvoboditev živali), ki jo je FBI uradno razglasil za teroristično organizacijo, saj posega celo po bombah, pisemskih bombah in siceršnjem vandalizmu, so tudi za organizacijo PeTA znane številne kriminalne poteze.

Kar zadeva lov, je predsednik PeTA Alex Pacheco že postal član britanskega združenja *Hunt Saboteurs* (Saboterji lova), ki se je med drugim specializiralo za uničevanje vozil, katerih lastniki so lovci.

PeTA je izredno nevarna zato, ker združuje fanatične ideologe, ki se ne ustrašijo niti kriminala, ko poskušajo po načelu *Namen posvečuje sredstvo* doseči svoje cilje.

V prihodnosti bomo morali biti zelo pazljivi, opozarja FACE. Že zdaj pa se moramo pripraviti, da bomo imeli dosti opraviti z nečistimi posli te ekstremistične organizacije.

NARAVA V DEŽELAH VZHODNE EVROPE

Naravna bogastva nekaterih vzhodnoevropskih držav ter za njihovo varstvo ustanovljene strukture so tema dveh posebnih števil Poročil Naturope 1993. Številka 93-1 je posvečena Sloveniji, številka 93-2 pa predstavlja trenutni položaj v Belorusiji. Obe posebni številki sta na voljo v Centru Naturope.

ESTONIJA

Estonska vlada je konec novembra 1993 ustanovila tri nove nacionalne parke. Nacionalni park Karula obsega trideset jezer z redkimi vodnimi rastlinami in borove gozdove, ki se odlikujejo po najhitrejši rasti v vsej državi. Nacionalni park Soomaa je najstarejše zaščiteno območje, kjer so pragozdovi bolje zaščiteni pred intenzivnimi gospodarskimi posegi kot drugi estonski zaščiteni predeli. V njem živijo volk, rjavi medved, ris in vidra ter črna štoklja in orli. Nacionalni park Vilsandi je raj za stalne ptice in za selivke, ki si lahko odpočijejo na katerem od številnih otokov.

Foto: Spring-Maribor

V Franciji živi ris v Alpah, Juri, Pirenejih in verjetno tudi v Centralnem masivu. Še pred desetimi leti je bila ta mačka (zver) zelo redka. Prvi poskusi ponovne naselitve risa v gozdove gorovja Vosges (vzhodni del Francije ob meji z Nemčijo), niso bili prav uspešni. Dandanes pa njihov obstoj ni več v nevarnosti.

Leta 1983 so risa poskušali naseliti na območju Haut Rhin (11 samcev in 8 samic). Od 19 risov jih je izginilo 6. Pričeli so se naseljevati ob meji z Nemčijo; domnevajo, da jih je nekaj prišlo tudi iz Nemčije. Prodirati so začeli proti jugu, severno od Vercorsa. Verjetno so naseljeni tudi v Bourgogneu. Leta 1985 je ris v Thoiry l'Ainu ubil štiri ovce, leta 1989 pa je pobil že štiristo glav domačih živali. Leta 1990 je Ministrstvo za okolje izdalo dovoljenje za odstrel v primeru ponovnega napada. Varstveniki narave tudi zdaj niso obveščeni ne o nastavljanju pasti, ustreljenih živalih, ne o zastrupljanju na tem območju. Te zadnje metode ni nikoli nihče javno obsodil. Metoda strupljenja uporabljajo v ZDA v boju proti kojotom. V Franciji kapsule s strupom pritrdijo na kožuh ovce in strup, ko pride v risovo telo, deluje na njegov živčni sistem; šele čez približno šest ur zaustavi dihalne mišice. Uradno je bilo tako ubitih deset risov, gotovo pa jih je bilo dvakrat več. Na tem območju in v Juri so zaradi strahu pred risi skoraj iztrebili to samotarsko žival. Preživeli risi so se umaknili v bolj oddaljena območja Visoke Jure, kjer se v tihih, mrzlih zimskih nočeh sliši le zategel in zamolkel samčev klic...

Terre Sauvage, št.: 77/1993

Planinski zajec v švicarskih Alpah

Spomladi je njegova številčnost odvisna predvsem od količine hrane, ki je bila na voljo pozimi, od terena, primernega za skrivališča, ter od prisotnosti njegovih naravnih plenilcev. Jeseni je število odvisno od vremenskih razmer spomladi in poleti ter od števila odraslih samic spomladi (to je povezano z reprodukcijo in preživetjem nekaj let nazaj). V Alpah samice kotijo dvakrat in v leglu so ponavadi dva do trije mladiči. V Centralnih Alpah so opazili mladiče v prvi polovici maja. Verjetno so se skotili v drugi polovici aprila, še v snegu. Pozimi so njegovi naravni sovražniki krugulji, ris, lisica, velika podla-

Foto Spring-Maribor

Planinski zajec menja letno dlako z zimsko.

sica, vse leto pa kraljevi orel, velika uharica in občasno tudi krokar.

Bolezni so pri planinskem zajcu redke. V raziskavi, ki je potekala od leta 1980 do 1983 (Oberland), so odkrili, da 17 do 20% zajcev ni bilo okuženih z nobenim zajedavcem. V Švici navadno lovijo planinskega zajca v oktobru in novembru (iskanje sledov in lov s psom). Večina lovcev lovi na lažje dostopnih terenih. Od začetka poletja pa do srede zime zajec ne menja svoje stanišča, zaradi ostre zime pa se prične pomikati v nižje predele. V Alpah do zdaj še niso ugotovili, da bi se število planinskih zajcev zmanjšalo zaradi jesenskega lova. Vendar pa menijo, da bi se lahko izognili lovu na vedno istih predelih.

Kako pa zimski turizem vpliva na življenje planinskih zajcev?

Z opazovanji v nacionalnem parku Berchesgaden-Königsee, v kantoni Schwytz, Uri, Aletschwald, so odkrili, da je zajec zelo prilagodljiv na smučišča, hrup žičnic in smučarjev, vendar le, če si lahko najde zavetje, poraslo zemljišče, kjer ga smučarji ne motijo. Ponoči lahko nemoteno obiskuje smučišča, žičnice pa delujejo le določeno število ur podnevi. Ko zajec išče hrano, menja svoje skrivališče in je najbolj izpostavljen sovražnikom. Nemo goče je oceniti, koliko zajcev je prisiljeno zapustiti svoja domovanja. Okoli smučarskih središč pa vedno opažajo več krokarjev in lisic. Smučarska središča posredno vplivajo in ogrožajo obstoj planinskega zajca, saj velike površine, ki so namenjene smučarskim središ-

čem in turizmu poleti, krčijo njegov življenjski prostor.

V Alpah se območja, kjer živita planinski in poljski zajec, delno prekrivata na višini 1000–1200 m Alpthal, Schwytz, 1050–1350 m Achenkirch, Tyrol, 950–1050 m Vassen, Uri, 800–1200 m Berchtesgaden. Tam so tudi opazili nekaj križancev (neplodnih) med obema vrstama.

Zakaj se njihovi življenjski prostori bolj ne prekrivajo?

Planinski zajec je bolje prilagojen na razmere v višjih legah. Poljski zajec pa je v snegu zaradi sivorjavo rumenega kožuščka bolje viden; na višini 1200 m tudi težje najde hrano (listje je tam redko, prevladuje igličasto drevje, tla prekriva sneg in obdobja brez hrane so dolga). Tudi prvo leglo bi moralo biti že v snegu. Nasprotno pa bel kožuh planinskemu zajcu na nižjih predelih prav nič ne koristi, vsem drugim telesnim prednostim navkljub.

Chasse-Nature, št. 1/1994

Steklina – neprestana nevarnost

Kakor piše dr. Josef Hojsik je gozdna steklina na Slovaškem največkrat ugotovljena pri lisicah (80–85%). Čeprav zaenkrat pri domačih živalih ta bolezen ni preveč razširjena, pa je nikakor ne gre podcenjevati, saj pomeni neposredno nevarnost tudi za človeka. Prav vznemirljiv, piše, je porast pri-

merov stekline pri domačih in poldivjih mačkah, kar je posledica odmikanja domačih mačk od hiš in njihovo klatenje po loviščih.

Nočna aktivnost takih mačk in prehranska konkurenca z lisicami pospešujejo prenašanje te nevarne bolezni. Klinično bolne mačke so zelo napačne in često napadejo tudi po več ljudi. Mačke so nevarnejše, ker globalno gledano, živijo v človeški skupnosti tesneje ob človeku kot pes. Večja pogostnost stekline pri mački je v neposredni povezavi z majhno možnostjo njihovega preventivnega cepljenja. Prisotnost stekline pri psih v tej deželi stalno nazaduje zaradi redne letne vakcinacije. V zdajšnjem času za to boleznijo zbolijo samo necepljeni psi ali tisti, ki so bili cepljeni zadnjič pred dvema letoma. Lisice, psi ali mačke največkrat okužijo divjad ali živino na paši (seveda če ni preventivno cepljena).

Steklino in smrt zaradi nje so zabeležili tudi na farmah živine, če so do živine lahko prihajale lisice, psi in mačke. Bolna živina ne okuži nikogar več in se z njeno smrtjo bolezen zaustavi. Primeri stekline pri ljudeh v kulturnih deželah so redki. Na Slovaškem je bil v zadnjih petdesetih letih zabeležen samo en takšen primer.

Polovnitvo a
rybarstvo 9/93

Amory Cleveland je znan ameriški aktivist in borec za živalske pravice, ustanovitelj in predsednik Fonda za divje živali. Združena zaščitniška alijansa je citirala Amoryja v eni lanskoletnih številc revije *Sierra*, katere ustanovitelj in založnik je *Sierra* klub. Citat: Vse živali, ne le, da jih ne bi lovili s puškami, ampak bi bile zaščitene – in to ne le pred ljudmi, ampak kar v največji možni meri tudi ena pred drugo. Plenjene živali naj bi ločili od plenilskih, ne bi smeli pa dovoliti prenamnožitve niti stradanja. To bi uravnavali s kontrolno sterilizacijo ali implantacijo. Hkrati se tudi ljudje ne bi smeli preveč namnožiti. Kadar bi bilo ljudi preveč glede na živali, bi tudi človeško vrsto uravnavali s sterilizacijami ali implantacijami.

Komentar je odveč.

Outdoor Life – 8/93

Ekološko ravnovesje

Gozd je zaradi raznoterosti živalskih vrst in različnosti posameznih pokrajin eden izmed največjih in najpomembnejših ekosistemov, kjer je sožitje (simbioza) gozdnih prebivalcev in same narave možno le, če vsi elementi v ekosistemu ostanejo v ravnovesju in ga ne porušijo različni posegi v naravo. Krčenje gozdnih površin brez skrbi za obnavljanje gozda, onesnaževanje zemlje, vode in zraka, poseganje, vplivanje na številčnost določene divjadi – vse to vpliva na celostno ravnotežje.

Konec šestdesetih je prekomerna številčnost velike divjadi povzročila ogromno škodo v hribovitih predelih v območjih Achensee, Karwendel v Alpah severne Tirolske (poškodovana drevesa, izginjanje nekaterih vrst: srebrne smreke, rdeče bukve, boleznin in velika umrljivost divjadi, epidemije). Odločili so se, da bodo poskušali spet vzpostaviti ravnovesje v naravi.

Prvi problem je bil številčnost divjadi. Prekomerna številčnost srnjadi je bila glavni vzrok izginjanja rastlinja, gozdne podrašč. Skrben pregled razmer, izračuni in testi so pokazali, da mora biti pri jelenjadi, srnjadi in gamsih razmerje med spoloma 1 : 1. Odrasle živali, torej fizično močne in spolno aktivne, morajo predstavljati 50% celotnega števila živali. Postopoma so zmanjšali številčnost divjadi (70% srnjadi, 35% jelenjadi in 25% gamsov). Zdaj

živi na tem območju na 100 ha od 2 do 3 glave srnjadi, 3 glave jelenjadi in približno 6 gamsov. Merilo za številčnost je bilo določeno glede na ugotovljeno škodo. Prevelik odstrel odraslih živali in premajhen odstrel mladih ter prezgodnji odstrel starejših bi lahko povzročil motnje v celotni socialni organiziranosti velike divjadi.

Drugi problem pa je škoda, povzročena v gozdovih. Osiromašenje rastlinja, poganjkov, listja, uničena ali poškodovana drevesna debela so bila znamenje prevelikega številčnega stanja divjadi, preobremenjenosti bližnjih gozdnih jas.

Kjer je bilo mogoče, so spodbujali rast rastlinja, v zimskih mesecih so divjad bolj oskrbovali s hrano ter zaščitili določeno rastlinje.

Pomembna je tudi zaščita tal, zemlje pri sečnji dreves v gozdovih. Najmanjša škoda nastane pozimi, ko so tla zmrznjena in pokrita s snegom; to pomeni dodatno zaščito rastlinja. Pri odvozu lesa iz gozda so uporabljali metodo, po kateri debela drsijo po debelih žicah, ki se ne dotikajo tal. Tako se debela ne poškodujejo in škoda v gozdu je manjša kot s klasičnim načinom podiranja in transporta lesa.

Odstrel preveč številčne divjadi je izboljšal življenjske razmere živali, naravna umrljivost se je zmanjšala, teža živali povečala, redkeje živali so se razmnožile.

Številčnost divjadi je prej uravnavala narava, zdaj pa so morali za to poskrbeti lovci in udeleženci opisanega projekta. In to jim je tudi uspelo!

Naturupa št. 52

Lov in statistika

Lovcem najbolj znana in najbolj razširjena načina ugotavljanja številčnosti divjadi sta neposredno štetje divjadi pri opazovanjih in štetje uplenjene divjadi. V Švici so ugotovili, da je treba pri iskanju podatkov za eno samo vrsto divjadi uporabiti različne statistične metode, da bi lahko prišli do resnično kakovostnih sklepov.

Manj razširjen pa je tretji način, in sicer štetje najdene, poginule divjadi. Manj pogost je zaradi različnih vzrokov: redkeje odkrijejo poginule mlade živali. Manjše živali so tudi manj opazne in hitreje izginejo, določena območja domovanj so lahko težje prehodna. Primerjali so podatke (uplenjena in najdena-poginula divjad), zbrane od leta 1968 do leta 1991, in sicer pri dveh vrstah

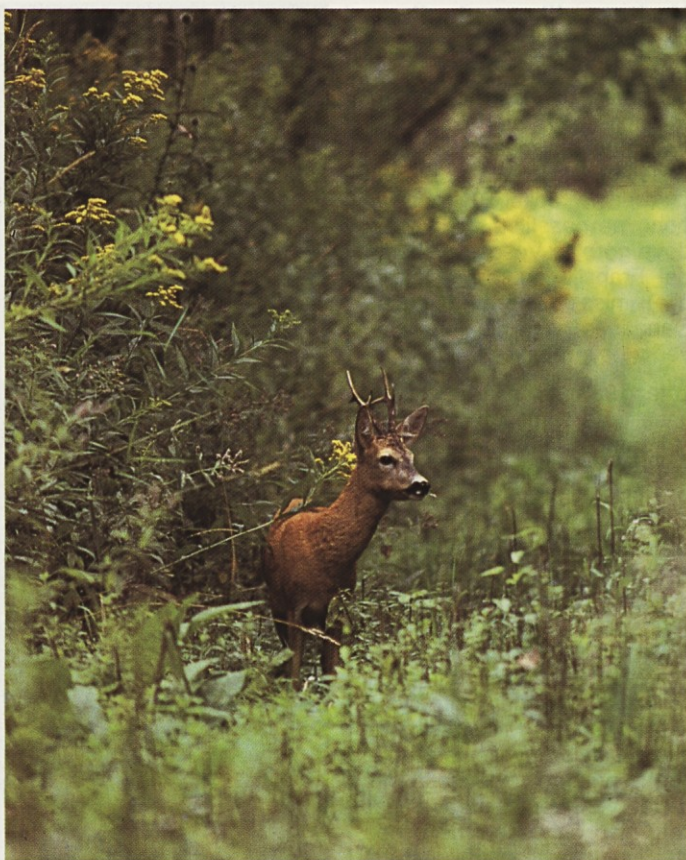

Foto: H. Oršanić-Diana

velike in pri dveh vrstah male divjadi. Upoštevali so vzroke smrti:

1. naravna smrt (starost, boleznin, podhranjenost)
2. cestni promet, železniški promet
3. plazovi
4. na lovu obstreljena divjad
5. žival je bila žrtev klateških psov
6. strupi-pesticidi
7. poljedeljski stroji
8. drugo.

Pri določeni vrsti so nekateri vzroki pogostejši (srnjad in poljski zajci so pogostejše žrtve prometa, poljedeljskih strojev, pesticidov). Pri statistiki je pogosta napaka tudi *neupoštevanje sprememb*, zaradi katerih se življenjski prostor živali spreminja in vpliva na večjo umrljivost.

V Švici so ocenitve številčnega stanja srnjadi večinoma precej točne glede na druge vrste divjadi, pri katerih so ocene le približne.

S pomočjo zbranih podatkov, ki so jih dobili s štetjem uplenjene divjadi in najdene poginule divjadi, so ugotovili, da se številčnost srnjadi manjša. V Švici živi danes od 100.000 do 150.000 glav srnjadi. Na leto jih uplenijo 35.000 do 45.000, najdejo pa tudi 10.000 do 20.000 poginule. Največ žrtev je v cestnem prometu (4000 do 8000 prijavljenih), zaradi poljedeljskih strojev pa od 1500 do 2000 na leto. Srnjad je zelo občutljiva za podnebne spremembe. Leta 1970 in

1977 je poginilo od 3500 do 4000 divjadi, vsa druga leta pa od 1500 do 2000. Podatke so primerjali s podatki o jelenjadi in pokazale so se velike podobnosti.

Razlikovali pa so se rezultati pri raziskovanju male divjadi (zajec in lisica). Če bi sledili krivulji, ki je kazala število uplenjene divjadi, bi ugotovili hitro in enakomerno zmanjševanje števila. Pri proučevanju krivulje (najdena, poginula divjad) pa bi ugotovili večanje in šele nato zmanjševanje njihovega števila (številčnosti).

Primer kaže, kako pomembno je proučiti različne podatke in jih pravilno uporabiti. Nepoznavanje pokrajine in upoštevanje le ene vrste podatkov bi lahko privedlo do napačnih sklepov o prisotnosti neke vrste divjadi. Umrljivost lisice je bila v letih od 1968 do 1977 izredno velika zaradi izbruha gozdne stekline, pri poljskem zajcu in planinskem zajcu pa zaradi izredno hitrega povečanja cestnega prometa in razvoja poljedeljskih strojev.

Pravilna uporaba statistike torej omogoča dober prikaz številčnega stanja divjadi, vendar pa nas ob slabem poznavanju pokrajine, značilnostih tamkajšnjega lova, neupoštevanju podnebnih sprememb lahko pripelje do popolnoma napačnih sklepov.

Chasse – Nature, št. 1/1994

Prevedla **M. Kalinšek**
in **Z. Timarac**

Nihče ne mara krokodila

Žival, ki se jo človek najbolj boji in obenem najbolj sovraži, je največji plazilec, krokodil. Mnogi strokovnjaki menijo, da krokodili pokončajo več ljudi kot levi, tigri, leopardi in kače skupaj. Vsako leto je samo v Afriki 1.000 žrtev, večinoma žena in otrok.

Domovina krokodila obsega

se to ponavlja vse življenje. Poje lahko skoraj vse. Njegovi prebavni sokovi imajo tako močno solno kislino, da lahko v nekaj mesecih raztopi konice železnih kopij in do nekaj centimetrov debele jeklene kavlje, ki jih je požrl. Kljub temu se zdi, da ne potrebuje mnogo hrane. Če je v ujetništvu, pora-

kot podmornica, periskop in dihalno cev – izbuljene oči in nosnice. Z očmi, ki so skoraj nevidne, gleda le malo nad vodo, medtem ko je preostali del telesa pod vodo. Prav tako kot podmornica ima krokodil tudi sijajen sistem kožnih zaklopk, ki se avtomatično zapro, kadar se potopi, da zavarujejo nosni-

Večina njegovih žrtev so žene, ki se kopajo, perejo ali hodijo po vodo, in otroci, ki se igrajo v plitvinah. Mnogo Afričanov – domorodcev je brezskrbnih, ker se zanašajo na neke vrste čarovnijo, ki jim jo je prodal čarodejni zdravnik. V Tanganjiki je neki poglavar črnega plemena povedal nekemu Angležu, da so krokodili v enem mesecu pokončali pet žena, ki so prišle po vodo. Anglež je predlagal, naj bi žene za vlečenje vode uporabljale velike pločevinaste posode, pritrjene na dolge bambusove palice. Poglavar je skomignil z rameni in rekel: »Take pločevinaste posode se težko dobi in so zelo dragocene.«

Foto Spring-Maribor

centralno in južno Afriko, toplejše predele Azije, tropske pacifiške otoke in severno Avstralijo. Prebiva tudi v toplejših predelih Amerike, vendar je tam številčnejši njegov sorodnik aligator.

Razen nekaterih majhnih, kameleonu podobnih kuščarjev je krokodil edini plazilec z resničnim glasom. Krokodilov glas je podoben grmenju ali bobnanju bobna.

Njegovo zobovje je čudovito: če izgubi zob, mu hitro, na istem mestu zraste nov in tako

bi manj kot pol kilograma mesa na dan.

Krokodil ima dvoje smrtonosnih orožij: strašne čeljusti in močan rep. Močan udarec z repom lahko podre na tla in zlomi noge največjemu bivolu. Krokodilov klasični napad pa je v tem, da skoraj nevidno priplava v temne plitvine, se popolnoma potopi in pripravi na končni, hitri napad, pri katerem žrtev zgrabi s svojimi, past podobnimi čeljustmi.

Narava ga je dobro opremila za take napade. Krokodil ima,

ce, ušesa in grlo. V njegovih očeh je na tisoče majhnih kristalov, ki zberejo vso svetlobo ter mu omogočijo presenetljivo vidljivost pod vodo celo ponoči.

Krokodil je ena od redkih živali na svetu, ki namerno in redno napada človeka. Kjer krokodil velja za sveto žival in ga hrani jo, ali v jezerih, kjer mrgoli rib, skoraj nikoli ne napada. Toda tam, kjer je njegov naravni plen v glavnem izčrpan, kmalu razvije okus po človeškem mesu.

Kadar krokodil ujame veliko žival, npr. bivola ali kravo, jo spravi iz ravnotežja z divjim udarcem v glavo in jo potegne v globoko vodo, da se potopi. Krokodil se potem lahko hrani, toda ima težave. Mogočne kot so njegove velike čeljusti, pa njegovi zobje niso ustvarjeni za žvečenje. V glavnem jih uporablja za prijem. Naenkrat lahko poje le tisto, kar lahko odtrga in celo požre; majhni psi so njegova poslastica. Če je njegova žrtev velika, jo odvleče stran, da razpade in ko

Foto Spring-Maribor

postane dovolj mehka, jo lahko razkosa in požre. Velikokrat nese svoj plen v tunelu podobno votlino, ki ima vhod pod vodo in iz katere vodi zračna odprtina.

Morda je na najbolj čuden način pobegnil krokodilu neki domačin Malaur, katerega je krokodil zgrabil in potegnil pod vodo vpricho njegovih prijateljev. Na veliko srečo je bila krokodilova votlina komaj nekaj metrov stran. Ko je žrtev zopet prišla k zavesti, se je znašla v temni kaverni, polni razpadajoče mrhovine – in s krokodilom poleg sebe. Kmalu je plazilec šel nazaj do gladine in Afričan je izkoristil priložnost, da je pobegnil. Dolgo časa je trajalo, da ga je njegova družina sprejela nazaj v lastno hišo; prepričani so bili, da je le duh mrtvega sina.

Najbolj razširjena vrsta krokodila je nilski krokodil v Afriki in na Madagaskarju. Samica nil-

skega krokodila izleže svoja, približno tri centimetre velika jajca blizu vodne gladine v topel pesek, jih pokrije z več peska in čaka, da se izležejo – to traja približno tri mesece. Njena naloga je, da varuje zakanana jajca pred napadalci: pitoni, hijenami, opicami in velikimi kuščarji. Ljudje včasih tudi jedo krokodilja jajca, čeprav imajo dokaj močan okus po ribah. Teodor Roosevelt je nekoč našel v krokodilu, ki ga je ustrelil, 52 jajc; naročil je, da so mu iz njih napravili palačinke.

V času valjenja se zgodi čudež. Krokodil, ki se izleže, nima moči, da bi odkopal nad sabo pesek, zato medtem, ko je še vedno v lupini, prične klicati na pomoč mater, ki klic dobro sliši. Ob prvem klicu prične odkopavati zemljo. Njen nagon je tako močan, da ko so ga znanstveniki preskusili s tem, da so zgradili okoli ogr-

jo, jo je razjarjena mati raztrgala na kose.

Novorojeni krokodil je dolg približno deset centimetrov in je od prvega trenutka svojega življenja napadalen. Hlasta po vsem, kar je blizu njega. S prirojenim nagonom gre do najbližje vode, da se skrije, kajti za mnogo živali, med njimi štoklje, žerjave in odrasle krokodile, so majhni, zvijajoči se krokodili celo bolj okusni kot jajca. Zato so nekateri strokovnjaki izračunali, da nič več kot en odstotek od izleženih jajc ne doraste v odraslega krokodila.

Drugače od večine živali krokodili ne prenehajo rasti, dokler živijo – morda sto let ali več – toda rast je z naraščajočo starostjo vedno počasnejša. Sedanje množično streljanje teh živali pa bo onemogočilo, da bodo krokodili dosegli visoko starost in veliko dolžino. Pravijo, da azijsko-pacifiške

vrste dosežejo skoraj 10 metrov dolžine, vendar v zadnjih letih niso ustrelili nobenega nilskega krokodila, ki bi bil dolg več kot 6 metrov.

Od druge svetovne vojne naprej je veliko povpraševanje po izdelkih iz krokodilje kože, čevlji, torbicah, kovčkih in pasovih, sprožilo množično ubijanje krokodilov. Cene stalno naraščajo. Povpraševanje, posebno iz Francije (Pariza), narašča še hitreje. Lovec lahko dobi za prvorazredno krokodiljo kožo, to je trebušni del, od 50 do 70 dolarjev. Del take kože, ustrojen in narejen v lično torbico, prinese trgovcu skoraj 300 dolarjev.

Take cene privabijo na stotine lovcev za streljanje krokodilov, kjerkoli živijo. V obdobju sedmih mesecev je nekaj lovcev v Avstraliji zaslužilo vsak po 15.000 dolarjev. Zaradi takih lovskih pritiskov pa krokodili hitro izginjajo. Marsikatera jezera in reke, ki so bile še pred nekaj leti polne krokodilov, so sedaj prazne.

Dr. Hugh B. Cott z univerze v Cambridgeu v Angliji, strokovnjak za nilske krokodile, se boji, da bodo krokodili kmalu izumrli. »Bila bi velika izguba za znanost in zanamce,« pravi, »če bi te živali, ki so se ohranile več kakor sto milijonov let, postale žrtev zahtev mode.«

Le malo ljudi je še v skrbeh zaradi tega. Razširjeno je mnenje, da so se mnogi krokodili umaknili v kraje, ki so lovcem manj dostopni. »Po dveh ali treh dneh,« mi je pripovedoval neki lovec, »spoznajo, da žaromet ali motor na zunanji strani ladje pomeni nevarnost in se umaknejo naprej.« Več narodov je že omejilo streljanje krokodilov.

Največ krokodilov – morda na svetu – je ob vznožju Murchisonovih slapov v zahodni Avstraliji, v porečju Victorije v Avstraliji, v porečju Nila in v Ugandi.

»Nudil mi je najčudovitejši pogled, ki sem ga kdajkoli doživel. Mlake so žive rib in če je krokodil lačen, mu je treba samo odpreti usta in se nasiti. Vsako streljanje je tu prepovedano in krokodil razen starosti nima nobenega sovražnika. Ostale so polne plitvine velikih krokodilov, ki včasih leže eden čez drugega kot hodi.« »Zaščita, ki jo uživajo,« pravi neki čuvaj, »bo ohranila krokodile znanosti, ki jih bo potrebovala, ali turistu, ki jih bo želel videti.«

Prevedla
prof. Tatjana Vončina

Foto Spring-Maribor

Kosmate pa zlate...

Naslov sem si sposodil. Doživljaji pa so vsi resnični. Lovske latinščine je dodane le toliko, kot juhi popra in soli.

Avtor

I

Peljala sva se s prijateljem, stanovskim kolegom, ki pa ni bil lovec, na kolesih tisti kilometer in pol v lovišče. Jaz na dobrem starem »rogovcu«, on na novem »italijanskem«, na ne vem koliko prestav. Takrat, v času socialistične izgradnje domovine, smo bili polni delovnega zanosa. Pa vendar smo prosti čas uživali drugače. Ni bilo samoupravljanja in ne tržnih zakonitosti, ki bi nas pehale za materialnimi dobrinami. Ni nas skrbelo, kaj bo prinesel naslednji dan. Vse je teklo po predvidenih načrtih, ki so jih sprejemali takratni predstavniki delavskega razreda.

Peljala sva se torej po makadamski cesti in pri zadnji domačiji prislonila kolesi k zidu delavnice Tišlerjevega očeta. Še dobre pol ure hoje po strmem grebenu skozi temno bukovje in že sva bila na prostornih travnikih velike domačije. Ko je v cerkvi svetega Martina odzvonilo avemarija in srnjaka ni bilo na spregled, sva se ob vračanju ustavila pri gospodarju, ki nama je na mizi pod košatim orehom postregel s pravo domačo. Dobro jo je znal kuhati oče Setnikar.

Ko sva se vračala skozi gozd in se je mrak že zgoščal pod krošnjami dreves, sva nehote poiskala vsako korenino, ki se je znašla pod najinimi nič kaj trdnimi nogami.

Murnčki okrog Podganove domačije so nama priredili pravi koncert. Midva pa sva ob vzhajajoči luni merila sem in tja pravkar pokošeni travnik. Močvirni del travnika nama ni delal posebnih težav. Le v čevljih je nekam čudno čofotalo. Pa sva kljub temu do Tišlerja prišla prav dobre volje. Ko pa sem razstavil svojo petelinko, je za mojim hrptom nekaj čudno zagrgalo in začofotalo. Dolga senca je plesala ob robu gnojnične jame in držala za »roge« novo kolo – italijansko. S prijateljem sva pozabila, da je ob poti pri delavnici Tišlerjevega očeta tudi gnojna jama, kamor je odtekal odvečni produkt domače sivke. Ko se je prijatelj naslonil na kolo, ki je sicer lahko kar dobra opora, kadar si malo utrujen, in zakoračil proti cesti, pa so se mu

noge pogrezile v čudno dišečo, lepljivo mehko. V obupnem prizadevanju je sicer uspel rešiti svoje novo kolo, sam pa je obležal v gnojnici v vsej svoji dolžini.

Nekam čudno so se obračali tisti, ki sva jih srečevala ob vračanju. Še luna, ki je vsa blede gledala na naju iznad Sovinke, si je sramežljivo zatiskala svoj potlačen nos.

Menda je bila prijateljeva žena razočarana presenečena, ko je zagledala svojega Adama v kopalni kadi. Tudi zapeljevanje ni uspelo! Je le preveč smrdelo!

II

Še preden se je odel v smagradni plašč, so na njem v rahlem vetru zvonile brezštevne bele glavice nežnih zvončkov. S svojo modrino so ga prekrili spomladanski zafrani. V soncu je zažarel kot zlato, ko je zacvetel regrat. Med nežne bilke so se pomešale bele kresnice, med njimi pa so z modrimi glavicami kimalo orlice in v svoje sladke »ostroge« vabile marljive čebelice. V jutranji rosi je bil posut z biseri, ki so se ob vzhajajočem soncu lesketali v vseh mavričnih odtenkih.

To je bil moj travnik! Čezenj je žuborel bistri poto-

ček še vedno kristalno čiste vode. Na koncu travnika, kjer je ravnina prehajala v strmino, poraščeno s temnimi jelkami, je raslo zeleno jelševje. Tu in tam so se iznad zelenega plašča dvigali stasiti jeseni.

Tam je izstopal moj srnjak! Skrbno sem očistil cev svoje mauzerice in v nabojišče vstavil naboje. Danes, ko je neurje trajalo vse do jutranjih ur, si bo gotovo sušil premočeni kožuh na mojem travniku.

Previdno sem se pomikal ob robu gozda. Tam za cvetočim glogovim grmom sva se srečala. Dvignil sem puško, potisnil varovalko naprej in stisnil naprožilo. Čudno se mi je zdelo, da rogač ni odskočil. Nekam posmehljivo me je gledal z visoko dvignjeno glavo. Še desna stran gornje ustnice je bila porogljivo privihnjena. Ne boš se mi posmehoval! Skrbno sem pomiril in pritisnil. Škleml! Hitro sem hotel zamenjati naboj. Takrat se mi je šele posvetilo, zakaj srnjak ni odskočil in zakaj me je še vedno porogljivo gledal. Jezno sem potegnil klobuk globoko na čelo, pokazal svojemu zasmehovalcu jezik v vsej dolžini in ponosno odkorakal s kraja poraza.

Še danes ne vem, kako je ta preklemani rogač vedel, da

sem po čiščenju puške pozabil vstaviti v njeno ohišje tudi zalep.

III

Šla sva na gamse. Sklenila sva, da bova prenočila pri prijatelju, ki je imel v zakupu gostinski objekt pred vstopom v sotesko, kjer so domovali gamsi. Prijatelj se naju je razveselil in ker je praznoval obletnico poroke, sva bila njegova gosta. Skupaj smo nazdravljali in praznili steklenico za steklenico. In kot se za tako priložnost spodobi, ne kakršno koli brozgo! Pili smo najboljši viski, ki ga je premoglo njegovo gostišče.

Že močno »utrujena« sva se končno odpravila spat. Prebudilo me je neko čudno praskanje. Ves omotičen sem prižgal svetilko in zagledal svojega tovariša, kako si obupno prizadeva, da bi odprl vrata garderobne omare. Na moje vprašanje, kaj išče v omari, mi je prepričljivo razložil, da je to vendar stranišče in ne omara. Malo prepozno je tudi sam ugotovil svojo zmoto.

Spet sem se pogreznil v težak spanec... Kapitalnega gamsa sem nosil po soteski navzdol. Na ozki stezi mi je spodrsnilo in s težkim bremenom sem se zvalil v rečno korito. Ko sem prišel k sebi, sem se poskušal dvigniti. Težko je šlo, vendar je bil padec kar v pravem času. Tovariš je sicer nekaj godrnjal in protestiral, končno pa se je le prebudil in kar se da tiho sva zapustila najino spalnico in odkolovratila po kolovozu ob reki navzgor. Tisti, ki trdijo, da je viski zdrava pijača in da si drugi dan čisto bister, so najbrž v zmoti ali pa so izpraznili premalo steklenic te žlahtne pijače!

Težka je bila najina pot. Ker si nisva upala prečiti reke po brvi, ki ni bila zavarovana in povrh še ledena, sva jo prebredla pri Grabeljcah. Da nimava ribiških škornjev, sva ugotovila šele sredi reke.

Tisto jutro sva videla gamse na vsakem grebenu, pa zaradi meglenega ozračja nisva mogla streljati. Šele kasneje sva ugotovila, da je bil to čuden pojav. Ko sva namreč sedela nad Vrbco, je vendar sijalo sonce in vidljivost je bila kar dobra. Le v glavah nama je šumelo; šumelo tako, da še bučanja reke nisva slišala. Tudi malica nama ni teknila.

Vračala sva se; brez gamsov seveda. Sklenila sva, da bova šla čez reko po brvi. Saj je sonce ledeno prevleko že stali- lo. Za preskus varnosti preho- da po brvi sem se kot mlajši javil jaz. Kar dobro je šlo do srede brvi. Tam pa mi je spo- drsnilo in znašel sem se v reki, moker do vratu. Ves tresoč se od mraza sem čakal tovariša, ki je počasi, pa vendar zane- sljivo reko po brvi kar prejezdil. Prijatelju sva se hotela zahvali- ti za gostoljubje prejšnjega ve- čera, pa so nama povedali, da še vedno spi. Nisva ga hotela buditi. Dobri prijatelj je prespal svojo obletnico poroke. Osem- najsto!

IV

Ja, okusi so različni! Naši veliki sosede so že davno vedeli, da k njihovi nacionalni jedi, maka- ronom, lahko sodi tudi dobro zapečen mačkon. Še sreča za mačji rod, ki je živel na območ- ju okupacijske cone, da ta lju- bezen ni predolgo trajala. Tudi sam sem ga že jedel. Le- po zapečenega. Nimam pri- pomb! Zelo je bil okusen! S pri- jateljem sva si tako vneto obli- zovala prste, da sva o okusno- sti pečenke prepričala tudi na- jinega lovskega tovariša in nje- govi hčerki. Pospravili smo di- šečo pečenko do zadnjega koščka. V ponvi so ostale le temeljito obrane kosti. Pa je moj lovski tovariš srečal

Foto: O. Dolenc-Diana

tam daleč na travniku, daleč za vasjo, lepo rejenega muca. Smola zanj! Za muca seveda. Ker je bil moj tovariš zagrizen samec in ni imel zamrzovalne skrinje, je debelega muca od- dal drugemu lovskemu tovari- šu, ki je svojo boljšo polovico prepričal, da bo meso ostalo

v skrinji le do prve sobote, ko ga bodo pospravili v zaključeni družbi. In ta drugi tovariš je to meso oddal tretjemu, ki je za soboto zvečer organiziral pi- knik ob zajčjem golažu. Na ra- janje so bile povabljene tudi ljubljanske gospodične. Da ne bo zamere pri nežnem spolu,

samo v prispodobni seveda. In tretji lovski tovariš, ki je tudi izvrsten kuhar, je mešal in me- šal, dodajal in dodajal vsako- vrstne dišave, pokušal in poku- šal ter na vsa usta hvalil zajčji golaž. In res so se tam od og- nja širile omamne vonjave.

Dober je bil golaž! Tako dober, da ga je kmalu zmanjkalo. Vse udeleženske piknika so si obli- zovale prste in na zlobnežovo pripombo, da bi bil tako pri- pravljen še maček dober, vse po vrsti zatrjevale, da okusne- ga zajčjega mesa vendar ni mogoče zamenjati z mačjim, ki da smrdi in je sploh groznega okusa. Tako je trdila tudi slu- čajna degustatorica na ljubljans- ki tržnici, kjer je Slovenska televizija za pustne dni dala na pokušino krofe, ki so bili lepo zapečeni in iz istega testa, le na dveh različnih krožnikih. Na prvem je bil napis »Iz domače moke«, na drugem pa »Iz bio moke«. Prepričljivo je zatrdila, da ona, ki je trideset let delala v živilstvu, že ve, da so krofi iz bio moke okusnejši od tistih iz domače.

Ko je bila zabava na vrhuncu, pa je tretji tovariš izza skladov- nice drv privlekel zajčjo kožo. Vendar pa je imela koža ne- kam kratke uhlje in precej dolg rep. Škoda, res škoda za go- laž, ker je bil odličen. Pa so zato na svoj račun prišle tudi ribe, ki domujejo tam pod Se- verjevim gričem.

Vladimir Podlogar

Puckov jelen

Pila sva vsak svoje pivo. Pucko, ki je bil rahlo naglušen, mi je že drugič glasno pripovedoval, da sta z mojim očetom hodila v isti razred. Nekaj časa da sta celo sedela v isti klopi, ker pa sta se večkrat med poukom dregala in klepetala, ju je učitelj presedel. Nenadoma pa se je nagnil k meni in mi bolj potihlo rekel: »Jelena bi rad ustrelil. Pred smrtjo bi ga rad,« je zašepetal. »Nobenega še nisem. Mi ga boš priskrbel?«

Pokimal sem. Morda bo to nje- gov prvi in zadnji jelen, sem po- mislil. Leta so se mu prevesila čez sedemdeseto. Roko mi je položil na ramo in pokimal. Tiho sva se sporazumela. Vedel sem, kje izstopajo. Tam v bližini smo imeli zaprto prežo s tapeciranimi sedeži. Rekli smo ji hotel. Stala je ob robu gozda,

pred njo pa dobra dva hektarja naše lovske zemlje, na kateri smo gojili koruzo, ohrov, proso, ajdo, celo neko kitajsko, ki je oranžno cvetela. Deseterak se je redno hodil past v ajdo. Skoraj vsakokrat, ko sem bil na preži, sem ga videl.

Imel sem službene obveznosti, bil sem na nekem potovanju, da resnično nisem mogel takoj izpolniti obljube. Žena mi je pove- dala, da me je dvakrat iskal in da je bil zelo prizadet, ker me ni našel. Neko popoldne pa sva šla. Rinil sem ga gor po lestvi. Križ in kolki so ga boleli. V kole- nih mu je škripalo.

Tiho sva sedela ob priprtih oknih. Gledal sem, prisluškoval, komaj sem si upal dihati, on pa se je stalno presedel na premeš- čal na stolu, glasno dihal, poka- šljeval, da sem mu nekajkrat po-

mignil, naj vendar, za božjo vo- ljo, miruje. On pa je stokal in mi šepetal, da ga boli križ, če dolgo sedi na enem mestu.

Ogrnil sem mu noge s kocem in mu ga ovil okrog križa. Upal sem, da se bo pomiril, čim se bo ogrel in da mu bodo bolečine popustile. Pogoltnil je neko ta- bleto. Nato je kar dolgo nepre- mično sedel, nenadoma pa za- smrčal, da sem kar poskočil in ga dregnil v ramo. Zaspal je. Na- smehnil se je, premedil in zopet zakinkal ali pa se mi je samo tako zdelo. Pucko je molčal, jaz pa sem gledal po njivi in preisko- val rob gozda. Nič se ni prikaza- lo. Sonce je bilo za oblaki, tik nad obzorjem. Ko sem tako gle- dal, mi je prišla na misel tista nesrečna goska. Da bi jo vrag. Ne gre mi iz glave. Ko sem sam, kar prileti in se mi mota po glavi.

Šli smo v zaton na race. To je mrtev rokav Mure. Pišta, ki je tudi ribič, je rekel, da je v njem toliko rac, da jih ne prešteješ. »Lahko, da bo še kakšna goska vmes,« je rekel. Kar poskočil sem. Gosi še nisem ustrelil.

Tiho smo se plazili k robu pora- slega brega. Slišal sem čeblja- nje, brekanje, videl pa jih nisem. Ko smo se priplazili še bliže, je zagrmelo, začofotalo, zaprhuta- lo. Z vikom in krikom so se race dvignile nad trstičje. Bilo jih je sto, če ne več. Med njimi sem zagledal gosi. Bile so sivo bele gosi z iztegnjenimi debelimi vr- tavti in lepimi rožnatimi kljuni. Bilo jih je najmanj deset. Vzletele so skupaj z racami in se naglo dvi- gale nad drevesne krošnje. Iz- bral sem si eno, pomeril in hitro ustrelil. Zavijugala je, zaprhutala s krili in se spuščala proti vodi. Še enkrat sem ustrelil, da mi ja ne bi odletela. Zadel sem jo. Težko je čofnila v vodo. Race so odletele, nekaj jih je padlo. Gosi pa so se visoko nad krošnjami obrnile in se začele vračati proti mestu, kamor je padla moja gos. »Ne streljati! je kričal Pišta v ne-

posredni bližini, nekje iz grmovja. »Ne streljati na gosi!« Te so se spustile nizko nad vodo, kjer je že mirno ležala moja gos. Drle so se kot žerjavi, nato pa odletele in se vsedle na dvorišče bližnje kmetije, kjer so se še dolgo preplašeno oglašale. Čez čas pa je začela vreščati ženska, kot bi ji kuril pod nogami. Kaj takega?! Vsem nam je bilo jasno, zakaj kriči. Če Pišta prej ne bi omenil gosi, bi verjetno pomislil, da so domače, čeprav so neverjetno lahkotno visoko vzletele. Ženska se je kmalu znašla med nami. Ko je na vodi zagledala mrtvo gos, je pobesnela, kričala, vpila, nas obmetavala z vsemi beštijami, ki so ji prišle na jezik, da je bilo joj. Molčali smo. Nobeden ji ni upal pogledati v oči. Mene pa je bilo sram, da bi se najrajši v zemljo pogreznili... Groza! Storit se ni dalo nič. Gos je bila mrtva. Nekako smo žen-

sko pomirili in ji plačali. Dvojno smo ji plačali, gos pa pojedli za Martina pri Pišteku. Letelo pa je po meni in še leti. Sem se že navadil. Sram pa me je, posebno pred samim seboj, ko se spominim, drugi se hecajo... Nekaj se je zganilo v koruzi. Pa sem ga zagledal. Videl sem samo glavo, rogovje, del vratu. Previdno je stopal po koruzi, da se še list ni zganil. Ni bil tisti deseterak. Nekaj starejšega je bilo. Imel je večjo, bolj spuščeno glavo in močnejšo grivo. Pogledal sem Pucka, ga dregnil in mu tiho pokazal v smeri jelena. Bil je kakšnih petdeset metrov vstran. Gledal je skozi očala, uokvirjena z debelim roževinastim okvirjem. Ni ga videl, čeprav sem mu ga natančno kazal. Snel si je očala, jih zaprl, da je roževina glasno zašklocala. Jelen se je bliskovito pognal od tal, kot vihar zalomastil med koruzo in izginil v gozd. Prijel sem se za glavo. Pucko pa

me je žalostno gledal in skrušeno vprašal: »Ustrašila sva ga, kaj?« Ura še ni bila pozna. Sonce je komaj zašlo. Zamahnil sem z roko in mu zabičal, da naj bo za božjo voljo miren in tih. »Bo prišel nazaj?« me je vprašal. »Ta verjetno danes ne več. Pride drugi.« Zadovoljno je pokimal. Položil sem mu puško v naslonjalo, pa sva čakala naprej. Ni bilo pol ure, ko se je iz nasprotni smeri prizibal moj deseterak. Poznal sem ga po visoko dvignjeni glavi in tanjšem vratu. Brezskrbno se je začel pasti v belo cvetoči ajdi. Ni bil daleč, kakih osemdeset do sto metrov. Pokazal sem ga Pucku. Pokimal je, da ga vidi. Z daljnogledom sem opazoval jelena in s kotom očesa gledal na Pucka. Počasi, mirno, kot izkušen lovec na jelena, je na podstavku usmeril pu-

ško v pravo smer. Dolgo je meril, zajel sapo in ko je jelen dvignil glavo, je zagrmelo. Kot bi mu spodnesel noge, je padel po tleh, divje brčal, da je ajda frčala okrog, nato pa se je umiril. Pucku sem stisnil roko. Brez besed me je gledal. Ko sem se ozrl po jelenu, se je ta dvignil, nekaj časa opletal, nato pa s stresajočo glavo hitro stekel proti gozdu in izginil v njem. Pucko je odprtih ust gledal za njim, hitro dihal in se ves tresel. »Ušel je!« »Saj bo padel,« sem mu zagotovil. »Oplazil si ga. Nekam v vrat si ga zadel.« Bil sem prepričan, da ga je zadel v vrat, nekam v bližino hrbtenice. Ko sem ga gledal, se mi je zazdelo, da se je pri strelu z vratu skadilo kot pri boksarju iz las, če ga pest dobro zadene v brado. Dobro sem si zapomnil, kje je stekel v gozd. »Imel sem ga na tleh, pa mi je ušel.« »Nič ni ušel!« »Če pa je tako hitro stekel.« »Se bo že ustavil.« »Kdaj se bo ustavil?« »Ne vem, morda kaj kmalu in ga bova že danes našla.« »Praviš, da ga bova našla?« »Prav gotovo!« Počasi sva zlezla s preže. Pucko je bil ves trd. Na mestu, kjer je jelen padel, je bila ajda pomen-drana. Krvi nisem našel, ne dlake. Stemnilo se je. Stopil sem v gozd. Tam, kjer je izginil jelen, sem nalomil nekaj vej, da so obvisle. Z močno baterijo sem svetil med drevesi. Po nekaj metrih sem se vrnil. »Si ga našel?« me je Pucko, ki je čakal v ajdi, nagovoril. »Ne!« »A, ga ni?« »Je! Nekje v gozdu je, mrtev.« »A, da je mrtev?« »Verjetno. Jutri ga poiščemo s psom.« Hotel je biti zraven. Še isti večer sem poiskal Janka, ki je imel brak-jazbečarja, za katerega je trdil, da je iz Hartlovega legla, sam da ga je šel iskat v Prevalje. Pes je na sledi malokdaj zatajil. Zjutraj na nastrelu nismo našli krvi, tudi odstrižene dlake ne. V gozdu pa je Janko hitro našel kri na listih grmovja, skozi katero je šel jelen. Kjer je našel kri, sem moral na grm obesiti rdeč trak iz gobastega papirja, ki so ga ženske nekoč rabile za umetne rože. Tam, kjer je našel le odtis parkljev, pa beli trak. »Da bova vedela, kje sva, če se bo treba vrniti.« Pa ni bilo potrebno. Pes me je na vrvici silovito vlekel. Kakih štiristo metrov v gozdu je Capi zavriskal. Jelen je ležal na tleh. Mrtev, s prestreljenim vratom. »A? da sta ga našla?« je ves iz sebe vzkliknil Pucko. Odšepal je do ležečega jelena, pokleknil ob njem, ga brez besed gledal, božal, po lich pa so mu tekale solze...

Foto: Spring-Maribor

Lojze Števanec

Neprijetna srečanja

Tistega dne je ves dan padal sneg, kot bi ga stresal iz vreče. »Bal sem se, da jutraj ne bom več mogel do krmišča,« je pripovedoval Ernest B. Z Janikom, bivšim carinikom, sva se zmenila, da krmišča založiva že tisti dan. Z verigami na pogonskih kolesih sva se še kar uspešno, pred mrakom, zapejljala v lovišče. Ustavila sva pred gozdom na vaški cesti. Oprtal sem si nahrbtnik in stopil v gozd, Janko pa me je čakal v avtomobilu. Snežilo je še kar naprej. Sneg je bil suh, droban. Enakomerno se je nabiral po tleh, po meni, po vejah, ki so se šibile pod njegovim bremenom. Nobenega vetra ni bilo, še sapice ne. Okolica, zavita v mračno, belo, prasketajočo sivino, je delovala pomirjajoče. Prava zimska idila, sem razmišljal in gledal, kam stopam. Sipki sneg mi je segal skoraj do kolen. Hladno pa ni bilo. Nenadoma sem pred sabo zagledal stopinje, ki so mi križale pot. Nekdo je šel pred mano. Stopinj sneg še ni zametel. Bila sta najmanj dva. Stopil sem v gaz, ki se je vijugala med redkimi drevesi in šel po njej. Vodila je k robu gozda. Na obronku, v medli svetlobi zasneženega večera, sem zagledal dve postavi. Stali sta s hrbtom obrnjeni proti meni. V trenutku sem se ustavil. V rokah sta držala puške in se ozirala po plitki globeli, kjer so navadno prečkale srne. To ni mogel biti kdo iz naše lovske družine. V tem času ni imel kaj iskati v revirju in to na terenu, kjer sem imel samo jaz krmišče.

Počasi sem snel puško z ramena. Previdno sem jo odprl, vložil naboje in jo tiho zaprl. Nista me zaznala. V takem vremenu očitno nista nikogar pričakovala. S puško v roki sem ju počasi obšel. Pretvarjal sem se, da ju ne vidim, čeprav sem ju imel s kotom očesa ves čas pod kontrolo. Ko sem prišel z njima vstric, sem kakih deset metrov vstran izstopil iz gozda. Pri tem sem se nalašč zapletel v vejo in robato zaklel. Tisti, ki mi je bil bliže, se je sunkovito ozrl in v istem trenutku vrgel puško v sneg. Kmalu za njim je enako storil še drugi. Ko sem se otresel snega, sem ju navidez šele tedaj zagledal in burno, prijateljsko pozdravil. Stopil sem bliže. Spoznal sem ju. Bila sta z bližnje kmetije. Moj nenadni prihod ju je tako zmedel, da sta komaj stisnila iz

sebe, da si ogledujeta drevesa, ker so mislili sekati za drva. Vrh cevi ene od pušk je še vedno molel iz snega. Nisem pokazal, da sem to opazil.

»Pa še kaj vidita?« sem ju pobaral.

»Nič se več ne vidi. Ravnokar se odpravljava domov,« sta že veliko bolj umirjeno odgovarjala.

»Mi pa smo šli polnit krmišče,« sem rekel. »Nas je več...«. Nekaj sem pleteničil o vremenu, nato pa predlagal, da gremo skupaj do ceste. »Vidva sta mlada, vajena hoje«, sem zapeljivo rekel. »Delala mi bo sta ter.«

Brez besed sta drug za drugim stopila v gozd. Šel sem zadnji in ves čas nekaj čkeval. Ko smo se približali avtomobilu, je Janko izstopil. Z mimiko in kretnjami sem za njunima hrbtoma kazal, da sta puške odvrгла. Takoj me je razumel. Njegovo ostro oko carinika je v trenutku opazilo, da enemu visi šipka na vrvi okrog vratu. »Kaj pa je to?« jo je zagrabil in spretno izvlekel izpod suknjiča.

»Kje pa je puška?« se je zadr. Odločno sta zanikala, da bi kdajkoli imela puške v osebni lasti. Za njunima hrbtoma sem Janka vzpodbujal. Postal je grob. Nesrečniku je zvijal vrvič okrog vratu kot zanko in jo zatezal, da sem moral poseči vmes in ga obrzdati.

»Kje sta ju odvrгла?« je odločno silil vanju. Ni ju omajal. Predlagal sem, da gremo pogledat po sledi. Nerađa sta privolila. Sneg je dodobra zasul sledi, ni pa jih zabrisal.

Na mestu, kjer smo se srečali, sem z nogo dvignil eno puško in kmalu še drugo. Nista se upirala, ko sva ju gnala na postajo milice. Še isti večer so miličniki napravili hišno preiskavo. Našli so pol ducata predelanih vojaških nabojev. Krogljo sta izdrla in na njeno mesto vgradila na kratko nasekane delce žice, zlepljene s testom. Drobna, sključena ženica, se

je tiho sukala po mračni, slabo osvetljeni črni kuhinji, vzdihovala, na koncu pa zahlipala:

»Ves čas sem prosila, ne delajta tega, ker vaju prej ali slej dobijo. Jezuš, Marija, Blajžena devica, kaj je to prišlo nad nas. Tega nam ni bilo treba...«, je stokala.

Z občutkom neke nedoločljive krivde sem stal na pragu kuhinje in gledal prizor.

Stvar se je končala na sodišču. Drugo srečanje pa se je zame slabo končalo... je nadaljeval Ernek.

Z avstrijskim gostom, znanim turističnim agentom, sem bil na preži. Stala je ob košatem gabrovem grmu vsa v zelenju, dobro skrita pred pogledi divjadi, ki je v bližini pogosto izstopala. Čakala sva kapitalnega srnjaka. Pogosto sem ga videval s preže. Po moji oceni bi rogovej naneslo več kot sto točk; on je bil pripravljen, da ga upleni, pa stane, kar stane, mi je rekel.

Bil je topel poletni večer. Ječmen je bil ponekod že požet, vsak čas je bila godna pšenica, koruza pa se je nezadržno vzpenjala. Še zdaj jo vidim, kako je rahlo trepetala v vetriču, ki je vlek iz gozda. Bil sem prepričan, da bo tistega dne izstopil – slutnja, ki me je malokdaj prevarala. Brez besed sva z daljnogledi prečesavala okolico. Sonce je zašlo, veter se je povsem umiril. Zdaj zdaj ga bova zagledala. Kar čutil sem ga, da prihaja.

Napeto tišino je nanadoma razparalo preplašeno, glasno bokanje srnjaka in se naglo oddaljevalo.

Naju je dobil v nos? Nemogoče! Veter nama je bil ves čas naklonjen. Nekaj ga je preplašilo pred izstopom.

Pozorno sva gledala po robu gozda. Čez čas me je gost dregnil v laketi in pokazal na moškega, ki se je prikazal iz gozda, tam, kjer sem navadno videl izstopati srnjaka. Bil je v civilni obleki, z zverženim klobukom na glavi. Okrog vra-

tu mu je visel daljnogled. V rokah je držal malokalibrsko puško. Napotil se je naravnost proti preži. Spogledala sva se in obmirovala. Mračilo se je. Daljnogled sem naslonil na rob preže in ga izostril. Videl sem, da je imel košate brke pod nosom. Nisem ga poznal. Ni bil iz naše lovske družine. Divji lovec? Gotovo! Prepričan sem bil, da bo šel na zalaz.

Pripravljaj sem se, da mu bom sledil. Počasi sem se dvignil in položil nogo na zgornji klin lestve. On pa naravnost k preži. Hitro sem se umaknil nazaj na sedež in že začutil, kako se je trdo vzpenjal po lestvi, da je preža kar trepetala. Slišal sem dihanje, stokanje. Kmalu se je prikazala puškina cev, za njo klobuk in že sem videl presečen obraz s široko razprtimi očmi, ko naju je zagledal. Prestrašeno je zavpil. Skočil sem pokonci, zagrabil cev tik pod mušico in mu jo skušal iztrgati. On je medtem odskočil. Cev se mi je izvila. Na dlani sem začutil ostro bolečino. Pogledal sem navzdol in videl, kako s puško v roki pada v globino. Prepričan sem bil, da bo obležal. Padel je z več kot 3 m višine, a se je hitro pobral in s puško v roki stekel proti gozdu.

»Stoj! Stoj! Streljam!« sem vpil. Ni se oziral na moje grožnje. Hitro je izginil v gozdu. Moj gost se je z obema rokama prijel za glavo, jaz pa sem si pogledal razparano dlan, iz katere je močno krvavelo.

Lov sva prekinila; gost je bil ogorčen. Ni razumel, da se kaj takega lahko dogaja.

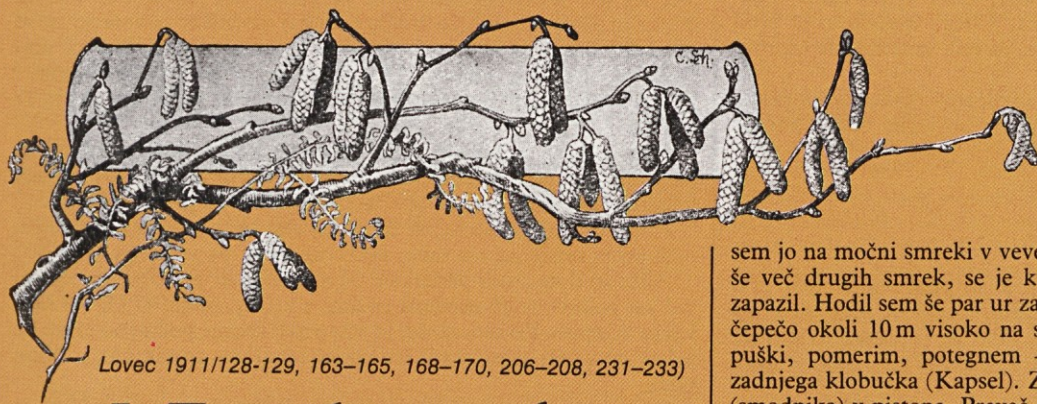
Srečanje sva prijavila na postaji milice. Iz mesta so hitro pripeljali službenega psa, ki je takoj poprijel sled. Blizu asfaltne ceste pa jo je izgubil.

Po najinem opisu so še isti večer zaslišali osem oseb. Vsi so imeli trdne alibije. Pravega niso našli. Kmetje so mi pozneje povedali, da so tisti večer ob cesti, kjer je pes izgubil sled, videli parkiran neznan avtomobil. Nobeden ni pogledal registrske tablice ali si zapisal številke. Še znamke in barve si niso zapomnili. Eni so trdili, da je bil bel, drugi, da siv. Nekateri so videli celo črnega. Za ene je bil majhen, za druge velik.

»Kdo si bo to zapomnil?« so mi odgovarjali. »Mi tega ne gledamo.«

Avstrijski gost se v naše lovišče ni vrnil nikoli več...

Lojze Števanec

Lovca 1911/128-129, 163-165, 168-170, 206-208, 231-233)

Iz Trnovskega gozda.

Spisal I. Plesničar.

Kuna.

Majhen deček sem že zahajal s svojim starim očetom na lov. Z lovom sem se pečal razen let vojaške službe do svojega 60. leta. Mnogokaj sem doživel na tem dolgem lovskem potu, mnogo lovskih razočaranj, pa tudi mnogo lovskega veselja.

V 1. do 6. št. lanskega »Lovca« je spisal G. Podgorski mičen sestavek z naslovom »Za kunami«. Prebirajočemu ta lepi spis, mi je oživel spomin na marsikateri dogodek izza lova na kune. Bodi mi dovoljeno, očrtati to, kar sem doživel na tem velezanimivem lovu.

Na kunji lov sem hodil zjutraj pred solncem. S seboj sem vzel puško, železje (skopec), platneni cunj, lovski nož in palico, na vrvi pa sem vodil psa; v torbi sem nosil živež za ves dan. Sledil in lovil sem približno tako kakor G. Podgorski. Vsak kraj in vsaka tla imajo svoje posebnosti za kunji lov, tako da se zmoti včasih celo najboljši lovec. Povedati pa moram vnaprej, da psa nisem nikoli puščal za kuno v luknjo. Navadno je kunja luknja premajhna za psa. Ko sem zasledil kuno v njenem brlogu, sem nastavljal v glavni vhod železje ter ga lepo pokril z mahom, listjem ali s podobno stvarino iz bližine. Vse stranske luknje sem zamašil in zadelal s snegom, le eno, ki je držala v glavno, sem pustil odprto. V zadnji luknji sem zakadil; kakor hitro je prišel dim do kune, je skočila in se ujela v skopec. Kadar pa ni prišel dim do kune, ali kadar se je umaknila v drugo stran, sem pustil skopec tam, drugi dan sem gotovo našel kuno že ujeto.

Nekaj zanimivega sem doživel pred mnogimi leti. Nekega dne sem šel po svežem snegu za kunjim sledom. Sled je vodil pod skalo; tam je bila le ena luknja. Ker nisem mogel kaditi, sem nastavljal skopec v glavni luknji, kjer je šla kuna noter. Potem sem šel domov eno uro daleč.

Drugi dan je bilo Rojstvo Kristusovo. Domači so šli k maši, jaz pa sem ostal doma, dokler se niso vrnili. Zato sem prepozno prišel do kuninega brloga. Kuna si je bila že odjedla ulovljeno nogo in se je vrnila v brlog. Iznova sem nastavljal skopec in uredil vse potrebno. Ker je bil vedno svež sneg, sem lahko opazoval kuno, ali se ulovi ali uide. Šele peti dan sem sledil kuno; šla je iz brloga čez zamrzli skopec!

Vzel sem skopec iz luknje in šel po sledu za kuno, ali ne daleč. Šla je pod malo skalo. Nastavljal sem tam skopec in področal na nasprotni strani. Kuna je skočila izpod skale in obtičala v pasti. Kuna je bila močno napeta; odril sem jo, pregledal želodec in čreva ter zapazil, da ni imela niti trohice hrane v sebi. Odjedena noga pa ji je bila že do dobra ozdravljena.

Zopet sem osledil kuno. Skrila se je pod veliko skalo. Postavljal sem skopec kakor po navadi; drugi nižji luknji sem pa zakadil. V par minutah je kuna švignila kakor blisk mimo skopca iz brloga. Ustrelil sem za njo; kuna se je zvila v klopec in obležala. Mel sem si omrzle prste in dihal v pest. Medtem se je kuna pobrala in ubežala. Preden sem jo imel na muhi, je bila že v luknji. Zastonj je bil moj trud, kopanje in kajenje. Cel mesec sem hodil po mehkeem snegu gledat, če je prišla kuna iz luknje, pa je ni bilo.

Slišal sem od akademsko izobraženih lovcev: če je kuna ali lisica smrtno ranjena, ne pogine nikoli v luknji, marveč pride pred smrtjo na zrak. Hotel sem dognati, ali je to res. Toda kune ni bilo na zrak.

Nekoč sem šel po 30 cm visokem snegu za kunjim sledom. Uzrl

sem jo na močni smreki v veveričjem gnezdu. Ker je bilo tam okoli še več drugih smrek, se je kuna odtihovala, ne da bi je bil jaz zapazil. Hodil sem še par ur za njo. Z velikim veseljem jo zagledam, čepečo okoli 10 m visoko na smrekovi veji. Nategnem petelina na puški, pomerim, potegnem – pek! Zopet pek! Tako je šlo do zadnjega klobučka (Kapsel). Zastonj sem vrtal z iglo in sipal prahu (smodnika) v pistone. Preveč sem bil zamočil puško po goščavi. In ves tisti čas je kuna mirno gledala name. Spomnil sem se govornice: ako obesi lovec suknjič pod drevo, kjer je opazil kuno, gre lahko domov po puško; kuna ga bo še vedno čakala in zrla na suknjič. Storil sem tako, ali ko sem se vrnil, ni bilo več kune...

Divji maček.

V Trnovsko-idrijskem gozdu se nahaja tudi divji maček ali večidel so polutani (bastardi). Od divjih niso nič boljši, za domače hiše so še hušji.

Stanoval sem tik velikega gozda. Za stanovanjem je bilo veliko skalovje, prepad in brezdna. Vse to je bilo gosto obraslo. Ondi je prebival več let divji maček, ali nikoli ga niso videli pri hišah, saj so bile domače mačke vsak čas pri njem v skalovju.

Padel je visok sneg. Hodili smo od hiše do hiše kakor po ulicah. Odkidani sneg je bil za moža visok, odkidana sta bila tudi vodnjak in korito. Ponoči, ko je že vse potihnilo in zaspalo, me je predramil poseben glas. Vzel sem puško, visečo poleg mene, in odprl okno. Tedaj je nekaj skočilo od tal na korito. Dasi ni bilo 20 korakov daleč, vendar nisem mogel spoznati živali. Po glasu sem sumil, da sedi na koritu divji maček. Pomeril sem in ustrelil, žival je skočila visoko in padla na tla. Nataknil sem škarpete na noge, ogrnil suknjo in šel h koritu. Nisem se motil: na tleh je ležal mrtev divji maček. Z repom vred je bil en meter dolg, tehtal je 9 kil.

Še tisto pomlad so se skotili 3 bastardi. Mačice so bile popolnoma podobne ustreljenemu divjemu mačku. Že ko so spregledale, so se mi zdele bolj boječe in čemerne, kakor pa domače mačice. Ko so nekoliko odrasle, sem jih šel večkrat gledat v podstreho. Vselej so se bliskoma skrile pred mano. Kadar se pa katera ni mogla skriti, se je zvila v klobčič, držala rep po koncu, pihala kakor gad in dlaka se ji je ježila kakor ježu. Njih gospodar, moj kolega, jih je prav dobro redil z mlekom in drugo hrano. Nikoli se niso dale prijeti. Otroci so se jih bali kakor črnega parklja.

Nekoč so pustili otroci podstrežje odprto. Stara mačka je takoj porabila priliko in jih odvedla v veliko skalovje za hišo. Nič več jih ni bilo videti. Potikale so se po špiljah, skalovju in goščavi, in to prav blizu hiš. Stara se je potem le kaj malo brigala za gospodarja in hišo. Prišla je le, da se je nažrla ali kaj ukradla za mlade. Tovarišu gozdarju je bilo že preveč take hinavščine in ustrelil je staro mačko.

Poslej jim je predla huda. Lotile so se domače perutnine. Ponoči so prišle v kurnik, pomorile več kokoši in odnesle celo velikega petelina. Drugi večer je gospodinja bolj zaprla kurnik. Iskale so plena drugod. Tik moje spalne sobe je rasla velika košata bukev. Na tem drevesu je spalo vsako noč nekaj kokoši. Ko se mladice ni posrečil rop v kurniku, so se spravile na bukev.

Noč je bila tiha, lepo je svelil mesec. Bil sem že v postelji, ko so začele kokoši kokodakati in frčati z bukv. Skočil sem iz postelje, prijel puško in odprl okno. Videl sem mačka, ki je po vejah lovil kokoši. Druga dva mačka sta pa čakala pod drevesom. Enega sem ustrelil; oni na bukvi je skočil kakih osem metrov globoko in bežal za tretjim.

Ubegla dva so videli le redkokdaj. Hodila sta uro daleč ropat po vaseh. Posebno jim je ugajala perutnina. Kmet mi je pravil:

Ko je zvečer že vse potihnilo v naši vasi, sem slišal v kurniku kokoš frčati. Misli si nisem nič hudega. Zjutraj smo dobili v kurniku 11 glav (kokoši) umorjenih. Sodil sem lisico, kuno ali dehorja. Drugi večer sem nastavljal pred kurnikom skopec. Čakal sem v okrovu, skozi katerega sem lahko hodil do kurnika. Ko je že vse

potihnilo v vasi, sta prišla roparja. Slišal sem, da ropar ropota s skopcem, prižgal sem svetilko in skočil iz svojega skrivališča h kurniku. Z ročico sem mu jih pripeljal par, pa je bil mrtev. Videl sem tudi onega, ki se je bil skril v okrovu za karijolo. Ko sem prišel do njega, je pihal tako strašno, da se ga nisem upal lotiti s kratko ročico. Zgrabil sem primernejše orodje, tedaj je pobegnil spak. Spoznal sem, da sta bila divja mačka. Ubegli maček se je vrnil v svoje skalovje; prebival je tam še leto in več. Potem se je izgubil, ne vem kam in kako.

Meso divjega mačka je prav dobro in okusno, kakor od domačega. Kdor ni poskusil take pečenke, mi ne bo verjel rad. Tudi jaz nisem izprva verjel kaj takega.

Polhi.

V Trnovskem gozdu na Goriškem so se pred več stoletji prvi naselili moji pradedje. Bili so posestniki; v vsakem rodu pa je bil najmanj eden c. kr. gozdar in lovec, tako da je namestoval drug drugega. Poslednji gozdar pred mano je bil moj stric Jakob, znan medvedar. Njega so ubili divji lovci.

Mojemu staremu očetu so kupili malo pa lepo posestvo sredi visokega erarnega gozda, in to le zato, da je bil boj varen pred biriči in županom (Oberichter), ki so lovili fante v vojake za vse življenje.

Ker je bil stari oče vnet lovec, sem imel lepo priliko, učiti se malega lova. Komaj sem skočil iz svojega gnezda, že mi je stari oče kazal ptičja, poljša in druga gnezda. Jesenska doba ptičjega lova je trajala od druge polovice septembra do konca oktobra. Oče me je naučil delati kampice in mi pokazal, kje se nastavljajo. Tak kraj je oče imenoval »zlag«. Kampica je podobna loku: tanko mladiko upogneš z obema koncima skupaj, ju zadrgneš z domačo nitjo in nastaviš z malim klinčkom. Take pasti napravi vsak otrok in so najboljše in najpripravnejše za ptičji lov, toda le za take ptiče, ki žive od žuželk in se pasejo po tleh. Očeta ni veselil ta lov. Hodil sem sam lovit. Poredni sosedov France pa mi je zavidal lov in mi nagajal, rezal in tudi kradel kampice. Ker je bil močnejši od mene, sem moral biti tiho. Ali kadar je moj starejši brat prišel s paše, sva pošteno nakadila Franceta. Staremu očetu ni bilo po volji, da sem lovil ptičke in mi je rekel večkrat: »Saj so ptički že tako tvoji, vidiš jih zmerom okoli hiše, na dvorišču, povsodi; čemu bi jih torej preganjal?«

Pred 50–60 leti je bila bukevca obrodila prav dobro in padlo je mnogo žira. Na to pašo so prifrleli celi oblaki tujih neznanih ptičev, podobnih ščinkavcem ali krumpežem; pri nas so jih imenovali »montani«. Kadar se je dvignila tista na tisoče broječa množica, je zargmelo kakor grom v oblakih; ko so frleli, je bučalo kakor močan vihar, in zakrili so solnce. Slišalo se je daleč, ko so žvrgoleli po snegu in kopali po listju. V listju, pomešanem s snegom, sem nastavljal polharske skopce na prisojnih višjih krajih za našo hišo. Ujel sem jih tudi do petdeset na dan. Branjevki sem jih prodajal po pol krajcarja. Lovil sem jih samo dve leti. Še zdaj ne vem, odkod so prihajali in kam so odhajali in kako jim je bilo ime. Minulo je gotovo trideset let, kar jih nisem več videl. Malih ptičev lov sem opustil še deček. Potem sem se oprijel poljšega lova, ki je prav takrat, kakor lov malih ptičev.

Stari oče me je jemal s sabo v gozd na poljši lov. Podnevi sva lovila po duplih, ponoči pa po poljšinah. Motil bi se, kdor bi mislil, da strasten polhar lovi polhe zaradi okusnega mesa. Ne! Polhar je tak, kakor vsi lovci. Tudi grof Franc Coronini, bivši goriški deželni glavar, je prišel v Trnovski gozd na polhe. Z bakljami smo hodili po noči okoli skopcev in pobirali polhe. Zjutraj nas je veselo zahvalil in se odpeljal z mnogimi polhi domov.

Ako polovi polhar prvo noč iz dupla ali iz dobre poljšine vse do zadnjega, pridejo drugi večer že drugi vanjo. Poljšine najdeš izlaha, ker je pred luknjo vse pometeno in gladko črno pomazano. Celo velika brezdna so tako oglašena, ker hodijo vsi polhi po eni poti kakor mravlje. Velika brezdna se ne dajo zagraditi; tam postavi polhar primerno dolgo ranto, jo zasadi v špranjo in postavi gorenji konec vrh brezdna na tla. Po ranti priveže in nastavi skopce in počasi polovi vse polhe iz brezdna. Seveda lovi bolje in hitreje, ako brezdno zagradi in nastavi skopce po napravljenih luknjah. Tudi po duplih je poljši lov dober, samo da mora znati polhar dobro plezati in da ni vrtoglav.

Stari polhi ostanejo redko z mladiči skupaj. Mati (zadójka) ostane pri mladičih, dokler sesajo, to je približno od 1. do 15. oktobra. V 15–20 dneh je stara popolnoma tolsta in gre spat globoko v suho luknjo in tako tudi vsi drugi, kadar so tolsti in imajo čist želodec.

Ako pa polh pred zimo ni zadosti odebeled, ne gre spat. V gorski zimi sem sedel pod bukvo. Opazil sem, da pada na mojo obleko

nekaj kakor otrobi. Na vrhu drevesa sem zagledal polha, ki je grizel lub. Ustrelil sem ga in videl, da je popolnoma sestradan.

Ako ni semena, se hranijo polhi vse leto z jagodami, največ pa s sokom in narede v mladih gozdovih velikansko škodo. Star mož mi je pravil: »Ko sem bil mlad, je bilo v naših krajih veliko siromaštvo. Več let sem pasel občinske ovce po gozdu. Za zajtrk sem dobival mleka in vesel sem bil, če je bilo tudi kaj močnika; za večerjo pa so mi dajali mleka in skute, drugače pa ves dan ničesar. Največ sem živel ob bukovem soku.« – Zakaj pa ne bi živel polh ob soku? Polharji love polhe ponekod tudi v skrinjice in pahe. Pri nas ni te navade.

Stari polharji so pravili, da so nalovili v svežih, še nedotaknjenih polšinah eno noč po 20 funtov polhov. To ni čudno, ker tehtajo mladiči, tako pozno ujeti, po 20–25 dek, stari pa po 30–50 dek.

Poljša tolšča (stopljena) se ne strdi, ampak ostane vedno tekoča; polharji jo rabijo za vse rane, posebno dobra pa je za opekline.

Polhi so dobri tudi prekajeni! Moder krčmar je očistil in posušil več sto polhov in jih prodajal pozimi v krčmi; ljudje so jih jeli rajši kakor svinjino. Pri tem polharju sem videl črnega polha; od glave po hrbtu do konec repa je bil črn, pod trebuhom pa tak kakor drugi polhi.

Star polhar je pripovedoval: »Šel sem lepega jutra na poljši lov po duplih. S sabo sem imel vse potrebne reči; ker sem vedel za vsa dupla po drevesih, sem šel po vrsti. Že precej polhov sem imel v nedrih, ko sem prišel do velike in debele bukve, iz katere sem bil že prej vzel mnogo polhov. Ko sem priplezal 10 metrov visoko do dupla, sem podrezal. Zašumelo je močno in hitelo po duplu kvišku. Vtaknil sem gorečo plateno cunjo v luknjo, jo zamašil z robcem in tiščal toliko časa, da se mi je zdelo, da so polhi zakajeni. Ko sem odmašil luknjo, je skočila velikanska belouška v moja odprta nedra. Naglo sem odpel pas; belouška in polhi so se usuli po drevesu na tla. Ko blisk jo je švigala kača dalje.

Četr ure od moje rojstne hiše na križpoti v starem gozdu zija strašno brezdno. Kadar so bili tam polhi, so ga polharji vselej zagradili. Nekoč ga je zagradil sosedov Tonček. Bil je dober fant, priden delavec in strasten polhar; bil je pa tudi šaljivec in obdarovan s tako bujno domišljijo, da mu ljudje niso verovali niti takrat, kadar je govoril resnico.

Srna.

Srna vrže pomladi po enega ali dva mladiča. Ljubi jih zelo in jih skrbno varuje. Ako je mladič v nevarnosti, ne pozna stara nobenega strahu.

Nedeljski popoldan sem šel čakati srnjaka na visoko planino. Sedel sem na primeren kraj, da sem videl na vse kraje. Par sto metrov pred mano je bil visok bukov gozd, pomešan z jelovino. Pred gozdom je bil majhen hribček, več s kamnom pokrit kakor s travo. Ondi se je prikazala srna. Pogledal sem skozi daljnogled. Poleg srne je stal mlad kozliček in legel h kamnu v zeleno travo, srna se je pa pasla tam okoli.

Izvovala ju je lisica in se plazila po trebuhu proti ležečemu kozličku. Ko jo je zapazila pazljiva srna, je skočila pred roparico. Lisica je na videz bežala pred srno, ali hitro se je vrnila okoli hribčka h kozličku. Toda mati se ni dala varati; skočila je za lisico in se hitro vrnila k mladiču. Že je lisica pritekla od druge strani, ali srna jo je zopet zapodila in v trenutku je bila zopet pri svojem mladiču, pripravljena na boj. Prav dobro sem slišal, kako je srna s sprednjimi nogami tolkla ob zemljo in kričala. Rajša bi bila poginila, kakor pustila svojega srnjačka sovražnici.

Dolgo sem opazoval ta mični prizor. Naposled sem pomeril in lisica, od krogle zadeta, je obležala takoj mrtva.

Po strelu je srna skočila še bliže k srnjačku; da bi je bilo strah, se ni poznalo. Šele, ko sem prišel blizu, je skočila parkrat in kričala. Ko sem prijel mladiča, starega okoli osem dni, je bilo zajokal. Mati je skočila predme, kričala in prosila, naj ji pustim toliko ljubljenega mladiča. Seveda sem uslišal njeno prošnjo. Položil sem mladiča v zeleno travo, pobral mrtvo lisico in odšel.

Lepega toplega dne sva sedela s tovarišem v senci pod jelko in videla, kako je srna plesala in se poljubovala s fanti. Tovariš je rekel: »Dovolj je tega plesa! Zdaj izpustim svojega malega psička, da jih zalovi!«

Toda mladi psiček ni šel na plesišče; medpotoma je dobil dva majhna kozliča in udušil oba. Mati je videla in slišala, kako sta jo uboga mladiča klicala na pomoč, pa se ni zmenila za to; ljubi so ji bili fanti. Uboga kozliča sta dobro videla materino zabavo in ples, ali revčka se nista smela pokazati iz goščave...

Kadar se srna vsega naveliča, pride iskat svojih mladičev; ako ju še dobi, ostane do drugega poroda pri njiju. Ne ljubi ju pa več tako

kakor prej in v smrtno nevarnost ne hodi več zaradi njiju. Tudi sama zase nima več prejšnjega poguma.

Največ srnjakov sem ustrelil na čakalu. Srnjaka je bilo dovoljeno streljati samo s kroglo. S psi (braki) nismo smeli loviti. Tudi velikih lovov je bilo malo. Ob takih prilikah smo lovili z gonjači. Streljati je bilo dovoljeno le določeno število. Lovopust so imele srne, kozlički in srnjaki, ki so tehtali manj kakor 16 kil. Torej ni čuda, da se je zaplodilo pred dvajsetimi leti toliko te živali. Med obilico srn v Trnovskem gozdu se je pa pojavila nalezljiva bolezen; mnogo jih je poginilo za njo. Vgnezdili so se tudi divji lovci, bolje bi rekel: lenuhi, pijanci pretepači. Ta drhal pomori največ divjačine, posebno pa srn.

Ujet in ranjen srnjak je zelo hud. Mene je napadel obstreljen srnjak in rešil sem se le s težavo; k sreči sem ga zgrabil za roge; z velikim naporom sem ga spravil podse in ga zabodel z lovskim nožem.

Tudi psu se večkrat postavi v bran. Mojega psa je bil srnjak nekoč obodel dodobra.

Jelen.

Jelen je že pred sto leti popolnoma izginil iz Trnovskega gozda. Ako se ne motim, so leta 1878. prepeljali v Trnovski gozd par mladih: jelenčka in košuto. Bila sta vsak zase v svojem zaboju. Ko smo odprli zaboja, je jelenček hitro skočil in bežal po goščavi; medtem smo imeli s košuto dosti opravila. Tekla pa ni za jelenčkom, ampak na drugo stran. Nikoli več nista bila skupaj. Košuta je pozimi v jako visokem snegu in hudem mrazu prebredla reko Vipavo pri Dornbergu. Onkraj reke so jo ujeli na Gradišču. Ubogi živalci je bila zlomljena noga. Jelenčka so pa ustrelili nekje na Gorenjskem, kakor so poročali časniki.

Srna. (Dodatek.)

Ponoči je zopet zapadel sneg, visok do 30 cm. Spodnji sneg je držal. Da vidim, kako se ima divjačina v mojem službenem okraju, sem vzel puško, palico, smuče na ramo in šel do 1200 metrov visoko na hrib. Ker je bila pot zelo prijetna, se nisem vrnil domov, kakor sem bil nameraval zjutraj. Nadaljeval sem pot, ki je bila od doma, okoli ter nazaj domov dolga šest ur. Na prisojnih krajih je držal spodnji sneg, na osojah pa ne. Navezal sem si smuče in drsal v gozd, da je bilo veselje. Menil sem, da bom potreboval s smučama le tri ure. Ali moj račun in načrt sta bila jako slaba in skoro pogubna!

Do polovice pota sem prišel srečno in veselo. Na lepi poti se mi je prelomil ski nasredi pod nogo, da sem se prekucnil v sneg. Veter je bil namreč čez pot podrl veliko dvovrhnih bukev, ki je bila pokrita s snegom tako, da se ni nič videla. Ko je ski na oba konca prišel na vrhova, se je zlomil na ridi pod nogo. Rešil sem se z veliko težavo. Glava mi je tičala med vrhovoma v snegu, noge pa na vrhu drevesa. Kaj bi zdaj? Smuče sem vrgel proč in ril naprej po mehkelem snegu, ki se je udiral do pasu, približno en meter globoko. Želel sem si, da bi prišel v veliko drvarsko bajto, ki je bila približno kilometer daleč. Kako hodi človek po takem snegu, ve le tisti, ki je to poizkusil že sam. Ob desetih zjutraj sem začel gaziti in prišel ob štirih popoldne do bajte. Videle so se samo svisli. Ker sem dobro vedel za vrata, sem spetljal sneg, vzel ključ iz špranje in odprl. Zdelo se mi je, da sem rešen.

Ali ni bilo tako! Moker sem bil popolnoma, kolikor ne od snega, pa

od znoja. Ker nisem bil tobakar, tudi nisem imel vžigalic; in za želodec tudi nič. V kuhinji so bila suha drva; v »sobi« je bila železna peč in ležišče za štirideset mož, tupatam je visela stara odeja nad slamo. Ko sem stopil v kuhinjo in sobo, je bilo popolnoma tema, ker je bila bajta pod snegom. Bajta mi je bila dobro znana; vedel sem za vsako reč, kje stoji. Najprvo sem spravil slamo skupaj, nabasal puško in sprožil v kup slame. Ustrelil sem šestkrat zaporedoma, toda slama se ni hotela užgati, akoravno je švignil po vsakem strelu zubelj po njej, da je bila par trenutkov vsa bajta razsvetljena.

Ostali sta mi še dve patroni. Shranil sem ji za vsak slučaj. Truden sem bil, zeblo me je, bil sem pa tudi že hudo lačen. Ogrnil sem si staro delavsko suknjo, ki ni bila toliko vredna, da bi jo bil delavec vzel s sabo domov. Ure in ure sem hodil po dolgi bajti. Lotila se me je zaspanost, legel sem v slamo in se ogrnil s staro razcapano delavsko plahto. Ali hitro me je stresel mraz in moral sem zopet vstati in hoditi gorindol po bajti, dolgo, dolgo, do osmih zjutraj. Ponoči je bil veter in močno brusil po stoipetdesetletnem bukovicu in jelovju. Zdaj zdaj sem slišal, da je kakšen gobov trš zagrmel na tla; ob osmih sem stopil v kuhinjo in videl v svislih pod streho, da je dan. Za pečjo je bil pustil delavec par korenov. Ker sem jih videl že večkrat prej, sem jih dobil lahko. Bilo je le par kosčkov, boljše so bile že ogризle miši. Tiste ogризene kosce sem imel za zajtrk. Pomoči ni bilo pričakovati od nikoder, ker sem bil rekel svoji gospodinji, da ne pojdem daleč in da se vrnem kmalu. V bajti me je čakala gotova smrt...

Do najbližje hiše je bilo štiri kilometre, do mojega doma pa osem kilometrov. Koča je bila kakor snoči do strehe zametena od ponočnega vetra. Izkopal sem se iz bajte in gazil sneg kakor včeraj. Približno petsto korakov od kočice sem ugledal sedem srn, ležečih v mali goščavi poleg kolovoza. Ko me je zagledal njihov stražar, je dal drugim znamenje in sam je skočil trikrat v globoki sneg, da so se mu videle samo oči. Vsi trije skoki niso bili daljši kakor srnjak. Stisnil se je v stran, skočil je drugi parkrat naprej in se ognil tretjemu. In tako so se vrstili nad dvesto metrov daleč. Bili so trije srnjaki, dve srni in dva mladiča. Vsi so milo jokali pred mano, zlasti pa mladiča. Potoček bi jih bil lahko vse s palico, saj so bile živali samo nekaj korakov pred mano. Ali hvaležen sem jim bil, da so mi gazile pot, da sem mogel za njimi. Škoda, da je bila tista lega (žleb) prekratka; ko so srne priskakale do prve dolinice, so skočile vanjo. Tako sem jih gonil, kakor pastir ovce. Potem sem moral sam gaziti sneg in riti dalje. Ozrl sem se še na ubogo utrjeno živalco, ki se je vsa stisnila v sneg do glave in gledala za mano, meneč: Saj nas ne boš več gonil. – Do treh popoldne sem prišel dva kilometra daleč, od bajte do križpotja, kjer se je cesta delila do bližnje hiše in proti mojemu domu. Ne morem opisati radosti in veselja, ki sem ga občutil, ko sem zagledal, da pelje čez cesto dobro utrjena pot. Sedel sem v mehki sneg in vzdihnil: Hvala Bogu, rešen sem! Po stezi sem hodil precej dobro, čez eno uro sem prišel iz gozda. Pri prvi hiši je bila krčma in stopil sem noter, da se okrepčam. V kuhinji na ognjišču je gorel velik ogenj ob polnih loncih, tudi v peči se je nekaj peklo. Dišalo je pravi prijetno, posebno meni. Krčmarica mi je prišla že v veži naproti in mi svetovala, naj grem v sobo, ki je že razsvetljena in gorka. Sedel sem k mizi, ki je bila najbližje peči. Ker je bila krčmarica zaklala tisti dan prašiča, sem se dobro gostil z jedjo in pijačo. Potem sem šel še tričetrt ure daleč domov. Doma sem se preoblekel, vsa obleka na meni je bila mokra in mrzla, suhe ni bilo nič. Povedal sem nezgodo svoji ženi površno; natančno je nisem pravil ne njej, ne drugim – ker se mi ni ljubilo obujati neprijetnih spominov...

Lovstvo na 33. Mednarodnem sejmu kmetijstva in gozdarstva

Mednarodni sejem kmetijstva in gozdarstva v Kranju (8. 4. do 15. 4.) že 15. leto vključuje tudi lovski program, vezan predvsem na alpsko območje in na veliko divjad. Dobro pa je predstavljeno tudi področje lovske kinologije in lovske opreme. Sejem spremljajo tudi strokovni posveti, okrogle mize in demonstracije.

Na letošnjem sejmu kmetijstva in gozdarstva so pripravili zanimivo ponudbo opreme za lovce: konfekcijo, lovske pripomočke, potrebščine za lovske kinologe, lovsko optiko pa tudi lovske puške (šibrenice, risanice), olja, razpršila itd. Po dolgem času pa je bilo na voljo tudi vse strelivo, katerega so izjemno veliko prodali. Na letošnjem sejmu je namreč bilo mogoče vse, kar je bilo na ogled, tudi kupiti. Z lovskim programom so se predstavile firme: Ancelj – Novo mesto, Bock – Kranj, H. Fanzoj – Borovlje, Motex – Mengeš, Puškarstvo Šteh – Preserje, Veja – Trebnje; vsi praktično skrbijo za vso sodobno opremo lovca.

Tradicijo razstavljanja slikarskih del na lovsko tematiko je tudi letos nadaljeval g. Jurij Mikuletič, pridružil pa se mu je tudi g. Janez Justin. Njegova glavna motiva sta fazan in srnjad.

Razstava Lovske zveze Slovenije Velike zveri v Sloveniji pa je bila kar nekako sramežljivo postavljena in menimo, da bi morala biti za obiskovalce, ki jih je bilo več kot 40.000, bolj privlačna.

Sejem kmetijstva in gozdarstva v Kranju je letos na področju gozdarstva in kmetijstva, zlasti še na področju mehanizacije, ponudil široko in zanimivo tehniko, saj so bili predstavljeni najnovejši primerki tako iz Amerike kot Evrope. Ponudba motornih žag, kosilnic, alpskih motokultivatorjev, mrež, električnih pastirjev, sodobnih krmilnic, je nudila lovskim družinam oz. lovskim organizacijam vse, kar potrebujejo pri svojem delu.

Okrogla miza o lovstvu

Spremljajoči program Sejma kmetijstva in gozdarstva je bil strokoven in aktualen. Prvi dan sejma je bila okrogla miza o kmetijstvu, gozdarstvu in lovstvu, na kateri so bili prisotni poleg strokovnjakov in izvedencev za to področje tudi: g. Obal in Ferlin, državna sekretarja Ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo, glavni republiški inšpektor za lovstvo g. Simonič, g. Pogačnik s Splošnega združenja gozdarstva ter predlagatelj osnutka novega zakona o lovstvu, g. I. Oman. Okroglo mizo je vodil novinar Gorjenskega glasa g. Zaplotnik. Poleg aktualnosti o kmetijstvu in gozdarstvu pa so na okrogli mizi predstavili javnosti tudi novi osnutek predloga zakona o lovstvu, katerega predlog je pripravil poslanec g.

Oman in s tem nemalo presenetil ter prehitel Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo. Državni sekretar mag. Franc Ferlin je poudaril, da je predlagani zakon pomanjkljiv, zato je Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo že posredovalo negativno oceno vladi ter predlagalo, da je treba predlog dopolniti s strokovnimi izhodišči in načeli. Po mnenju g. Simoniča predvsem lovskogojitveno načrtovanje v Omanovem zakonu ni dobro urejeno. Občine, ki jih bo v Sloveniji več kot tristo, so po njegovem mnenju premajhne, da bi lahko odločale o loviščih in lovstvu. Franc Golja, podpredsednik LZS, je opozoril na bojazen, da bi z neustreznim lovsko zakonodajo znižali strokovno raven slovenskega lovstva, ki mu je med drugim doslej uspelo ohraniti tudi redke živalske vrste. Po mnenju g. Pogačnika bi morali pri snovanju novega lovskega zakona upoštevati dobra izhodišča, ki jih

Foto: F. Ekar

Dan gozdarjev: delovno predsedstvo razgovora Novo v gozdarstvu

Foto: F. Ekar

Okroglo mizo o predlogu Zakona o lovstvu je vodil predlagatelj zakona Ivan Oman.

vsebuje zakon o gozdovih. To še posebej velja za načrtovanje in usklajevanje različnih interesov.

Novo v gozdarstvu

V okviru sejma je bil 12. 4. 1994 tudi gozdarski dan z razgovorom na temo Novo v gozdarstvu. Na razgovoru je bila tudi zelo številna delegacija LZS na čelu s predsednikom g. F. Avberškom in podpredsednikom g. F. Goljo. Posveta se je udeležilo več kot 100 ljudi iz vseh bivših GG v Sloveniji, zasebnega sektorja, razlaščenec gozda pa tudi državni sekretar MKG g. Ferlin in glavni republiški inšpektor za lovstvo g. A. Simonič. V razpravi so opozorili, da se bo katastrofalno stanje na različnih področjih poprej vzorno vzdrževanih gozdov nadaljevalo, če ne bodo ukrepali tudi zasebni lastniki gozdov. Ti se morajo zavedati, da imajo v gozdu tudi dolžnosti in ne samo pravic. Ponovno se je razgovor vrnil k osnutku Omanovega predloga zakona o lovstvu, katerega Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo pa tudi lovška organizacija ne moreta podpirati.

Foto: F. Ekar

Predstavitve lovskih pasov psov

Dan lovcev

V soboto, 9. aprila, pa je bil na sejmu dan lovcev. Obisk lovcev je bil sicer nekoliko skromnejši zaradi nenadno zaukazane akcije polaganja vab s cepivom proti steklini za lisice po celotnem območju Slovenije. Ob dnevu lovcev je bil organiziran posvet na temo Promet in divjad. Ugotovljeno je bilo, da je na

naših cestah čedalje več povozne divjadi in vozil, ki so poškodovana zaradi trka z živalmi. Vse pogostejše so tudi pravde na sodiščih za povračilo škode, pri čemer se pogosto zatika pri reševanju spornih zadev zaradi pomanjkljivosti v zakonskih predpisih in drugega. Lovska zveza Slovenije predlaga, kot je povedal dr. A. Skobir, da bi v novo zakonodajo o divjadi in

lovstvu, ki je v pripravi, vnesli nekatere spremembe pri preprečevanju škode od divjadi in pri obsegu odgovornosti lovske organizacije za povrnitev te škode. Glede cestnega prometa naj ne bi bila za škodo odgovorna lovska organizacija, ki upravlja v lovišču (oziroma država), če ne bi mogli dokazati, da je škoda nastala zaradi njene krivde.

Na okroglo mizi Ali zadostujejo izobraževanje, dopolnilno izobraževanje in izpiti lovcev zahtevam jutrišnjega dne, je g. F. Golija lovce seznanil z novimi programi izobraževanja, ki so nujno potrebni za sodobnega lovca.

V nadaljevanju dneva lovcev je komisija LZS za lovsko kinologijo pripravila predavanje Lovski pes kot sestavni del lova. Predavala sta Vojko Pirher in mag. Marko Mali. Obravnavali so tudi aktualno problematiko iskanja obstreljene divjadi v Sloveniji. Po predavanju so predstavili posamezne pasme lovske psov (šarivce, ptičarje, krvosledce, ...) – 12 pasem. Predstavitelj je bila zaradi svoje zanimivosti zelo dobro obiskana.

Torej so organizatorji sejma izjemno veliko pozornost namenili lovstvu, lovske organizaciji in gojitvi divjadi. V okviru dneva lovcev pa je bilo še nekaj zanimivih pogovorov, med drugim tudi o odstrelu ruševca, ki je v Sloveniji prepovedan, medtem ko so na mejnem območju Avstrije s Slovenijo in drugod po Evropi odstrel te vrste celo povečali. Zanesljivo bo moralo tudi lovsko področje povzemati novosti, napredne ugotovitve iz razvitega sveta in bo temu treba prikriti našo inovativnost.

France Ekar

Pesniški lovskogojitveni bazen

V omenjeni lovskogojitveni bazen je povezanih šest lovske družine in Fazanarija oziroma lovišče ZLD Maribor, ki tesno sodelujejo pri načrtovanju, gospodarjenju in odstrelu srnjadi ter male divjadi na približno 16.000 ha skupnega lovišča. V okviru spomladanskih pregledov gospodarjenja z divjadjo in na bazenskih ocenjevanjih trofej smo kot že vrsto let poprej tudi letos v Pesniškem lovskogojitvenem bazenu opravili ocenjevanje trofej divjadi, uplenjene v letu 1993. Letos je bilo to v LD Košaki. V okviru tega je bila tudi organizirana poučna in zanimiva razstava, ki si jo je ogledalo veliko lovcev in krajanov. Organizirano je bilo tudi poučno in zanimivo predavanje predvsem za mlajše člane lovske družine o lovske šegah in navadah, predvsem o lovske etiki. Navzoče smo tudi seznanili s prvimi analitičnimi ocenami in podatki o lanskem odstrelu srnjadi.

V vseh lovske družine pesniškega lovskogojitvenega bazena (LD Duplek, Košaki, Kungota, Malečnik, Pernica, Pesnica in Fazanarija ZLD Maribor) smo lani skupno načrtovali za odstrel 632 srnjadi obeh spolov, odstrelili pa jih 667; od tega 288 srnjakov.

Med uplenjenimi srnjaki je bilo precej enoletnikov slabih telesnih tež in predvsem slabe trofejne zasnove. Opazno so tudi posledice dveh zaporednih sušnih obdobij, ki so pripomogle k večji umrljivosti poleženih mladičev, veliko srnjadi pa je končalo tudi pod avtomobilskimi kolesi. V posameznih lovske družine je takšen izpad presegel 15% letnega načrta odstrela.

Kljub temu pa ocenjujemo takšno sodelovanje in gospodarjenje v bazenu za uspešno. Dokaz temu je ugotovitev, da nobena LD v bazenu nima nerešenih vpašanj glede škode od divjadi, tudi ne beležimo posebnih zapletov s kmeti in drugimi lastniki zemljišč, saj nenehno sodelujemo z vsemi in s preventivnimi ukrepi pomagamo omejevati škodo od divjadi na najmanjšo možno mero oziroma jih rešujemo skupno in sporazumno s prizadejmi lastniki.

Upamo, da bo takšno sodelovanje imelo pozitiven učinek tudi v prihodnje v korist divjadi in predvsem nas, lovcev.

P. Ivan

LD Sv. Ana v Slovenskih goricah praznuje

Na območju mariborske lovske zveze je med številnimi LD, ki letos praznujejo 40-letnico obstoja in uspešnega delovanja, tudi LD Sv. Ana v Slovenskih goricah. Do lanskega preimenovanja kraja se je imenovala LD Zg. Ščavnica, po preimenovanju pa je tudi kolektiv zelene bratovščine sprejel ime kraja.

LD Sv. Ana gospodari na nekaj več kot 2900 ha lovne površine v zahodnem delu osrednjih Slovenskih gor. Šteje 53 članov, ki so pred leti zgradili in obnovili lep lovske dom. Gospodarsko najpomembnejša vrsta divjadi je tudi

večletnih srn v odstrelu bodo opravili letos, ko načrtujejo za odstrel prav tako 120 srnjadi obeh spolov. Srnjad je v tej LD v zadovoljivi telesni kondiciji, so pa med tistimi LD v lenarškem lovskogojitvenem bazenu in slovenskogoriškem LGO, ki že več let opravljajo intenzivni odstrel srnjadi. Odstrel na 100 ha lovne površine znaša v LD Sv. Ana v Slovenskih goricah 4,1 glave srnjadi. Soočajjo se tudi z izgubami, ki jih povzroča promet. Lani so zabeležili 8 primerov povzročenih srnjadi, kar je v primerjavi s sosednjimi LD relativno malo. Na leto odstrelilo v povprečju 8–10 lisic in po enega do dva jazbeca, zelo previdno pa načrtujejo in streljajo malo divjad.

Kot nam je povedal starešina LD Sv. Ana dr. Dušan Markoli, so se tudi pri njih naravne razmere za poljsko divjad bistveno spremenile. Svoje so namreč opravile melioracije nekaterih potočkov, ob katerih je bilo še ne dolgo tega dovolj primernega kritja za fazane in pred leti tudi za jerebice. Vsako leto vlagajo odrasle fazane, pred dvema letoma so poskusili še z jerebicami. Vse kaže, da trud ni bil zaman in da bodo jerebice le ohranili. Dušan Markoli nam je še povedal, da so velike izgube poljske divjadi tudi zaradi pretirane kemizacije v kmetijstvu. Lani so odstrelili le 15 poljskih zajcev, 38 fazanov in 5 divjih rac. Tudi za letos ostajajo pri načrtovanju skromni in stvarni, saj načrtujejo za odstrel 15 zajcev in 40 fazanov. Menijo namreč, da je najpomembnejša naloga izboljšati naravne razmere za malo divjad, kolikor je to pač še mogoče. V lovišču imajo 30 krmišč za pernatost in 5 krmišč za parkljasno divjad. Osrednjo slovesnost ob 40-letnici ustanovitve in delovanja LD Sv. Ana so pripravili 25. junija, ko so zaslužnim članom podelili priznanja in odlikovanja LZS.

Marjan Toš

Lovski kolektiv LD Sv. Ana v Slovenskih goricah

v tej lovske družini srnjad. Lani so načrtovali za odstrel 120 srnjadi obeh spolov in starostnih skupin, odstrelili pa so jih 118; od tega 3 mladiče moškega spola, 29 srnjakov-lanščakov in 32 dve- in večletnih srnjakov kategorij A in predvsem B. Poleg tega so odstrelili 38 mladičev ženskega spola, 6 enoletnih srn in 10 dve- in večletnih srn. Sorazmerno nizek delež

Predstavitelj našega lovnega turizma v Stuttgartu

Koordinacijski odbor Slovenske izseljenske matice je organiziral v Stuttgartu, zvezni deželi Baden-Württemberg, srečanje Slovencev v Nemčiji. Prireditelj je potekala od

27. 4. do 1. 5. 1994. Pokrovitelj srečanja je bilo mesto Maribor. Namen tega srečanja je bila promocija Slovenije pod geslom SLOVENIJA V SVETU na področju turizma, lovnega turizma, ribištva, gospodarstva, umetnosti, športa in še česa. S strani Slovenije in Nemčije so se srečanja udeležili: sekretar za turizem republike Slovenije gospod Marjan Jakič, sekretar za turizem pri ministru za gospodarstvo dežele Baden-Württemberg, predsednica koordinacijskega odbora prireditelja gospa Ana Stuhec, predstavnik slovenskih naravnih zdravilišč gospod Rudi Rumbak, zastopnica Kompassa v Münchnu gđc. Mateja Polanec, predstavniki slovenskih turističnih regij, predstavnika Martura Maribor gospod Gojko Vizovisek in gospod Milan Rezdevšek, predstavnika Term Maribor v izgradnji gospa Neda Guzelj, županja mesta Maribor gospa Magdalena Tovornik, predstavnik LB v Nemčiji, predstavnik obrtne zbornice Slovenije gospod Stanislav Kramberger in gospod Slavko Pukl.

Na povabilo Martura sem se turistične borze udeležil kot delegat ZLD Maribor in v okviru turizma v Sloveniji predstavil lovni turizem. Čeprav je bil čas za priprave skopo odmerjen, upam, da sem dostojno predstavil naše možnosti. Nekaj propagandnega materiala smo zbrali na ZLD Maribor, nekaj so nam ga poslali iz LZS, vse skupaj pa smo obogatili z video kaseto o lovu na Slovenskem.

Tako pripravljen sem v sredo zjutraj odpotoval v Stuttgart skupaj s turističnimi delavci Martura in predstavnic Term Maribor. Na cilj smo prispeli ob 14. uri, se namestili v hotelu in se takoj nato odpravili v veličastno stavbo v središču mesta, ki je namenjena za take prireditve.

Pripravili smo prostore za turistično borzo, ki je bila načrtovana za naslednji dan. Med množico perspektov je našlo vidno mesto tudi lovsko gradivo, ki sem ga imel na voljo. To so bile različne knjige Zlatorogove knjižnice, revija Lovec, prospekti s ceniki za odstrel velike divjadi (v nemščini).

V četrtek ob 10. uri se je pričela turistična borza. Po pozdravnem govoru gospoda Jakiča in gospe Tovornikove se je pričela predstavitelj. Najprej so zavrteli video kaseto o turizmu v Sloveniji, nato je sledila predstavitev slovenskega turizma po segmentih z diapozitivi in opisno. Ob predvajanju kasete o lovu v Sloveniji sem v krajšem govoru predstavil lov na Slovenskem in možnosti lovnega turizma. Posebno sem poudaril skrb in trud slovenske lovske organizacije za ohranitev in razvoj redkih živalskih vrst v Evropi. Po končanem uradnem delu so gostje pridno posegli po propagandnem materialu. Pokazali so zanimanje za lov v Sloveniji, za lovni turizem v paketu skupaj z ribolovom, športom, smučanjem... Skupina gostov se je zanimala za možnost odprtja agencije v Nemčiji, ki bi se ukvarjala z organizacijo lova v Sloveniji.

Za prijetno vzdušje ob posredovanju najrazličnejših informacij je poskrbela bogata ponudba slovenskih vin, hladnega bifeja in slaščic, ki smo jih pripeljali seboj. Nekaj je

prispevala tudi pekarna Rogla iz Slov. Konjice, ki je pripravila prikupno razstavo svojih izdelkov, in hotel Dravinja z odličnimi vini iz konjske kleti.

V petek je potekala promocija slovenskega gospodarstva, v soboto pa je bilo v idiličnem gradu v Stuttgartu družabno srečanje, ki sta se ga udeležila predsednik republike Slovenije gospod Milan Kučan in predsednik deželne vlade dr. Erwin Teufel. Naša skupina se je vrnila domov v petek.

Sodelovanje na tej promociji ocenjujem kot uspešno in lepa hvala Marturu iz Maribora za povabilo. Prejel sem že vabilo za naslednjo prireditel, vendar bi bilo treba za nadaljnjo uspešno udeležbo na podobnih prireditvah še kaj postoriti. Kaseto o lovu na Slovenskem je sicer čudovita, vendar naj bi predvajanje trajalo največ 15 minut!

Nujno bi jo morali tudi sinhronizirati v nemščino. Potrebni bi bili perspektivi o lovu v obliki brošure in ne samo goli ceniki. Predstavniki bi morali imeti lovske vizitke itd. Med vračanjem domov smo imeli lepo vreme in na dolgi poti sem imel priložnost opazovati pokrajino skozi oči lovca. Ne bom poudarjal urejenosti pokrajine, hotel bi reči le, da Nemci že dolgo vedo, kaj počno s svojo deželo. Gozdne in kmetijske površine, za razliko pri nas, so strnjene, goloseki so povsem pogozdeni, urbanizacija poteka v okviru prvotnih vasi in mest. Tako

odločili, da bodo podrobneje obdelali in razčlenili stanje rastišneje divjadi v njenem odnosu do okolja, problematiko poljske divjadi s proučevanjem učinkov ukrepa skrajšanja lovne dobe na poljskega zajca in razmere pri gozdnih kurah, s poudarkom na ruševcu in divjem petelinu. Posamezne tematske sklope bodo ločeno obdelovali na sejah komisij, kjer bodo sprejeli dodatne ukrepe za izboljševanje naravnih razmer, za obravnavo pa bodo pripravili tudi analitična gradiva.

Čeprav so v lovskih organizacijah na mariborskem območju, ki med drugim skrbijo tudi za gozdne kure in njihove habitate, že pred leti opozorili na nesprejemljive posege v rastišča divjega petelina, se to še vedno ponavlja. Zlasti na območju LD Peca iz Mežice, pa tudi drugod. Lovske družine so pripravile lastne programe varstvenih in drugih ukrepov, pri čemer je zanimiva zlasti pobuda LD Gaj na Kozjaku. Ta LD se je med drugim odločila naravno spremljati nekaj rastišč oz. življenjskih območij divjega petelina na Žavcarjevem vrhu na nadmorski višini 915 metrov. To je zadnje (skrajno) najvzhodnejše rastišče divjega petelina na Kozjaku in najsevernejše rastišče v Sloveniji. Za ohranitev rastišč bo skrbela posebna 6-članska komisija, ki si bo v sodelovanju z lastniki gozdov med drugim prizadevala podpisati dogovore za postavitev zapornic na gozdnih poteh. Vsem upravi-

GA PETELINA NA ŽAVCARJEVEM VRHU – LD GAJ, ZLŠ! Komisija bo z rezultati dela sproti seznanjala vse člane LD, pripravili so poseben zvezek, v katerega naj bi se vpisovali vsi lovci, ki bodo obiskali Žavcarjev vrh. Poseben problem so pogoste vožnje motoristov, ki s hrupom ogrožajo območje divjega petelina. To je droben praktičen primer, ki je dokaz več, da se v naših lovskih družinah dobro zavedajo pomena ohranitve življenjskega okolja za redke živalske vrste. Primer LD Gaj ni osamljen, je pa praktično zastavljen, zato ga tudi omenjamo.

M. Toš

OBMOČJE DIVJEGA PETELINA

**IZOGIBAJ SE
MOJEGA
OBMOČJA.
OHRANI ME!**

Napisna tabla z opozorilom LD Gaj. Bo zalegla?

Včasih je lušno b'lo, zdaj pa ni več tako...

Tako poje narodna pesem in tako razmišljajo tudi lovci, stari 70 let in več, ki imajo za sabo že prek 40 let lovskega staža. Radi se spominjajo tistih časov, ko je bilo lovišče še polno različne male divjadi, ko je imel skoraj vsak grm svojega zajca. Tedaj so bili običaji za lovce precej drugačni od zdajšnjih. Do leta 1960 so na brakadah streljali vse, kar je prišlo na stojišče. Tisti lovci, ki še niso imeli puške na

kroglo, so streljali na veliko divjad s svinčenkami (berneker), ki so se kar dobro izkazale na razdaljo do 25 m. Počasi pa so se stvari spreminile in leta 1965 srnjadi ni bilo več dovoljeno streljati na brakadah, pa tudi krogel svinčenk niso več uporabljali. Odnosi med lovci in kmeti so bili tedaj prijateljski, saj je bilo v prvi lovski družini kar polovica kmečkih fantov. V našem kraju je tedaj veljalo prepričanje, da lovci prinašajo v hišo srečo, zato so nas tedaj povsod lepo sprejeli in pogostili. Treba pa je povedati, da je tedaj vladala na kmetijah neka pristna domačnost, ki še ni težila k modernizaciji, zato so lovci lahko malicali v takšnih hišah in na koncu za zahvalo kmetu zapeli še nekaj pesmi. V zadnjem obdobju so vse kmečke hiše obnovili in preuredili njihovo notranjost in v takšne prostore lovci iz gozda in z njiv seveda nimajo več vstopa.

Da bi osvetlil spomin še živčim starim lovcom, mlajše pa seznanil, kako se je začelo razvijati lovstvo po koncu druge svetovne vojne, želim v ta namen objaviti kratek izvešček iz družinske kronike, ki pa se nanaša samo na območje sedanjega LD Zeleni Vrh – Vuzenica. Drugo svetovno vojno je preživelo le 9 lovcev, katerih skrb je bila leta 1945 poiskati med vojno odvzeto orožje. V tej akciji je poleg lovcev sodelovala tudi Ljudska oblast in organi milice.

Leta 1945 je bilo obdobje, ko stari predpisi niso več veljali, novih pa še ni bilo. Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo iz Ljubljane je sicer pošiljalo okrajnim odborom razne svetovalne okrožnice glede zaščite divjadi. Male vaške občine pa so lovske predpise krojile vsaka po svoje. Občina v našem kraju je v jeseni leta 1945 izdajala lovcom posebne nakaznice za odstrel visoke divjadi. Za uplenjeno žival pa si moral občini plačati minimalno ceno.

Leta 1946 je izšel prvi lovski zakon, ki je omogočal, da so se začele ustanavljati prve lovske družine širom Slovenije. Ustanovitelj lovske družine je bil Okrajni ljudski odbor. Ta je izdal tudi ustrezno odločbo in določil meje loviščem in površino, ki je znašala od 2.500 do 3.000 hektarjev za posamezno družino.

Na območju sedanjega LD Zeleni Vrh sta bili tedaj ustanovljeni dve lovski družini, to je Vuzenica, ki je na dan ustanovitve štela 10 članov, in lovska družina Primož, ki je tedaj

Divji petelin, ki ga je na Lovrenškem Pohorju ujel v objektiv Franc Kušar ml. maja leta 1992.

skupaj z industrializacijo čim manj posegajo v gozdne in kmetijske površine. Opazil sem porasle bregove potokov in rek in veliko kakovostnih remiz ter veliko visokih prež enokapnic.

*Franc Klajne,
predsednik komisije
za lovni turizem pri
ZLD Maribor*

Zgleden primer za vsakdanjo rabo

V komisiji za varstvo narave, gojitev divjadi in lovske statistiko pri Lovski zvezi Maribor so se letos

čencem oziroma uporabnikom gozdnih cest in poti bodo razdelili ključke od zapornic, z ustreznimi tablamami pa bodo opozarjali mimoidoče, naj ne vzemirajo petelina in se po možnosti izogibajo območja rastišč. GG Maribor so zaprosili, da bi o njihovi nameri seznanjal lastnike gozdov, ki jih bodo tudi sami seznanili s pomenom varstva te gozdne kure in z veljavnimi predpisi za zavarovanje redkih in ogroženih živalskih vrst nasploh. Pri pravilu lesa, ki naj ne bi ogrožalo življenjskega območja divjega petelina, bodo sodelovali tudi lovci iz LD Gaj. S to problematiko so seznanili tudi turiste, izletnike in planince, ki so jim pripravili nalepko z napisom OHRANIMO DIVJE-

Lovci LD Zeleni Vrh – Vuzenica pred začetkom lova leta 1956

štela 9 članov. Leta 1948 so se združile tri LD v eno veliko družino pod imenom Dravograjsko Pohorje, ki pa se zaradi velike površine in oddaljenosti ni obnesla. Zato se je leta 1954 razdelila na dve družini, ki obstajata še dandanes: to sta LD Orlica in LD Zeleni vrh. Tedaj je družina štela 30 članov, vodil pa jo je tedanji ustanovitelj Jože Luršak, ki je bil 25 let starešina naše družine. Lovci so bili tedaj stari od 25 do 30 let, polni veselja in zagnanosti.

Pred vojno so ti fantje peli na vasi, pozneje pa se je pesem prenesla v lovsko družino. Prepevali smo pred začetkom lova, med lovom in še dolgo po končanem lovu. Med ljubimci je vladalo tedaj splošno razpoloženje. Vsi so bili veseli, da so preživeli 4-letno trpljenje, medsebojnega sovraštva pa v našem kraju in sploh na Koroškem ni bilo. Kaj pa lov? Lovišča so bila tedaj zelo bogata in polna vseh vrst divjadi. Leta 1944 lovci niso lovili, ker slovenski lovci niso imeli pušk, nemški lovci pa si zaradi partizanškega delovanja niso upali v lovišča. Naslednje leto, leta 1945, pa ni bilo prave lovske zakonodaje. Stari predpisi niso več veljali, novih pa še ni bilo. Leta 1946, po ustanovitvi družine, pa se je pričel tisti pravi lov, ki se nanaša na besedo »včasih je lušno b'lo«. Visoko uplenjeno divjad je morala družina v letih 1946 do 1952 obvezno oddati za ljudsko prehrano. Leta 1952 pa je bila obvezna oddaja ukinjena.

Naša družina ima srednjegorsko lovišče, pa tudi dva ravninska predela, na katerih je včasih 20 lovcev na enem lovu uplenilo 30 zajcev, 10 fazanov in nekaj jerebic. Kaj pa sedaj? 50 lovcev na enaki površini upleni morda enega zajca in dva fazana. Nekoč smo hodili na lov peš in smo imeli še dokaj razmajane šibrnice. Zdaj pa imajo lovci sodobne puške in drage avtomobile, s katerimi se pripeljejo na lov. Vse to pa seveda nič ne pomaga, če v lovišču ni nizke divjadi.

Pred 35 leti je bil na teh ravninah posejan vsak košček zemlje s raznimi poljskimi posevki, kot so: pšenica, rž, proso, oljna repica in nekaj koruze. V jeseni se je na njihval lesketala cvetoča ajda, lahko si videl zadnje leglo zajčkov, ki so bili oktobra še zelo majhni in smo jim rekli ajdovščki. Zdaj so na ravninah ogromna hmeljišča, nekaj je silažne koruze, vse drugo pa je travna ruša, ki jo gnojijo z umetnimi gnojili in kosijo večkrat na leto. Vse te spremembe so nastale, ko so se kmetije pred 30 leti preusmerile v živinorejo in pridelavo mleka. Lovci lahko sklepamo, da v prihodnje kmetije ne bodo nazadovale, temveč bodo še pospešile gospodarski napredek, kar pomeni, da lovci na teh ravninah v prihodnje skoraj da nimajo več kaj iskati.

V naši družini sedaj prevladujejo lovci tretje generacije, ki imajo za sabo 10 let lovskega staža. Ti lovci se zelo trudijo, da je lovišče vzorno urejeno, stalno ga kontrolirajo in dandanes je visoke divjadi toliko, kot še nikoli poprej. Lov na visoko divjad je posamičen, kar pomeni, da skupnega veselja kljub temu ni. Za gojitev nizke divjadi pa tudi zagnani lovci ne morejo nič prispevati,

ker za to ni pogojev. Da bi vsaj delno popestrili jesenski lov, je družina že pred leti postavila večjo oboro, kamor vsako leto vložimo od 50 do 100 majhnih fazanov (kebčkov), ki jih spustimo pred začetkom lova. A glej ga, »šmenta«, ti fazani ne poznajo lovske meje. Toplo sonce na sosednji ravnini jih izvabi, da poletijo čez Dravo, nazaj pa se ne vrnejo in lovci le nemočno gledajo za njimi. Četudi v prihodnje ne bo možnosti za gojitev nizke divjadi, mladi lovci nikoli ne bodo doživeli takega veselja na skupnem lovu, kot smo ga poznali pred 45 leti.

Franc Pirečnik

Srečanje lovskih tehnikov in lovskih čuvajev LZ Posavje–Krško

Po sklepu Upravnega odbora Lovske zveze Posavje–Krško je bilo 19. maja 1994 v gostišču Janc na Studencu nad Sevnico skupno srečanje vseh lovskih tehnikov in lovskih čuvajev iz 25 lovskih družin, kolikor jih združuje ta zveza. Skoraj vsi vabljeni (približno 100) so se srečanju udeležili.

Navzoče je pozdravil predsednik UO zveze in izrekel zadovoljstvo zaradi velike udeležbe. Spregovoril je o izobraževanju lovcev, o problemu mentorstva, o slabem vedenju nekaterih lovcev po opravljenem lovskem izpitu, o slabem odnosu do pisanja v glasilo LOVEC itd. Sicer pa je menil, da večina lovcev dobro opravlja svoje obveznosti. V imenu vodstva Lovske zveze Posavja se je najuspešnejšemu lovskega tehniku, članu LD Boštanj, zahvalil za njegovo dolgoletno, požrtvovalno in strokovno delo v lovski organizaciji in mu ob tem izročil priznanje.

Predstavnika lovske zveze sta navzoče ponovno seznanila s Pravilnikom o organizaciji gojivnočuvajske službe. Predvsem pa sta opozorila na pravice in dolžnosti lovskega čuvaja pri opravljanju čuvajske službe in zbiranju dokaznega gradiva za storilce prekrškov in kaznivih dejanj. Posebno pozornost je treba nameniti divjemu lovu, za katerega se odločajo avto-

Lovska tehnika iz Posavja na obhodu

Udeleženci tečaja za lovske čuvaje v Kozini so opravljali izpit 16. aprila letos.

mobiliti. Ob tem se tudi za lovce postavlja vprašanje, do kam v lovišču z avtomobilom. Na to žal nimamo odgovora. Vsaj za nas, lovce, naj bi veljalo, da se v notranost lovišča vedno odpravimo peš. Zelo pomembni so tudi redni obhodi lovišča v pomladanskem in poletnem času, ko bi moral v lovišču vladati mir. Posebna skrb naj velja gojitvi divjadi.

Pogosto se srečujemo z nepravilnim ravnanjem z orožjem, zaradi česar se dogajajo nesreče – njihove posledice so hude. Navedel je nekaj konkretnih primerov.

Vsi lovski čuvaji so prejeli nove službene izkaznice in službene znake.

V razgovoru, ki je sledil, je bilo med navzočimi čutiti nekakšno zaskrbljenost za naše lovstvo v prihodnje. Veliko je bilo uganjanj, kakšen bo novi Zakon o lovstvu. Huda kritika pa je bila izrečena na Omanov predlog zakona o lovstvu. Menili so, da je tako slab, da o njem ni vredno razpravljati.

Konrad Seidl

Lovskočuvajski tečaj v Kozini

Glede na izobraževalni program LZ Slovenije je bil po petih letih ponovno organiziran tečaj za lovske čuvaje na območju OK ZLD Koper. Iz praktičnih razlogov je tečaj (in izpiti) potekal na Kozini. Tako se je zapolnila vrzel, ki je nastala pri izobraževanju članstva. Vedno več je namreč lovcev, ki jim ne zadošča pridobljeno znanje na osnovnem lovskem tečaju oziroma lovskem izpitu. Lovskočuvajski tečaj je primerna oblika izobraževanja za tiste, ki si želijo predvsem dopolnilnega izobraževanja ter biti o lovstvu bolj seznanjeni. Lovskočuvajski tečaj je obsegal 100 predavateljskih ur ter je trajal od 17. februarja do 9. aprila 1994. Tečaj je bil za tečajnike precej naporen, saj je bil urnik sestavljen tako, da so bila predavanja kar trikrat na teden, in sicer dvakrat popoldne ter vsako soboto po 6 ur. Kljub temu pa so vsi tečajniki nadvse redno obiskovali tečaj, saj praktično ni bilo izostankov od predavanj. To kaže vso zavzetost tečajnikov za tako izobraževanje. V okviru tečaja so tečajniki obiskali GL LZS Ljubljanski Vrh ter lovski muzej v Bistri. Tečaj je obiskovalo 16 te-

čajnikov, in sicer 13 iz lovskih družin OK ZLD Koper ter 3 tečajniki – poklicni lovci iz gojitvenega lovišča Snežnik-Kočevska Reka. Zaključnega izpita, ki je bil 16. 4. letos, se je udeležilo vseh 16 tečajnikov. Po oceni predsednika izpitne komisije so tečajniki pokazali zelo solidno znanje, kar vodi k mnenju, da je pri manjših skupinah tečajnikov mogoče doseči znatno boljše kakovost znanja. Vsi tečajniki, ki so opravljali izpit pred izpitno komisijo LZS, so namreč izpit opravili uspešno.

Zvonko Andrijašič

V jeseni dopolnjen Lovčev priročnik

V okviru prednostnih nalog komisije za izobraževanje in stike z javnostjo sodijo tudi **priloge na izdajo dopolnjenega LOVČEVA PRIROČNIKA**. Imenovan je bil uredniški odbor publikacije, ki opravlja sprejete obveznosti in skrbi, da bo nujno potrebna strokovna knjiga že v jeseni zagledala luč sveta. Dosedanje priloge potekajo po programu, kakšnih posebnih zaostankov za zdaj še ni, čeprav se zdi, da bi lahko avtorji posameznih vsebinskih sklopov vendarle nekoliko pohiteli z oddajo dopoljenih in vsebinsko popravljenih besedil. Uredniški odbor je menil, naj bi v priročnik vključili novo poglavje o geografskih značilnostih Slovenije, o varstvu narave in o značilnostih rastlinstva posameznih geografskih enot oz. območij v Sloveniji. Za razliko od dosedanje zadnje izdaje knjige tokrat ne bo vprašanj in odgovorov hkrati, temveč bodo orientacijska vprašanja dodana ob koncu posameznih poglavij oz. vsebinskih sklopov. Tako bo upoštevana doslej pogosta in v glavnem upravičena pripomba, da je publikacija narejena preveč po vzoru nekdanjih »katekizmov« in zato premalo celovita. Primerjava verjetno ni povsem na mestu, bo pa do neke mere resnična. Za izobraževanje v lovstvu in lovski organizaciji potrebujemo dobro strokovno literaturo, kar še zlasti velja za učbenike za lovske pripravnike. Nova, dopolnjena izdaja Lovskega priročnika bo torej posodobljena in prilagojena novim predpisom, tudi tistim s področja varovanja redkih

in ogroženih vrst v Sloveniji. Nekatera poglavja sedanjega priročnika bodo povsem izpuščena, nekatera na novo napisana, vsa druga pa bodo delno predelana in predvsem posodobljena. Pomembno je zlasti, da bodo besedila ohranila avtonomnost in visoko strokovnost, kar je še posebno pomembno tudi zaradi pogostih očitkov na račun naše nestrokovnosti. Zato si spodrsilajev in strokovnih napak ne smemo in ne moremo privoščiti. Besedila sledijo tudi najnovejšim izsledkom lovstvu sorodnih znanosti, še zlasti pa vključujejo zadnje dosežke lovske stroke in lovske prakse. V zadnjih letih nastajajo v našem lovstvu velike spremembe, ki jih je treba znati obvladati in jim zelo tenkočutno slediti. Nastajajoča dopolnjena izdaja Lovčevega priročnika naj bi torej pomenila učni pripomoček za novo sprejete člane, hkrati pa bi morala biti tudi nepogrešljiva, vsakdanja literatura vsem, ki se ukvarjajo z lovstvom in so člani lovske organizacije. Pomemben delež naj bi priročnik prispeval k razvoju lovske stroke. V sodelovanju s strokovno javnostjo naj bi temeljna spoznanja nadgrajeval in dopolnjeval, kot to velja aktualni trenutek. Tega pa si prav brez znanja in strokovne literature, domače in tuje, ni mogoče niti predstavljati.

M. Toš

PREKLIC IZGUBLJENIH ZNAKOV LOVSKEGA ČUVAJA

Zveza lovskih družin Kočevje prekljuje izgubljena znaka lovskega čuvara: **reg. št. 1325**, izdana na ime Jože Fajfar, rojen 21. 2. 1927, stanujoč Mozelj 1, občina Kočevje, (LD Predgrad), in znak, izdan pod reg. št. 1326 na ime Zdravko Sočak, rojen 26. 2. 1960, stanujoč Mozelj 40, občina Kočevje (LD Predgrad).

Strelci zopet na Toškem Čelu

Več kot 100 lovskih in drugih športnih strelcev ter dvakrat toliko njihovih prijateljev ter ljubiteljev tega športa iz vse Slovenije se je 27. aprila letos, na državni praznik, zbralo na Toškem Čelu. Počastitev dneva upora proti okupatorju so zaznamovali s strelsko tekmo na umetne golobe in tarčo srnjak, ki jo tradicionalno, vsako leto prirejajo že drugo desetletje. Dan pred tem so na treningu sodelovali tudi pripravniki, saj vedno bolj prodira spoznanje, da je športno streljanje odlična šola za varen in uspešen lov.

Bor Keršan, predsednik LD Toško Čelo, je tekmovalje odprl in tudi vodil. Varno in brez zastojev pa ga je izvedla stalna in preskušena ekipa njene strelske sekcije. Strokovnjaki menijo, da je k letošnjemu uspehu svoj delež prispevalo tudi strelivo, ki ga je uporabljalo osemdeset odstotkov udeležencev. Lovsko strelivo so nabavili pri domači firmi **TILS**, katere lastnik je športni strellec **Ivan Tkalec**. Lastno, domače in učinkovito strelivo bo gotovo mnogo pripomoglo k pocenitvi

Foto: L. Pohar

Tudi v drugem desetletju tekmovalnj množična udeležba

in še večji uspešnosti prihodnjih strelskih tekmovalnj.

Tekmovalo je 12 tričlanskih ekip, ki so dosegle takele rezultate:

GLINASTI GOLOBI:

1. T. KONČAN, LD Vič, 27 točk
2. A. STAJIČ, SD Olimpija, 27 točk
3. J. KVARTIČ, SD Oljka, 27 točk (vrstni red je določilo razstreljevanje).

TARČA SRNJAK:

1. M. STERLE, LD Ig, 87 točk
2. M. RAK, LD Kamnik, 83 točk
3. B. BURJA, LD Kamnik, 81 točk

KOMBINACIJA:

1. M. RAK, LD Kamnik, 167 točk
2. J. KRAMER, LD Tomišelj, 166 točk
3. T. KONČAN, LD Vič, 164 točk
4. I. PIČULIN, LD Jošt, 164 točk
5. H. HOFFMAN, LD Toško čelo, 164 točk

EKIPNO:

1. LD Kamnik, 476 točk
2. LD Žalec, 437 točk
3. SD Trap Naklo, 426 točk

Sojenje je vodil strelski veteran in organizator Stane Tomažič ob pomoči sodnikov Vinka Tomažiča, Hineta Hoffmana in M. Juriča.

Tekmovalni del so sklenili z razvedrilnim streljanjem, nato so razglasili rezultate in podelili nagrade. Podobno uspešno kot tekmovalje je potekalo, prav tako tradicionalno, lovsko srečanje, ki mu je sledilo. Gostinski prostori ob lovski koči so bili pretesni za tekmovalce, njihove prijatelje ter številne izletnike, ki so se pridružili zabavi. Zato sta gostoljubna oskrbnika Boža in Slavko Brezovnik postavila improvizirano platneno šotorsko restavracijo in tako razširila svojo bogato gostinsko ponudbo. Odlična glasba je krepila vedro razpoloženje, zato je zabava ob dobri jedaci in pošteti kpljici trajala še pozno v noč.

L. P.

IZKLJUČITEV IZ ČLANSTVA

Obveščamo, da je **LD Križevci** v Prekmurju zaradi neizpolnjevanja obveznosti do LD in kršenja pravil lovskega tovarništva 23. 2. 1994 izključila iz LD g. **ERNESTA POČIČA**, roj. 19. 5. 1944, stanujočega Panovci 11, pošta 69206 Križevci v Prekmurju.

Odločba je pravnomočna.

Lovska zveza Slovenije jih je odlikovala

Občni zbor, Upravni odbor oz. Izvršni odbor ter Komisija za odlikovanja LZ Slovenije so na predlog lovskih družin in zvez lovskih družin na svojih sejah od 18. 11. 1993 do 10. 5. 1994 v skladu s pravilnikom o podeljevanju lovskih odlikovanj (sprejet na 3. seji Upravnega odbora LZS dne 9. 10. 1993) odlikovali z Zlatorogovo plaketo, redom I., II. in III. stopnje in z znakom za lovske zasluge z območij naslednjih ZLD:

Zlatorogova plaketa

ZLD Prekmurje: Jože Grlec.

Red I. stopnje

ZLD Ljubljana: Lojze Černe, Pavle Loštrek, Ivo Kralj; **ZLD Priekija:** Janko Kralj, Stane Ribič, Cita Bračič; **OK ZLD Koper:** Anton Jakomin; **ZLD Maribor:** Alojz Gašper; **Koroško lovstvo – Celovec:** Albin Knafel.

Red II. stopnje

ZLD Zasavje: Janez Tomažič, Ivan Cerar, LPZ ZLD Zasavje, Janez Dolanc, Miro Medvešek, Rudi Makar, Vojko Božič, Boris Pavčič, Tone Založnik, Franc Odlazek; **ZLD Novo mesto:** Aleksander Zakrajšek, Viljem Udovič, Alojz Kastelic, Ivan Longar, Stane Kozlevčar, Mirko Pelko, Franc Ivanetič; **ZLD Notranjske Cerknica:** Jože Kandare, Dario Zapašek; **ZLD Priekije:** Franci Strniša, Oskar Šmid, Jože Muhič; **ZLD Maribor:** Mirko Skudnik, Hinko Dretnik, Jože Caf, Rudi Vrčkovnik, Anton Lah, Franc Pušnik, Ivan Maier, Zdenko Neuvirt, Franc Polanec, Leopold Kristl, Srečko Podlesnik, Jože Snajder; **ZLD Idrija:** Alojz Pelhan; **ZLD Posavje:** Ivan Malus, Ernest Jankovič, Ivan Erban, Martin Lepšina, Jože Starc, Aleksander Bednaršek; **OK ZLD Koper:** Franc Zrnec, Ivan Mahne, Ciril Sigulin, Livio Jakomin, Jože Gregorič, Anton Mahne; **ZLD Kočevje:** Jože Kalan, Mirko Pantar; **ZLD Ljubljana:** Vinko Foršček, Franc Levičnik; **ZLD Gorenjske:** Viljem Tomat, Josef Mihaljevič; **SK ZLD Celje:** Ivo Mešiček; **ZLD Prekmurje:** Ni-

kolaj Ferencič, Mirko Horvat, Aleksander Kološa, Alojz Šturm, Ilija Torbica.

Red III. stopnje

ZLD Gorica: Ivan Špacapan, Edmond Ferfolja, Jure Mikuletič; **ZLD Notranjskega LGO Postojna:** Miha Bittner; **OK ZLD Koper:** Jože Funa, Danilo Perdec, Stane Benčič, Rudi Brce; **ZLD Priekija:** Anton Šinko; **ZLD Novo mesto:** Slavko Mlakar, Martin Udovič, Alojz Zupančič, Milan Zupančič, Milan Kopolšek, Marjan Boštinar, Janez Zupet, Franc Jerman, Darko Luzar, Janez Fortuna, Stane Peruš, Franc Novak, Milan Kukovec, Mihael Duh; **ZLD Notranjske Cerknica:** Anton Zigmund, Marjan Istenič, Janko Škrli, Jože Fabjan, Stane Gerl, Jože Kondare, Jože Kovač, Jože Sterle, Janez Marolt; **ZLD Gorenjske:** Franc Šmid, Vinko Markelj, Stane Bertonec, Štefan Zupan, Ančka Zupan, Jože Sever, Franc Tratnik, Janko Troha, Otto Prepotnik, Josef Novak, Helmut Božič, Franci Tišler, Johann Muri, Ivan Muri; **ZLD Posavje:** Dušan Lipej, Feliks Dernikovič, Janez Šekoranja, Anton Kalin, Branko Premelj, Miha Ogorevc, Janko Kos, Jože Pintarič, Anton Harapin, Franc Strgar, Jože Verstovšek, Miljan Zidanič, Jože Cizel, Ivan Kene, Simon Mlakar; **ZLD Maribor:** Albin Pesek, Drago Ferl, Ivan Mravljak, Avgust Posterl, Rudi Pečnik, Franc Špendl, Franc Šenverter, Karel Germ, Leopold Lorber, Oto Fritz, Milan Perko, Janez Lavrenčič, Ivan Purgaj, Stanko Va-

Podjetje za prodajo in izdelavo lovskega orožja
Kranj, Dražgoška 2, tel.: 064/223 320

NUDIMO VAM

- strelivo: krogelno, šiberno, trap ter glinaste golobe
- strelne daljnogledne in dvogledne
- diablole za zračne puške in tarče
- zračne puške SLAVIJA 631 DE LUX
- lovske obleke, škornje, nogavice, rokavice
- pokale, medalje, priznanja
- ribiška oblačila
- ribiško opremo in drugo za ribolov
- hrano za male živali.

STORITVE

- ocenjujemo orožje in svetujemo pri nabavi orožja in streliva
- izdelujemo lovske karabinke po naročilu
- montiramo nove cevi
- montiramo strelne daljnogledne z različenimi montažami
- servisiramo vse vrste lovskega in športnega orožja
- izdelujemo gravuro po vaši izbiri in rezbarimo v les
- izdelujemo nova kopita za vse vrste pušk.

OBIŠČITE NAS IN SE PREPRIČAJTE!

Delovni čas	
vsak dan	8.30-19.00
sobota	8.30-13.00

Iant, Albin Kunst, Franc Ornik, Roman Jakopce, Franc Soršak, Dušan Kapun, Branko Kavčič, Ignac Senekovič, Ivan Lipič, Oto Frajzman, Slavek Polanec, Jože Kapel, Vojko Pečarič, Ivan Lorber, Miran Nikl, Miro Černič, Franc Kristl, Vladimir Lešer, Julij Šauperl, Jan-ko Strnad, Jože Babšek, Ivan Ačko, Oto Lopič, Just Poropat, Zdravko Brezovšek, Vili Novak, Gabrijel Strehar; **ZLD Zasavje:** Edvard Uranjek, Franc Podbregar, Božo Ocvirk, Emil Bovhan, Rudi Andrejaš, Rudi Bouhan, Dušan Korinšek, Anton Hauptman, Jernej Kotar, Janko Izlaker, Milan Vetešek, Alojz Judež, Stane Dolar, Martin Strašek, Jože Renko, Ivan Knez, Ignac Tomažič, Franc Šparlek, Alojz Gošte, Franc Medvešek, Vid Bau, Ludvik Prošek, Srečko Tihelj, Božo Zavodnik, Franc Kreča, Robert Krivic, Jože Brvar, Štefan Kralj; **ZLD Ljubljana:** Albin Vodopivec, Peter Durjava, Jože Dremelj, Albin Ložar, Tone Arh, Franc Dolenc, Anton Usenik, Franc Šteblaj, Boštjan Lokar, Stanko Krumpak, Janez Hlebš, Ludvik Golob, Ivan Bitenc, Herman Jesenšek; **SK ZLD Celje:** Oto Rak, Vinko Rudl, Jože Slapnik, Andrej Vran- kar, Martin Lakner, Božidar Kun- stič, Franc Novak, Bogdan Horvat; **ZLD Prekmurje:** Štefan Celec, Štefan Vučak, Miro Červek, Franc Horvat, Rudi Ficko, Štefan Zalo- dec, Jože Prša, Jožef Köves, Ra- domir Djukič, Ivan Škalič, Martin Hanc, Štefan Lutar, Štefan Barta- lanič, Evgen Kerčmar, Avguštin Zoltan.

Znak za lovske zasluge

ZLD Notranjske Cerknica: Janez Škrj, Jože Strle, Matjaž Mlakar, Ludvik Prevc, Jernej Žindaršič, An- te Maras, Ivan Petrič, Marko An- žlovar, Silvo Šega, Matjaž Koče- var, Slavko Strle, Franc Mrzlikar, Aleksander Mahne, Milan Štrukelj, Mirko Jurjevčič, Jože Hribar, Igor

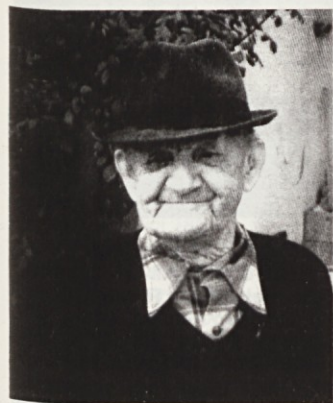
Zakrajšek, Franc Knavs, Franc Kraševac, Franc Mandelj, Jože Žnidaršič; **ZLD Gorenjske:** Marko Šenk, Miloš Zupančič, Jakob Pi- skernik, Jože Muri, Janez Tolar, Andrej Tolar, Stane Demšar, Ivan Kemperle, Janko Thaler, Stane Rant, Janez Kamenšek, Ivan Zu- pan, Srečko Rovtar, Alojz Deč- man, Janez Nahtigal, Alojz Avse- nik, Bojan Stopar, Andrej Jenko, Pavle Logonder, Franci Klemenc; **ZLD Gorica:** Pavel Markič, Zden- ko Kuzmin, Franc Zupančič, Franc Ložej, Stanislav Štiligoj, Dušan Simič, Ivan Muzič; **ZLD Prekija:** Anton Pintarič; **ZLD Maribor:** Rudi Bunderla, Milan Pevljakovič, Pre- drag Kosijer, Vlado Plevnik, Milan Hribernik, Ivan Mrzel, Ožbi Fajmut, Franc Gozdniar, Andrej Ivančič, Emil Kobalej, Marko Ploj, Štefan Štehar, Roman Dirntiš, Jože Potočnik, Marjan Refel, Alojz Pav- še, Leo Juh, Ivan Pungartnik, Mar- tin Veršnik, Ivan Potočnik, Roman Kogelnik, Jože Kogelnik, Maks Kupnik, Štefan Novak, Pavel Oto, Vinko Pšeničnik, Boris Pušnik, Vinko Zajc, Blaž Zemlič, Kristijan Miklavc, Vinko Draušbaher, Titos Keber, Ivan Praznik, Ivan Kram- ljak, Milan Hudernik, Karel Kralj, Drago Triplat, Franc Rifel, Jakob Hermonko, Ivan Oderlap, Albin Pesko, Alojz Čegovnik, Silvester Praper, Marko Matkovič, Mirko Sterže, Albin Budna, Drago Kralj, Vlado Atelšek, Marjan Hlišč, Jože Adam, Ivan Godec, Franc Šibal, Anton Pauman, Ivan Milec, Anton Španinger, Slavko Milec, Ivan Klinc, Kamenko Radovanov, Bojan Belna, Konrad Danko, Silvester Černic, Edvard Božnik, Jože Zrn- ko, Veko Marzidošek, Janko Ja- vornik, Zmagoslav Tinta, Franc Črešnar, Mirko Klemen, Karel Be- škovnik, Dušan Markoli, Miran Bergaver, Jože Frešer, Rado Or- nik, Ivan Robič, Leopold Pušnik, Srečko Dolšak, Dušan Šela, Bran- ko Leskovar, Oskar Stergar, Ferdo Ključevšek, Anton Stopan, Ludvik

Rozin, Bogdan Postružnik, Franc Bohl, Radko Lešnik, Ivan Vogrin, Franc Škerget, Emil Čuček, Bolte- žar Ditner, Jože Strehar; **ZLD Idri- ja:** Julijan Cvek; **ZLD Posavje:** Andrej Germovšek, Karel Blažin- čič, Andrej Pavlin, Zdravko Gregl, Ivo Jandras, Stane Dernikovič, Franc Kragl, Ivan Brkovič, Vinko Rožman, Aleš Ilc, Darko Cerjak, Jože Ogorevc, Pavel Suša, Jože Strgar, Jože Kocjan, Ivan Cizel, Ivan Lipar, Franc Verstovšek, Slavko Molan, Miran Pavlič; **ZLD Zasavje:** Jože Škofca, Viktor Dol- ar, Marjan Uštar, Franc Šinkovec, Miran Kovič, Nace Čož, Anton Čož, Alojz Vodenik, Miloš Ven- gust, Branko Trkmič, Pavle Cest- nik, Ivan Čož, Alojz Dolinšek, Du- šan Izlaker, Jože Povše, Jože Konhajzler, Aleš Berger, Emil Bov- han, Evstahij Urbanija, Ivan Jer- man, Marjan Kadoič, Gerhard Percl, Ivan Malešič, Ivan Kalinšek, Janez Zajc, Franc Jager, Rudi So- roszy; **ZLD Novo mesto:** Jože Ka- stelic, Tone Rešetič, Borut Usenik, Jože Mrak, Jože Mikec, Slavko Orehek, Milan Marn, Jože Bre- gant, Franc Svetlin, Jože Strnad, Andrej Eršter, Leopold Tomšič, Alojz Urbanč, Miha Cizel, Alojz Av- guštinčič, Avgust Gregorčič, Franc Jevnikar, Terezija Kopolšek, Ja- nez Korelc, Stanko Kovačič, Rafe- l Pavlin, Ivan Tomažin, Nace Blatnik, Slavko Franko, Branko Smolič, Mirko Zakrajšek, Karol Hri- bar, Franc Lindič, Jože Gabrijel, Jože Dimic, Jože Ostanek, Stane Šlajpah, Ernest Mežan, Jože Ko- stelic, Miro Salehar, Stanko Lon- gar, Božidar Metelko, Miro Zore, Anton Slak, Anton Rogelj, Ivan Pungartnik, Ivan Turk, Anton Knez, Slavko Tršinar; **ZLD Koče- vje:** Branko Južnič, Konrad Lampe, Dušan Jamnik, Jože Oven, Darko Kozina; **OK ZLD Koper:** Danilo Votovec, Darij Jelusin, Franc So- sič, Jože Mahne, Miran Blažina, Ljubo Mihalič, Milan Gropajc, Igor Zupančič, Franc Ivančič, Severin

Mezinec, Boris Kocjan, Tibor Mar- vai, Darko Ostrouška, David Pi- pan, Samo Pirjevec, Josip Žugelj, Herman Lah; **ZLD Notranjskega LGO:** Branko Klanjšek, Jože De- bevc, Josip Bojc, Janez Mekina, Franc Krmel, Milan Strucelj, Mirko Kaluža, Stanislav Milharčič; **ZLD Ljubljana:** Srečko Vrtnik, Tomaž Končan, Boštjan Končan, Franc Turk, Mitja De Gleria, Ferdo Mal- nar, Rudolf Čamerik, Karol Brus, Samo Oblak, Mladen Balaban, Mi- lan Ovca, Marjan Valentinčič, Bo- gomil Budič, Matjaž Laboda, Tone Urbanija, Marjan Kranjec, Stane Lenardič, Jože Gole, Miloš Čelar, Franci Koščak, Stane Logar, An- ton Kozar, Franc Leskovec, Franc Godina, Franc Slabe, Roman Pivk, Franc Rudolf, Anton Mlakar, Anton Možina, Aleksander Peršin, Dušan Šteblaj, Rojko Škulj, Zdenko Tu- šak, Božo Zakrajšek, Herman Mal- nar; **SK ZLD Celje:** Ivan Stroj- anšek, Stanislav Žolger, Janez Bas- sle, Ivan Kok, Drago Kozmus, Vik- tor Lenko, Franc Svet, Jože Med- ved, Jože Repnik, Ivo Verzolac, Vili Romih, Franc Vrabčič, Milan Ša- franko, Marija Fink, Miha Klajnšek, Ivan Lorgar, Franc Čujež, Dušan Tanko, Hinko Pap, Jože Vrleb, An- ton Omerza; **ZLD Prekmurje:** Ja- nez Sever, Janez Kreft, Jožef Raj- nar, Karel Kovs, Drago Kološa, Marjan Štiblar, Konrad Hoheger, Ciril Kovačič, Stanko Skraban, Franc Ferenčič, Rudi Pucko, Lud- vik Ritooper, Aleksander Kološa, Koloman Špilak, Janez Malačič, Kolman Detelbah, Štefan Serec, Anton Šostarec, Jožef Kreft, Mirko Gorza, Janez Andrejč, Alojz Gider, Ivan Gregor, Evgen Hašaj, Anton Košar, Milan Kovačič, Franc Ku- min st., Franc Kumin ml., Franc Rajh, Herman Šiftar, Jože Roščan, Viktor Bogdan, Štefan Kolarič, Šte- fan Tivadar, Jože Jakšič, Ivan Gju- ran, Jože Leček, Mirko Škalič, Ru- di Toplak, Ludvik Cigan, Ivan Vuč- ko, Marjan Vučko.

Iz Pisarne LZS – A. H.

JUBILANTI

Drugega marca letos je minilo 90 let, odkar se je v revni družini v Šempetru (sedaj Otočec pri No- vem mestu), rodil **Lojze Florjan- čič**. Kljub težkim razmeram in revščini v številni družini se mu je takrat uspelo izučiti za čevljarja. Kot mlad čevljarski delavec se je moral pehati za skromen zaslužek

vse od Gorenjske, Bele krajine in vse Dolenjske.

Kot mnoge Slovence je vojna vihra tudi Lojzeta potegnila na otok Rab, od koder se je vrnil po kapitulaciji Italije in se takoj pridružil partizan- skim borcem, s katerimi je preki- žaril Notranjsko in Dolenjsko po- dolgem in počez. Že takrat je vzlju- bil Notranjsko in roške gozdove: oboje ima še vedno v lepem spo- minu.

Takoj po vojni se je zaradi ljubezni do narave zaposlil kot lovski čuvaj v Gojitenem lovišču Rog – Kočev- je. Službene dolžnosti in življenjs- ke razmere so ga vodile od Lo- škega potoka in Rakitnice do Ko- marne vasi v Kočevskem Rogu. Leta 1950 se je zaposlil kot logar pri GG – gozdni upravi Novo me- sto, kjer je služboval vse do upoko- jitve. Hrepenel po naravi in lovski bratovščini je bil Lojze leta 1946 soustanovitelj lovske družine Urš- na sela in bil tudi njen prvi tajnik (1946–1951). Leta 1950, ko se je

LD Uršna sela združila z LD Topli- ce, je aktivno deloval kot član upravnega odbora in prizadevni graditelj lovske kočice na Pajkežu. Lojze Florjančič je bil dolga leta tudi zgleden vzoredelj čudovitih re- sastih goničev.

Za vestno in bogato delo je prejel številna odlikovanja in priznanja, posebno pa si šteje v čast prizna- nji, ki sta mu jih podelili LD Toplice in Lovska zveza Slovenije.

Ln prišla je jesen njegovega življe- nja. Sedaj prebiva v svoji hišici na Lazih pri Uršnih selih, ki si jo je zgradil s svojo pridnostjo, življenje pa mu izpolnjuje harmonija z nje- govimi najdražjimi. Kljub svojim spoštljivim letom je Lojze še vedno živahen, čil in zdrav, le z nagluš- nostjo in vidom ima malo težav.

Kot častnemu članu LD Toplice mu za visoki življenjski jubilej iskreno čestitamo in se mu zahvaljujemo za njegovo delo. Želimo mu, da bi še dolgo zahajal med nas in užival lepote narave. LD Toplice – F.I.

Zdrav in poln moči je 2. januarja 1994 praznoval 75-letnico naš pri- jatelj in lovski tovariš **Pavel Zo- renč**. Rodil se je leta 1919 v Celju. Že 19-leten fant se je preselil v Ma- ribor in Štajerski ostal zvest do dan- es.

Ko je prišel v Maribor, se je zapo- sil v tedanjem podjetju Plavec,

med vojno je delal na Dunaju. Januarja leta 1945 so ga odpeljali v koncentracijsko taborišče Mauthausen. Po vojni se je vrnil v Maribor, kjer si je ustvaril dom in družino.

Leta 1948 je vstopil v lovsko organizacijo, leta 1949 pa je opravil lovski izpit. V LD Radvanje je bil aktiven; tako je opravljal funkcijo blagajnika LD kar 22 let (od leta 1948 pa vse do 1970), leta 1970 je postal gospodar lovske kočice in v njej gospodaril do leta 1981, ko je opravljal še funkcijo knjigovodje lovske kočice do leta 1983.

Prav njegovi trgovski žilici in pogajalski sposobnosti velja glavna zahvala, da so lovci LD Radvanje leta 1959 kupili kočico na Pohorju od takratnega Športnega kluba Branik.

Starejši lovci vedo povedati, da boljšega gospodarja lovske kočice, kot je bil naš Pavli, še nismo imeli. LZS ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge, LD Radvanje pa z dvema družinskima priznanjema. Njegova največja ljubezen je bil lov na malo divjad; ima pa še eno veliko ljubezen – njegovo brunarico na Pohorju, kjer je zelo rad. Želimo mu, da bi bil še naprej dobrega zdravja, da bi še naprej prihajal med nas in da bi se še dolgo srečevali na našem lepem Pohorju.

LD Radvanje – F. B.

V krogu prijateljev, znancev in lovske tovarišev je 25. februarja 1994 praznoval 70-letnico bogatega in ustvarjalnega življenja naš član in tajnik družine **Alojz Jošt**.

Lojzek se je rodil 25. februarja leta 1924 v znani družini kmetov in gostilničarjev Jošt v Rošpohu.

Po končani osnovni šoli so starši Lojzeka poslali na šolanje na učiteljsko, da bi postal učitelj, kar je bila njegova življenjska želja. Šolanje je moral prekiniti leta 1941 zaradi okupacije naše domovine. Okupator ga je kmalu prisilno mobiliziral v svojo vojsko. Na bojišču je bil ranjen. Po mnogih zapletih se je v začetku leta 1945 vrnil domov na dopust. Ostal je doma in se ni več vrnil v okupatorjevo vojsko. Vključil se je v NOB kozjaškega območja. Takoj po končani vojni je nadaljeval šolanje na učiteljsko v Mariboru. Opravil je maturo in postal učitelj. Služboval je po raznih šolah mariborskega območja.

Leta 1946 se je vključil v lovsko družino Selnica ob Muri, kjer je tedaj služboval. V tej družini je bil član vse do leta 1949. Nato se je zaradi službenih premostitev včlanil še v druge lovske družine v kraju svojega službovanja. Tako je bil član LD Jakobski dol v letih 1949 do 1953, LD Šmartno na Pohorju od 1953 do 1958, LD Voličina od 1958 do 1984.

V vseh družinah je aktivno deloval. Lovci so mu zaupali in mu poverili pomembne zadolžitve. Tako je v vseh družinah, v katere se je včlanil, prevzel dolžnosti tajnika družine. Opravljal je tudi kulturno prosvetna dela.

Za svoje nesebično in tvorno delo je Lojzek prejel številna priznanja. V lovski družini Voličina je prejel štiri priznanja za uspešno delo v družini. V LD Jakobski dol in Voličina je bil imenovan za častnega člana. Od LZS je prejel znak za lovske zasluge, red III. in II. stopnje. Prejel je tudi več drugih priznanj in diplom od raznih organizacij.

Po upokojitvi se je Lojzek vrnil na svoj dom v Rošpohu in se leta 1984 vključil v našo lovsko družino. Radi smo ga sprejeli v naše vrste. Njegova hiša je postala novo zbirališče kamniških lovcev. Na občnem zboru leta 1986 smo ga spet izvolili za tajnika družine. To nalogo opravlja še danes!

Ob jubileju mu lovci lovske družin Sladki vrh, Jakobski dol, Šmartno na Pohorju, Voličina in Kamnica čestitamo in mu želimo še mnogo zdravih let in prijateljskega sodelovanja.

LD Kamnica – F. P.

Oskar Batagelj je 7. 12. lani v krogu družine in prijateljev praznoval svoj sedemdeseti rojstni dan. Rodil se je leta 1923 v Potočah v Vipavski dolini. Svojo mladost je preživel v Gojačah; to je bilo v času zatiralske italijanske oblasti. Vojna vihra ga je zajela v svoja nedra. Kot član Battaglione speciale je bil na Sardiniji in Korziki ter nazadnje v Franciji. Po vojni je aktivno sodeloval pri gradnji porušene domovine. Bil je član vaškega odbora, vodja vseh del na vasi in izredno aktiven na delovnem mestu. Vse svoje življenje je posvetil mlinarstvu in bil leta 1978 tudi upokojen kot delavec kolektiva Mlinotest.

V lovske vrste je vstopil leta 1964. V letih 1969 do 1971 je opravljal tajniška dela, od leta 1972 do 1978 je bil vzoren blagajnik, skupinovodja je bil od 1971 do 1972, v disciplinski komisiji je deloval od 1978 do 1982, predsednik NO je bil od 1982 do 1984, član NO pa od 1984 do 1994. Vsa leta je Oskar nesebično delal v lovski organizaciji kot pobudnik raznih akcij in res kot pravi lovski tovariš. Še najbolj mu leži vodenje del, kjer se praviloma odlično izkaže. Bil je gonilna sila pri gradnji lovskega doma. S svojimi nasveti in jekleno voljo je dejansko duša kolektiva. Člani mu zelo zaupajo. Marsikoga pritegne s svojim hudomušnim izražanjem in poskrbi za dobro voljo.

Vsa leta ga na lovu spremljajo lovski psi ptičarji, predvsem epagneul bretoni.

Za svoje delovanje v lovstvu je prejel priznanje ZLD Gorica, od LZS pa znak za lovske zasluge in red III. stopnje.

Dragi Oskar, ob tvojem častitljivem življenjskem jubileju ti lovci LD Čaven iskreno čestitamo, želimo ti dobrega zdravja ter še mnogo sončnih pomladi in tudi dober pogled!

LD Čaven V. V.

deloval v različnih krajih kot delavec organov za notranje zadeve. V lovstvo se je vključil že leta 1953 na območju Postojne. Zaradi službene zadržanosti se je lovstvu nekaj let odpovedal. V letu 1965 se je včlanil v našo lovsko družino. V tem obdobju se je ves posvetil skrbi za gojitev divjadi in razvoju lovstva. Njegova želja je bila čim bolj spoznati življenje vseh vrst divjadi. Teoretično se je izobraževal na vseh možnih ravneh, obiskoval tečaj za lovske preglednike in v letu 1980 opravil izpit za lovskega tehnika.

V letih 1980 in 1982 je opravljal funkcijo starešine, dve mandatni dobi je deloval v disciplinskem razsodišču, sodeloval je na področju pobratenih lovske družine, zadnjih 12 let pa je član komisije za ocenjevanje lovske trofeje.

Je ljubitelj divjadi in njen varuh. Čeprav zadnja leta ne zahaja na vse love, njegovo srce še bije za zdrave odnose in urejene lovske pogoje. Za svoje delovanje v lovstvu je prejel priznanje LD Čaven in priznanje ZLD Gorica.

Edi, obilo zdravja, vso srečo na poti k osmemu križu ti kličemo lovci LD Čaven.

LD Čaven – V. V.

Letos, 26. 3., je praznoval 70-letnico eden najbolj aktivnih članov LD Bled **Aleksander Rituper**. V svojem rojstnem Prekmurju, kjer se je leta 1924 rodil, ni bilo možnosti za zaslužek, zato je odšel v svet in se ustalil na Bledu. Zaposlil se je v gostinstvu. Na Bledu si je ustvaril dom in družino. Sin Drago stopa po očetovih stopinjah, saj je tudi član zelene bratovščine.

Večino prostega časa je Sandi, kot ga kličemo prijatelji, posvetil nara-vi, lovu in lovski organizaciji. Že leta 1952 je vstopil v vrste članov LD Bled. Zaradi zavzetega dela in strokovnega znanja je bil leta 1957

Jože Gril st., član LD Ribnica je 15. 3. 1994 praznoval svojo 75-letnico. Član naše LD je že od leta 1947. Bil je član UO LZ Kočevje vse do leta 1963, kjer je bil član komisije za ocenjevanje lovske trofeje (1957–1963). Jože je opravljal funkcijo gospodarja LD Ribnica v letih 1955–1958 in nato od 1961 do 1963. Že prej je bil namestnik gospodarja LD (1953–1954). V obdobju njegovega gospodarjenja je članstvo uredilo lovišče (solnice in visoke preže), zgradilo lovske kočice, za kar je bilo treba vložiti nemalo truda in časa. Ves gradbeni material so lovci znosili na rame-nih. Kot navdušen lovski kinolog je Jože opravljal tudi funkcijo kinološkega referenta (1957) v LD in v okviru LZ Kočevje – Ribnica. Je kinološki sodnik za telesno ocenjevanje in delo gonilcev ter znan re- jec istrskih gonilcev.

Za zasluge v lovstvu je LZS Jožeta Grila odlikovala z znakom za lovske zasluge, KZS pa s srebrnim znakom za kinološke zasluge.

Jubilantu iskreno čestitamo in mu želimo poleg zdravja tudi dober pogled.

LD Ribnica

imenovan za referenta za pernatu divjad v LD Bled. To delo je opravljal od leta 1960, ko je bil izvoljen v UO LD Bled. Sandi se je posebno izkazal kot gospodar LD Bled, saj je odličen organizator, vztrajen delavec ter dober poznavalec divjadi in razmer v lovišču. Delo gospodarja LD je opravljal v obdobju od 1963 do 1969 in od 1976 do 1987. Od leta 1991 je pomočnik gospodarja LD Bled.

V tem obdobju je v LD Bled opaziti velik napredek pri gojitvi divjadi. Pri svojem delu je v ospredje postavljala gojitev divjadi, njen življenjski prostor in ustrezen odstrel. S svojim delom in sposobnostmi je mnogo pripomogel, da je lovišče LD Bled zgledno urejeno.

Posebej je treba omeniti njegovo prizadevno delo pri gradnji lovskega doma, kjer je bil vseskozi predsednik gradbenega odbora in gonilna sila. Od doma se ne more posloviti, saj je še vedno njegov vestni gospodar.

V svoji lovski karieri je bil poleg navedenega 25 let član UO LD

Bled, dolgoletni delegat v skupščini ZLD Gorenjske, 11 let revirni vodja, 6 let član komisije za odlikovanja in priznanja in od 1990 njen predsednik, od leta 1984 pa član komisije za pripravnike v LD Bled. Za svoje delo je prejel priznanje LD Bled, plaketo LD Bled, plaketo ZLD Gorenjske, znak za lovske zasluge LZS, red za lov. zasluge LZS III. in II. st.

Solovci in prijatelji mu želimo še vnaprej obilo delovnih uspehov, dobrega zdravja in naklonjeno Diano.

LD Bled – L. H.

Franc Mori je 4. 10. 1993 praznoval svoj življenjski jubilej, 80-letnico, ter 47 let aktivnega delovanja v vrstah zelene bratovščine. Leta 1954, ko je bila ustanovljena LD Strojna, je bil njen ustanovni član. Rodil se je v delavski družini v Tolstem vrhu pri Ravnah na Koroškem, v revirju sedanje lovske družine.

Že v mladosti je spoznal in občutil

vse tegobe težkega dela. Za kratko obdobje se je moral zaposliti pri podjetju (železnice), kmalu po končani vojni pa se je zaposlil v Železarni Ravne kot delavec, kjer je ostal do upokojitve. Lovski izpit je opravil leta 1952 pri okrajni lovski zvezi v Slovenj Gradcu.

France je tudi med lovci pokazal veliko delovne aktivnosti. Njegova

skrb je bila zaščita in gojitev divjadi ter skrb za lovsko pravičnost. V dobru lovcu je vzgojil tudi dva sinova. Vedno je bil pripravljen pomagati z dobrimi nasveti pri kateremkoli delu v LD. Veliko je pomagal pri gradnji obeh lovskih domov ter opravil mnogo prostovoljnih delovnih ur. Bil je velik ljubitelj lova na jazbece in lisice, rad je zaslíševal velikega petelina ter ugotavljal njegovo številčnost v lovišču. Uspešno je sodeloval v UO LD od leta 1954, od leta 1954 do 1955 je bil preglednik, v letih 1955 do 1957 je bil član nadzornega odbora, nato član kinološke komisije (1957 do 1962). Za prizadevno delo je bil odlikovan z znakom za lovske zasluge, prejel pa je tudi več plaket LD Strojna kot ustanovitelj LD. Dragi Franc, ob tvojem jubileju ti želimo še mnogo srečnih dni, veliko zdravja, lovskih užitkov ter dober pogled z željo, da bi te boginja lova varno spremljala po vseh lovski stezah in naših lovski revirjih!

LD Strojna – O. S.

LOVSKI OPRTNIK

Nekaj o koconogem čuku

Vedno, kadar na sprehodu ali v gozdu zagledamo sovo, nas spreleti drugačen občutek kot ob pogledu na druge ptice. Zaradi precej velike glave v primerjavi s trupom daje sova nenavaden vtis. Tudi precej velike oči delujejo nenavadno. Srečanja s sovami pa so v naravi tudi zelo redka.

Koconogi čuk (Aegolius funereus) je pri nas zelo slabo raziskana vrsta sov. Podatki o sovah so navedeni iz tujih knjig, kar pa ne velja za vse vrste pri nas živečih sov.

Glava je razmeroma precej velika in začrtana obrazna maska se razlikuje od trupa s temnejšo začrtano barvo. Oči so svetle. Nad očmi je močno poudarjeno perje, ki daje vtis majhnih čopkov. Rep je nekoliko daljši. Spodnji del trupa je svetlejši z vzdolžnimi, močno poudarjenimi lisami. Hrbet je temno rjav z belimi progami. Velik je do 24 cm. Samec je nekoliko manjši.

Po večletnih opazovanjih v Gornji Savinjski dolini spada koconogi čuk med sove, ki letajo podnevi in ponoči. Njegova glavna hrana so manjši glodavci (80%), preostalo pa so manjši ptiči in žuželke. Čez dan sedi nizko ob deblu ob robu gozdne jase in budno spremlja vsak premik pod sabo. Pri nas živi v mešanih gozdovih z gozdnimi jasami, obdanimi z gosto kulturo smrek. Gnezdi v dupljah črnih žoln. Pred gnezditvijo samec napolni duplo s hrano, da tako privabi samico, da prične gnezdit. Pri nas je najpogostejši na višini približno 1000 m. Pozimi se spusti nekoliko nižje. Je stalni ptič in ne zapusti svojega življenjskega okolja. Ni plašen in zleti šele tik ob dotiku. Ker lovi hrano tudi podnevi, je tudi pogosto plen skobca in kra-

Koconogi čuk, fotografiran v Ljubnem ob Savinji.

Čekani »zlatega« merjasca, uplenjenega 8. 12. 1993 na Boču. Star je bil več kot 10 let, tehtal je 120 kg. Uradna ocena trofeje je 129,80 CČ točke. Uplenitelj dr. Pavle Lebinger.

gulja. Je precej manj pogost kakor druge sorodne sove.

Ogroža ga predvsem nemir v gozdovih v času gnezdenja. Tudi čezmerna sečnja v zasebnih gozdnih precej zmanjšuje njegovo številčnost. Gozdarji bi morali namenjati večji pomen ljudem, da ne bi podirali starih votlih dreves, ki so zelo pomembna za obstoj vseh ptic duplarjev. Vsi se moramo zavedati, da ni noben denar toliko vreden, kot je ohranjena narava.

Milan Cerar

Kamniški koledniki in lovski pesem

V Kamniku že peto leto deluje izvirni slovenski vokalno-instrumentalni trio, ki si je nadel ime KAMNIŠKI KOLEDNIKI. Sestavljajo ga baritonist Janez Majcenovič, basist Rok Lap, na citre pa ju spremlja Tomaž Plahutnik. Tisočletno sporočilo slovenskih kolednikov, kot je njihov moto, se prenaša iz roda v rod. Nekoč so v božičnem času, pa ob novem letu, ob svečnici, sv. Jerneju, zlasti pa za svete tri kralje hodili vaški koledniki od hiše do hiše, prepevali stare koledniške pesmi in voščili srečo ter sprejemali darila.

Sodobni nasledniki KAMNIŠKI KOLEDNIKI na svojih koncertih in turnejah, na manjših prireditvah in razstavah »gobjo« stare slovenske pesmi, predstavljajo recitale pivskih in vinskih pesmi, pojejo sakralne, pa planinske pesmi in nenazadnje tudi pesmi na lovsko tematiko. Zato je prav, da ta ansambel predstavimo tudi v naši reviji, saj si to zaslužijo. To so dokazali tudi na šesti tradicionalni zabavno-glasbeni prireditvi Veselo v Kamniku '94 na temo Lovske štorije, ki je

bila v prepolni športni dvorani v Kamniku marca letos. Predstavili so se s pesmima Ljubim gore in Lovčeva jutra. Avtor slednje je član naše zelene bratovščine Radovan Palčič (LD Izlake), glasbo zanjo pa je prispeval ravnatelj glasbene šole v Kamniku Franci Lipičnik. Na prireditvi je pesem doživela buren aplavz.

Prav je, da se v slovenski kulturni prostor širi tudi slovenska lovsko pesem, ki jo gojijo in ohranjajo KAMNIŠKI KOLEDNIKI, in to od narodnih ali ponarodelih in vse do sodobnih pesnikov. Res so pravi trubadurji, ki nam pričarajo trpljenje, bolečino, molitve in lepoto življenja slovenskega človeka v davni preteklosti in sedanjosti. Kot sami pravijo, niso ne grofje ali vojvode niti patriarhi; so le skromni koledniki in romarji hkrati. Slovenski svet so prekrizarili že po dolgem in počez. Svojo pesem pa so ponesli tudi že Slovencem po svetu na južnoameriški turneji – v Argentino, Urugvaj in Brazilijo. Peli so tudi v koncertnih dvoranh in cerkvah na zeleni celini v Avstraliji, doživljali burna navdušenja in gostoljubne sprejeme. Kot pravi baritonist Janez Majcenovič, Slovenci na tujem nosijo v sebi sanje o nebesih pod Triglavom, in to celo že drugi in tretji rod. Svojih korenin ne moreš zatajiti – in domovina je samo ena.

Kamniški koledniki ohranjajo tudi lepo slovensko lovsko pesem.

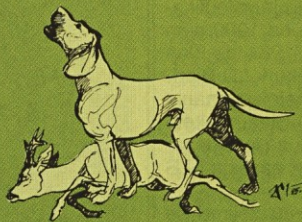
Izšla je že njihova kaseta, ki pa je bila v kratkem razprodana. Zaslужila bi ponatis. Tudi lovsko pesem Lovčeva jutra Radovana PALČIČA, pravijo KAMNIŠKI KOLEDNIKI, je že uvrščena v njihov tako imenovani železni repertoar za prihodnje koncerte in priložnostne prireditve.

Naj žametni bariton Janeza Majcenoviča, nežni bas Roka Lapa in zlahetni zvoki citer Tomaža Plahutnika še dolgo zvenijo ter nam in znanecem ohranjajo tudi prelepo slovensko lovsko pesem!

(rap)

Na obisku Jelenovega grebena na Kozjanskem

Letošnja zadnja nedelja v aprilu je bila kot ustvarjena za obiske in

POMOČ PRI ZASLEDOVANJU OBSTRELJENE DIVJADI VAM NUDIJO:

Batič Jože, Lokavec 128 E, 65270 AJDOVŠČINA, tel.: **(065) 62-876**
Brezovšek Zdravko, 62315 ŠMARTNO NA POHORJU 40, tel.: **(062) 834-211**
Fabiani Leo, Polje, C. XL/18, 61260 LJUBLJANA POLJE, tel.: **(061) 483-529** ali **mobitel: (0609) 618-610**
Ferjan Janko, Triglavska 7, 64260 BLEĐ, tel.: **(064) 78-250**
Konečnik Maks, Černeče 11, 62370 DRAVOGRAD, tel.: **(0602) 83-596**
Kralj Anton, Koroška 46, 64290 TRŽIČ, tel.: **(064) 50-528**
Jereb Janez, Zmirec 75, 64220 ŠKOFJA LOKA, tel.: **(064) 621-335**, **pozivnik NOKIA: (0610) 101-115**
Legan Slavko, Dol. Ajdovec 9, 68361 DVOR, tel.: **(068) 87-584**
Mali Jože, Potoče 1/A, 64205 PREDDVOR, tel.: **(064) 45-061**
Medja Franc, Gorjuše 66, 64264 BOHINJSKA BISTRICA, tel.: –
Pagon Jure, Godovič 118, 65280 IDRIJA, tel.: **(065) 78-061**
Poljanšek Ivan, Radmirje 53, 63333 LJUBNO OB SAVINJI, tel.: –
Praznik Marjan, J. Kozaka 1, 61295 IVANČNA GORICA, tel.: **(061) 778-704** ali **(061) 777-366**
Robič Mirko, Srednji vrh 17, 64282 GOZD MARTULJEK, tel.: **(064) 880-048**
Šafarič Jože, Finžgarjeva 18, 69252 RADENCI, tel.: **(069) 65-787** ali **(069) 21-637**
Tekavec Gašper, Kolodvorska 7, 61310 RIBNICA, tel.: **(061) 863-147**
Traven Ivan, Na Dole 4, 61217 VODICE, tel.: **(061) 824-421**
Uljan Miroslav, Zabiče 26/B, 66250 ILIRSKA BISTRICA, tel.: **(067) 87-158**
Zupan Štefan, Zg. Jezersko 102, 64206 ZG. JEZERSKO, tel.: **(064) 44-225**
Žele Boris, Pod Primožem 20/B, 66257 PIVKA, tel.: **(067) 51-309**

Opomba:

Na seznam smo uvrstili le tiste vodnike, ki so se v preteklem letu strinjali z objavo njihovih podatkov in obenem tudi le tiste, ki so nam posredovali izpolnjene dnevnikove o iskanju obstreljene divjadi v letu 1993.

Komisija za lov. kinologijo LZS

izlete v naravo. Jutro je bilo dokaj hladno in neprijetno, toda dobre volje med izletniki, ki smo se tistega dne podali na pot na Kozjansko, ni zmanjkalo.

Izvršni odbor LD Dolina (ZLD Prekmurje) je predlagal obisk Jelenovega grebena pri Podčetrtku, kjer bi si ogledali oboroženo jelenjadjo in mufloni, poleg tega pa še druge zanimivosti tistega območja. Izleta so se udeležile tudi naše življenjske sopotnice, zato je bilo udeležencev več, kot smo pričakovali. Tako so se iz pobratene LD Bogojina izleta lahko udeležile le tri osebe. Tudi tokrat se je zgodilo, kot se ob skupnih potovanjih ponavadi dogaja: nekdo od prijavljenih ni prišel na avtobus ob pravem času. Čakali smo ga in se jezili, nato pa morali odpeljati brez njega, sedež pa je ostal prazen.

Po odhodu s soboške avtobusne postaje nas je v jutranjem mraku dobršen del poti spremljala sivkasta umazana megla, ki pa se je na štajerski strani razblinila na naše veliko zadovoljstvo. Ob vse močnejših žarkih vzhajajočega sonca nam je narava sproti razkrivala lepote prebujajoče se pomladi in temu primerno je bilo tudi počutje v avtobusu. Tako smo se skozi Maribor, Slovensko Bistrico in Poljčane kar hitro bližali cilju naše poti – vasi Olimje pri Podčetrtku oziroma Jelenovemu grebenu, kjer nas je že pričakoval g. Ježovnik, lastnik omenjenega grebena.

Za uvod nas je najprej popeljal

k pravilnični Koči pri čarovnici, kjer smo si ogledali za otroke z večjo roko zgrajene objekte in osebe iz znane povesti Kekec. Za otroško domišljijo vsekakor zelo zanimivo in privlačno!

Od hudobne čarovnice smo zavili k domačiji Amon, katere simpatična lastnica upravlja prvo zasebno vinarsko podjetje v Sloveniji. Ob okusnem prigrizku smo kar precej časa namenili pokušnji kakovostnih vin iz njene lastne proizvodnje. Med nami je bilo nekaj znanih prekmurskih vinogradnikov, ki so naši gostitelji izrekli zaslužen priznanje.

Tu je mejo prestopil medved, a le za kratek čas.

Čas je hitro mineval in poslovili smo se od prijazne Amonove domačije, kajti pred cerkvijo Marije Vnebovzete nas je že pričakoval pater Janez Žurman. Razkazal nam je cerkev, spregovoril o njeni zgodovini, odgovarjal na vprašanja, nato pa nas povedel v cerkveni prizidek, v katerem je tretja najstarejša lekarna v Evropi. Slovenci smo na to upravičeno ponosni, posebnost še, ker iz naravnih zelišč še zmeraj izdelujejo razna zdravila. Zanimanje za nekatera je bilo tolikšno, da g. Žurman preprosto ni mogel ustreči vsem proslcem in jim je zaradi naknadne dobave dal svoje vizitke.

Nato smo se odpeljali na Jelenov greben. Podjetna Vinko in Borut Ježovnik sta ogradila sedem in pol hektarjev lastnega zemljišča, v katerem se poleg vzreje jelenjadi in muflonov bavi še z gostinsko dejavnostjo, izdelavo in prodajo suhomesnatih izdelkov iz divjačine, gojenjem in prodajo šampinjonov, izdelavo in prodajo naravnih gnojil in morda še s čim.

G. Ježovnik nam je podrobno opisal vse vrste svoje dejavnosti, nato pa odgovarjal na vprašanja. V obori ima trenutno približno šestdeset glav jelenjadi in deset glav muflonov. Del tega bogastva smo poleg mnogih drugih obiskovalcev lahko opazovali iz neposredne bližine.

Poleg velikanke dvorane, kjer gojijo šampinjone, je trgovina, kjer Ježovnikovi prodajajo svoje izdelke. Tistega dne je posel dobro cvetel.

V gostinskih prostorih so za nas pripravili kosilo. Bilo je raznovrstno in okusno pripravljeno.

Na poti domov smo se ustavili še na gradu Štatenberg. Gradu si nisimo mogli ogledati, ker so bili odprti le prostori, ki so namenjeni gostinski dejavnosti.

Feri Poredoš

Obiskal nas je rjavi medved

V zadnjem tednu aprila je območje Lovske družine Muta prvič v znani zgodovini lova obiskal rjavi medved. Več ljudi je nenavadnega gosta opazilo pri mejnem prehodu v Bistriškem jarku. Pa tudi sicer je za sabo pustil nedvoumne sledo-

ve. Morda je zanimivo, da se je tokrat povsem približal sicer mirni, a v okolici dokaj naseljeni dolini. Za lovce je bil to kar dvojni, če ne trojni izziv.

Najprej je bilo treba pohiteti in žival vsaj videti, se takoj spomniti, ali je na seznamu zaščite ali ne, se dogovoriti, kaj storiti, če bo nevaren ali škodljiv.

Takoj zatem so bile že kar lovsko znanstvene razprave o tem, ali medved sploh spada v to okolje, je res treba, da je v zaščiti in podobno. Lahko je namreč biti načelno za zaščito, dokler medveda še ni med nami! Ko pa je tu, se stvari takoj obrnejo v drugačna razmišljanja.

Vse širše območje, razen predela sosednje Avstrije, je tod dokaj gosto naseljeno, prevladujejo kmetije – celki in večjih strnjenih predelov gozdov, kot so na pohorski strani, tu tako rekoč ni!

Kje je torej medvedovo mesto? Sicer pa se je po »ogledih« obrnil in se napotil na avstrijsko stran. Kasnejše časopisne vesti so samo potrdile pravilno ugotovitev lovcev, da je odšel k sosedom. Tam je namreč temeljito razdejal dva večja čebelnjaka, o drugi škodi pa nismo zasledili poročil.

Če nič drugega, je ta obisk zaščitnega oziroma delno zaščitnega rjavega medveda med lovci dobro predramil razmišljanja o potrebi in smotnosti zaščite določenih vrst divjadi prav povsod in za vsako ceno. Pri tem se srečamo tudi z mnenjem ljudi, prebivalcev določenih območij, ki niso vedno enakih misli, kot smo lovci. Vse kaže, da bomo morali v prihodnosti veliko bolj upoštevati tudi ta glas!

Kristl Valtl

Kako je lovski pes Dorijan postal »lovec« s puško

Resnični lovski dogodek se je zgodil pred drugo svetovno vojno v lovišču blizu sedanjega naselja Sava v Zasavju.

Dva lovca, Bine in Ladko, sta se odpravila na lov na fazane. V tistem času se jih je kar nekaj zadrževalo v goščavah ob reki Savi. S seboj sta vzela lovskega psa, ki je pri takem lovu nujno potreben. Ko sta prišla v lovišče, sta se razporedila tako, da je Bine odšel na zgornji rob obsežne gošče, Ladko pa je ostal na spodnjem robu. Psa sta spustila s povodca, tako da je lahko takoj začel z iskanjem fazanov. Že prav kmalu po začetku lova je pes spodil lepega fazana, ki je zletel nazaj proti Ladku, tako da je ta lahko takoj streljal. Vendar je fazana slabo zadel. Ptica je sicer padel na zemljo, vendar se je takoj pobral in stekel po poti proti Binetu. Bine, ki je budno spremljal fazanov let in njegov padec, se je takoj pripravil in z napeto puško pričakoval fazana. Da bi ga lažje ustrelil v nizkem grmovju, skozi katero se je pomikal, je držal puško z opletajočim jermenom pred seboj. Pri tem se je globoko sklanjal pod spodnje veje grmovja, ki je rastlo malo pred njim. Pričakujoč v tako nerodnem položaju, kdaj bo zagledal fazana, je zaslišal, kako se mu za hrbtom približuje njegov lovski

Miro Rak (v sredini) je pripotoval iz Toronta v Ljubljano predstaviti svojo drugo knjigo **Nanook in druge dogodivščine**. Poleg njega sta urednica knjige Vlasta Kunej in Mirov osebni prijatelj, prav tako slovenski rojak (sicer uspešen tovarnar), Jože Avsenik iz Kanade.

pes. Ni se še dobro zavedel, ko je kuža že švignil mimo njegovih nog, se zapletel v jermen puške, mu jo strgal iz rok in s puško na hrbtu oddiral naprej proti fazanu. Po krajšem času je Binetu le uspelo priklicati psa, ki se je začel počasi vračati proti njemu. Ko ga je naposled zagledal, je ugotovil, da pes še vedno vleče njegovo puško za seboj, vendar s cevjo obrnjeno naprej. Puška je bila nabita in bi se lahko pri vleki po zemlji vsak hip sprožila. Čim bolj se mu je Bine umikal, tem bolj je pes silil s puško za njim. Pes je opletal s puško sem in tja, tako da bi namesto fazana kaj lahko ustrelil svojega gospodarja. Binetu se je zdelo, da skrajno napeta situacija traja že celo večnost. Končno se mu je le posrečilo umiriti psa in ga pripraviti, da se je vlegel. Šele tedaj je Bine lahko skočil do psa, se oddahnil in mu počasi odvzel puško. Tako se je končal nevaren lov, v katerem bi lovski pes kmalu ustrelil lovca.

Luperkus

Miro Rak: Nanook in druge dogodivščine

Ob prisotnosti avtorja, slovenskega rojaka Mira Raka, lovca in ribiča, ki že 38 let živi v Kanadi, in pisca že druge knjige lovskih in ribiških dogodivštev, je ČZP Kmečki glas sredi maja letos sklical v Ljubljani tiskovno konferenco. Posvečena je bila predvsem izidu njegove druge knjige **Nanook in druge dogodivščine**. Knjigo je kakovostno, v skromni nakladi 1.000 izvodov, stiskala Tiskarna Ljudske pravice. Od avtorja smo izvedeli, da ima največ zaslug za izid te knjige poleg založbe ČZP Kmečki glas novinar Andrej Dvoršak, ki ga je spodbujal pri delu in mu pomagal. Miro Rak je uspešen zlatar-draguljar v Torontu (Kanada), sicer pa rojen v Vevčah pri Ljubljani. Kmalu potem, ko se je izučil zlatarskega poklica, se je preselil v Kanado. Je ponosen Slovenec, ki je tudi svoja otroka naučil materinega jezika. Znan je tudi kot dolgoletni urednik slovenskega lovskega in ribiškega vestnika, ki ga izdaja Slovenski

lovski in ribiški klub v Torontu. Kot vnet ribič in nato lovec je z ribiško palico in puško prekrizal tri celine. Iz svojih doživetij, nemalo krat pravih pustolovščin, je napisal že dve knjigi. Prva, **Taki smo pač lovci**, je izšla leta 1990 v založbi Mohorjeve družbe, drugo pa so predstavili na omenjeni konferenci. Po besedah urednice knjige Vlaste Kunej je knjiga nekakšna posebnost, najbližja lovem in ribičem, ki radi prebirajo doživljajsko pisanje. Predstavlja niz krajših pripovedi (razen prve, **Nanook**, ki obsega domala 1/3 knjige) o lovu in ribarjenju na visokem severu in v Kanadi. Vsebinske knjige je zelo specifična, pisanje pa akcijsko. Avtor je povedal, da mu je pisanje v slovenščini (po zapiskih) pomenilo nekakšno prijetno vez z domovino, saj je po tolikih letih spet iskal po spominu pristne slovenske knjižne izraze in se spominjal profesorja slovenščine na bežigradski gimnaziji. Lov in ribištvo v prostiranih divjinah, ki jih je že toliko prehodil, kjer se je tolikokrat soočil tudi z nevarnostmi, mu veliko pomeni: intimno povezavo z naravo in življenjski izziv. Povsem se zaveda, da v knjigi ni dovolj poudarka na varstvu okolja in divjadi, kar je nadvse pomembno, toda pristavil je, da bi bila divjad brez lovcev dosti na slabšem, kakor je zdaj z njimi. To pa lahko trdi le tisti, ki je kot lovec in ribič videl toliko različnega sve-

ta, kot redki njemu podobni, ki si take pustolovščine lahko gmotno privoščijo.

B. Leskovic

Stekel ris napadel dekleti

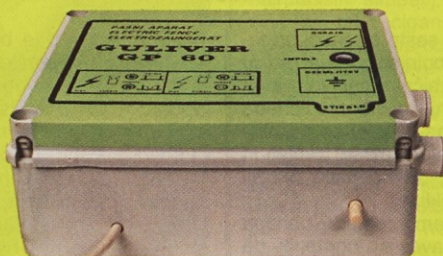
Na Grobničkem polju blizu Reke na Hrvaškem je stekel ris ogrožal življenja ljudi

Od 16 risov, ki so bili uplenjeni na Hrvaškem v pretekli lovski sezoni, so enega pokončali s sekuro, ko je prišel v naselje in napadel dve sestri. Taka, doslej pri nas in v svetu še nezabeležena agresivnost je bila posledica silvatične (gozdne) stekline, kar je kasneje potrdil tudi poskus na belih miših, ki so ga opravili na Veterinarskem inštitutu v Zagrebu.

Ris je napadel dve sestri, Melanijo Rundić (26) in Jadranko Maganja (34), pred njihovo hišo v vasi Podkilavac na Grobničkem polju blizu Reke 29. januarja 1994 ob 21. uri zvečer. Vse se je zgodilo iznena- da, ko sta sestri odhajali na zabavo; zapustili sta hišo in šli z dvorišča na cesto. Ris je najprej skočil na hrbet mlade Melanije in jo podrl na tla. Še preden ji je uspelo z rokami zavarovati obraz, jo je velika mač-

Hiša družine Rundić v Podkilavcu (Hrvaška); kraj nenadnega napada steklega risa na Jadranko in Melanijo; oče Mate Rundić v pogovoru z Janezom Čopom.

LOVCI, LOVSKE DRUŽINE!

Nudimo vam **električne in baterijske pastirje** za varovanje kmetijskih površin pred divjadjo in domačimi pašnimi živalmi.

Pri nas dobite tudi **pirografe** za pisanje (žganje) po lesu.

ELEKTROSTROJNI IN ELEKTRONSKI IZDELKI
Cvetko ARTNAK, Vrbovo 23,
63230 ŠENTJUR PRI CELJU
tel.: (063) 771-146

Foto: A. Frković

Dipl. vet. Antun Tomac z Veterinarskega zavoda Rijeka, ki je po pregledu možgan usmrčenega risa prvi ugotovil steklino.

ka večkrat opraskala po glavi. Nato je žival skočila še proti Jadranki, ki pa ji je uspelo pobegniti nazaj na dvorišče. Ni pa se ji uspelo rešiti pred risovim napadom. Žival jo je kmalu prestregla in ji, vzpeta na zadnje noge, zadala s kremplji več ran po obrazu, čelu in veki. Na srečo ris svojih žrtev ni ugriznil, ampak le praskal s kremplji. Na preplašeno Melanijino kričanje: »Pes, pes...« (mislila je, da jo je napadel pes), je iz hiše pritekel njun oče Mate Rundić. Vzel je majhno sekiro, ki jo je pobral nekje v bližini, in s tremi udarci s toporiščem uspel obvladati risa, ki je režeč sledil Jadranki vse do hišnih vrat. Zanimivo je, da ris ni napadel majhnega hišnega psa, ki se je bil ves čas motovilil v bližini.

Kolpi v Gorskem Kotarju 6. julija 1984 in ki so jo opravili na Veterinarskem inštitutu v Zagrebu, je bila izključena verjetnost okuženosti s steklino, kar so prvotno utemeljeno domnevali. Pri risu, ki je bil ubit v Podkilavcu, so prvič na Hrvaškem posumili, da bi bil lahko stekel. Da bi se prepričali o resničnem stanju, smo 8. 3. 1994 obiskali družino Rundić in si ogledali mesto risovega napada tudi člani *Komisije za spremljanje populacije risa*, v kateri je tudi dipl. biolog Janez Čop, znanstveni sodelavec Gozdarskega inštituta Slovenije. Po njegovih besedah so v znanstveni literaturi sicer zabeleženi primeri obolenosti za gozdno steklino, vendar napadi okuženih živali na ljudi doslej še niso zabeleženi.

Sliki poškodovanih sester (iz reškega dnevnika Novi list; 31. 1. 1994)

Poškodovani sestri so takoj odpeljali v reško bolnišnico, kjer so ju cepili z antirabičnim cepivom in jima dali tudi injekcijo antirabičnega imunoglobulina. Doslej se pri njiju še niso pojavili nikakršni zapleti in predvidevajo, da se nista okužili z virusom stekline. Na komisijem pregledu ubitega risa iz Podkilavca so ugotovili, da je bil ris moškega spola, star 2-3 leta in težak 25 kg. Od vrha smrčka do konca repa je meril 117 cm, plečna višina pa je bila 52 cm. To je peti ris, ki je bil doslej »uplenjen« na širšem območju Grobniškega polja, in enajsti v loviških bivše občine Rijeka. Po nadaljnji preiskavi možgan risa, ki je bil odstreljen v Kuželju na

Srečno naključje je bilo, da je ris obe dekleti le opraskal, kajti če bi ju stekel ris tudi ogrizel, bi bile posledice lahko katastrofalne (posebno še če bi ju ugriznil v glavo), je pripomnil Janez Čop. Odgovor na vprašanje, kako se obnaša ris, okužen z virusom stekline, nismo mogli najti v nam dostopni literaturi. Dr. S. Cvetnić v svoji monografiji Bjesnoča (Steklina); Zagreb, 1989, opisuje obnašanje risove sorodnice domače mačke, ki v stanju *akscitacije* lahko postane napadalna; napada druge živali, posebno pse pa tudi človeka. Pri tem, piše dr. Cvetnić, mačka zelo rada skoči žrtvi na glavo, jo grize v vrat in obraz. Stekel ris z Grobniškega polja je res sko-

raj skočil na svoji žrtvi, a ju ni grizel, pač pa praskal; za psa, ki se je motovilil okrog, pa se sploh ni zmenil.

Dr. M. Karlović in dr. M. Lojkić z Veterinarskega inštituta v Zagrebu pa sta povedala usten podatek, da so na Slovaškem, kjer je populacija risov številčnejša kot pri nas, ugotovili steklino le pri šestih od skupno 1.000 pregledanih živali. Isti avtorji so zabeležili tudi doslej edini še znani primer napada risa na človeka. Takrat je ris napadel nekega ovčarja (pastirja) v bivši ČSSR. Ris ga je napadel v neki kolibi. Namesto da bi pastir risa ustrelil s puško, ga je podil ven z golimi rokami. Pri tem ga je žival močno poškodovala po rokah. Z naknadno raziskavo te živali so ugotovili, da je bil stekel.

Alojzije Frković

Rekorden odstrel risov na Hrvaškem

V pretekli lovski sezoni 1993/94 je bilo izdajanje dovoljenj za odstrel risov na Hrvaškem, ki od leta 1992 uživajo v tej republiki status zaščitene živalske vrste, v pristojnosti Zavoda za zaščito narave Ministrstva graditeljstva in zaščite okolisa. Na predlog stalne komisije za spremljanje populacije risa, katere stalni član je tudi dipl. biolog Janez Čop iz Ljubljane, je bilo na Hrvaškem odobrenih za odstrel 12 risov, odstrelili pa so jih kar 16 ali le dva manj kot v rekordnem letu 1985/86, ko so jih odstrelili 18.

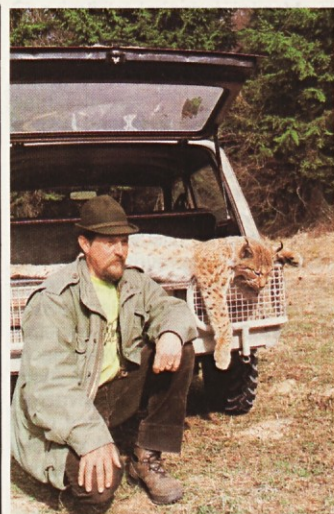

Foto: A. Frković

Poklicni lovski čuvaj lovišča Snježnik (Hrvaška) Veljko Lipovac iz Čabra s kapitalnim risom. Po neuradni oceni bo kožuh tega risa nov prvak Hrvaške.

Tolikšen, res velik odstrel, je več kot omembe vreden tudi zato, ker je bil opravljen na vsega 2/5 sedanjega risovega areala razširjenosti. V to ni všteta Lika, kjer so še do nedavnega potekale vojaške operacije in kjer je še dokajšen naravni prostor risa pod začasno okupacijo. Izjemno velik odstrel risov v minuli lovni sezoni bo ostal v spominu še po nečem: eden od 16 odstreljenih risov je bil ne samo *pozitiven na steklino*, ampak se je ne normalno vedel in prišel v vas blizu Reke ter napadel človeka. Toda

Izdelovanje lovskih pumparic in hlač iz usnja, gabardena ali nepremočljivega platna

(na kolenih in zadaj ojačano).

- Izdelujemo tudi po meri in iz vašega materiala.
- Naročila sprejemamo po pošti ali po tel.: (064) 623-280
- od 7. do 15. ure,
- Navedite le telesno višino, obseg bokov in pasu.
- Pošljemo tudi po povzetju.

TONJE Berk

USNJENA OBLAČILA
64220 Škofja Loka
Spodnji trg 2

tel.: popoldne (064) 621-203
fax: 064 631-747

SRNA d.o.o.

Helena
Žnidaršič Milan

Bloška Polica 21
61384 Grahovo
tel.: (061) 798-002

LOVSKA TRGOVINA – LOVSKI TURIZEM

V trgovini vam za lov nudimo:

- lovsko strelivo in orožje,
- optične pripomočke,
- lovsko oblačila in druge potrebščine za lov,
- lestence in stojala iz jelenjih rogov.

Ukvarjamo se s posredovanjem v lovskem turizmu.

Se priporočamo!

o tem dogodku bom bralce Lovca seznanil v posebnem prispevku. Glede na velikost prostora, ki ga je zajel odstrel risov, prednjači Gorsk Kotar, kjer je bilo uplenjenih 7 risov; samo na območju Čabra (bivša občina Čabar), ki je obmejna občina s Slovenijo, je bilo odstreljenih 5 risov. Na masivu Učke, območje občine Labin, je bil uplenjen en ris (doslej v Istri odstreljenih 5 risov!), preostalih 8 pa na širšem območju Velike Kapele in senjskega Severnega Velebita, kjer zaradi nove naselitve gamsov odstrel te zveri ni omejen.

Med risi je bilo 5 samec, 10 samic in eden neugotovljivega spola. Šest risov je bilo mladih, do leta dni starih, in deset odraslih. Do 10 kg so tehtali 4 risi, od 10 do 20 kg 8 risov, več kot 20 kg pa so tehtali 4 risi. Štirje najtežji so tehtali: 29 kg (samica), 25, 23 in 22 kg (trije samci). Trinajst so jih odstrelili, eden je bil žrtev prometa, enega so pokončali s sekuro, enega pa so našli mrtvega (neznan vzrok). Na posamičnem lovu na zalaz, čakanje ali ob naključnem srečanju ali v času srnjega prska je bil uplenjenih 10 risov, na skupnih lovih pa 2. Trije od štirih mladih uplenjenih risov, od katerih sta bila dva ustrezljena neposredno ob naseljih (siroti brez matere), pove, da nekateri lovci ne spoštujejo določila odredbe, kjer izrecno piše, da ni dovoljen odstrel risinje, ki vodi mladiče. Vse uplenjene rise so pregledali na steklo, Veterinarski inštitut v Zagrebu pa jih je pregledal tudi na leptospirozo, vendar te bolezni niso ugotovili pri nobenem.

S temi 16 risi v pretekli sezoni je skupno odstreljenih (ali na drug način usmrčenih) risov na Hrvaški 148 ali povprečno 8,7 risov. Na koncu naj še navedem, da v novem Zakonu o lovu (28. 1. 1994), v katerem je pojem divjad označen kot »z zakonom določena živalska vrsta, ki svobodno živi v naravi«, ris ni uvrščen na spisek divjadi.

A. Frković

P. S.

V isti lovni sezoni 1993/94 so bili po besedah dipl. biologa Janeza Čopa v Sloveniji izločeni 3 risi. En risji mladič je bil 15. 9. 1993 povozen v lovišču LD Obrov; 14. 10. 1993 so našli poginulega mladega risa v lovišču LD Kerkove; 7. 11. 1993 pa je bil en mladič uplenjen v LD Banja Loka. Doslej je bilo v Sloveniji legalno uplenjenih 116 risov.

— Ur

Še o šakalu v Gorskem Kotarju

Članek dr. Borisa Kryštufka Šakali prihajajo, ki je bil objavljen v letošnji februarški številki Lovca (str. 56), me je spodbudil, da prav na kratko navedem nekaj zbranih podatkov o prisotnosti šakala (*Canis aureus*) v Gorskem Kotarju.

Prve šakale, krdele treh živali, je opazoval na mrhovišču za medvede z visoke preže tuji lovski gost. To je bilo v lovišču Litorič (občina Vrbovsko SR Hrvaška) februarja leta 1980, ko je lovski spremljevalec gosta Milan Mrvoš gostu ponu-

dil, da lahko strelja na »volkove«. Ob koncu marca istega leta so enega šakala iz tega krdele povozili na cesti Karlovac–Delnice, in sicer v kraju Nadvučnik blizu Lukovdola, nepolne 4 kilometre od slovenske meje. Kožuh tega prvega šakala hrani lovec Jovo Vicelj iz Stubice, razstavil pa ga je tudi na lovski razstavi LD Lipov vrh v Severinu na Kolpi–Lukovdol jeseni leta 1981.

Foto: A. Frković

Zadnji odstreljeni šakal v Gorskem Kotarju (1. 3. 1987); poleg njega je uplenitelj Marijan Grgurić iz Sungera.

Te »male volkove« so srečevali člani lovskega društva tudi na skupnih lovih na divje prašiče že pozimi v letih 1979 in 1980, opazili pa so jih tudi v bližini Kočevja (Kryštufek, 1988).

Do odstrela drugega šakala v Gorskem Kotarju je preteklo polnih 7 let. Odraslega samca je 1. marca leta 1987 uplenil lovec Marijan Grgurić na majhnem mrhovišču ob njegovi hiši v vasi Sunger, južno od Delnic. Ta osamljeni primerek so videli na tem območju Gorskega Kotarja večkrat februarja, ko se je hranil po smetiščih in z vaškimi odpadki. Tehtal je 16 kg, dolg je bil 94 cm, plečna višina je znašala 56 cm, rep pa je bil dolg 27 cm. Lobanjo tega šakala in ustrojen kožuh hrani uplenitelj. Od tedaj pa do danes lovci iz Gorskega Kotara občasno še poročajo o pojavu nekakšnih »čudnih zveri, ki so večje

od lisice, a manjše od volka«. Vendar pa trdnih dokazov o stalni prisotnosti šakalov v tem delu Hrvaške ni.

A. Frković

Zanimivi rogliji

Med samimi dvatisočaki leži vas Log pod Mangartom, po kateri ima ime tudi naša LD. Včasih se čudim, da nas »tiščijo« k Primorcem, ko pa starejši ljudje komaj vedo, da obstaja morje. Poslušas starejše lovce, katerim ni skrita lovska pot, ne gorska stezica, še najmanjši gamsgji prehodi ne. Takrat veš, da moraš tod biti »gorjan« in ne Primorec, če hočeš doživeti pravi lov na gamsa.

Zvečer, 11. 8. 1993, je prišel k meni Robi.

»Veš, da pride jutri Mare na gamsa!«

»Ja, prav, prav,« sem mu odgovoril.

»Je že prav, toda kam naj ga peljem? Si šel kaj naokrog?«

»Če greš na sigurno, potem moraš v Možnico, v Kraje ali pa na Planinco in pod Loškimi stenami poglej.«

»Si nor, tjakaj pa njega ne spravim,« je robantil Robi.

»Se mi zdi, da bom šel kar v Škrbino.«

»Kot hočeš, saj sam najbolje veš. Samo, da ne bosta že zjutraj pristala v planinski koči na Mangartu,« sem dodal med smehom in Robija že ni bilo več.

Še dobro, da smo sprejeli tak družinski sklep, da vsako leto sleherni član lahko zamenja po en odstrel (trofejo). Tako lahko marsikateremu prijatelju lovcu omogočiš nepozaben lov na gamsa in stik s prvobitno gorsko naravo, ki je marsikje ni več mogoče doživeti. Na tak način tudi mi spoznavamo druge LD in lov drugod. Tudi Robi je pri Maretu uplenil jelena, ki je pri nas le prehodna divjad. V zgodovini naše LD je padel samo eden.

Škrbina? Lovska žilica mi tudi naslednji dan ni dala miru. Seveda, do koče se bosta pripeljala, nato pa še pol ure peš in bosta tam. »Toda sedaj je poletje in na Mangrtu so številni planinci,« sem pomislil. Tedaj se gamsi umaknejo na Hudo stezo ali v Veliko Planjo, proti Malemu Mangrtu. »Težko, če bosta kaj videla.« Škrbina je lovski raj v pozni jeseni in pozimi, ko

preneha planinski vrvež. Takrat so gamsi tam stalni gostje, ne manjka pa tudi planinskih zajcev in belk. Takrat imamo Škrbino tudi največkrat rezervirano za tuje lovske goste. Z mislimi sem se ujel šele, ko sem sedel v avtu in sem bil na poti v Log.

»Me pa res zanima, če sta kaj uplenila?«

Našel sem ju v gostilni. Ko sta me zagledala, so se jima usta raztegnila do ušes. Opazil sem vejico za Maretovim klobukom.

»So bile ravne cevi?« sem vprašal.

»Bile, bile,« je dejal Robi. »Pridi, gremo pogledat.«

Stopili smo v hladilnico in zagledali dveletnega kozla z odlomljenima krivinama in odrezanimi uhlji.

»Kje sta pa tega šilarja uplenila?« sem vprašal med smehom.

»V Škrbini,« se je smejal Mare, ki kar ni mogel pozabiti srečnega naključja.

V gostilni Mangrt se je razvil pogovor v lovski latinščini. Menim, da nista pozabila omeniti slehernega koraka na lovu, kaj šele opažanj in samega strela.

Tudi starejši lovci so stikali glave in se čudili trofeji. »Da ima gams odlomljeni krivini, se že zgodi, saj lahko pade,« so menili. Toda uhlja, uhlja?! Nekateri so menili, da je pri padcu priletel tako, da mu jih je preprosto odsekalo. Drugi so bili prepričani, da so mu zmzrnili ali so mu jih obgrizle miši, morda celo svizci, ko je bil v nezavesti. Spet tretji so prisegali, da ga je kdo od lovcev ali pastirjev ujel, ko je bil še mladič in ga preprosto zaznamoval. Kdo ve? Kozel je bil pač tak, razlago pa naj si poišče vsak sam.

Dean Kovač

Nemški kratkodlaki ptičar nas je pripeljal do cilja

Bilo je leta 1950, ko nas je sedaj že pokojna in neslavna JLA rezervne podporočnike stare Jugoslavije poklicala na dvomesečne orožne vaje v Ajdovščino.

Komanda polka, ki je bila povsem srbska, nas je oblekla v sramotno slabe uniforme, tako da kljub epoletam na ramenih nismo bili prav nič prikupni. Bil je vroč juljski popoldan, ko smo se štirje rezervisti žejni sprehajali ob reki Vipavi in pri tamkajšnjih kmetih spraševali, če imajo naprodaj kaj vina? Čudno so nas gledali in do nas niso kazali niti najmanjših simpatij. Seveda tudi vina za tako cigansko oblečene oficirje ni bilo naprodaj.

Bližali smo se izlivu potoka Hublja v Vipavo, kjer je vasica Ustje, ko smo se srečali s kratkodlakim nemškim ptičarjem, ki je bil popolnoma enak mojemu ptičarju Donu. Zato sem psa poklical z imenom Don in pes se je ustavil, me gledal, poskušal sem z nekaj vabljivimi besedami, pustil se je tudi božati, kar mu je kar prijalo.

Prijatelje, ki so hodili z menoj, sem opozoril, naj me pustijo samega s psom, ki sem mu sledil. Kmalu me je pes pripeljal na kmečko dvorišče, kjer je gospodar z lovskim klobukom na glavi premetaval neke deske. Voščil sem mu dober dan in ga pohvalil, da ima res lepega psa. Pričela sva se pogovar-

Foto: D. Kovač

Skupinska slika po pritisku na Šturskem, lovišče LD Hubelj, 21. 11. 1993.

jati, predstavil sem se mu kot lovec s Štajerskega, ki ima prav takega psa, z imenom Don. Povedal sem mu, da smo rezervni oficirji na orožnih vajah, da smo žejni in da bi si radi kupili kak liter vina. V trenutku se je izkazala prava pristna lovska solidarnost; gospodar je rekel: »Če ste lovec s Štajerskega, vam bo primorski lovec rad prinesel liter vipavčana.« S tem je bil led predrt. Gospodar je odšel v klet, prinesel liter zlate rebule in kozarce ter jih nalil; trčili smo na zdravje lovstva. Ko smo tako prijetno kramljali, nam je povedal, da smo se mu zdeli nekako sumljivi, da so bili nekdanji italijanski oficirji »nobel« ovlečeni itn. Liter je bil kmalu prazen in sledila sta še dva. Seveda smo se pri tem gospodarju še mnogokrat ustavili, da pa je bilo temu tako, je bil kriv pičkar Don.

Ernest Rečnik

Pogovor o številčnosti srnjadi

Lovci naj bi bili gojitelji divjadi in večina nas tudi je. A naša prizadevanja mnogokrat niso dovolj, kajti samo z dobro voljo, z bolj ali manj strokovno podkrepjenimi ukrepi in puško divjadi danes ni več mogoče »gojiti«. Divjad je izgubila bitko s človekom moderne dobe, ki resda veliko govori o njeni gojitvi, v resnici pa jo odriva od sebe in jo peha v propad, pri čemer so lovci prav na zadnjih mestih! S postavljanjem krmišč, solnic in odstrelom, ki ga, vsaj v Evropi, še vedno vodi kult trofeje, lahko le kozmetično popravljamo napake dogajanja, ki so posegli v naravno okolje.

Osveščeni lovci že precej časa vedo, da bi bili bolj kot vsi njihovi ukrepi za varovanje divjadi uspešni ukrepi varovanja okolja, naravnih danosti. Varovanje okolja pa dandanes ne pomeni nič drugega kot odpravljati napake, ki jih je zagrešil človek. Ker pa pri nas še nimamo zakona o varovanju narave, so tudi visokodoneče fraze o varovanju in gojitvi divjadi zgolj besede v veter. Ostaja le dejstvo, da se v Sloveniji zmanjšujejo površine za divjad vseh vrst, zaradi urbanizacije in drugih posegov v prostor, ki hitro spreminjajo podobo krajine in negativno vplivajo na divjad. Med take posege sodijo predvsem melioracije, gradnja avtocest itd. Z naših spremenjenih

polj izginjata prepelica, zajec, nekoč naša najbolj številčna divjad je le še redek okras narave, ki se ga lovci trudijo obdržati na vse mogoče načine, število fazanov in rac se je v desetih letih skoraj prepolovilo, pa ne zaradi lovskih pušk! Edina divjad, ki se pridno plodi in razmnožuje, je srnjad in, verjeli ali ne, dandanes je v Sloveniji nekajkrat več srnjakov kot zajcev! Toda zadnji dve, tri leta lovci ugotavljajo, da je tudi srnjadi vse manj. Ali je to res in kaj se dogaja z našo srnjadjo, smo vprašali vidnega strokovnjaka za lovstvo in patologijo divjadi **prof. dr. Andreja Bidovca** z Inštituta za patologijo divjadi Veterinarske fakultete v Ljubljani:

»Če pogledamo statistiko Lovske zveze Slovenije, vidimo, da je bil stalež srnjadi lani spomladi ocenjen na 119.305 kosov, jelenjadi naj bi bilo 7963 kosov, imeli naj bi 11427 gamsov, 39007 zajcev in 29205 fazanov. Pred trinajstimi leti pa so lovci ocenili, da je v naših loviščih 88045 kosov srnjadi, 6667 kosov jelenjadi, 11944 gamsov, 37000 zajcev in 41394 fazanov. To kaže, da določene živalske vrste kljub omejevanju odstrela počasi nazadujejo, druge pa kljub povečanemu odstrelu postajajo vse številnejše. Na splošno številčno upada mala divjad (zajec, raca, fazan), medtem ko se večja števila parkljarjev! Biologi pravijo, da je temu tako, ker so biološko starejše vrste bolj občutljive za spremembe v prostoru, zelo težko spreminjajo prehranjevalne navade in se prilagajajo novim razmeram. Biološko mlajše vrste, med katere sodi tudi srnjad, pa se lažje prilagode. Srnjad številčno narašča po vsej Evropi in jo najdemo od obmorskih krajev do sredogorja.

Nihče pa še ni iznašel metode, kako natančno ugotoviti njeno število in zato lahko le posredno ugotavljamo, ali je je preveč ali premalo. S pomočjo telesne teže, razmnoževanja in zdravstvene problematike lahko dokaj hitro ugotovimo, ali je je v določenem okolju preveč ali premalo in ali število narašča ali upada. Pri nas še vedno narašča! To kaže tudi število odstrela. Leta 1981 je bilo uplenjenih 28.437 srnjadi, leta 1992 pa že 49.283.

Lahko bi rekli, da se pri srnjadi srečujemo z nekakšno biološko eksplozijo, ki jo spremlja povečano število bolezni, zlasti zajedavskih. Najpogostejše so tiste, kjer se bolezen prenaša posredno, prek

podlage. Število obolelih živali pa je odvisno od obremenitve okolja z ličinkami, kar je po drugi strani povezano z gostoto populacije na nekem območju. Tam, kjer je srnjad prenaseljena, lahko vplivamo z odstrelom, pri čemer morajo lovci paziti, da ne porušijo spolne, starostne strukture in številne strukture, primerne okolju. Če ne bi s puškami posegli v populacijo, bi njeno številčnost uravnala narava sama s svojimi mehanizmi. Ker pa pri nas ni velikih mesojedih vrst, ki to nalogo najbolje opravijo, bi se kot naraven mehanizem za izravnavo populacije pojavljale bolezni.« Ker pa lovci zadnji dve leti ugotavljajo, da je v »njihovih revirjih« vse manj srnjadi in da vedno težje dosežejo načrt odstrela ter za to krive predvsem zadnji dve sušni poletji, smo dr. Bidovca povprašali tudi o tem.

»Suša je srnjad kondicijsko močno prizadela. Septembra, ko bi morala biti na višku moči, je bila taka kot ponavadi zgodaj spomladi, ko je izčrpana zaradi zime. Ob normalnih zimah bi se zato moral povečati pogin.«

Kaj pa odstrel in izpolnjevanje načrta odstrela?

»Zagovarjam stališče, da bi pri srnjadi morali načrtovati odstrel bolj dinamično in ga med letom prilagajati razmeram v lovišču. Če se zaradi podnebnih razmer zmanjša jo klasične izgube, denimo zimska, ki je močan selektivni dejavnik, potem bi moral pri tistih vrstah, ki

številno naraščajo, to spremljati povečan odstrel. Pri srnjadi bi bil zato bolj na mestu izraz *gospodarjenje s srnjadjo* kot pa gojitev srnjadi. Na eni strani bi morali bolj ocenjevati bioindikatorje kot pokazatelje stanja, na drugi pa vpliv na populacijo z odstrelom. Zaenkrat pa lahko trdim, da po pokazateljih, ki jih spremljamo, ni znamenj, da bi bilo srnjadi manj kot pred tremi, štirimi leti. Pri tem pa delamo lovci še neko napako pri ocenjevanju gostote populacije. Ne upoštevamo prostorske zasedenosti divjadi. Pozabljamo, da vsak prostor ni primeren za divjad. Zato je je nekje več, drugod pa je sploh ni!«

Vse pogostejša so razmišljanja, naj bi tudi A srnjake streljali že maja in junija, torej pred prskom, in da ni nobenega pametnega razloga, da bi jih začeli streljati šele avgusta. »Za kakovost divjadi je pomembnejše, da vzpostaviš primerno sime-trijo med divjadjo in okoljem, kot pa kakršnakoli zaščita na osnovi očne trofeje. Žal je še vedno v ospredju preživet kult trofeje, ki se odraža tudi v prepovedi streljanja A srnjakov pred prskom. Je pa tu še neka nedoslednost: A srnjak je zaščiten zato, da bi oplodil srno in bi njegove domnevno odlične genske zasnove prešle na potomstvo. Vendar pa ni zaščiten a srna. In kaj, če v nekem revirju vsako leto jeseni postrele ravno tiste srne, ki jih je oplodil A srnjak?«

Andrej Dvoršak

Lovska družina Rečica pri Laškem

prireja

LOVSKO STRELSKO TEKMOVANJE ZA MEMORIAL VEZJAK – HORJAK

Tekmovanje bo v nedeljo, dne 21. 8. 1994, na strelišču Šmohor s pričetkom ob 8. uri.

Strelci se bodo pomerili v streljanju na glinaste golobe, bežečega merjasca in tarčo »srnjak«. Streljale bodo tričlanske ekipe. Tri najboljše ekipe in posamezniki bodo dobili pokale v trajno last. Za druge dobrovrščene strelce pa so pripravljene bogate nagrade. Za jedačo in pijačo poskrbljeno!

Vabljeni!

LD Ribnica

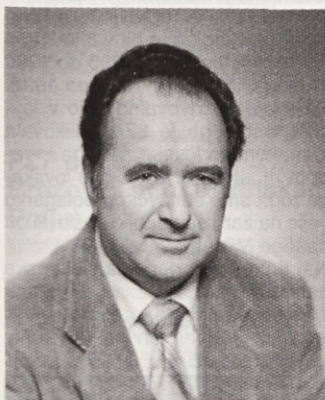
prireja ob 100-letnici
1. slovenskega lovskega kluba

STRELSKO TEKMOVANJE Z RISANICO

Tekmovanje bo 3. 9. 1994 s pričetkom ob 9. uri na strelišču v Otavica pri Ribnici.

Prijave sprejemamo pisno na naslov LD Ribnica, Opekarska 4, 61310 Ribnica ali po telefonu (061) 860-134.

1. nagrada: **odstrel jelena** (v GL Snežnik-Kočevska Reka) in več vrednih praktičnih nagrad.

Kanalski lovci pa tudi lovci Tolminskega, Anhovega in Goriških Brd smo se na pokopališču v Volčah poslovili od inž. **Marjana Fortuna**, ki je umrl 4. 12. 1993.

Pokopali smo ga z vsemi lovskimi navadami in častmi. Marjan se je rodil 10. 8. 1923 v Gorici. Zaposlen pa je bil pri Elektro-Gorica kot inženir varstva pri delu. Lovsko znanje je kot otrok dobival od svojega očeta in dveh stricov, ki so bili znani lovci in kinologi. Član LD Volče je postal leta 1951. S preselitvijo v Kanal, leta 1953, je postal lovec v LD Kanal. Vsa leta je aktivno sodeloval v lovski družini, kjer je bil kot član IO LD v letih 1972–76 in 1988–89, opravljal je funkcije kinološkega referenta 1980–83, gošpodarja in predsednika LD (1988–89). Od leta 1958 do 1953 je bil tudi blagajnik. Lovci smo ga cenili kot dobrega in prizadevnega lovca, velikega ljubitelja narave, poznavalca in gojitelja divjadi. Znan je bil tudi kot izdelovalec raznih piščali, predvsem za vabljenje jereba. Vse svoje znanje je zelo rad prenašal na mlade lovce. Zelo si je prizadeval za vzdrževanje lovskih naprav. Veliko zaslug ima za zgraditev lovske kočice ter strelišča; bil je tudi odlični strellec in je večkrat uspešno tekmoval za LD. S svojo vedrino in prijateljskim je pomagal reševati probleme v lovski družini in lovišču. Za delo v lovstvu ga je LZS odlikovala z znakom in redom III. st. za lovske zasluge, dobil pa je tudi kinološka priznanja in priznanja ZLD Gorica. Zadnji pogon, strelji, lovski rog, zelene vejice so bili zadnje slovo od Marjana.

Marjan, vsi lovci LD Kanal se ti zahvaljujemo za vse, kar si dobrega naredil v lovstvu. Ostal nam boš v lepem spominu.

LD Kanal – S. K.

je bil starešina naše družine v letih 1974 do 1980. Ko smo širili in preurejali lovsko kočico, je bil med najbolj zavzetimi. Član gradbenega odbora je bil od leta 1971 do 1973. Ko je postal starešina, je bil po funkciji tudi član gradbenega odbora. Poleg navedenega je bil tudi član drugih komisij in občasni odborov.

Vzporedno z uspešnim delom v lovskih vrstah je bil tudi ustanovni član Lovskega pevskega zbora ZLD Zasavje, od leta 1983 pa do 1985 pa je bil tudi predsednik zbora.

Za zares uspešno delo v vrstah LD Trbovlje in Lovskem pevskem zboru ZLDZ je bil odlikovan z znakom za zasluge ter redom za lovske zasluge III. in II. stopnje. Prejel je tudi vojaška in državna odlikovanja ter priznanja.

Zaradi uspešnega dela in udeleževanja še na več drugih področjih je bil Tine zelo znan in cenjen prijatelj. Na zadnjem slovesu se je od njega poslovilo 130 lovcev in 12 lovskih praporov vseh sosednjih lovskih družin. V slovo so mu zapeli lovci Lovskega pevskega zbora in zatrobili Zasavski rogisti.

Člani LD Trbovlje bomo Tineta ohranili v trajnem spominu zaradi njegovih vidnih uspehov ter zaslug.

LD Trbovlje – M. P.

Nista se iztekla dva meseca, ko je smrt že drugi zmrazil srca članov LD Osilnica. Umrl je naš dolgoletni lovski tovariš **Slavko Ferbežar**. V hudi bolezni mu je dih tiho zamrl 28. 1. 1993 in lovski rog

mu je v zadnje slovo zvenel na pokopališču v Bosljivi Loki ob modrozeleni Kolpi.

Rodil se je v bližnem kraju Vode, 6. 2. 1924, nedaleč od Gerova na Hrvaškem. Tako kot mnogi drugi v tej enkratno lepi kolpski dolini se je tudi on s starši preselil prek razmejitvene rečne struge med slovenske sosesde, kjer je obiskoval šolo. Lepa, samotna pokrajina ga je privabljala, vendar ne njemu in ne njegovim novim sosedom ni dajala dovolj kruha. V letu 1935 je z mnogimi slovenskimi prijatelji in s starši odšel za kruhom v Francijo, kamor so skoraj preroško odhajali rodovi iz teh krajev.

Že kot mladega fantiča so ga vabili v svoje okrilje temni gozdovi, soteske in bele pečine, kjer je sledil živalskim stecinam in skrivnostnim klicem divjadi. Toda delo v Franciji in razmere ob vrnitvi v domovino še pred vihrami druge svetovne vojne in kasnejše sodelovanje v odporiškem gibanju slovenskega partizanstva mu niso nudile možnosti za aktivno lovsko udeleževanje. Ostajalo je neizpolnjeno lovsko hrepenenje.

Ob koncu vojne je tudi njega potegnil tok vojaškega usposabljanja in odšel je v SZ, od koder se je vrnil leta 1948 in bil razporejen k nalogam aktivnega starešine na letališču Velika Gorica pri Zagrebu. Toda ne za dolgo; hotel je živeti civilno življenje. Zasnoval si je družino, se zaposlil v Avto Kočevje in kasneje pri SAP-u Ljubljana.

V lovstvo se je aktivno vključil leta 1949 in od 1954 do 1966 opravljal naloge tajnika LD Osilnica, zatem je bil izvoljen v disciplinsko sodišče, pa v nadzorni odbor. Vzljubil je zveste spremljevalce človekovega lova, lovske pse, in kot kinolog vzredil veliko legel lovskih psov.

ZS ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge. Njegov posluš za skrivnosti življenja divjadi naših gozdov mu je vodil prst na sprožilcu tako, da se je čestokrat vzdržal strela. Raje je iz kritja opazoval in poslušal tihi korak jelenjadi, srnjadi, medveda in petje rumenokljunega črnega pevsca. V odnosih človek s človekom je gojil tovarištvo, medsebojno spoštovanje, veselil se je vsakega uspeha LD in četudi zaradi bolezni že vidno oslabil, se je udeleževal prostovoljnih del za gradnjo lovsko-gospodarskega doma osilniške lovske družine. Tedaj je njegov bežeč pogled po prijateljih ali na gozd že pokazal bolesto tihega poslavljanja in žalost v očeh. Prehitro je moral v nekajletno bolniško posteljo, ob kateri smo se srečevali z njim in s katere sam ni več vstal.

Osilniški lovci

ska strokovnjaka in lovca v Zagorju ob Savi, kjer je 31. 8. 1912 zagledal luč sveta. Vse življenje jima je zvesto sledil. Poklicno kot gradbenik – strokovnjak in kot častilec boginje Diane. Pred drugo svetovno vojno in po njej je vodil številna gradbišča v Sloveniji in nekdanji Jugoslaviji ter se naposled zaposlil v Lesnini, v katere razvoj je vtikal svoje najštevilnejše strokovne dosežke.

Več kot štiri desetletja je bil med najbolj dejavnimi člani ter funkcionarji treh lovskih družin: Bohor-Senovo, Polhov Gradec in Toško Čelo. V prvi je bil tri leta član upravnega odbora (1951 do 1954) in član UO Lovske zveze Krško, nato pa je v slednjih opravljal odgovorne funkcije: bil je tajnik (1972 do 1974), starešina (1974 do 1977), predsednik Nadzornega odbora (1964 do 1971, 1986 do 1987, 1989 do 1991) ter disciplinskega razsodišča (1982 do 1983). Hkrati je bil med vodilnimi načrtovalci našega lovskega doma, njegovimi graditelji in dograjevalci. Njemu velja zasluga, da ima LD Toško Čelo tako prijeten lovski dom, priljubljeno ljubljansko izletniško točko. Za svoje plodno delovanje je Dane prejel številne pohvale in priznanja na delovnem mestu, družbena priznanja in odličja naše lovske organizacije. Ob sedemdesetem jubileju je postal naš častni član.

Kot lovec iz lovišč ni nikoli samo jemat, temveč obilno vračal, saj sta mu bila prva skrb narava in gojitev. Zato smo ga nadvse cenili in ga spoštovali zavoljo njegove prizadevnosti, poštenosti, predanosti ter zvestobe. Bil je vzor zagnanega in uspešnega delavca, prijetelega in izkušenega tovariša ter pravičnega lovca. Tak bo Dane ostal v spominu vedno med nami – šenttviškimi lovci!

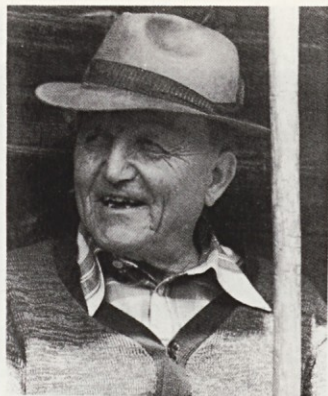
LD Toško Čelo – L. P.

V sredo, 2. 3. 1994, smo lovci Lovske družine Jezersko pokopali **Ignaca Nahtigala**, srčnega lovca pa tudi častnega člana LD Jezersko. Umrl je 28. 2. 1994.

Luč sveta je zagledal 9. 9. 1901 na Zgornjem Jezerskem, skoraj v osrčju jezerskih lovišč.

29. 1. 1994 je iz vrst zelene bratovščine za vedno odšel **Martin Pust**, član LD Trbovlje, star 72 let. Tine je postal član naše družine leta 1968. Ves čas se je aktivno razdal v vrstah LD Trbovlje. Od leta 1978 je bil tudi član Lovskega pevskega zbora Zveze lovskih družin Zasavje.

Po naravi je bil odločen, vztrajen in uspešen. Član Izvršnega odbora je bil od leta 1972 do 1983, od tega

Okolje in pristna lovska družina sta botrovala, da se je oblikoval v poštenega in izobraženega lovca.

Pri družbi Jezersko se je Nace že s 24 leti zaposlil kot pomožni gozdar. Po petih letih, leta 1930, je napredoval v poklicnega lovskega čuvaja in gozdarja na posestvu barona Karla Borna v takratnem »Putterhofu«, sedaj Jelendolu.

Po vojni vihri, katero je preživel v Jelendolu, kjer je deloval kot aktivist, v letih 1944–1945 pa tudi kot udeleženec NOB, se je zaposlil pri Gozdnem gospodarstvu Tržič. Leta 1953 se je dokončno vrnil na ljubljeno Jezersko, kjer je leta 1963 dočkal tudi upokojitev kot gozdar Gozdnega gospodarstva Kranj.

17. 8. 1957 je bil med ustanovnimi člani LD Jezersko. Ignac je kot drugi starešina prevzel krmilo družine za eno leto (1959). Še posebno se je ukvarjal z mladimi, lovskega uka željnimi lovci. Opravljal je tudi funkcijo predsednika v NO (1960–1965), predsednik disciplinske komisije je bil od 1966 do 1967, na lovsko-kinološkem področju pa je bil izvrsten vzgojitelj in rejec lovskih psov.

Za uspešno delo v lovski organizaciji je prejel znak za lovske zasluge LZS, gorenjsko lovsko plaketo in priznanje LD Jezersko.

Nace je bil skoraj vseh 93 let navdušen lovec, izvrsten kinolog, gozdar in čebelar, ki je pri individualnem lovu na lisico, jereba, ... najbolj užival in bil pri tem zelo spreten.

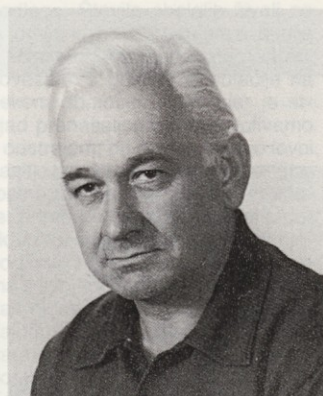
V njegovi družbi in bližini je bilo vedno prijetno, saj je bil izjemen in čudovit družabnik.

Na zadnji poti ga je spremljala množica lovcev tako iz domače kot iz sosednjih družin ter lovske rogi. Zadnji streli sotovarišev so naznanili, da ga je slovenska jezerjanska zemlja sprejela v prijateljevanje.

LD Jezersko – F. E.

Usoda je hotela, da je 5. 1. 1994 prenehalo biti plemenito srce **Milana Goloba**, dolgoletnega člana LD Loka pri Zidanem Mostu.

Milan se je rodil 29. 3. 1926 v Senovem. Po osnovni šoli je končal

še gimnazijo in se zaposlil pri železniškem podjetju in železnici ostal zvest vse do upokojitve.

Član LD je postal leta 1950, lovski izpit pa je opravil pred komisijo ZLD Zasavje leta 1952. Milan je bil

spoštovan med lovske prijatelji, pa tudi med planinci. Vse svoje življenje je zelo rad zahajal v naravo. Kot lovec in funkcionar v LD je mnogo prispeval k moralnemu in materialnemu položaju lovske družine Loka pri Zidanem Mostu.

V naši LD je opravljal različne funkcije. Kinolog je bil v letih 1955 do 1970, član IO od 1955 do 1980 in blaginjak LD od 1983 do 1992. Za svoje požrtvovalno delo v lovske vrstah ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge in redom III. stopnje. Ob zvoku lovskega roga smo se lovci pri polaganju vejic na žaro še zadnjič poslovili od našega Milana.

Naj ti bo lahka domača slovenska zemlja, Milan.

LD Loka pri Zidanem Mostu – J. K.

OPOZORILO

Vse dopisnike LD iz Slovenije prosimo, da zaradi velikega pritiska na rubriki **Jubilanti** pa tudi **V spomin** natančno upoštevate Navodila o objavljanju zapisov o jubilarjih in umrlih (Lovec 7–8/92, 3. str. ovitka). Predvsem pa vas prosimo, da nam pošljete res jedrnat zapise z vsemi zahtevanimi podatki (največ 1 tipkano stran oz. 30 razprtih vrstic). Navodila tudi v uredništvu strogo upoštevamo, zato ne delamo izjem!

Uredn. odbor lovca

Iz lovske vrste so za vedno odšli tudi:

Zdravko Bratina, LD Porezen–Cerkno, * 7. 2. 1939, † 17. 2. 1994.

Evgen Lapajne, LD Idrija, * 30. 8. 1919, † 23. 3. 1994.

Ferdo Kristančič, LD Dobrovo, * 1. 9. 1922, † 30. 1. 1994.

Milan Marinič, LD Dobrovo, * 20. 11. 1949, † 8. 11. 1993.

Anton Sankovič, LD Domžale, * 23. 9. 1934, † 28. 4. 1993.

Metod Marčun, LD Domžale, * 17. 12. 1930, † 30. 11. 1993.

Jernej Zavašnik, LD Domžale, * 24. 8. 1906, † 10. 1. 1994.

Peter Janežič, LD Kamnik, * 28. 6. 1959, † 11. 1. 1994.

Janez Šimenc, LD Kamnik,

* 23. 3. 1942, † 4. 4. 1994.

Bruno Potočnik, LD Radvanje, * 3. 8. 1932, † 14. 3. 1994.

Velimir Dolenc, LD Selca, * 18. 6. 1950, † 27. 4. 1994.

Marko Jandras, LD Bizeljsko, * 5. 12. 1973, † 24. 12. 1993.

Edvard Marc, LD Hubelj–Ajdovščina, * 23. 9. 1940, † 4. 5. 1994.

Anton Hedl, LD Velka, * 29. 4. 1912, † 4. 4. 1994.

Štefan Kržišnik, LD Škofja Loka, * 22. 11. 1924, † 2. 5. 1994.

Janez Jerič, LD Škocjan, * 28. 7. 1952, † 10. 5. 1994.

Peter Plankar, LD Podčetrtek, * 8. 3. 1914, † 26. 4. 1994.

Nande Kaplan, LD Turjak, * 18. 6. 1911, † 12. 2. 1994.

Umrlim časten spomin!

LOVSKA KINOLOGIJA

Telesno ocenjevanje psov vseh lovske pasem v Mariboru

Šestnajstega aprila letos nam v Malečniku pri Mariboru vreme ni bilo najbolj naklonjeno, saj se je dopoldansko torebno in megleno vreme popoldne sprevrglo v deževje in znižanje temperatur. Vendar to pasjega laježa ni prekinilo. Tudi vodniki psov in njihovi spremljevalci so potrpežljivo čakali, da so prišli na vrsto in da so sodniki ocenili oblike pasjega telesa.

Od vseh petih glavnih skupin lovske psov: terierjev, jazbečarjev, goničev, ptičarjev in šarivcev, je bilo od skupnega števila 122 prisotnih psov kar štirindvajset različnih pasem, ki so dosegli tele ocene:

ocena	število psov	odstotek
– odlično	26	21,3
– prav dobro	54	44,5
– dobro	19	15,4
– zadovoljivo	15	12,3
– pomanjkljivo*	8	6,5
skupaj	122	100,0

* pomanjkljivo: dedne anatomske hibe in pomanjkljivo zobovje

Menim, da pozitivno ocenjeni psi (144 ali 93,5%) tvorijo povprečno dobre dedne zasnove po zunanjih oblikah telesa in po značaju, ki so, primerjalno za pet in več let nazaj, kar dobro in zanesljivo poročajo, da smo z vzrejo lovske psov na dobri poti. Preostalih osem psov pa je nakazovalo prevelike anatomske hibe in so odstopali od standardnih oblik ali pa so imeli pomanjkljivo zobovje. To je v vseh

primerih tudi dedno, zato jih izločamo iz nadaljnje vzreje.

Vodniki, predvsem nelovci, ki imajo v lasti lovske pasme psov pa tudi posamezni vodniki iz lovske vrste, so kar pogosto povpraševali, kje lahko dobijo ali kupijo knjige – literaturo s kinološko vsebino, ki bi jih seznanjala vsaj z najosnovnejšim praktičnim znanjem in v pridobivanju večščin o vzreji, vzgoji, šolanju in ravnanju s psom. Pojasnjevali smo jim in svetovali ter naštevati vso znano domačo kinološko literaturo, prav tako tudi prevode tujih avtorjev. Želijo si male priročne knjižice žepnega formata, ki bi s preprosto vsebino in v preprosti obliki ter praktičnimi nasveti pomagale novim vodnikom. Knjige namreč, ki so v prodaji, so ali v enciklopedični obliki (strnjeni pregled znanja) ali pa morda preveč strokovno pisane in za praktično široko ljudsko, predvsem pa otroško

rabo pretežke. Pripombe so bile tudi zaradi cen. In po svoje imajo celo prav. O tem velja razmisliti.

Sodniki, ki so ocenjevali, so bili:

– Bojan Deberšek in Franc Dečman za jamarje,

– Ludvik Brence in Vojteh Kikl za goniče,

– Ivan Caf in Mladen Ferle za ptičarje ter

– Jože Pangerl in Tone Selinšek za šarivce.

Pri delu so bili sodniki dosledni, pravični in vljudni, saj ob primerni javni obrazložitvi dobljene ocene vodniki niso imeli pripomb na sodniške odločitve. Tudi sodniški pripravniki Miroslav Bauman, Samo Ljubo, Jože Napret in Matjaž Roter, ki so stažirali, so pod vodstvom mentorjev delo opravili korektno in vestno.

Gostiteljica LD Malečnik pri Mariboru je dala na voljo prostore lovskega doma in vsem prisotnim nu-

dila tople obroke malic. Za to je poskrbela delovna skupina članov družine pod vodstvom Kristijana Stergarja. Vse to je prispevalo k dobremu počutju in razpoloženju. V imenu LKD Maribor vsem prisrčno na hvala.

*Rudi Roter,
vodja prireditve*

PZP ptičarjev (na Brezovici in Ljubljanskem Polju)

Spomladanska preizkušnja ptičarjev je bila po koledarju kinoloških prireditev načrtovana za 16. 4. letos v lovišču LD Brezovica in v GL Ljubljansko Polje ob Savi v Stožicah. Ker pa je Republiška veterinarska uprava »zaukazala« lovce, ta dan obvezno polaganje vab za lisice s cepivom proti steklini, je bilo treba preizkušnjo prestaviti na kasnejši čas (30. 4. 1994). To je delno vplivalo tudi na delovne rezultate psov. Na PZP je prijavilo svoje pse 24 vodnikov (4 nem. kdl. ptičarje, 14 nem. žimavcev, 1 škotskega setra in 5 irskih setrov). Na tekmovanje pa so privedli le 19 psov, od katerih jih je 17 opravilo PZP. Dva psa (irska setra) preizkušnje nista opravila.

mo pse očitno premalo vodili v lovišče. Čeprav je bila večina vodnikov psov z območja LKD Ljubljana (oz. ZLD Ljubljana), so premalo izkoristili možnost šolanja psov v GL Ljubljansko Polje, ki je namenjeno prav temu. V GL Ljubljansko Polje (pretežno v okolici vodarne in za Savo) je teren za preizkušanje z manjšim številom psov še dokaj primeren.

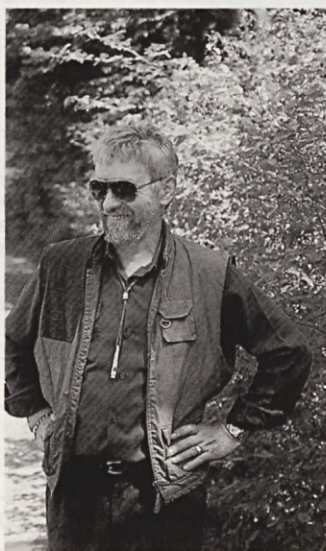

Foto: B. Leskovic

Jože Jurečič (LD Tomišelj) je z Gano Zornovsko na PZP zbral največ točk.

Foto: B. Leskovic

Najuspešnejša na PZP je bila nemška žimavka Gana Zornovska NŽ 00954, ki je dosegla 71 točk.

Najboljši uspeh oziroma največ ocenjevalnih točk so zbrali: 1. Jože Jurečič (LD Tomišelj) z nemško žimavko Gano Zornovsko (NŽ 00954), ki je dosegla 71 točk; 2. Slavko Petrovič (LD Vrhnika) s psico Geo Zornovsko (NŽ 00953) (70 točk); 3. Viktor Čuden (LD Brezovica) z nem. žimavcem Garisom Zornovskim (NŽ 00957) (68 točk); 4. Rudi Mlakar (LD Tomišelj) z nem. kdl. ptičarjem Rigom od Štuheca; (NKP – 02141) (60 točk) in 5. Sebastijan Lenassi z gordon seterko Molly (GS 00030), ki je dosegla 52 točk.

Vsi psi so opravili tudi disciplino »delo po sledu nevidnega zajca«. Dlaka in pernat divjadi je bilo v obeh loviščih dovolj. Če povzamemo ugotovitev vseh treh kinol. sodnikov, J. Selana, M. Budiča in V. Kobala, je treba zapisati, da je večina psov pokazala dobre naravne zasnove za lovsko delo, žal pa so posamezni vodniki pred tek-

Foto: B. Leskovic

Drugi najuspešnejši vodnik je bil Slavko Petrovič (LD Vrhnika) z Geo Zornovsko, ki je zbrala le točko manj od svoje sestre.

Tu je za preizkus »stoje« še dovolj poljskih jerebic, kar se je izkazalo tudi na preizkušnji, saj so prišli na dah divjadi prav vsi psi (nekateri tudi večkrat). Nujno pa je treba omeniti, da je 30. 4. prepozen čas za takšno prireditev. Zakaj? V tem času so posevki, pšenica in detelja že previsoki, lastniki zemljišč gnojijo posevke s kemičnimi gnojili in škropijo s kemičnimi zaščitnimi sredstvi, kar vpliva tudi na pasji nos in oči (solzenje). V tem času se že zelo zgodaj zjutraj temperatura dvigne prek 20°C, kar prav tako vpliva na pasji nos (izsušitev vonjalne sluznice). In kar je najbolj kritično: v tem času s hojo po poljih in travnikih, kjer

preizkušamo pse, povzročamo že občutno škodo in se lastniki upravičeno lahko jezijo na naše početje. Nekateri so nam celo grozili. PZP je treba opraviti najkasneje do 10. 4. zaradi vegetacije, ki tedaj še ni tako bujna, pa tudi da se izognemo slabi volji lastnikov zemljišč. Tudi za pse je ta čas najustrežnejši. Vsem lastnikom in vodnikom psov, ki bodo prihodnje leto morda vodili psa na takšno preizkušnjo, priporočam, da si pri Upravi GL Ljubljansko Polje pravočasno kupijo kartico za šolanje svojega psa v tem lovišču, saj se jim bo to gotovo obrestovalo.

*Vinko Foršček, kinol. sod.
(vodja prireditve)*

Vzrejna komisija za pse jamarje in Klub ljubiteljev psov jamarjev v sodelovanju z LKD Ljubljana ter LD Grosuplje, kot gostiteljem,

prirejata

DRŽAVNO UPORABNOSTNO TEKMO ZA VSE JAZBEČARJE

ki bo 11. 9. 1994 v Grosupljem. Zborni mesto ob 8. uri pred bistrojem Bela griva.

Prijave sprejemamo do 1. 9. na naslov: Zveza lovskih družin Ljubljana, Župančičeva 9/II, Ljubljana, ali po tel.: (061) 214-900, Verbič.

LKD Ljubljana
in LD Ig
prirejata

DRŽAVNO PRVENSTVO V VODNEM DELU ZA VSE PASME LOVSKIH PSOV

– pokal Ljubljane –

Tekma bo 27. 8. 1994 s pričetkom ob 8. uri.

Zborni mesto bo pri lovskem domu LD Ig v Dragi pri Igu.

Prijave sprejemamo pisno, osebno ali po telefonu: (061) 214-900 najkasneje do 17. 8. 1994.

Lokalna tekma po krvnem sledu v Starem Logu

Po predvidenem datumu, objavljenem tudi v Lovcu 2/94, je bila lokalna tekma lovskih psov v delu po krvnem sledu 21. 5. 1994 v Starem Logu (LG Medved-Kočevje) in v organizaciji LKD Kočevje.

Vodniki so privedli na lokalno tekmo po krvnem sledu enajst psov, od tega tri hanoverske barvarje, dva brandel-braka, pet brak-jazbečarjev in eno kratkodlaklo jazbečariko.

Tekmo je uspešno opravilo vseh enajst psov oz. psic. Prejšnji dan smo štirje sodniki položili skupno dvanajst umetnih sledov. Teren je bil težaven, tako da je vsak pes moral pokazati zainteresirano delo po krvnem sledu. Rezultati so bili dobri.

(I. Č. nag. raz.), vodnik Peter Kastelec iz Stare cerkve pri Kočevju. Štirje psi so dosegli II. n.r., trije psi pa III. n.r.

Prejšnji dan sta bila telesno ocenjena dva psa. Na tekmi so sodelovali predstavniki LKD Kočevje in direktor GL Medved-Kočevje Ciril Štrumbelj.

Kot opazovalci so se tekme udeležili tudi trije lovski pripravniki. Podelili so štiri nagrade in diplome.

Sodniki, ki so ocenjevali, so bili: Vojteh Kikl, Franc Svetec, Srečko Erček in spodaj podpisani.

Po končani tekmi smo si izmenjali mnenja iz prakse, da bi še izboljšali krvosledstvo.

Za dobro organizacijo in disciplino na prireditvi se v imenu vseh štirih sodnikov zahvaljujem.

Ludvik Brence,
kinol. sodnik

Franc Ekar

V soboto, 21. maja 1994, je bilo na razstavišču Gorenjskega sejma v Kranju v organizaciji Lovskega kinološkega društva Gorenjske telesno ocenjevanje vseh pasem lovskih psov. Zanimanje za lovske pse postaja vse večje tudi med nelovci. Na ocenjevanju je bilo več kot 100 mladih psov, katerih lastniki so želeli telesno oceno za svoje pse. Na ocenjevanju je bilo tudi precej mladih, bodočih lovcev, ki potrebujejo tako znanje pri izpitu za lovca, zato so se neposredno seznanili s posameznimi pasmami lovskih psov ter dobili strokovne napotke in informacije s prve roke od zato usposobljenih strokovnjakov.

Najboljši so bili:

1. ELK – SLRHB 00537, hanovrski krvosledec, ki je dosegel 154 točk

(I. A. nag. raz.), vodnik Mišo Horjak iz Trnovca.

2. BEBA – JRJK 60739 kdl. jazbečarka, ki je dosegla 154 točk

(I. B. nag. raz.), vodnik Jože Štimec iz Kočevja.

3. CLIFF – JRBrb 60190 brander brak, ki je dosegel 136 točk

(I. C. nag. raz.), vodnik Ciril Oic iz Starega Loga.

4. AGO – JRHb 60455 hanovrski krvosledec, dosegel 128 točk

ZAHVALA

LKD za Pomurje (Murska Sobota) in DLPŠ-Ljubljana se za pomoč pri izvedbi VI. VUP ptičarjev – Panonski lovski pokal 1993 zahvaljujeta tudi **LD BUČKOVCI**, ki je pomotoma izpadla iz seznama, objavljenega v Lovcu 5/94 na str. 217.

PREDVIDENA LEGLA LOVSKIH PSOV

Lovski terierji (SLRLt):

o:5/I, m:4/I, leglo 16. 7., Marjan Ronguz, Dol. Brezovica 27, 68310 Šentjernej.

o:5/I, m:4/I, leglo 25. 4., Stane Majerle, Jelševnik 5a, 68340 Črnomelj

o:5/I, m:4/I, leglo 8. 6., Jože Bučvec, Potoška vas 33, 61410 Zagorje.

o:5/I, 4/II, leglo 10. 6., Alojz Žvanut, 65272 Podnanos 39

o:5/I, m:5/II, leglo 18. 7., Mario Grlj, C. 25. maja 11, 61317 Sodražica.

o:5/I, m:II/I, leglo 27. 6., Alojz Kuhar, Orlica 14, 62365 Vuhred.

o:5/I, m:5/I, leglo 16. 7., Stanko Herle ml., Potoška vas 33a, 61410 Zagorje/Savi.

o:5/I, m:4/II leglo 9. 6., Franc Svetec, Gorjanska 15, 68311 Kostanjevica.

o:5/I, m:4/II, leglo 11. 6., Viktor Svetlin, Vir, Finžgarjeva 15, 61230 Domžale.

o:5/I, m:4/I, leglo 29. 5., Miroslav Klančar, Križ 268, 66210 Sežana

o:5/I, m:5/I, leglo 22. 5., Jožef Ra-

LKD Ljubljana objavlja kinološke prireditve:

- Državna tekma v vodnem delu za vse pasme lovskih psov Pokal Ljubljane bo 27. 8., zborna mesto bo pred lovskim domom LD Ig v Dragi; rok prijave do 17. 8. 1994.
- PNZ retriverjev bo 3. 9., zborna mesto gostišče Bela griva v Grosupljem; rok prijave do 24. 8. 1994.
- PNZ jamarjev bo 10. 9., zborna mesto gostišče Bela griva v Grosupljem; rok prijave do 31. 8. 1994.
- PNZ goničev bo 1. 10., zborna mesto lovski dom LD Višnja gora; rok prijave do 21. 9. 1994.
- PNZ goničev bo 8. 10., zborna mesto gostišče Zajeve v Rovtahn; rok prijave do 28. 9. 1994.
- JZP, PP, ŠPP ptičarjev bo 8. 10.; zborna mesto gostišče Tavčarjev dvor – Ježica, rok prijave 28. 9. 1994.
- PNZ šarivcev bo 15. 10., zborna mesto gostišče Turšič na Vrhnikih; rok prijave do 5. 10. 1994.
- Lokalna izbirna tekma goničev bo 15. 10.; zborna mesto lovski dom LD Taborska jama, rok prijave do 5. 10. 1994.
- Državna tekma CACT brak-jazbečarjev bo 22. 10., zborna mesto gostišče Mak v Grosupljem, rok prijave do 12. 10. 1994.

Pričetek vseh prireditev bo ob 8. uri. Prijavite se osebno ali pisno na naslov LKD Ljubljana, Zupančičeva 9/II, ali pa po telefonu: (061) 214-900.

spor, Dolge Poljane 22, 65271 Vipava.

Jazbečarji kdl. (SLRJk):

o:5/I, m:5/II, leglo 20. 7., Jože Štimec, Ob Mahovniški c. 24, 61330 Kočevje.

o:5/I, m:5/II, leglo 18. 4., Janez Klun, Gorenjska cesta 70, 61310 Ribnica.

Jazbečarji res. (SLRJr):

o:5/I, m:5/II, leglo 27. 6., Franc Zajc, Ter 40, 63333 Ljubno.

o:5/I, m:I/II, leglo 26. 6., Rudolf Bauman, Sp. Dobrenje 36/b, 62211 Pesnica.

o:5/I, m:5/II, leglo 1. 6., Neža Kržan, Stare Pravde 13, 68000 Novo mesto.

o:5/I, m:5/II, leglo 16. 5., Dušan Lipej, Vinarska 10, 68259 Bizelj-sko.

Istr. kdl. goniči (SLRGik):

o:5/I, m:5/I, leglo 18. 6., Franc Dolganoč, Šuštarjeva 27a, 61420 Trbovlje.

o:5/I, m:4/II, leglo 17. 6., Damijan Peternel, Kambreško 3, 65213 Kanal.

o:4/II, m:4/II, leglo 20. 6., Jaka Logar, Gozdna pot 16, 62380 Slov. Gradec.

o:5/II, m:4/II, leglo 22. 6., Rudolf Deponte, Vanganel 35, 66000 Koper.

o:5/I, m:4/I, leglo 29. 5., Andrej Zupet, 68220 Šmarješke Toplice.

Istr. res. goniči (SLRGir):

o:5/I, m:5/I, leglo 14. 4., Alfonz Krapež, Otlica 60, 65270 Ajdovščina.

Posavski goniči (SLRGp):

o:5/I, m:5/II leglo 21. 6., Franc Pantar, Podpreska 7, 61319 Draga.

Brak-jazbečarji (SLRBJ):

o:5/I, m:5/I, leglo 14. 7., Branko Gorza, Lovska hiša Trnovec, 61330 Kočevje.

o:5/I, m:5/II, leglo 25. 5., Vilijem Habjan, Vešenik 39, 63210 Slovenjske Konjice.

o:5/I, m:5/I, leglo 22. 5., Boris Dolenc, Petelinje 89, 66257 Pivka.

o:5/I, m:4/I, leglo 12. 5., Robert Ule, Casermanova 10, 61380 Cerknica.

o:5/I, m:4/II, leglo 14. 6., Marjan Vatovec, Mala Bukovica 23, 66250 Ilirska Bistrica.

Vestfalski brak-jazbečarji (SLRWBj):

o:4/I, m:4/I, leglo 17. 6., Gotard Ferme, Limavce 7, 61222 Trojane.

Hanovrski barvarji (SLRHB):

o:5/I, m:5/I, leglo 10. 7., Jožica Janetič, Puščava 7, 68330 Mokronog.

o:5/I, m:5/II, leglo 13. 5., Peter Benedit, Jereka 38, 64264 Boh. Bistrica.

Bavarski barvarji (SLRBB):

o:5/I, m:5/III, leglo 10. 7., Srečko Husar, Kettejeva ul, 2, 62000 Maribor.

o:5/II, m:5/II, leglo 2. 6., Milan Burich, Zg. Škofije 9, 66281 Škofije.

o:5/I, m:I/II, leglo 11. 6., Diana-Boris Žele, Pod Primožem 20B, 66257 Pivka.

Tribarvni gonič (SLRGt):

o:5/I, m:5/I, leglo 17. 7., Miloš Ambrožič, Kocjančičeva 2, 65271 Vipava.

Slovaški gonič (SLRSK):

o:5/I, m:5/I, leglo 23. 3., Janez Zupet, 68275 Škocjan 13.

Irski setri (SLRIS):

o:5/I, m:4/PZP, leglo 5. 6., Metoda Ljubec, Sp. Kamenščak 22B, 69240 Ljutomer.

Koker španjeli (SLRKš):

o:5/I, m:I/I, leglo 15. 4., Bojan Derberšek, Podgorska 83, 62380 Slov. Gradec.

Nemški prepeličarji (SLRPr):

o:4/I, m:I/I, leglo 16. 7., Drago Mehhar, Blate 1, 61331 Dolenja vas.

o:4/I, m:4/I, leglo 5. 6., Anton Vrešak, Zg. Selce 17a, 63232 Ponikva.

o:5/I, m:4/I, leglo 10. 6., Bojan Derberšek, Podgorska 83, 62380 Slov. Gradec.

o:5/I, m:4/III, leglo 27. 5., Roman Mirt, Delavska 9, 68281 Senovo.

o:5/I, m:4/III, leglo 12. 6., Bruno Rojac, Gažon 63/a, 66274 Šmarje.

o:5/I, m:5/I, leglo 18. 6., Franc Lesjak, Zg. Kostrivnica 19, 63241 Podplat.

KINOLOŠKA ZVEZA SLOVENIJE

S
A
M
U
R
A
I
S
V
I
T
A
R
A

SUZUKI

S L O V E N I J A

Kakovosten, varčen, varen.

TERENSKO VOZILO SUZUKI, VAŠ IDEALEN SPREMLJEVALEC!

- Močan in zanesljiv, ob vsakem vremenu,
v vsaki še tako zahtevni situaciji, ko premagujete terenske ovire.
- Privlačen in okreten v mestu.

PLAČILNI POGOJI

- 5% popusta pri gotovinskem plačilu
- ugodni krediti z devizno klavzulo za dobo od 1 do 4 let z 10 - 11,5% letno obrestno mero

GENERALNI ZASTOPNIK IN DISTRIBUTER ZA SLOVENIJO

SUZUKI WOLF IN PARTNERJI, d.o.o., Jana Husa 1 a, Ljubljana, tel. 061 140 32 30, 140 32 65, faks 061 140 21 53

POOBlašČENI TRGOVCI

ANDY AVTO SHOP d.o.o., Cesta Kozjanskega odreda 18, 63230 Šentjur, tel. 063 743 389, faks 063 743 389 • **AS - TRADE d.o.o.**, Prešernova 4, 65220 Tolmin, tel. 065 82 261, faks 065 81 408 • **AVTOHIŠA NOVA GORICA d.o.o.**, Industrijska 2, 65000 Nova Gorica, tel./faks 065 26 242
AVTOHIŠA RAJBAR, Miloša Kuzmiča 18, 69000 Murska Sobota, tel. 069 32 209, 21 444, faks 069 32 317 • **AVTO KRANJC SUZUKI**, Vosek 30, 62031 Pernica, tel./faks 062 640 005 • **AVTOTECH d.o.o.**, Ahlinova 1, 61291 Škofljica, tel. 061 666 359, 666 348, faks 061 666 348 • **KALCIT d.o.o.**, C. talcev 69, 64000 Kranj, tel./faks 064 331 013 • **PANADRIA TYRES d.o.o.**, Jana Husa 1a, 61000 Ljubljana, tel. 061 140 13 72, 061 140 32 30, faks 061 140 21 53
AVTOHIŠA PANADRIA d.o.o., Pristaniška 14, 66000 Koper, tel. 066 37 229, faks 066 37 230 • **PRORING d.o.o.**, Ulica Jožice Flander 2, 62000 Maribor, tel. 062 413 972, faks 062 413 972 • **SUZUKI SERVIS KRULC**, Industrijska cona Trzin, 61230 Trzin, tel.: 061 731 143
ULA d.o.o., Jurčičeva 17, 68210 Trebnje, tel./faks 068 44 231

Prodaj suhlovo tricevko, kal. 12-12/7×57 R, s strelnim daljnogledom Zeiss-Jena (suhlska montaža). Tel.: (061) 884-264.

Posredujem pri nabavi živih damjakov in muflonov iz Avstrije. Informacije po telefonu (065) 81-409.

Prodaj mlade labrador retrieverje odličnih staršev (črne in rumene). Vlado Tašner, Ob železnici 10, 66250 Ptuj. Tel.: (062) 773-233.

Prodaj bavorske barvarje delovnih staršev. Bogomil Boškin, Žigoni 41, 65292 Renče, tel.: (065) 53-492.

Prodaj rusko trap puško. Informacije po telefonu (062) 813-453, zvečer.

Odkupimo naslednje knjige iz Zlatorogove knjižnice: Mirko Šušteršič: **Po mojih lovskih stezah**, skupina avtorjev: **Lovske trofeje na Slovenskem**, Marianne Mertens: **Lovčeva žena** in Janko Lavrič: **Moč pes**. Ponudbe sporočite po telefonu: (061) 221-552.

Prodaj mlade resaste foksterije, ki jih želim oddati v lovske roke. Starša sta odlično telesno ocenjena in imata opravljeno PNZ. Jure Sevnčnikar, Podkraj 11, 63320 Velenje. Tel.: (063) 855-696.

Prodaj karabinko CZ, kal. .30-06, s strelnim daljnogledom Zeiss-Jena (8×56), suhlska montaža (cena 1.500 DEM) in **bokarico CZ**, kal. 12/12 (cena 450 DEM). Tel.: (064) 325-286.

Prodaj leglo brak-jazbečarjev (jelenje rdeči). Leglo 15. 5. 1994, odličnih staršev. Dejan Poljanšek, Ob Drobntki 2, 61357 Notranje Gorice. Tel.: (061) 651-594.

Prodaj dobro ohranjeni puški: karabinko, kal. 7×64 (cev böhrler rasant), in **šibrenico** brezpetelinko, kal. 12-12. Tel.: (067) 78-320, Ivan Jazbec, 66223 Komen 134 D.

Prodaj staro belgijsko šibrenico-petelinko, kal. 16-16, s pripadajočo opremo za polnjenje šibrenih nabojev (1.600 DEM). Prodaj tudi novo **karabinko CZ**, kal. .223, remington s strelnim daljnogledom 6×40 in 60 nabojev zanj (1.100 DEM). Tel.: (064) 214-775.

Zbiralci starega orožja! Prodaj enovečno **šibrenico** Remo, kal. 16, na tri naboje s karabinskim zapiranjem. Puška je stara približno 90 let, z burno zgodovino. Informacije po telefonu (062) 701-189 od 8. do 10. ure.

Prodaj malo uporabljeno šibrenico CZ, kal. 12-12. Cena 600 DEM. Tel.: (0602) 35-275.

Prodaj šibrenico CZ, kal. 12-12, suhlovo **tricevko**, kal. 12-12/7×57 R, s strelnim daljnogledom, ter **pištolo CZ**, kal. 6.35. Tel.: (0601) 21-501.

Prodaj bokarico Zolli, kal. 6,5×57 R/20 mag., s strelnim daljnogledom Habicht 6×42. Puška je v odličnem stanju. Tel.: (064) 242-284, po 14. uri.

Prodaj karabinko, kal. .243 winch., s strelnim daljnogledom Habicht nova 4×32. Informacije po telefonu (064) 58-006, Pečnik.

Prodaj novo polavtomatsko risanico Browning, kal. .300 winch. mag., s strelnim daljnogledom Swarovski Nova 1,5-6×42 (zasučna montaža). Cena 4.800 DEM. Tel.: (0608) 65-540.

Prodaj karabinko, kal. .270 winch., s strelnim daljnogledom Swarovski 6×42 (Steyr-schwenk montaža). Cena 2.500 DEM. Matej Kralj, tel.: (063) 841-054.

Ugodno prodaj karabinko, kal. .308 winch. (»štuc«), s strelnim daljnogledom Kahles 4×32. Janez Picik, Prijatelj trg 11, 61310 Ribnica. Tel.: (061) 861-086.

Prodaj lovsko karabinko CZ, kal. 8×57 JS, s strelnim daljnogledom Tasco 4×32 in **šibrenico petelinko** 12/12 A. Zolli. Cena za obe puški skupaj je 1.600 DEM. Tel.: (067) 68-434, popoldne, Kobal.

Prodaj karabinko Steyr-Mannlicher Luxus (»štuc«), kal. 7×64, s strelnim daljnogledom Swarovski (zasučna montaža). Cena 3.200 DEM. Informacije po telefonu (061) 860-605, po 14. uri, Puželj.

Prodaj leglo nemških lovskih terierjev. Informacije po telefonu (061) 653-806, Bračun, Pot za stan 9, Dragomer, 61351 Brezovica-Lj.

Prodaj tricevko, kal. 16-16/7×65 R, s strelnim daljnogledom (suhlska montaža). Klančnik, Brezovnikova 3, 63212 Vojnik.

Kupim menjalno cev, kal. 12/12, za češko bokarico Brno-500. Ponudbe sprejemamo po telefonu (064) 51-333, Tratnik.

Prodaj češko bokarico, kal. 16/7×57 R (z menjalnimi cevmi 12/12) in strelnim daljnogledom Habicht 6×42; ter **vse strelivo**. Cena 2.800 DEM. Informacije na naslovu: Husinja Šahinović, Lenartova 3, 62392 Mežica. Tel.: (0602) 35-295.

Prodaj boroveljsko bokarico, kal. 16/7×65 R, s strelnim daljnogledom Supra 6×36 in **novo lovsko obleko** št. 52. Informacije po telefonu (061) 866-162, Vesel.

Prodaj mlade nemške prepeličarje (rjavce) odličnih staršev. Leglo 27. 3. 1994. Dušan Korimšek, Šklendrovec 39, 61410 Zagorje. Tel.: (0601) 62-161.

Kupim starejše repetirke Mannlicher Schönauder, Mannlicher M.95 (cuk-ruk), Winchester, enostrelne in dvostrelne risanice (tudi poškodovane). Hartman, (063) 29-706, (061) 223-332.

Popravim vam športno, zračno in drugo orožje. Jože Zadnikar, Črna vas 205, 61000 Ljubljana, tel. (061) 12-72-166.

Kupim preizkušenega izšolanega psa za delo po krvnem sledu, starem najmanj 12 ur, in **dobrega goniča za divje prašiče**. Obvezen preizkus! Pisne ponudbe z vašo telefonsko številko pošljite na naslov: Franko Morato, Seča 52, 66320 Portorož.

Prodaj resaste jazbečarje, stare dva meseca in več. Jože Dragan, VDV brigade št. 6, 61431 Dol pri Hrastniku. Tel.: (0601) 42-297.

Gumbi iz jelenje roževine

za lovske obleke in lovske srajce.
Izdružuje: Anton Intihar
Kamnik pod Krimom 8a
61352 Preserje.
Tel.: (061) 631-293

Prodaj nemške prepeličarje serce, stare 2 meseca (že cepljeni), potomce odličnih staršev. Radovan Žigon, 66281 Škofije 70c. Tel.: (066) 54-825.

Prodaj mlade nemške prepeličarje (serce). Starši nosilci več naslovov CACIB, rez. CACIB in CAC. Goran Dejanović, Sisak (CRO). Tel.: +385-44-742-888.

Prodaj leglo lovskih terierjev odličnih staršev, stari so 8 tednov. Informacije po telefonu (061) 877-305, Janez Skobe, Jevnica 1, 61281 Kresnice.

Prodaj lovski karabinki, kal. .30-06 in .243 winch. Na obeh puškah je montiran strelni daljnogled. Puški sta pristreljeni. Informacije po tel.: (061) 651-228, Vrhunc.

Prodaj malo rabljen strelni daljnogled Habicht 3-12 × 56 S. Tel.: (0601) 21-845, po 20. uri – Brvar.

SPREMENITE NOČ V DAN

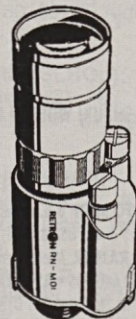
Idealen za opazovanje divjadi – z rusko tehnologijo opremljen NOČNI VIZIR, z ojačitvijo nočne svetlobe v monokularni izvedbi.

- Tehnični podatki:**
- vidno polje 17 deg
 - povečava – 2,4×
 - prostor opazovanja – 400 m
 - dioptrijsko območje +/– 4 dptr.
 - ojačitev nočne svetlobe do 1000×
 - uporaba tudi pri – 1 lux
 - energija – 2 × 1,5 V baterija
 - mere: 230 × 80 × 70 mm
 - teža 1,1 kg, vključno z etuijem

Naročite ga neposredno pri generalnem uvozniku

KARANTA d.o.o.

61000 Ljubljana, Šmartinska 130 – Telefon: (061) 14 04 193 – Fax: (061) 14 02 146

Prodaj nov agregat (2KW) (cena 1.500 DEM) in novo **motor-no žago** Stihl (cena 700 DEM). Informacije po telefonu (061) 574-413, zvečer.

Prodaj suhlovo šibrenico, kal. 12-12, dobro ohranjena. Cena 1.000 DEM. Priložim tudi 50 nabojev RWS. Tel.: (061) 13-13-144, int. 25-18 od 8. do 15. ure, Bončina.

Prodaj karabinko Mannlicher luxus, kal. 6,5×68, s strelnim daljnogledom Habicht Nova variabil in 50 nabojev ter **boroveljsko tricevko**, kal. 12-12/7×65 R, s strelnim daljnogledom Kahles variabil in 30 nabojev. Tel.: (061) 14-29-892, Omahen.

Prodaj novo karabinko, kal. 7×64. Tel.: (067) 51-077, zvečer, Zele.

Prodaj vestfalskega brak-jazbečarja (psičko), staro 3 leta z opravljenjo PNZ. Tel.: (061) 824-080.

Prodaj resaste jazbečarje, stare 3 meseca. M. Tavčar, Zg. Pirniče 13, 61215 Medvode. Tel.: (061) 621-679.

Prodaj šibrenico brezpetelinko, kal. 16-16, in **karabinko**, kal. 8 × 57 JS. Dolinšek, tel.: (061) 321-808.

Prodaj tricevko kal. 12-12/7 × 65 R s strelnim daljnogledom (suhlska montaža). Cena 1.600 DEM in **češko MK puško** (cena 500 DEM). Informacije po telefonu (062) 27-506.

Prodaj češko bokarico kal. 7 × 57 R/16 s strelnim daljnogledom Zeiss (cena 1.100 DEM) ter vložno cev kal. .22 mag. (za šibreno cev 12 kal.); cena 400 DEM. Tel.: (065) 809-035.

Prodaj dobro ohranjeno boroveljsko bokarico, kal. 16/7 × 65 R, z menjalnimi cevmi 16/16 in montiranim strelnim daljnogledom Zeiss. Informacije po telefonu (061) 322-507, Penca.

Prodaj češko bokarico tip ZH 304, kal. 12/7 × 57 R, s strelnim daljnogledom Helia (1.500 DEM). Informacije po telefonu (061) 332-706, po 17. uri.

Prodaj boroveljsko bock tricevko. Informacije po telefonu (061) 486-802, zvečer, Dimic.

Prodaj nemška kdl. ptičarja (samca), stara 3 meseca (cepljena). Sta potomca odličnih staršev (CACIB, CAC) z odličnimi lovskimi zasnovami. Naprodaj je tudi 11 mesecev stara ptičarka z opravljenjo PZP. Tel.: (062) 608-153, popoldne.

Prodaj mladiče istrske kdl. goniče. Vinko Medved, Srednja Kanomlja 12, 65281 Sp. Idrija. Tel. (065) 76-541.

Ugodno prodaj odlično ohranjeno **bokarico** Super Brno, kal. 12/7 × 65 R, z belo glavo in kopitom, ki je izdelano po naročilu! Montiran je strelni daljnogled Swarovski 1,5-6×42 (suhlska montaža). Tel.: (068) 41-014, zvečer.

Prodaj novo kranjsko karabinko, kal. 7×64 in novo **šibrenico CZ** kal. 16-16. Cena po dogovoru. Tel.: (068) 322-366.

ANTON ANCELJ

Izdelava orožja in promet z lovskim
ter športnim orožjem in opremo
Novo mesto, d.o.o.

ANCELJ

68000 NOVO MESTO

Lebanova 3
tel./fax: (068) 323-879

Delovni čas:
od 9. do 17. ure
sobota od 9. do 12. ure

68330 METLIKA

TPC, Kidričevo naselje
tel./fax: (068) 58-232

Delovni čas:
od 8. do 12. in od 13. do 16. ure
sobota od 9. do 12. ure

NOVO!

- ČEŠKE BOKARICE V VSEH KALIBRIH
- ZOPET NA TRGU RISANICE FIRME ČEŠKA ZBROJEVKA V KALIBRIH 7×64, .30-06, .300 WINCH. MAG.
- MALOKALIBRSKE PUŠKE BRNO 2

ANTOTECH d.o.o. PRODAJA VOZIL

61291 ŠKOFLJICA, Ahlinova 1
Pooblaščen servis SUZUKI, kleparska in mehanična dela

SUZUKI JORDAN

TEL.: 061/666-348, 666-359
FAX: 061/666-348

STARO ZA NOVO

NAJBOLJ UGODNI KREDITI TUDI ZA RABLJENA
VOZILA, MAJHNA OBRESTNA MERA
DEVIZNA KLAVZULA, GOTOVINSKI POPUST 5%

SWIFT 1,0 GL, 3 vrata	18.228 DEM
polog 5.756 DEM	obrok 48 × 347 DEM
SWIFT 1,3 GL, 3 vrata	19.804 DEM
polog 6.254 DEM	obrok 48 × 377 DEM
SAMURAI, mehka streha	24.643 DEM
polog 7.779 DEM	obrok 48 × 469 DEM
SAMURAI, trda streha	24.829 DEM
polog 7.839 DEM	obrok 48 × 472 DEM
VITARA, 3 vrata	34.568 DEM
polog 10.916 DEM	obrok 48 × 657 DEM
VITARA, 5 vrat	40.854 DEM
polog 12.901 DEM	obrok 48 × 777 DEM

NOVI MODELJI: STYLE, MINT, SKAY, BARJAN

KREDITE VAM UREDIMO V 1 DNEVU

DELOVNI ČAS: od 8. do 12. in od 13. do 16.30,
ob sobotah: od 8. do 12. ure.

BIRING

Ind. cona Trzin,
61234 Mengeš,
Slovenija

Tel.: 061/712-430
Fax: 061/714-793

NUDIMO VAM:

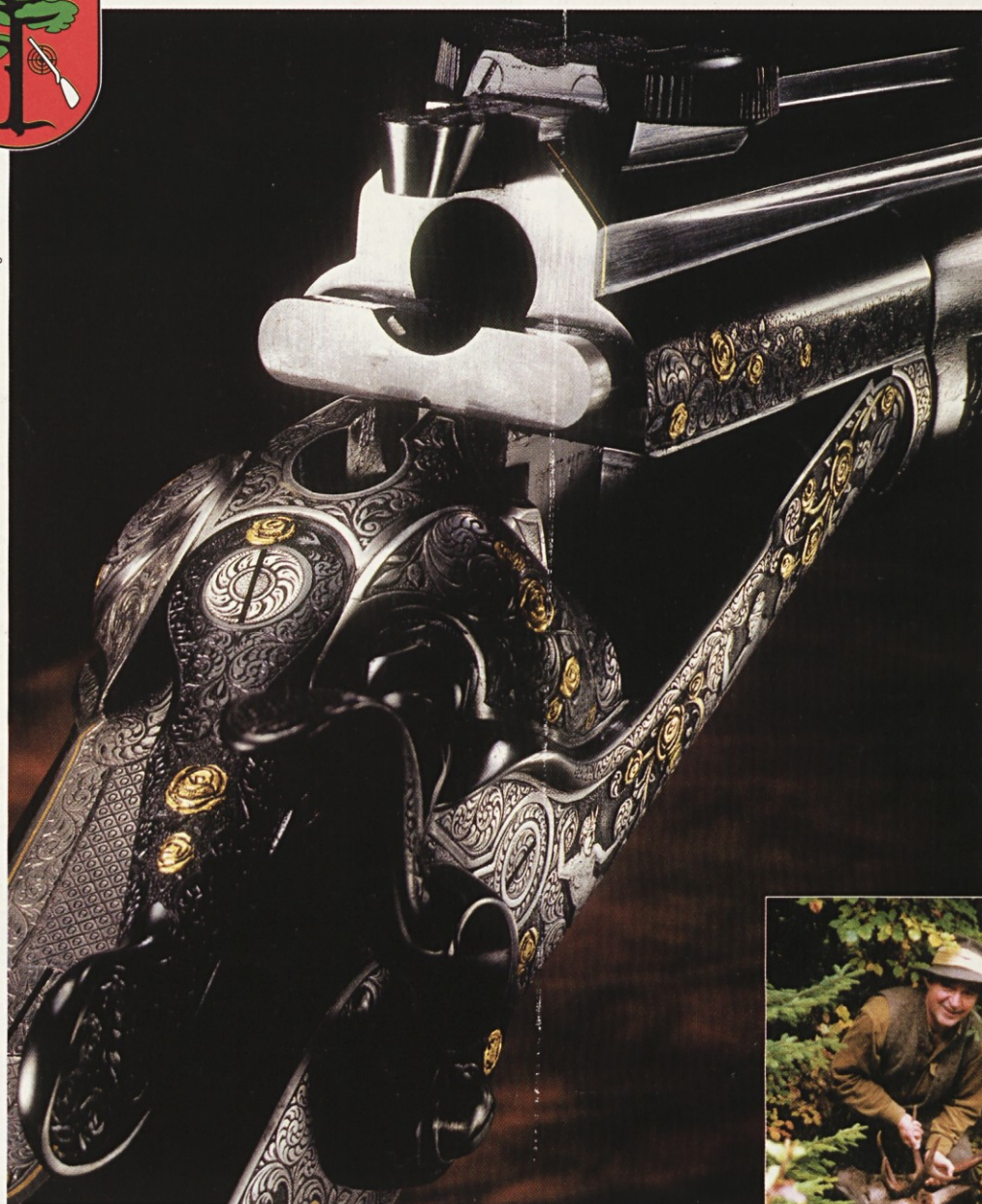
- ☐ Prodajo in servis
 - ☐ Fotokopirne stroje **Canon**
 - ☐ Telefakse **Canon**
 - ☐ Osebnе računalnike **Canon**
 - ☐ Tiskalnike **Canon**
 - ☐ Kalkulatorje **Canon**
 - ☐ Dodatno kopirniško opremo
 - ☐ Kopiranje
 - ☐ Pisarniško in stanovanjsko opremo
 - ☐ Vse vrste optičnih pripomočkov za lov
 - ☐ in posebne namene
- O kakovosti našega prodajnega programa in drugih storitev se prepričajte sami!

JOHANN FANZOJ

PUŠKARNA IN LOVSKA OPREMA

Werbeagentur Bauderer

ENOCEVNA PRELAMAČA – PETELINKA
kal. 6,5×57 R, s posebnim zaskočnim zaklepom in bogato gravuro z mitološkimi prizori in zlatimi intarzijami

Smo najstarejša puškarska delavnica. Po vaših željah in meri izdelujemo vse vrste lovskega orožja. Stalno pa vam lahko ponudimo tudi različne druge lovske potrebščine in pribor.

- Ekspres dvocevke Falke (Avstrija), kal. 9,3x74R (side by side), z ejektorji, neto cena je 45.000 ATS
- Bokarice Falke z ejektorji; neto cena je 7.500 ATS
- Španske bokarice 12/12 (special trap) ali 20/20; neto cena je 8.000 ATS

- Malokalibrske puške in karabinke kal. .222 in .223, 7x64, .30-06, 8x68 idr.
- Strelivo vseh vrst;
 - krogelni in šibreni naboji (Hirtenberg, RWS)
 - diable za zračno orožje
 - tekmovalne diable (RWS, Haendler & Nattermann)
- Montažni deli za strelne daljnogleda:
 - komplet EAW za zasušno montažo
 - komplet za suhlisko montažo

Johann Fanzoj je navdušen lovec in član Safari Cluba International. Za vse orožje, ki je izdelano v njegovih delavnicah, daje jamstvo.

- Lovski rogovi: veliki, srednji in mali
- Optika Swarovski; vsi modeli

Vsem članom LZS priznamo 10 % popust! Po ugodnih cenah vam omogočamo tudi lov v Afriki!

VESELILO NAS BO, ČE NAS BOSTE OBISKALI.

A-9170 BOROVLJE - FERLACH

TEL.: 0043/4227/2283 • FAX: 0043/4227/2867